„*Pe calea Oregonului* (1847) impresionează, în primul rând, prin maiestatea şi culoarea descrierilor: povârnişurile munţilor, întinderea nesfârşită a câmpiilor, râurile largi, torentele năpustindu-se în văi niciodată luminate de soare. Şi, mai ales, momentele vieţii indiene: vânătorile de bizoni, ceremonialurile misterioase, de o teribilă energie a gestului, toate descrise cu un simţ sigur al picturalului care nu alunecă defel spre pitoresc."

DAN GRIGORESCU

„Când mă despărţisem de Shaw în tabăra de la La Bonté, îi făgăduisem c-o să ne reîntâlnim la Fort Laramie pe întâi august. Indienii aveau şi ei de gând să treacă munţii şi să se îndrepte către fort. Dar aşa ceva nu era posibil acolo unde ne aflam, fiindcă nu exista trecătoare; ca să ajungem la una, trebuia să coborâm înspre sud cale de douăsprezece sau cincisprezece mile. După-amiaza târziu tabăra s-a pus în mişcare. Eu mergeam la urmă, împreună cu vreo trei-patru tineri indieni, şi vedeam în faţă furnicarul ce înainta în lumina roşiatică a asfinţitului ori la umbra deasă a crestelor de munte, întinzându-se până hăt departe, unde nu se mai vedea capul coloanei. Au ales pentru aşezarea taberei un loc cu ghinion. Exact cu un an înainte, când aşezaseră tot acolo tabăra, o ceată de război condusă de feciorul lui Vifor plecase împotriva duşmanului şi din cei zece războinici nici unul nu se mai întorsese..."

Pe calea Oregonului,
cap. „Trecerea munţilor"

ISBN 973-21-0641-7

EDITURA MINERVA

1520

EDITURA MINERVA

FRANCIS PARKMAN

FRANCIS PARKMAN

Pe calea Oregonului

*

CLUBUL CĂRȚII DIGITALE
BIBLIOTECA ALEPH

Coperta colecției: DONE STAN
Redactor artistic: VASILE SOCOLIUC

Redactor: TIBERIU AVRAMESCU
Tehnoredactor VASILE CIUCĂ

FRANCIS PARKMAN

Pe calea Oregonului

*

Traducere şi note de
D. MAZILU

Prefaţă şi tabel cronolgic de
DAN GRIGORESCU

BIBLIOTECA PENTRU TOŢI • 2001
EDITURA MINERVA • BUCUREŞTI

ISBN 973-21-0641-7

PREFAȚĂ

Povestea Drumului spre Vest are, în istoria americană, semnificația pe care, în epoca formării națiunilor europene, o avuseseră faptele narate în *Cântecul lui Roland,* în *Nibelungii* sau în *Cidul.* Dar isprăvile eroului eposului american se măsurau într-un chip. diferit de către fiecare generație care își avea propria interpretare a vechiului ideal al „frontierei" – noțiune încă ambiguă în studiile de istorie publicate chiar și în ultimele decenii. S-ar spune că, de fapt, cuvântul are un înțeles mai curând moral decât pur geografic și că, fără multe excepții, sensul lui e cel care derivă dintr-o celebră definiție a lui Frederick Jackson Turner, veche de peste o sută de ani. În vara lui 1893, la Congresul de la Chicago al Asociației istoricilor americani, tânărul profesor din Wisconsin susținea ideea că „existența unor pământuri libere, necontenita lor retragere din fața așezărilor americane care se întind spre vest explică dezvoltarea Americii"[1]. O dezvoltare care, însă, într-o surprinzătoare viziune romantică, provenea din întoarcerea la condițiile existenței primitive de-a lungul unei frontierei aflate într-o necontenită mișcare, „punct de întâlnire al sălbăticiei și civilizației".

Și eroul „frontierei" era astfel definit: „Aici, inteligența americană își dobândește cele mai izbitoare caracteristici.

---

[1] Cf. G.W. Pierson, *The Frontier and Frontiersmen of Turner's Essays (Frontiera și oamenii frontierei în eseurile lui Turner), Pennsylvania Magazine of History and Biography,* LXIV (1940), p. 412.

Asprimea şi forţa, combinate cu ascuţimea minţii şi cu simţul proprietăţii; însuşirile practice, inventive, ale unei minţi care ştie să găsească repede soluţii la cele mai diverse probleme; cuprinderea măiastră a lucrurilor materiale, căreia îi lipseşte simţul artistic, dar are puterea să obţină rezultate grandioase; energia veşnic neastâmpărată; individualismul acţionând în numele unor scopuri bune, ca şi în acela al unor scopuri rele; şi, mai presus de orice, vigoarea şi exuberanţa pe care le aduce libertatea: acestea sunt trăsăturile frontierei, sau trăsăturile pe care le regăsim pretutindeni, *din cauza* existenţei frontierei."[1]

Frontiera creea, în această viziune romantică, milioane de Robinsoni, luptând cu natura sălbatică, supunând-o, transformând-o într-o realitate prietenoasă, prielnică întemeierii unei civilizaţii robuste, lipsite de dramele confruntărilor ce însoţiseră afirmarea civilizaţiilor europene. Se omitea, totuşi, din această Poveste a Vestului, a Frontierei, amănuntul că noii Robinsoni desţeleneau pământurile şi defrişau pădurile unor teritorii care, de drept, aparţineau unor stăpâni mai vechi, deposedaţi cu sila şi alungaţi spre pământurile aride, botezate, cu un act arbitrar al guvernului federal, „Teritorii indiene". Sau, punând bazele unei convenţii ce avea să stăruie îndelung, scriitorii proiectau adesea imaginea unor triburi ce duceau o viaţă înapoiată; tradiţiile culturii lor erau privite cu un fel de spaimă, pentru că nu erau înţelese, iar pieirea lor lentă era interpretată ca o necesitate („crudă, nedreaptă" – spuneau unii; fără a încerca, însă, a i se opune) a istoriei.

Era, totuşi, adevărat că pionierii americani, aceşti oameni energici, muncitori, aspri, erau purtătorii unei civilizaţii noi, necunoscute în Europa secolului al XIX-lea. Sociologii vremii au comentat împrejurările în care „orice proletar din fabricile de pe Coasta de Est putea deveni, în schimbul unei neînsemnate sume de bani, proprietar de pământ, liber de exploatare, liber de relaţiile capitaliste. Epopeea Vestului crea acest tip de eroi care întrupau nu numai idealul de energie creatoare, ci şi

[1] *Ibid.*, p. 415.

pe acela de libertate. Învăluiți în legendă, pionierii îndepărtatelor pământuri cu nume ciudate se transformau în personaje înzestrate cu însușiri mitologice. Ei erau exploratori ai unor drumuri necunoscute, soldați în detașamentele trimise să lupte împotriva indienilor, precum Simon Kenton din Ohio, Daniel Boone din Kentucky, Jim Bridger din Marile Câmpii sau Lewis Wetzel din Virginia de Vest; călăuze ale marilor expediții, soldați ai războaielor cu mexicanii, ca faimosul Kit Carson ale cărui isprăvi erau cântate pe valea lui Missouri și de-a lungul asprului Drum spre Santa Fé; surugii ai diligențelor de pe drumurile pândite de tâlhari, oameni ai legii în ținuturi care nu cunoșteau încă legea, așa ca Bill Hickock „cel neînduplecat" din Kansas; navigatori pe apele pline de primejdii ale lui Mississippi și Ohio, ca Mike Fink, a cărui biografie s-a topit cu totul în legendă, astfel încât etnografii au notat 11 versiuni ale morții sale, povestite la popasurile caravanelor din Vestul Mijlociu și din Munții Stâncoși; tăietori de lemne, ca Paul Bunyan care, cu o singură lovitură de topor a despicat stâncile, deschizând fluviului Colorado înalta poartă a Marelui Canion sau, altă dată, aducând apele Pacificului până adânc în ținuturile de la poalele Munților Cascadei, în acel fiord, Puget Sound, pe malurile căruia cresc magnolii; dar și John Chapman, căruia i s-a spus „Johny Appleseed" („Sâmbure-de-măr"), cântat de pionierii din Pennsylvania, Ohio, Indiana, Illinois, pentru că-i învățase pe părinții lor să sădească arbori în pământurile acoperite până atunci de ierburile înalte ale preriilor.

„Aproape fiecare an, începând din primul deceniu al secolului trecut, a fost martorul unui nou impuls, plin de energie, mânându-i pe americani către Vest."[1] Căruțe mari cu coviltir, vase cu aburi, bărci navigând de-a lungul noilor canale săpate între largile fluvii și lacurile întinse asemenea

[1] J.C. Furnas, *The Americans; a Social History of the United States*, 1587-1914 *(Americanii, o istorie socială a Statelor Unite, 1587-1914)*, New York, 1969, p. 362.

mării porneau spre noile pământuri încorporate în teritoriul Statelor Unite în 1803, când – pentru mai puţin de 15 milioane de dolari – se cumpărase de la Franţa întinderea dintre Golful Mexic şi Marile Lacuri de-a lungul lui Mississippi şi spre apus; departe, până în Munţii Stâncoşi.[1]

În 1804, preşedintele Jefferson a obţinut finanţarea unei expediţii al cărei scop era „explorarea văii lui Missouri şi, desigur, a felului în care comunicarea cu apele Pacificului poate oferi condiţiile inaugurării unui drum sigur de-a latul continentului, prielnic dezvoltării comerţului". Exploratorii erau instruiţi să-şi noteze „observaţiile cu toată grija şi cu deosebită răspundere". Ei urmau să raporteze asupra „solului şi înfăţişării ţinuturilor, a vegetaţiei, în special asupra produselor agricole care nu se găsesc în Statele Unite", „a animalelor şi a mineralelor de tot felul", „a climei, aşa cum o caracterizează temperatura, proporţia zilelor ploioase, înnorate şi senine, manifestările electrice, grindina, zăpada, perioadele geroase, direcţia, puterea şi durata vânturilor, datele la care diversele plante răsar, îşi scutură floarea sau frunza, momentele în care se ivesc diferitele păsări, reptile sau insecte". Preşedintele atrăgea atenţia asupra obligaţiei ca băştinaşii întâlniţi în drum să fie trataţi „în chipul cel mai paşnic şi mai prietenesc cu putinţă, aşa cum îngăduie propriile lor obiceiuri: evitaţi orice fel de neînţelegeri...; faceţi-i să înţeleagă intenţiile de pace şi interesele comerciale ale ţării noastre, dorinţa noastră de a le fi vecini buni, prietenoşi, folositori"[2].

---

[1] Cunoscut în istoria Statelor Unite sub numele de „Achiziţionarea Louisianei", tratatul cu Franţa sporea teritoriul ţării cu 140% şi cuprindea actualele state Missouri, Nebraska, Iowa, Arkansas, Dakota de Nord, Dakota de Sud, însemnate suprafeţe din Louisiana, Kansas, Minnesota, Montana, Wyoming, părţi din Colorado şi din Oklahoma.

[2] Thomas Jefferson, *Instrucţiuni către căpitanul Lewis în Webster's Guide to American History* (*Călăuză în istoria americană*), Springfield, 1971, p. 101.

În mai 1804, căpitanii Merriwether Lewis, secretar particular al lui Thomas Jefferson, şi William Clark, care se distinsese în campaniile întreprinse împotriva indienilor aliaţi cu englezii, plecau cu trei ambarcaţiuni şi cu patruzeci de oameni în susul râului Missouri. În noiembrie ajungeau în preajma aşezărilor indienilor Mandan, unde construiau un fort pe locul unde se află astăzi oraşul Bismarck, capitala statului Dakota de Nord. Indienii i-au ajutat să treacă prin dificultăţile unei ierni aspre, cu zăpezi mari şi cu vânturi puternice. În aprilie, când – în sfârşit – drumul părea să li se deschidă în faţă, lipsit de pericole, Lewis şi Clark şi-au urmat călătoria de-a lungul lui Missouri. Tălmaci le era un canadian a cărui soţie, Sacagawea, a devenit personaj al legendelor ce aveau să învăluie isprăvile celor doi exploratori. Ajunşi în teritoriile indienilor Shoshone, americanii au primit de la ei cai deprinşi cu potecile prăpăstioase ale Munţilor Stâncoşi şi, traversând povârnişurile acoperite cu gheţuri, au coborât în canoe pe râurile Clearwater, Snake şi, apoi, pe largul fluviu Columbia care i-a dus până la Pacific, unde au ajuns în noiembrie 1805, la un an şi jumătate de la plecarea lor din St. Louis, pe Missouri.

De acum înainte, episoadele Drumului spre Vest se succed tot mai des. În 1811, de pildă, cel dintâi vas cu aburi lansat în apele Pacificului acostează în estuarul fluviului Columbia: exploratorii, conduşi de Gabriel Franchère, au construit acolo un post de schimb pentru comerţul cu blănuri. Oraşul care se va ridica în acel loc, Astoria (după numele proprietarului Companiei Americane de Blănuri, John Jacob Astor), va fi – multe decenii după aceasta – simbolul depărtărilor misterioase, al acelui *Far West* care-i chema pe aventurieri şi pe cei dornici de înavuţire. Curând, Astoria va trece în stăpânirea întreprinzătoarei Companii a Golfului Hudson şi nenumăraţi vânători şi negustori de blănuri vor porni în lunga călătorie de-a latul continentului, atraşi de fantasticele poveşti de îmbogăţire a celor îndrăzneţi. Intreprinderea se dovedi a fi rentabilă, iar pământurile Teritoriului Oregon erau atât de fertile, încât în 1829, în Massachusetts, în tradiţionalista Nouă

Anglie, s-a constituit o „Societate pentru Încurajarea Migrației spre Oregon". Și, așa cum dovedesc documentele epocii, rezultatele obținute au fost dintre cele mai spectaculoase. Ignorând conflictul de frontieră între Statele Unite și Anglia (amândouă reclamând stăpânirea Teritoriului), fără să le pese prea mult dacă vor rămâne cetățeni americani sau supuși ai Maiestății sale Britanice, sute de coloniști veneau să se așeze în valea Columbiei, străbătând Drumul Oregonului pe care-l deschisese expediția lui Lewis și Clark.

Infiltrația americană în California – pe atunci parte a teritoriului mexican – s-a produs într-un chip diferit. În 1796 se semnala prezența celui dintâi cetățean al Statelor Unite pe țărmul californian; un negustor din Noua Anglie, cu o corabie sub drapelul tinerei republici, ocolise Capul Horn, urcase de-a lungul coastei Americii de Sud și, după multe săptămâni de navigație, ajunsese în Golful Monterey. Pe drumul acesta anevoios, l-au urmat alte nave, din ce în ce mai numeroase, înviorând treptat toropitele târgușoare San Diego, Los Angeles, Santa Barbara, San Francisco. Măruntele așezări ridicate în preajma misiunilor franciscane cădeau sub influența aventurierilor americani, despoți atotputernici și care, nu o dată, se dovediră politicieni abili, țesând intrigi împotriva administrației spaniole și, mai târziu, a celei mexicane și pregătind în secret anexarea la Statele Unite. „Yankeii aduceau mărgele, cuțite, praf de pușcă, rom și cumpărau în schimb piei – cărora aveau să li se spună «bancnote de California» – pentru fabricile de încălțăminte din Massachusetts."[1] Se povestește, printre altele, că un căpitan de vas a cumpărat în câteva ore 560 de blănuri de focă, pentru care a dat în schimb mărfuri în valoare de 2 dolari: profitul net obținut din vânzarea blănurilor a fost de 22 398 dolari[2].

---

[1] John A. Benger, *The Franciscan Missions of California* (*Misiunile franciscane din California*), New York, 1941, p. 89.

[2] Charles A. Beard, Mary A. Beard, *The Rise of American Civilization* (*Ascensiunea civilizației americane*), New York, 1930, I, p. 588.

Moravurile din aceste locuri îndepărtate sunt sugerate de biografia unui oarecare Don Abel Stearns, negustor în măruntul târg Los Angeles: surprins de autorități în flagrant delict de contrabandă, s-a proclamat de îndată, fără încuviințarea cuiva, inspector al vămilor, funcție la adăpostul căreia a putut să-și continue netulburat rentabilele ocupații.[1]

Dar acest mitic Eldorado nu atrăgea încă prea mulți aventurieri dornici de înavuțire rapidă: perspectiva lungii călătorii pe la Capul Horn îi descuraja chiar și pe cei mai îndrăzneți. Fapt pe care-l aveau în vedere și autoritățile mexicane, de vreme ce nu socoteau necesare nici un fel de măsuri de limitare a imigrației americane. Când a apărut, în 1840, jurnalul de voiaj al lui Richard Dana, *Doi ani în fața catargului*, a fost primit de cititorii din Statele Unite ca o descriere a unor fabuloase pământuri îndepărtate, a unei călătorii pe drumuri primejdioase și pline de mister.

Americanii au început să se simtă, parcă, mai aproape de ținuturile de pe țărmul Pacificului, după ce Jedidiah Smith– un negustor de blănuri din Noua Anglie – a ajuns, în noiembrie 1826, în fruntea unei cete de vânători, la poarta misiunii San Gabriel, în California de Sud. Fără să fi cerut permisiunea guvernatorului mexican, fără să-și fi pierdut vremea cu întocmirea vreunor acte pentru obținerea pașaportului, el traversase continentul, venind din St. Louis în căutarea prețioaselor blănuri de focă. N-a luat în seamă primirea foarte rece de care a avut parte și, vreme de un deceniu, a bătut drumurile Californiei, a explorat fertilele văi Sacramento și San Joaquin, a deschis o cale între California și Oregon și s-a întors, lăudând frumusețea ținuturilor de lângă Pacific, cu asemenea exaltare, încât „se părea că, în sfârșit, paradisul terestru a fost descoperit"[2].

Călătoria lui Smith a avut efectul „unei explozii care aruncă în aer un dig, lăsând râul să pornească la vale"[3].

---

[1] Arthur M. Schlesinger, *Paths to the Present* (*Drumuri spre prezent*), New York, 1949, p. 62.

[2] *Ibid.*, p. 173.

[3] Charles A. Beard, Mary R. Beard, *op. cit.*, p. 589.

Migraţia nu încetează să fie privită ca o dovadă a marii cutezanţe, pământurile de dincolo de Munţii Stâncoşi şi de pustiurile Nevadei nu îşi pierd aura de legendă; însă drumurile deschise de călătorii spre Pacific sunt mai uşor de parcurs şi durează din ce în ce mai puţin. În 1829, Erwin Young inaugura un drum comercial care pornea din Santa Fé şi ajungea în California. Din nefericire, pe la 1840, foca şi nutria – vânate cu sălbăticie – dispăruseră aproape cu totul de pe ţărmurile Pacificului, la sud de Oregon.

În 1841, o caravană condusă de John Bidwell, învăţător din New York, a traversat cu mari dificultăţi continentul şi, abia târându-se prin pustiul Nevadei şi prin trecătorile înalte ale Munţilor Stâncoşi, a ajuns în rodnica vale San Joaquin: în căruţele cu coviltir veniseră familii întregi, nu cu gândul să se îmbogăţească peste noapte şi să se întoarcă spre est, ci să se aşeze aici pentru totdeauna. Exemplul lor a fost urmat de îndată de alte sute de oameni, atraşi de faima fertilelor pământuri ascunse dincolo de munţi şi de nisipurile fierbinţi ale Nevadei.

Nu toate călătoriile acestea de-a latul continentului păreau, însă, a fi cu desăvârşire lipsite de raţiuni politice ascunse. Expediţiile conduse de locotenentul cartograf John Frémont au căpătat încuviinţarea guvernatorului mexican, care a fost convins că ele „urmăresc scopuri pur ştiinţifice", dar nu pare a fi o simplă coincidenţă că tânărul ofiţer se afla în California în vara lui 1846, când locuitorii anglo-saxoni ai provinciei au proclamat întemeierea unei republici care s-a declarat independentă de Mexic. De altminteri, Frémont organizase un detaşament de cavalerie (alcătuit, în bună parte, din membrii „echipei" sale de cartografi) şi va participa la luptele împotriva armatelor mexicane.

Migraţia masivă schimbase mult echilibrul din teritoriile de pe ţărmul Pacificului. Aşa se explică, de exemplu, că pionierii stabiliţi de curând în Oregon au avut destulă putere să adopte, în 1843, o constituţie care proclama apartenenţa *întregului* ţinut la Statele Unite, inclusiv a zonei cuprinsă între fluviul Columbia şi paralela 54°40' – zonă îndelung

disputată cu Anglia. Presa întreţinea o atmosferă în care izbucnirile şovine deveniseră firești: în iulie 1845, John L. O'Sullivan, redactorul lui *United States Magazine and Democratic Review* afirma că e „destinul evident" al Statelor Unite să stăpânească întregul continent dintre Atlantic şi Pacific. Expresia se răspândeşte cu repeziciune şi, la începutul anului următor, un membru al Camerei reprezentanţilor o rostea, afirmând că *„destinul evident* al americanilor e să se răspândească şi să devină stăpâni pe tot pământul acestui continent"[1].

„În 1845, râuleţul care înaintase până atunci lent de-a lungul Drumului spre Oregon a devenit un fluviu: în acel an, mai mult de trei mii de oameni s-au aşezat în valea râului Willamette."[2] Imaginea acestei mulţimi care se punea în mişcare în zorii zilei, când răsunau strigătele surugiilor, îndemnurile celor care păzeau cirezile de vite, zgomotele căldărilor de aramă agăţate în pirostrii, mugetul boilor înjugaţi la căruţele înalte cu coviltir a rămas fixată în literatura şi, mai târziu, în filmele Vestului Îndepărtat. Caravanele erau comandate de căpetenii cărora li se încredinţase puterea absolută de a hotărî drumul şi de a face dreptate în aceste adevărate oraşele mişcătoare. La căderea nopţii se înălţa tabără: căruţele erau aşezate roată, bărbaţii se culcau în afara cercului, femeile, copiii, animalele – înăuntru. Se rânduiau schimburile sentinelelor, puştile şi muniţia erau puse la îndemână. De-a lungul călătoriei se celebrau căsătorii, se năşteau copii, oameni extenuaţi de drum erau îngropaţi în morminte săpate în pripă, uneori fără ca locul să poarte vreun semn, pentru că în prerie lemnul nu se găsea şi nimeni nu-şi îngăduia să întocmească din două crengi o cruce: crengile erau din caleafară de scumpe – ele trebuia să înteţească focul, să alunge jivinele primejdioase. Când boii sau catârii slăbiţi de oboseală

[1] Cf. *Webster's Guide to American History*, 1978, p. 179.

[2] Allan Nevis, Henry Steele Commager, *History of the United States* (*Istoria Statelor Unite*), New York, 1951, pp. 191, 193.

nu mai puteau urni din loc căruţele grele, oamenii erau siliţi să-şi lase avutul în drum. Câteodată, epidemiile de holeră, frigul, foamea, setea, întâlnirile cu fiarele preriei prefăceau călătoria într-un adevărat infern.

În 1846, o caravană de 87 de oameni, condusă de George Donner, un bătrân fermier din Illinois, a fost surprinsă de venirea timpurie a iernii într-o trecătoare înaltă din Sierra Nevada. Nepregătită pentru vremea rea, prost echipată, lipsită de experienţă, caravana a rămas blocată în mijlocul zăpezilor. Boii şi catârii au fost sacrificaţi. Dar vremea trecea şi iarna devenea pe zi ce trece mai aspră. Din cei care plecaseră la începutul primăverii din Marile Câmpii, numai 41 au supravieţuit. Într-o încercare deznădăjduită, nouă bărbaţi şi şase femei au pornit prin zăpezile înalte, spre California: doi bărbaţi şi cinci femei au ajuns, sfârşiţi, şi le-au povestit celor de la poalele munţilor nenorocirea caravanei. O echipă de salvare n-a mai găsit decât o mână de bieţi nefericiţi, cu mintea rătăcită de suferinţă, care se hrăniseră săptămâni în şir cu fiertură de oase din cadavrele animalelor. Şi, spre spaima lor, salvatorii şi-au dat seama că, în iadul acela se săvârşiseră abominabile acte de antropofagie. Zvonul s-a răspândit repede şi unii dintre cei care au fost aduşi în California au trăit până la sfârşitul zilelor ca nişte adevăraţi surghiuniţi, alungaţi în locuri sihastre, de care oamenii se fereau să se apropie. Tragedia din Sierra Nevada, din locul care se numeşte azi Pasul Donner (bătrânul murise şi el în acele zile de spaimă), a inspirat teribilele pagini cu care se deschide *Gabriel Conroy*, romanul din 1876 al lui Bret Harte, şi una din cărţile cele mai reprezentative ale lui Vardis Fisher, *O saga americană a curajului*, din 1943.

În anul în care caravana lui Donner pierea tragic în Sierra Nevada, un tânăr jurist pleca din Independence, pe Missouri, tradiţionalul punct de pornire spre Vestul Îndepărtat. Francis Parkman nu împlinise încă 23 de ani, dar constituţia lui fizică firavă îi îndemnase pe părinţi, bostonieni înstăriţi, stimaţi în cercurile puritane, conservatoare, să se îngrijească de cele

mai potrivite leacuri pentru sănătatea şubredă a fiului lor. În concepţia lor, călătoria de-a lungul Drumului spre Oregon era un întăritor cât se poate de nimerit, aşa cum, cu câţiva ani în urmă, fusese şi voiajul din Europa (care, e adevărat, durase un an, în 1843-44, dar nu adusese ameliorările sperate, ceea ce fusese pus pe seama „aerului nu îndeajuns de curat din Lumea Veche"). Acum nu existau temeiuri de îngrijorare: puritanii din Noua Anglie credeau fără şovăire în virtuţile aerului din Vestul Îndepărtat. Şi, mai ales, în foloasele efortului fizic, excelent întăritor în medicaţia aspră din epoca pionierilor. Dealtminteri, ei îşi aduceau aminte toarte bine că, în adolescenţă, când fiul lor pornea adesea în lungi excursii în ţinuturile împădurite din Vermont, New Hampshire şi Maine, era mult mai sănătos şi nu avea înfăţişarea bolnăvicioasă care-i speriase atâta în ultima vreme.

După întoarcerea din Europa, se înscrisese la Şcoala de Drept a Universităţii Harvard – fără îndoială, cea mai respectată instituţie de acest fel din Statele Unite. Luase licenţa în 1846, dar nu va cere niciodată să fie admis în barou. În aprilie se afla la St. Louis şi se pregătea să plece în susul râului Missouri şi apoi, de-a lungul lui Platte River, spre Wyoming. Traseul era cel obişnuit al jumătăţii de est a Drumului spre Oregon: 1800 de mile, adică aproximativ distanţa dintre Helsinki şi Madrid. Parkman era însoţit de vărul său, Quincy Adams Shaw. Călătoria lor nu se deosebeşte prea mult de acelea care deveniseră îndeajuns de obişnuite după 1830, când cele dintâi căruţe cu coviltir trecuseră pe aici spre Oregon şi spre California. Acum pe Drumul Oregonului nu se mai vedeau decât rareori grupuri ale negustorilor de blănuri, ci caravane ale emigranţilor plecaţi spre pământurile de pe Valea Columbiei şi a râului Willamette, cu gândul să se aşeze pentru totdeauna acolo. Cei doi tineri, Parkman şi Shaw, îi întâlneau şi umblau împreună cu ei o bucată de drum. Erau şi vânători de bizoni, soldaţi ai regimentelor trimise să întărească autoritatea guvernului federal în teritoriile în care legea însemna voinţa celui mai puternic.

Dar evenimentele ce marchează cel mai limpede lucrurile care-l interesau pe tânărul bostonian sunt întâlnirile lui cu indienii. Încă de pe vremea când colinda prin pădurile din nordul Noii Anglii, își propusese – așa cum va mărturisi câteva decenii mai târziu – să cunoască și să înțeleagă „existența zilnică a celor dintâi locuitori ai acestei țări", să le știe „arta, cântecele de război și de pace", „incantațiile din zile de restriște, leacurile pentru bolnavi", „gândurile, credințele, istoria"[1]. După cum se vede, un interes etnografic larg care se înscrie în tendința generală a antropologiei americane din prima jumătate a secolului trecut.

Viziunii fabuloase, precumpănitoare în literatura, dar și în multe cărți de istorie ale secolelor al XVII-lea și al XVIII-lea îi lua locul un studiu sistematic, inițiat la început de pionierii așezați în regiunile de frontieră și de misionarii care colindau îndepărtatele ținuturi locuite pe atunci de indienii ce nu fuseseră încă strămutați spre vest. În 1819 apăruse *Relatarea istoriei, purtărilor și obiceiurilor națiunilor indiene care au locuit cândva în Pennsylvania,* scrisă de misionarul moravian John Gottlieb Ernestus Heckewelder, proiecție încă romantică a existenței băștinașilor, al cărei autor se dovedea a fi un prieten al triburilor Delaware și adversar al irochezilor (atitudine ce avea să-l influențeze pe Fenimore Cooper, ale cărui romane din ciclul *Ciorapului-de-piele* foloseau fapte și observații cuprinse în cartea lui Heckewelder). Etnologul Henry Rowe Schoolcraft, care însoțise expedițiile spre lacurile Michigan și Superior, publicase în 1839 *Cercetări despre triburile alegice* – nume convențional (și nu îndeajuns de precis), sub care erau cuprinși indienii din regiunea munților Allegheni și de pe coasta Atlanticului; și, chiar cu un an înaintea plecării în călătorie a lui Parkman, scrisese masivul tratat *Oneóta sau caracteristicile rasei indiene din America.* Dar mărturiile cele mai bine cunoscute despre viața

[1] Scrisoare din 17.VI.1887, în Francis Parkman, *Journals*, II, New York, 1947, p. 366.

indienilor fuseseră consemnate în cele două volume ale pictorului George Catlin, *Purtările, obiceiurile şi felul de viaţă al indienilor din America de Nord,* publicate în 1841: 300 de gravuri, însoţite de un text descriptiv, bogat în detalii ale existenţei diverselor triburi, mai ales ale celor din Marile Câmpii şi din văile Munţilor Stâncoşi. Parkman ştia cartea şi o va socoti „unul dintre cele mai complete documente despre viaţa adevărată a Americii pe care le-a avut la îndemână generaţia ce se forma în jurul lui 1840"[1].

Interesul lui Parkman pentru viaţa indienilor corespundea, deci, unei tendinţe îndeajuns de clar conturate spre mijlocul secolului trecut. „Evoluţia de la exotismul unei descripţii convenţional romantice la o analiză ştiinţifică, bazată pe datele antropologiei şi etnografiei, e marcată de scrierile lui Schoolcraft, Parkman şi Lewis Morgan. Nu neapărat observaţia directă constituie meritul principal al acestor texte, pentru că şi înaintaşii lor, etnografii de factură romantică, şi-au extras informaţia din experienţa unor contacte cu populaţiile băştinaşe. Ci înlocuirea prejudecăţilor exotismului decorativ cu studiul aprofundat al indivizilor şi al raporturilor dintre ei într-un spaţiu etnografic specific."[2]

Întâlnirea cu indienii Sioux după plecarea de la Fort Laramie, în Wyoming, nu-i stârneşte lui Parkman o simplă curiozitate care, dealtfel, ar fi fost întru totul explicabilă la un om aparţinând unui tip diferit de civilizaţie, ce descoperea însăşi materializarea legendei care-i fermecase copilăria. El urmează, evident, un program de cercetare a unei teme de etnografie a cărei importanţă îi e clară. Dar atitudinea lui nu e nici aceea a unui cercetător care operează cu nişte obiecte de pur interes ştiinţific – aşa cum se întâmplă, totuşi, într-o măsură în studiile lui Schoolcraft. Dimpotrivă, Parkman

---

[1] Cf. Mason Wade, *Francis Parkman, Heroic Historian* (*Francis Parkman, istoricul erou),* New York, 1942, p. 73.

[2] James C. Miller, *A History of American Ethnology* (*Istoria etnologiei americane*), Boston, 1972, p. 243.

dovedeşte că încearcă să înţeleagă lumea indienilor americani în întreaga ei înfăţişare umană şi paginile în care sunt descrise zilele petrecute în mijlocul tribului Sioux constituie unul dintre cele mai substanţiale documente despre viaţa naţiunii indiene, pe care legendele de mai târziu, convenţiile filmului *western* aveau s-o deformeze într-o mare măsură. Cu atât mai mult cu cât cartea lui Parkman este unul dintre primele studii consacrate Vestului, cei mai mulţi antropologi de până atunci oprindu-se în zona Marilor Câmpii sau în aceea a Pădurilor de Răsărit (singura excepţie notabilă e Catlin, care colindase un vast teritoriu, de pe malurile râului Yellowstone, în Montana, până în Florida, însă atitudinea lui e în primul rând a unui om care *constată* şi nu *caută* – ca Parkman – cauzele).

E adevărat, descrierea – deopotrivă a peisajului şi a oamenilor – se face în termeni ce reflectă forţa cu care acţionau tradiţiile stilului romantic; se cuvine, însă, amintit că, în jurul lui 1845, romantismul american abia îşi dobândise o personalitate şi că era întru totul normal într-o carte care nu năzuia să fie, de fapt, decât un jurnal de călătorie şi nu cu tot dinadinsul un studiu ştiinţific. De altfel, *Pe calea Oregonului* impresionează, în primul rând, prin maiestatea şi culoarea descrierilor: povârnişurile munţilor, întinderea nesfârşită a câmpiilor, râurile largi, torentele năpustindu-se în văi niciodată luminate de soare. Şi, mai ales, momentele vieţii indiene: vânătorile de bizoni, ceremonialurile misterioase, de o teribilă energie a gestului, toate descrise cu un simţ sigur al picturalului care nu alunecă defel spre pitoresc.

Dar călătoria în Wyoming nu l-a întremat; încă din vremea în care se afla printre indienii Sioux, el se simţea slăbit şi doar cu preţul unor eforturi chinuitoare îşi ascundea suferinţa, socotind că numai astfel îşi poate păstra respectul gazdelor şi – prejudecată la care nu va renunţa – se poate salva de atacurile lor. Când s-a întors, în octombrie 1846, la Boston, era extenuat şi medicii se temeau că întregul sistem nervos era în mare primejdie. „Parkman se afla într-o stare în care era aproape sigur pentru toată lumea că va rămâne un biet

invalid. Pentru toată lumea, dar nu pentru el. Doctorii îi spuneau că va muri, dar el le răspundea că va trăi; ei i-au interzis orice activitate intelectuală, pentru că numai o «odihnă completă» ar fi putut să-l mai salveze; dar, cu toate că nu le punea la îndoială diagnosticul, el nu le-a urmat sfatul. Creierul era obosit, ochii refuzau să-l mai slujească; dar nimic n-a fost în stare să-i doboare vitalitatea intelectuală şi, cu fiecare încercare fizică, spiritul i se înălţa deasupra sărmanului trup slăbit şi-l silea să se supună neînfrântei voinţe de a supravieţui şi de a lucra."[1]

Ochii îi erau atât de slăbiţi, încât nu putea să-i ţină deschişi şi să scrie câteva cuvinte pe foaia de hârtie care aştepta descrierea călătoriei sale, făgăduită unei reviste newyorkeze. La început îi dicta lui Quincy Adams Shaw: în fiecare zi, cel mult o pagină de însemnări despre drumul spre Munţii Stâncoşi, despre oamenii şi peisajele întâlnite în ţinuturile acestea îndepărtate. „Am început să mă simt mai bine, nota el cu un tragic optimism la începutul lui 1848: pot scrie singur, într-o singură zi, *şase rânduri!*"[2] Şi-a imaginat un instrument, un fel de cadru metalic, cu ajutorul căruia putea scrie fără să privească pagina de hârtie.

În 1847, însemnările lui au apărut, în foileton, în *Knickerbocker Magazine,* revista editată de grupul lui Washington Irving. Simplul fapt al tipăririi foiletoanelor sale într-o publicaţie printre colaboratorii căreia se numărau Longfellow, Paulding, Holmes, Hawthorne, Whittier, Bryant – nume de înalt prestigiu în literatura vremii – era o imensă onoare, în stare să-l întremeze sufleteşte pe invalidul care, la 24 de ani, trăia într-o odaie întunecoasă, la ferestrele căreia storurile erau mereu trase, să nu lase lumina să se strecoare şi să-i rănească ochii bolnavi. Foiletoanele, publicate sub titlul *Pe calea Oregonului* au fost toarte bine primite într-o vreme în

[1] Julius H. Ward, *Francis Parkman and His Work* (*Francis Parkman şi opera sa*), în *The Forum,* vol. XVI, 1893, p. 421.

[2] *Journals,* I, p. 300.

care Vestul Îndepărtat devenise o temă atât de frecvent abordată în literatură şi în pictură, când exploratorii, pionierii, vânătorii de bizoni, mecanicii de locomotivă, soldaţii care luptau cu triburile din preajma Munţilor Stâncoşi se transformaseră în eroi ai baladelor folclorice.

Însemnările lui Parkman apăruseră într-un moment prielnic şi, pentru mulţi americani din acea vreme, numele autorului lor se identifica perfect cu acela al unui personaj de legendă, pornit să înfrunte necunoscutele primejdii ale ţinuturilor spre care se îndreptau mii de oameni. Imagine evident greşită, care însă va stărui îndelung.

Într-un timp în care aproape toţi indienii de la est de Mississippi fuseseră strămutaţi cu sila, când ultimul stat de la răsărit de marele fluviu fusese admis în Uniune şi scena expansiunii americane se deplasase, astfel, spre apus, era firesc ca proza lui Parkman care „absorbise priveliştile, sunetele, sentimentul neliniştii ce tulbura peisajul teritoriilor aproape necunoscute"[1], să stârnească un imens interes. Mai cu seamă după o întâmplare care avea să înrâurească atât de adânc istoria Statelor Unite din deceniile următoare.

În ianuarie 1848, James William Marshall, muncitor care lucra la un gater din valea lui American River, nu departe de Sacramento, a găsit în prundiş o pepită de aur. O vreme, ştirea s-a răspândit numai printre locuitorii din preajma „morii lui Sutter" (numele proprietarului gaterului, care va ajunge curând un simbol al îmbogăţirii, ţel al anevoiosului drum spre vest). La început, Sutter a încercat să ascundă întâmplarea, de teamă că pământul îi va fi invadat de cei dornici să se îmbogăţească peste noapte. Istoricii cred că şi ofiţerii celor câteva detaşamente ale armatei americane, venite aici să lupte cu mexicanii, au încurajat discreţia lui Sutter, gândindu-se (nu fără temei) că ştirea ar fi complicat tratativele de pace, aflate tocmai în curs de desfăşurare, că

[1] J.L. Walter, *Francis Parkman*, în *The Nation*, vol. LVII, 1893, p. 367.

mexicanii n-ar mai fi vrut să cedeze un pământ în care aurul lucea în prundişurile râurilor. Dar, prin mai, zvonul a fost adeverit de o iscoadă trimisă de negustorii din Monterey: „Meşteşugarii şi-au lepădat uneltele, fermierii şi-au lăsat vitele să moară de foame în grajduri şi grânele să putrezească pe câmp, avocaţii şi-au părăsit clienţii în plata Domnului, învăţătorii şi-au aruncat cărţile, predicatorii şi-au dezbrăcat sutanele, marinarii şi-au lăsat corăbiile pustii, femeile şi-au azvârlit oalele – şi cu toţii s-au năpustit spre ţinutul aurului. În oraşe, afacerile n-au mai interesat pe nimeni; comerţul cu valori imobiliare a început să lâncezească; case şi magazine părăsite de proprietarii lor au căzut în ruină... Dorinţa de îmbogăţire era aţâţată de poveştile aduse cu fiecare suflare a vântului. În mai puţin de-o săptămână, se spunea, doi oameni au găsit aur în valoare de 17.000 dolari, pe o parcelă de numai câţiva zeci de metri pătraţi. Un ziarist sărac, căruia nu i se mai publicau de mult reportajele, înarmat cu un târnăcop, o lopată şi un fel de tigaie, a strâns aur de mai multe sute de dolari, doar în câteva ceasuri. Altcineva a adunat în cincisprezece minute un kilogram şi mai bine de aur curat."[1]

Între timp, pacea cu Mexicul a fost încheiată, tratatul ratificat de parlamentele celor două ţări şi aurul, pe care-l căutaseră, cu un fel de febră bolnăvicioasă, vreme de trei sute de ani urmaşii conchistadorului Pizarro, a trecut – cu pământurile în care se ascundea, cu tot – în stăpânire americană.

Aşa încât, în decembrie, preşedintele Polk a putut să pomenească, în mesajul său anual, întâmplarea de la „moara lui Sutter". Efectul a fost imediat: ştirea a trecut în ziarele de mare tiraj, ocupând – săptămâni în şir – coloanele primei pagini. S-au format zeci de companii care se ofereau să pună la îndemâna celor care voiau să plece spre California „tot ce le era necesar: ghiduri geografice, obiecte utile în tabără, unelte", şi, printre multe altele, „conserve de varză murată,

[1] Charles A. Beard, Mary R. Beard, *op. cit.*, pp. 609-610.

garantate pentru 21 de ani"[1]. Un întreprinzător proprietar de hotel a organizat „un grup de fete, toate peste 25 de ani, gata să plece în California şi să se mărite cu domnii mineri care au dobândit avere"[2]. Fotografii îi îndemnau pe cei care se pregăteau de plecare să lase celor dragi un dagherotip menit „să-i apere de uitarea celor rămaşi acasă". Spiţerii anunţau descoperirea leacurilor „pentru orice fel de boală ce i-ar fi ameninţat pe muritori" şi negustori de tot felul se lăudau că „tocmai au inventat aparate care depistează aurul, fără greş, chiar şi în ascunzători mai adânci de o sută cincizeci de metri".

Porneau la drum nu numai oameni din Noua Anglie, din Sud, şi din Vestul Mijlociu al Statelor Unite, ci şi din Anglia, din Irlanda şi din ţări ale Europei Centrale. Drumurile pe ocean erau anevoioase şi scumpe: cel pe la Capul Horn dura între şase şi nouă luni, cel până la Istmul Panama, pe care-l traversa relativ repede, şi continua în Pacific, până la San Francisco, includea cei 250 de kilometri prin ţinuturi mlăştinoase, sub un soare ucigaş, ţinuturi năpădite de şerpi veninoşi, de insecte otrăvitoare şi de tot soiul de jivine primejdioase. Drumul pe uscat, prin Santa Fé, trecând prin fierbintele deşert al Nevadei, unde temperatura atingea adesea 55°C, îi atrăgea, de asemenea, prea puţin pe căutătorii de aur.

Rămânea astfel, ca unică soluţie, Drumul către Oregon cu toate obstacolele lui, cu vastele câmpii sărace în apă, cu lanţurile de munţi prăpăstioşi, de numele cărora se lega amintirea tragediei lui Donner. Se spune că între Marele Lac Sărat şi coasta Pacificului, o mie cinci sute de morminte au fost săpate numai în cursul lui 1849. Dar, după cifre greu de verificat, în acel an 80.000 de căutători de aur au străbătut vechea cale a mirajului. În orice caz, California – care, la recensământul din 1850 număra 92.000 de locuitori – va avea peste zece ani aproape 400.000.

---

[1] C. Goodwin, *Trans-Mississippi Vest. 1802-1853*, Chicago, 1918, p. 127

[2] *Ibid.*, p. 128.

Acestea sunt împrejurările în care, în 1849, foiletoanele din *Knikerbocker Magazine* erau publicate de Parkman în volum, sub titlul *Drumul către California şi Oregon*. Se înţelege, deci, cauza pentru care numele autorului a devenit celebru într-un scurt timp. Oricum, la mijlocul secolului trecut, nici Schoolcraft, nici Heckewelder nu erau consideraţi specialiştii cei mai vrednici de stimă în privinţa studiilor referitoare la etnologia indienilor americani: onoarea aceasta era acordată lui Francis Parkman. Şi, cu toate că *Pe calea Oregonului* nu foloseşte un aparat ştiinţific pus la punct, şi nici nu-şi propune să devină o cercetare riguroasă, ci vrea să rămână, pur şi simplu, un jurnal da călătorie, cartea va fi adesea citată (chiar şi în bibliografiile incomparabil mai pretenţioase din ultimele decenii) printre volumele fundamentale, necesare oricui investighează istoria Vestului Îndepărtat. O carte, desigur obiectivă, scrisă cu preocuparea de a informa exact asupra unor realităţi cu care cititorul american luase contact aproape exclusiv prin intermediul fabulaţiei romantice. Dar al cărei principal merit este acela că „a apărut la timp, fiind transformată într-un argument al certitudinii că «Drumul către Oregon» nu e câtuşi de puţin impracticabil şi că, acolo unde a reuşit Parkman, pot reuşi şi alţii, dornici de avere, hotărâţi s-o obţină cu orice preţ"[1].

Dar Parkman nu socotea că publicarea cărţii îi demonstrase îndeajuns puterea de a învinge izolarea în odaia cu storurile trase. Încă înainte de publicarea în volum a *Căii Oregonului,* el proiectase compunerea unei istorii monumentale a Americii din vremurile coloniale, a luptelor dintre cele două mari puteri ale secolelor trecute – Anglia şi Franţa – pentru dominaţia în pământurile virgine de dincolo de Atlantic. Volumele nu urmau să apară într-o ordine strict cronologică: Parkman l-a scris pe primul, „urmărind să explice unul dintre acele puncte nodale unde se strâng în mănunchi tendinţe ale îndelungatei opoziţii anglo-

[1] Mason Wade, *op. cit.*, p. 31.

franceze"[1]. „Punctul nodal" era, de data aceasta, Războiul de şapte ani, aşa cum s-a desfăşurat în America de Nord; cartea se intitula *Conspiraţia lui Pontiac.*

E greu de spus dacă Parkman şi-a început istoria cu evenimentele anilor 1763-1765, pentru că – învăluite de mult în legendă – ele asigurau o largă popularitate primului volum. Fapt e că, după apariţia cărţii, autorul ei care se bucura până atunci de stimă ca etnograf al Vestului Îndepărtat, a fost proclamat de îndată „unul dintre cei mai reprezentativi istorici din noua generaţie de cărturari, ale cărui scrieri au nu numai însuşiri dintre cele mai alese în privinţa exactităţii ştiinţifice, ci şi frumoase calităţi literare în care îl putem descoperi pe autorul descrierilor pline de culoare din *Pe calea Oregonului.* Cu atât mai mult cu cât faptele relatate în această carte sunt, ele însele, pline de culoare şi de dinamism: Parkman, un savant de numai 28 de ani, e una din marile speranţe ale istoriografiei americane, ale unei ştiinţe ce trăieşte un binecuvântat reviriment."[2]

Parkman a fost unul dintre cei dintâi istorici ai războaielor franco-engleze din secolul al XVIII-lea care au despărţit adevărul de mitul romantic. În cartea lui, Pontiac nu este, aşa cum îl înfăţişase literatura mai veche (chiar şi aceea scrisă de unii participanţi la întâmplările din 1763, de pildă Robert Rogers, fost ofiţer al armatei engleze, autor, în 1766, al unei drame populare, *Ponteach sau Sălbaticii din America*), conducătorul suprem al indienilor aliaţi cu francezii. El se ilustrase în luptele împotriva englezilor, fiind mai puţin un partizan al francezilor, cât un strateg care socotea că alianţa cu „armata regelui Ludovic" îi va da putinţa să câştige teritoriul de la vest de râul Ohio pe care să-l păstreze pentru triburile indiene, primejduite – după părerea lui – de înaintarea „armatei regelui George".

La 10 februarie 1763, prin Tratatul de la Paris, aceste pământuri erau cedate indienilor; era, însă, prea târziu,

---

[1] *Ibid.*, p. 112.

[2] Francis Bowen, *A Solid Historical View* (*O perspectivă istorică solidă*), în *North American Review*, vol. VII, 1851, p. 186.

indienii porniseră războiul împotriva englezilor, rămaşi stăpâni ai fostelor posesiuni franceze din America de Nord. De la începutul primăverii până în pragul iernii, Pontiac a condus asediul împotriva Fortului Detroit (ai cărui apărători erau comandaţi de maiorul Robert Rogers, viitorul dramaturg). Însă frontul de la Detroit reprezenta numai o parte a vastului câmp de bătălie care cuprindea şi coloniile din Est – Maryland, Pennsylvania, Virginia. E adevărat că Pontiac a continuat lupta mult după înfrângerea celorlalte căpetenii indiene, în august 1764, şi că a semnat tratatul cu Înaltul comisar britanic abia în iulie al anului următor. E neîndoielnic că această rezistenţă înverşunată a unui conducător, rămas singur împotriva întregii armate engleze, l-a transformat pe Pontiac într-un erou. Parkman a fost cel dintâi istoric care, fără a diminua meritele lui Pontiac, pentru că l-a proiectat pe eroul războiului din 1763 într-un spaţiu mai vast, i-a dat adevărata înfăţişare, alungând legendele ce ascundeau adevărul. Deşi, aici – ca şi în *Pe calea Oregonului* – Parkman nu pare să înţeleagă tragedia indienilor şi o cercetează cu o detaşare care a fost, mai târziu, dezavuată de partizanii acordării drepturilor fundamentale celor dintâi locuitori ai Americii. El rămâne, totuşi, un patrician bostonian, izolat nu numai de o boală groaznică, ci şi de o mentalitate evident conservatoare. Indienii şi invadatorii albi sunt priviţi, deopotrivă, cu un fel de sentiment de superioritate: cei dintâi, „aducători de tulburări şi primejdioşi", ceilalţi – „cea mai primitivă şi mai ignorantă dintre toate populaţiile de la frontieră". „Conştient şi dezgustat de schimbările inevitabile ce se anunţau în acea epocă, Parkman nu a dat importanţă epicului potenţial al migraţiei spre vest şi s-a îndreptat spre crearea unei opere riguroase, dar care privea înapoi, spre o Americă a întinderilor virgine pe cale să piară."[1]

Conspiraţia lui Pontiac era, însă, unul dintre cele dintâi studii de istorie întemeiate pe o concepţie care se opunea

[1] Martin S. Day, *History of American Literature*, I, Garden City, 1970, p. 125.

grandilocvenței romantice. Modelul tinerei generații de istorici fusese monumentala *Istorie a Statelor Unite* a lui George Bancroft, a cărei publicare începuse în 1834 (și se va încheia după 42 de ani). Dar stilul pe care voia să-l impună Bancroft era de un retorism care li se părea tinerilor absolvenți ai Harvardului că-i imită prea fidel pe istoricii englezi. Exemplul științific și literar ales de ei era cel al *Istoriei Spaniei* a lui William Prescott, tipărită începând din 1829. Triumful adevărat al acestui cărturar din Noua Anglie a fost apariția celor trei volume ale *Istoriei cuceririi Mexicului,* în 1843; cercetarea într-un domeniu neglijat până atunci de istorici era prezentată într-o formă literară foarte accesibilă, o arhitectură dramatică amplă, în centrul căreia se aflau Cortés și Montezuma.

Prescott, aproape orb, le sugera unora amintirea lui Milton asemenea căruia „își compunea epopeea, privind faptele cu ochii dinlăuntru care-i dezvăluiau proporțiile uriașe ale lumii descrise de el"[1].

Mai tânăr decât Prescott, John Lothorp Motley era și el odrasla unei familii patriciene din Massachusetts; debutase cu două romane care nu îl făcuseră, însă, cunoscut. După o îndelungată și sârguincioasă documentare, va publica în 1856 *Ascensiunea Republicii Olandeze,* datorită căreia va fi proclamat de îndată „unul dintre cei trei istorici de seamă ai Americii". Stilul său, la fel cu acela al lui Prescott, tindea să echilibreze exactitatea informației și frazarea armonioasă, lipsită de grandilocvență, dar năzuind să ajungă de-a dreptul la cititor, să-i câștige atenția, să-l capteze cu limpezimea, plină – totuși – de culoare, a stilului.

„Cel de-al treilea istoric de seamă" era Parkman. După ce în 1856 își întrerupsese realizarea proiectului de a compune o istorie a luptelor pentru stăpânirea Americii de Nord și publicase un roman cu puternic caracter autobiografic, *Vassall Morton,* conținând dureroase descrieri ale bolii de care

[1] George Edward Woodberry, *America in Literature,* New York, 1903, p. 88.

suferea[1], a vrut să se întoarcă la planurile seriei sale de tratate de istorie, a căror suită era amănunţit proiectată şi o bună parte din informaţia de arhivă sortată în dosare. Dar o nouă criză, deosebit de gravă, l-a silit să renunţe: în 1858 pleca iarăşi în Europa, căutând să se tămăduiască de o boală care i se părea „o nedreptate atât de flagrantă, încât nimeni nu se încumeta să creadă că poate să lovească într-un om ce n-are forţă să lupte împotrivă-i"[2].

La sfatul unui medic, se dedică horticulturii. „Există nădejdea că viaţa în aer curat îmi va da puterea să rezist; preţul e, însă, prea mare: nu mi se îngăduie să citesc nici măcar ziarul."[3] Se dedică studiului florilor cu o pasiune care va face din el unul dintre cei mai reputaţi specialişti: după ce, în 1866, publicase o *Carte a trandafirilor,* foarte preţuită de botanişti, în 1871 va fi numit profesor de horticultură la Harvard. Pasiunea lui rămânea, însă, istoria. Între timp, publicase cel de-al doilea volum din seria la care ţinea cu atâta deznădejde: „Numai dacă voi izbuti să termin istoria la care nu mi se îngăduie să mă întorc, voi simţi că mă justific ca fiinţă umană, în stare să lupt cu slăbiciunile trupului şi să le înving"[4] – scrisese el în 1854.

---

[1] „Despre *Vassal Morton* se poate spune că importanţa lui, astăzi, e aceea că reflectă caracterul lui Parkman însuşi... Parkman vorbeşte despre propria infirmitate cu o detaşare care face ca romanul să nu poarte nici o undă maladivă. Doar o anume crispare a stilului aminteşte de realitatea biografică. Portretele sunt desenate precis, descrierile de natură sunt vii; e întrucâtva melodramatic, conversaţiile sunt de o eleganţă cam artificială, dar e interesant şi nu merită să fie uitat, cu toate că Parkman n-a vrut să-l includă în volumele lui de *Opere,* ba chiar – se zice – nici nu-i plăcea să audă că i se pomeneşte titlul. Era, probabil, singura abdicare de la admirabilul stoicism al celui care nu vorbea despre teribilele lui suferinţe." (Edward Gaylord Bourne, *Essays in Historical Criticism,* New York, 1901, p. 283).

[2] *Journals,* p. 333.

[3] *Ibid.,* p. 362.

[4] *Ibid.,* p. 299.

În *Pionierii francezi în Lumea Nouă* (1865), el urmărea conflictul dintre hughenoții veniți din Franța și catolicii spanioli, fiecare dintre ei urmărind să stăpânească Florida, spre sfârșitul secolului al XVI-lea. După doi ani, Parkman publica *Iezuiții în America de Nord în secolul al XVII-lea*, relatând unul dintre episoadele cele mai grăitoare ale luptei indienilor din zona lacurilor Erie și Ontario, faimoșii irochezi, care – opunându-se creștinării silite – năzuiau să-și păstreze identitatea etnică, vechile tradiții și obiceiuri. În 1869 apărea *Descoperirea Vestului întins*, în care Parkman relata etapele colonizării de către francezii conduși de La Salle, a văii lui Mississippi.

Vechiul regim din Canada (1874) era o analiză dintre cele mai profunde din câte fuseseră publicate până atunci (specialiștii susțin că ea rămâne încă una dintre cele mai temeinice cercetări și azi, după mai bine de o sută de ani de la publicare) a colonizării Acadiei (actuala Nouă Scoție) de către francezi, a activității misionarilor (condamnată pentru „totala neînțelegere a adevăratelor probleme ale indienilor") a gravelor erori comise de guvernarea autocratică. În 1877, Parkman publica una dintre cele mai frumos scrise cărți ale lui: *Contele Frontenac și Noua Franță sub Ludovic al XIV-lea*. Portretul bătrânului guvernator al Noii Franțe, visând independența politică a Canadei, împotriva intrigilor curtenilor de la Versailles (care au obținut, la un moment dat, rechemarea lui pentru nesupunere), e desenat cu o linie încărcată de poezie, cu admirație adesea mărturisită. Luptele cu irochezii, la sfârșitul secolului al XVII-lea, sprijinul acordat exploratorilor francezi care coborau pe Mississippi în ținuturi necunoscute, victoria împotriva englezilor sunt relatate într-un stil vrednic de romanele lui Walter Scott. De altfel, Frontenac va deveni unul dintre eroii cei mai energic modelați în povestirea istorică modernă, în *Umbre pe stâncă* a Willei Cather (1931), unde figura guvernatorului este clar inspirată de cartea lui Parkman.

Urmează, în 1884, *Montcalm și Wolfe* – evocând evenimentele războiului de șapte ani în America. În titlu erau

pomenite două personalităţi al căror destin îi impresionase pe contemporani. Marchizul de Montcalm fusese legendarul învingător de la Fortul Ticonderoga (1758), când – în fruntea a 3 000 de francezi – pusese pe fugă o armată de 17 000 de englezi care, în retragere, lăsaseră pe câmpul de luptă aproape 2000 de morţi şi de răniţi. La mai puţin de trei săptămâni după aceea, un corp de armată englez cucerise Louisburgul, luând 6000 de prizonieri: printre cei care se ilustrează în bătălie fusese şi tânărul general de brigadă James Wolfe. După un an, cei doi se întâlneau în faţa Quebecului, asaltat de Wolfe, apărat de Montcalm; surprinşi de o manevră neaşteptată a englezilor, francezii s-au predat, consemnând una din înfrângerile lor cele mai grave şi grăbind, astfel, victoria finală a englezilor în Canada. Dar, înainte ca oraşul să fi capitulat, cei doi comandanţi căzuseră în luptă.

În 1892, Parkman încheia ciclul dedicat istoriei Americii coloniale, cu o lucrare al cărei titlu rezuma întregul sens al evenimentelor evocate de el în cele şapte cărţi publicate până atunci: *O jumătate de secol de conflict*; necontenitele hărţuieli de-a lungul mişcătoarei frontiere între 1700 şi 1741 şi primele semne ale prăbuşirii imperiului colonial francez în America.

Se clădise astfel una dintre cele mai masive opere ale istoriografiei americane, datorată unui om pentru care fiecare pagină, fiecare rând însemnase un efort chinuitor, epuizant. I se pot obiecta multe. Viziunea lui simplifica, desigur, lucrurile: istoria acelor locuri i se înfăţişa ca o permanentă confruntare dintre două forţe: progresul şi reacţiunea, primul – reprezentat de englezi, cealaltă – de francezi. Cel dintâi – o „democraţie disciplinată", cea de a doua – un „despotism militar". Firește, diferenţele erau, în această privinţă, mult mai puţin tranşante. Nu înseamnă, însă, că Parkman s-ar fi declarat partizan al vreuneia dintre aceste formule politice, aşa cum le definea el. Se considera – după cum recunoştea el însuşi în *Vechiul regim în Canada* – un om a cărui „credinţă politică se plasează între două extreme la fel de periculoase; democraţia şi absolutismul... Nu obiectez împotriva unei monarhii consti-

tuţionale bune, dar prefer o republică conservatoare."[1] Dorind să urmeze „drumul de mijloc", considerându-se permanent un conservator, el n-a izbutit întotdeauna să-şi depăşească, în meticuloasele lui cercetări, punctul de vedere limitat. Era, de fapt, punctul de vedere al unui om care ştia prea puţin despre realităţile contemporane: în odaia unde se însingurase, bolnav, în grădina cu trandafiri, pe care-i îngrijea cu neasemuită pricepere, răzbăteau puţine ecouri din afară. De aceea, poate, nici documentul istoric, cercetat întotdeauna cu adâncă luare-aminte, nu i-a comunicat în permanenţă întregul său înţeles.

Dar istoricul, călătorul pe Drumul spre Oregon a fost unul dintre cei care au statuat exigenţele limbii literare moderne din America. O constata, la apariţia *Vechiului regim din Canada*, un creator de seamă al stilului literar modern din America: William Dean Howells. „Sobrietatea şi claritatea arhitecturii narative combină talentul explicit al istoricului cu cel al romancierului... Oameni din diferite straturi sociale se mişcă în chip firesc, se grupează astfel încât ne dau putinţa să observăm simţul artistic al unui savant preocupat de exactitatea faptelor. Parkman reprezintă gradul cel mai înalt al picturalului în şcoala americană de istorie. E un stilist, e un portretist, narator şi peisagist dintre cei mai vrednici de stimă din câţi are America astăzi."[2]

DAN GRIGORESCU

---

[1] Francis Parkman, *Works*, XIX, Boston, 1922, p. 229.

[2] William Dean Howells, *Mr. Parkman's Histories* (*Istoriile domnului Parkman*), în *Atlantic Monthly*, vol. XXXIV, 1874, pp. 602-603.

TABEL CRONOLOGIC

1823 *16 septembrie.* Se naşte, la Boston, Francis Parkman.

Preşedintele Monroe elaborează principiile doctrinei care-i poartă numele, susţinând politica de nonintervenţie în Europa şi declarând orice încercare a europenilor de a se amesteca în treburile Americii drept „act de agresiune".

Fenimore Cooper – *Pilotul; Pionierii.* James Kirk Paulding – *Koningsmarke, finlandezul cel înalt.* John Neal – *Şaptezeci şi şase; Randolph.*

Stendhal – *Racine şi Shakespeare.* W. Scott – *Quentin Durward.*

1824 Jedediah Strong Smith deschide un nou drum spre Oregon, descoperind Trecătoarea de Sud din Munţii Stâncoşi.

Royal Tyler – *Castanul.* William Cullen Bryant – *Muntele Monument.* Washington Irving – *Povestirile unui călător.* Lydia Maria Child – *Hobomok.*

1825 John Quincy Adams devine al şaselea preşedinte al S.U.A.

Bryant – *Un imn al pădurii.* Cooper – *Lionel Lincoln.* Nicholas Marcellus Hentz – *Tandeuskund, ultimul rege din Lenape.* Samuel Woodworth – *Fiul văduvei.*

Micu, Maior – *Lexiconul de la Buda.*

1826 Prima expediţie transcontinentală spre California.

Cooper – *Ultimul mohican.* J.H. Payne – *Richelieu.* Woodworth – *Melodii, duete, cântece.*

1827 Tratat între Statele Unite şi Anglia pentru ocuparea în comun a teritoriului Oregon.
E.A. Poe – *Tamerlan şi alte poeme.* William Gilmore Simms – *Poeme.* Cooper – *Preria.* Anne Newport Royall – *Cel din Tennessee.*
Hugo – *Cromwell.* Heine – *Cartea cântecelor.*

1828 În S.U.A. iau fiinţă Partidul Democrat (pe baza fostului Partid Republican al lui Jefferson) şi Partidul Naţional Republican.
John Greenleaf Whittier – *Călătoria căpitanului Ireson.* Nathaniel Hawthorne – *Fanshawe.* Irving – *Viaţa şi călătoriile lui Cristofor Columb.*

1829 Andrew Jackson (preşedintele Partidului Democrat), al şaptelea preşedinte al Statelor Unite; ia fiinţă Partidul Muncitorilor.
Poe – *Al Aaraf.* Irving – *Cronică a cuceririi Granadei.* James Athearn Jones – *Povestiri dintr-o tabără indiană.* William Apes – *Un fiu al pădurii.* John Augustus Stone – *Metamora, sau Ultimul wampanoag.*
Mérimée – *Cronica domniei lui Carol IX.*
Apar *Curierul românesc* şi *Albina românească.*
Pacea de la Adrianopol.

1830 Este votată legea potrivit căreia indienii din est urmează a fi strămutaţi în teritoriul Oklahoma.
Revoluţiile din Franţa şi din Polonia.
W.J. Snelling – *Povestiri din nord-vest sau Schiţe despre viaţa şi firea indienilor.* Cooper – *Aventurierul.* Paulding – *Leul din Vest.*
Hugo – *Hernani.* Stendhal – *Roşu şi Negru.* Balzac – *Gobseck.* Pann – *Versuri muzicești.* Cârlova – *Ruinurile Târgoviştei.*

1831 Răscoala sclavilor din Virginia, conduşi de Nat Turner.

Poe – *Poeme.* Bryant – *Cântecul ostaşilor lui Marion.* Oliver Wendell Holmes – *Ultima frunză.* Whittier – *Legende ale Noii Anglii.* Paulding – *Căminul olandezului.* Leopardi – *Cântece.* Puşkin – *Boris Godunov.* Grillparzer – *Valurile mării şi ale dragostei.* Hugo – *Notre Dame de Paris.*

1832 Triburile indiene conduse de Şoim Negru sunt masacrate de miliţia comandată de generalul Atkinson. Călătoria spre vest a lui Washington Irving (care o va descrie în *O călătorie în prerii).*
Cooper – *Castelul Heidenmauer.* Hawthorne – *Înmormântarea lui Roger Malvin.* Benjamin Bussey Thatcher – *Biografii indiene.*
Pellico – *Închisorile mele.* Hugo – *Regele petrece.* Lenau – *Poezii.* Gr. Alexandrescu – *Poezii.*

1833 Se întemeiază Societatea Americană Antisclavagistă; Jackson este ales pentru a doua oară preşedinte. Poe – *Manuscris găsit într-o sticlă.* Cooper – *Călăuza.* Longfellow – *Dincolo de mare.* David Crockett – *Schiţe şi excentricităţi.*
Carlyle – *Sartor Resartus.* Michelet – *Istoria Franţei.* Balzac – *Moş Goriot.* Krasinski – *Comedie nedivină.*

1834 Se organizează Partidul Liberal, ca formaţiune de opoziţie faţă de politica federalistă a lui Jackson.
Emerson – *Rododendronul.* Poe – *Uneia, în paradis.* W.G. Simms – *Guy Rivers.* H.J. Scott – *Povestirile unui călător.* Albert Pike – *Schiţe în proză şi poezie, scrise în ţinuturile din Vest, Southern Literary Messenger* (1864). Lenau – *Faust.* Mickiewicz – *Pan Tadeusz.*

1835 Războiul cu indienii seminoli din Florida, care refuză să-şi părăsească pământurile – aşa cum le impunea guvernul american.
W.S. Simms – *Partizanul; Indianul yemassee.* Irving – *O călătorie în prerii.* Poe – *Nemaipomenita întâmplare a unui oarecare Hans Pfaal.* Hawthorne – *Tânărul*

Brown cel cumsecade. John Treat Irving – *Schiţe indiene.* Charles Fenno Hoffmann – *O iarnă în vest. Almanahurile lui Crockett, The Western Messenger* (–1841). Musset – *Nopţile.* Balzac – *Crinul din vale.* Büchner – *Moartea lui Danton.* Andersen – *Poveşti.* Lönnrot – *Kalevala.*

1836 Texasul, fostă provincie mexicană, se declară republică independentă; Arkansas devine cel de-al 25-lea stat al Uniunii.
Holmes – *Poeme.* Simms – *Mellichampe.* Irving – *Astoria.* Hawthorne – *Armindenii la Merrymount.* Emerson – *Natură.* Albert Gallatin – *Tabel sinoptic al triburilor indiene din America de Nord.* James Halle – *Istoria triburilor indiene.*
Dickens – *Pickwick.* Eckermann – *Convorbiri cu Goethe.* Musset –*Confesiunile unui copil al secolului.* Dumas – *Kean.*

1837 Martin van Buren, al optulea preşedinte al S.U.A.; Michigan admis în Uniune ca al 26-lea stat.
R.M. Bird – *Nick-al-pădurii sau Ucigă-l toaca.* Hawthorne – *Povestiri repovestite.* Emerson – *Cărturarul american.* Washington Irving – *Aventurile căpitanului Bonneville, U.S.A.*
Musset – *Un capriciu.* Carlyle – *Istoria revoluţiei franceze.* Gogol – *Taras Bulba.*

1838 Preşedintele Van Buren declară neutralitatea Statelor Unite în problema răscoalei canadienilor împotriva Angliei. Ia fiinţă organizaţia secretă „Calea ferată clandestină", menită să treacă pe ascuns sclavii din Sud în ţinuturile unde sclavia fusese abolită.
Whittier – *Poeme scrise în timpul discutării abolirii sclaviei.* Cooper – *Spre casă sau Urmărirea; Casa, aşa cum am găsit-o.* Simms – *Richard Hardis.* Poe – *Povestea lui Arthur Gordon Pym din Nantucket; Ligeia.* Pierre Etienne Du Ponceau – *Sistemul gramatical al*

unor limbi vorbite de naţiunile indiene din America de Nord.
Hugo – *Ruy Blas.*
În Anglia ia fiinţă mişcarea chartistă.

1839 Se întemeiază Partidul Libertăţii, cu program antisclavagist.
Emerson – *Bondarul.* Longfellow – *Glasuri ale nopţii.* Poe – *Palatul bântuit de duhuri; Prăbuşirea casei Usher; Povestiri ale grotescului şi arabescului.* Cornelius Mathews – *Behemoth, legendă a constructorilor de movile.* Caroline Kirkland – *Un nou cămin.* Stendhal – *Mănăstirea din Parma.*

1840 Simms – *Poveste de pe Mississippi.* Richard Henry Dana – *Doi ani în faţa catargului.* Poe – *Jurnalul lui Julius Rodman. The National Anti-Slavery Standard* (–1872); *The Dial* (–1844).
Sainte-Beuve – *Port-Royal.* Lermontov – *Un erou al timpului nostru.* Espronceda – *Diavolul-Lume.*
1841 Liberalul William Henry Harrison e ales al nouălea preşedinte al S.U.A.; moare după o lună de la alegeri, şi vicepreşedintele John Tyler devine al zecelea preşedinte al Statelor Unite. John Bidwell, plecat din Missouri, ajunge în California; călătoria va fi descrisă într-o carte publicată în anul următor.
Longfellow – *Balade şi alte poeme.* Adrien Emmanuel Rouquette – *Savanele.* Cooper – *Vânătorul de cerbi.* Simms – *Rudele.* Poe – *Coborâre în Maleström; Crimele din strada Morgue.* Solon Robinson – *Testamentul, o povestire despre Lacul Cedrilor Roşii şi despre Shabbona.* Thomas Bengs Thorpe – *Ursul cel mare din Arkansas.* John Beauchamp Jones – *Scene din Vestul Sălbatic.* William Davis Gallagher – *Selecţii din literatura poetică a Vestului.* William Leete Stone – *Istoria şi poezia din Wyoming.* John Lloyd Stephens – *Peripeţii dintr-o călătorie în America Centrală, Chiapas şi Yucatan.*

1842 Parkman întreprinde o lungă călătorie în Europa.

Longfellow – *Poeme despre sclavie*. Elizabeth Oakes Smith – *Prizoniera din Vest*. Walt Whitman – *Franklin Evans*. Poe – *Masca morții roșii*. Bidwell – *Călătorie spre California*.
Dickens – *Note din America*. Gogol – *Mantaua; Suflete moarte*.

1843 Parkman își încheie studiile universitare generale la Harvard.

O expediție condusă de locotenentul John Frémont stabilește drumul cel mai ușor de acces spre teritoriul Oregon.
Whittier – *Massachusetts către Virginia*. John Pierpont – *Poeme antisclavagiste*. Hawthorne – *Calea ferată cerească*. Poe – *Puțul și pendulul*; *Gândacul de aur*. Longfellow – *Poetul spaniol*. William Hickling Prescott – *Cucerirea Mexicului*.

1844 Lowell – *Poeme*. Poe – *Tărâm de vis*. William H.C. Homer – *Yonondio sau Războinicii din tribul Genessee*. Hawthorne – *Fiica lui Rappaccini; Artistul frumosului*. Poe – *Farsa balonului*.
Dickens – *Martin Chuzzlewit*. Dumas – *Cei trei mușchetari*. Petöfi – *Poezii*. Heliade – *Zburătorul*.

1845 James K. Polk, al unsprezecelea președinte al S.U.A.; Florida devine al 27-lea stat; Texasul e anexat la Statele Unite și devine al 28-lea stat al Uniunii.
Longfellow – *Clopotnița din Bruges*. Poe – *Corbul*. Cooper – *Satanstoe*. Simms – *Wigwam-ul și coliba*. Johnson Jones Hooper – *Unele aventuri ale căpitanului Simon Suggs, fost în detașamentele de voluntari din Tallapoosa*.
Mérimée – *Carmen;* Wagner – *Tannhäuser*. Kogălniceanu – *Letopisețele Țării Moldovei*.

1846 Parkman își ia licența în Drept la Harvard; în aprilie pornește de la St. Louis, într-o călătorie în Wyoming, pentru a întreprinde studii despre triburile indiene și „a-și ameliora sănătatea"; se întoarce în august, istovit de marile oboseli ale drumului.

Un grup de emigranți, pornit spre Vest, e surprins de iarnă în Munții Stâncoși: cei mai mulți dintre ei mor de frig și de foame („tragedia grupului Donner").
Migrația spre vest a membrilor sectei mormonilor; un grup de rezidenți din California proclamă întemeierea „Republicii California" (după câteva luni e anexată la Statele Unite); izbucnește războiul cu Mexicul, ca urmare a anexării Texasului; prin tratat cu Anglia, Teritoriul Oregon e încorporat Statelor Unite; Iowa, al 29-lea stat al Uniunii.

În *The Knickerbocker Magazine* apare în foileton *Pe calea Oregonului* de Parkman.

Lowell – *Scrisorile lui Biglow.* Melville – *Typee.* Cooper – *Pieile Roșii.* Hawthorne – *Mucegai dintr-o veche casă parohială.* Thorpe – *Misterele din Backwoods.* Poe – *Filozofia compoziției.*
Dostoievski – *Oameni sărmani.* Balzac – *Verișoara Bette.* George Sand – *Balta diavolului.* Bălcescu – *Puterea armată și arta militară la români.*
1847 Armatele americane îi învinge pe mexicani.
Longfellow – *Evangeline.* Poe – *Ulalume.* Emerson – *Poeme.* Epes Sargent – *Cântecele mării.* Melville – *Omoo.* John Mason Peck – *Viața lui Daniel Boone.* Charles Summerfield – *„Desperados" din sud-vest.* Joel Palmer – *Jurnal de călătorie peste Munții Stâncoși.* Pierre Jean de Smet – *Istoria cuceririi Perului.*

Emily Brontë – *La răscruce de vânturi.* Thackeray – *Bâlciul deşertăciunilor.* Charlotte Brontë – *Jane Eyre.* Balzac – *Vărul Pons.* Pann – *Povestea vorbei.*

1848 Prin tratatul de pace cu Mexicul, Statele Unite anexează Califoraia de Nord şi întregul teritoriu de la nord de Rio Grande. Wisconsin, al 30-lea stat al Uniunii. Ia fiinţă Partidul Pământului liber, organizaţie antisclavagistă.
Manifestul Comunist; revoluţii în Franţa, Germania, Austria, Ungaria, Boemia, Italia, Ţările Române.
Lowell – *O fabulă pentru critici.* Poe – *Evrika;* Cooper – *Luminişul dintre stejari.* George Frederik Ruxton – *Viaţa din Vestul îndepărtat.* Charles Wilkins Webber – *Bătrânul Hicks, călăuza.* Ephraim George Squier – *Vechi monumente de pe valea lui Mississippi.*

1849 Parkman publică în volum, sub titlul *Pe calea spre California şi Oregon,* foiletoanele publicate în 1847, în *Knickerbocker Magazine.* Ediţiile următoare ale cărţii vor relua titlul cu care apăruseră foiletoanele din revistă.

Începe marea migraţie spre California a căutătorilor de aur. Zachary Taylor, al doisprezecelea preşedinte al S.U.A.
Poe – *Clopotele.* Whittier – *Poeme,* Melville – *Mardi.* Longfellow – *Kavanagh.* Webber – *Minele de aur de la Gila.* Mary Eastman – *Dacotah sau Viaţa şi legendele indienilor Sioux din jurul fortului Snelling.* Thoreau – *Rezistenţă împotriva guvernului civil.* Paulding – *Puritanul şi fiica sa.*

1850 Incendiul catastrofal de la San Francisco. California, al 31-lea stat al Uniunii. Moartea preşedintelui Taylor. Vicepreşedintele Millard Fillmore devine al treisprezecelea preşedinte al S.U.A.
Longfellow – *Pe malul mării şi la gura sobei.* Whittier – *Cântecele muncii.* Hawthorne – *Litera stacojie.*

Melville – *Cojocelul alb.* Maine Reid – *Jandarmii călări.* Emerson – *Oameni reprezentativi.* Lewis H. Garrard – *Wah-to'yah şi drumul Taosului.* Taylor – *Eldorado.* George Copway – *Istoria tradiţională a poporului Ojibway.*
Dickens – *David Copperfield.* Chateaubriand – *Amintiri de dincolo de mormânt.*

1851 Parkman – *Istoria conspiraţiei lui Pontiac.*

Indienii Sioux îşi cedează pământurile din Iowa şi Minnesota.
Hawthorne – *Casa cu şapte frontoane.* Melville – *Moby-Dick.* Beecher-Stowe – *Coliba unchiului Tom.* Longfellow – *Legenda de aur.* E.G. Squier – *Monumente băştinaşe din statul New York.* H.R. Schoolcraft – *Informaţii istorice şi statistice privind istoria, viaţa actuală şi perspectivele triburilor indiene din Statele Unite.* Lewis Henry Morgan – *Liga triburilor irocheze.*

1852 Hawthorne – *Povestea de dragoste de la Blithedale.* Melville – *Pierre.* George Henry Miles – *Hernando de Soto.*
The Golden Era (–1893).
Leconte de Lisle – *Poeme antice.* Storm – *Nuvele.* Turgheniev – *Povestirile unui vânător.* Alecsandri – *Poezii populare.*

1853 Franklin Pierce, al paisprezecelea preşedinte al S.U.A.; Statele Unite cumpără de la guvernul mexican întinse regiuni din Arizona şi Noul Mexic.
Simms – *Spada şi fusul de tors.* Thoreau – *Un yankeu în Canada.* Joseph Glover Baldwin – *Vremuri de avânt în Alabama şi Mississippi.*
Wagner – *Inelul Nibelungilor.* Hugo – *Blestemele.* Alecsandri – *Doine şi lăcrămioare.*

1854 Întemeierea Partidului Republican, al cărui program e net antisclavagist; Lincoln – cel dintâi preşedinte al partidului.

Whittier – *Maud Muller.* John Rollin Ridge – *Viaţa şi aventurile lui Joaquin Murieta, faimosul bandit din California.* Thoreau – *Walden.* Thorpe – *Stupul prisăcarului.* Louise Smith Clappe – *Scrisori.*
Nerval – *Fiicele focului.* Jókai – *Ultimele zile ale ienicerilor.* Keller – *Heinrich cel verde.*

1855 Whitman – *Fire de iarbă.* Longfellow – *Hiawatha.* Melville – *Israel Potter.* Samuel Adams Hammett – *Minunatele aventuri ale căpitanului Priest.* Augusta Jane Evans – *Inez, povestire din Alamo.* Hinton Rowan Helper – *Ţara aurului.*

1856 Parkman – *Vassal Morton.*

Whittier – *Panorama.* Beecher-Stowe – *Dred.* T.D. Bonner – *Viaţa şi aventurile lui James P. Beckwourth, muntean, cercetaş, pionier şi căpetenie a naţiunii indienilor Crow.* Melville – *Povestiri de pe verandă.* Cornelius Mathews – *Cartea cu poveşti indiene.* John Lothrop Motley – *Ridicarea republicii olandeze.*
Hugo – *Contemplaţii.*

1857 John Buchanan, al 15-lea preşedinte al S.U.A. În Kansas e aleasă o administraţie antisclavagistă.
Emerson – *Brahma.* Melville – *Şarlatanul.* Stoddard – *Cântecele verii.* Boucicault – Săracii din *New York; Atlantic Monthly.*
Flaubert – *Doamna* Bovary. Baudelaire – *Florile răului.* Eliot – *Silas Marner.*

1858 Parkman suferă un nou şoc nervos; pleacă într-o călătorie în Europa, cu speranţa că se va vindeca.
Minnesota – al 32-lea stat al Uniunii.
Longfellow – *Miles Standish în peţit.* Whittier – *Vorbind cu albinele.* Holmes – *Autocratul la micul dejun.* John Beauchamp Jones – *Cărarea războiului.* Thorpe – *Amintirile din Arkansas ale colonelului Thorpe.* Hammett – *Cârciuma „La pădurea de pini" sau Sam Slick în Texas.*

Goncearov – *Oblomov*.

1859 Întors din Europa, fără ca sănătatea sa să se fi ameliorat prea mult, Parkman se dedică horticulturii.

Grupuri de guerilă antisclavagiste conduse de John Brown, ocupă arsenalul de la Harpers Ferry; învins, John Brown e executat. În Nevada se descoperă mari zăcăminte de argint. Oregonul devine cel de-al 33-lea stat al Uniunii.
John Turville Adams – *Căpetenia albă printre Pieile-Roşii*. Simms – *Sutana lui Kiawah*. Boucicault – *Mulatra*.
Mistral – *Mireille*. Hugo – *Legenda secolelor*. Darwin – *Originea speciilor*.

1860 Prima poştă călare („poney express mail") pleacă din Missouri la 3 aprilie şi soseşte în California la 13 aprilie; Carolina de Sud se retrage din Uniunea Statelor Unite.

Whittier – *Balade, poeme şi poezii lirice de-acasă*. Timrod – *Poeme*. Hawthorne – *Faunul de marmură*. William Gilpin – *În centrul ţinuturilor aurului*. William Turner Coggeshall – *Poeţii şi poezia Vestului*.
Ostrovski – *Furtuna*. Turgheniev – *Părinţi şi copii*. Odobescu – *Mihnea Vodă cel Rău; Doamna Chiajna*.

1861 Izbucneşte războiul civil dintre Nord şi Sud, Lincoln, al 16-lea preşedinte al S.U.A.; Kansas – al 34-lea stat al Uniunii.
Longfellow – *Goana lui Paul Revere*. Timrod – *Etnogeneză*. Holmes – *Elsie Venner*.
Dostoievski – *Amintiri din Casa morţilor*. Goncourt – *Sora Philomène*.

1862 Războiul civil continuă fără ca vreuna din armate să obţină o victorie hotărâtoare.
Julia Ward Howe – *Imnul de luptă al Republicii*. William Ross Wallace – *Clopotul libertăţii*.

Hugo – *Mizerabilii.* Flaubert – *Salammbô.* Leconte de Lisle – *Poeme barbare.* Hebbel – *Nibelungii.*

1863 Lincoln emite *Proclamaţia de emancipare a sclavilor;* Virginia de Vest, al 35-lea stat al Uniunii; victorii ale Uniunii statelor din nord la Gettysburg şi Chattanooga.
Longfellow – *Povestiri dintr-un han la margine de drum.* Hawthorne – *Vechiul nostru cămin.* Thoreau – *Excursii.* Emerson – *Voluntarii.*
Fromentin – *Dominique.* Gautier – *Căpitanul Fracasse.* Fondarea „Junimii", la Iaşi.

1864 Generalul Sherman ocupă Georgia, înfrângând rezistenţa sudistă; Nevada, al 36-lea stat al Uniunii.
Whittier – *În vreme de război.* J. T. Trowbridge – *Peştera lui Cudjo.* Taylor – *Norocul lui John Godfrey.* Thomas Low Nicholas – *Patruzeci de ani din viaţa Americii.*
Tennysonn – *Enoch Arden.* Browning – *Dramatis personnae.* Vigny – *Destine.*

1865 Parkman – *Pionierii francezi în Lumea Nouă.*

Lincoln e reales preşedinte; armata sudistă capitulează; asasinarea lui Lincoln. Vicepreşedintele Andrew Johnson devine al 17-lea preşedinte al S.U.A.
Whitman – *Răpăit de tobe.* Lowell – *Odă recitată la ceremonia închinată soldaţilor în viaţă şi celor morţi, de la Universitatea Harvard.* R. H. Stoddard – *Abraham Lincoln.* Twain – *Faimoasa broască săltăreaţă din ţinutul Calaveras.* Henry Wheeler Shaw – *Josh Billings, zicerile sale.*
Tolstoi – *Război şi pace.* Wagner – *Tristan şi Isolda.* Lewis Carroll – *Alice în ţara minunilor.* Hasdeu – *Ion Vodă cel Cumplit.*

1866 Parkman – *Cartea trandafirilor* (rezultat al pasionatelor cercetări de horticultură ale autorului).

Indienii sunt exceptați de la libertățile acordate cetățenilor americani prin Actul drepturilor civile.
Whittier – *Înzăpeziți.* Melville – *Piese de luptă și aspecte ale războiului.* W. D. Howells – *Viață venețiană.* Emerson – *Cuvântări, conferințe și eseuri.* Daudet – *Scrisori din moara mea.* Swinburne – *Poezii și balade.* Ibsen – *Brand.* Dostoievski – *Crimă și pedeapsă.* De Sanctis – *Scrieri critice.* Bolintineanu – *Florile Bosforului.*

1867 Parkman – *Iezuiții în America de Nord.*

Nebraska – al 37-lea stat al Uniunii; Statele Unite cumpără Alaska de la Rusia; Legile Reconstrucției stabilesc trecerea treptată la administrația civilă în statele din Sud și acordarea dreptului de vot foștilor sclavi.
Emerson – *Armindeni.* Whittier – *Cortul de pe plajă.* George Washington Harris – *Sut Lovingwood.* Daly – *Sub lumina lămpii de gaz.* Montley – *Istoria Olandei unite.*

1868 Se proclamă amnistie generală pentru „participanții la insurecție sau rebeliune" – adică pentru soldații fostei armate sudiste. Ia ființă organizația ultrareacționară Ku-Klux-Klan.
Longfellow – *Tragediile din Noua Anglie.* Joaquin Miller – *Eșantioane* (autorul, socotit pe atunci un „Byron al Oregonului", va fi uitat de generația următoare). O. W. Holmes – *Îngerul păzitor.* Louisa May Alcott – *Micile doamne.* Bret Harte – *„The Luck" din Roaring Camp.*
Browning – *Inelul și cartea.* Baudelaire – *Arta romantică.* Botev – *Poezii.* Dostoievski – *Idiotul.*

1869 Parkman – *La Salle și descoperirea Vestului întins.*

Generalul Ulysses S. Grant devine al 18-lea președinte al S.U.A.

Whittier – *Printre coline.* Lowell - *Catedra.* Twain – *Ageamiii în străinătate.* Bret Harte – *Exilaţii din Poker Flat; Tovarăşul lui Tennessee.*
Flaubert – *Educaţie sentimentală.* Prudhomme – *Solitudini.* Verlaine – *Serbările galante.* Lautréamont – *Cânturile lui Maldoror.*

1870 Primii reprezentanţi ai populaţiei de culoare sunt aleşi în Congresul Statelor Unite.
Bret Harte – *James cel sincer.* Howard – *Saratoga.* Emerson – *Societate şi solitudine.* Kimball – *Astăzi în New York.*
Dostoievski – *Demonii.*

1871 Parkman e numit profesor de horticultură la Harvard.
Focul catastrofal de la Chicago.
Longfellow – *Divina tragedie.* Whittier – *Miriam.* John Hay – *Balade din districtul Pike.* Howells – *Călătoria lor de nuntă.* George Cary Eggleston – *Învăţătorul din Indiana.* Henry James – *Un pelerin plin de pasiune.* Daly – *Orizont.* Whitman – *Perspective democratice.* Rimbaud – *Corabia beată.*

1872 Ia fiinţă Partidul pentru o Reformă a Muncii. La New York se întruneşte Convenţia Naţională a Muncitorilor.
Longfellow – *Christus.* Ingraham – *Spionul mascat.* Hawthorne – *Septimius Felton.* Holmes – *Poetul la micul dejun.* Twain – *Luând lucrurile aşa cum sunt.* Frank Murdoch – *Davy Crockett.* Clarence King – *Colindând Sierra Nevada.*
Daudet – *Tartarin.* Butler – *Erewhon.* Nietzsche – *Originea tragediei.* Macedonski – *Prima verba.*

1873 Criză economică provocată de eliminarea argintului din sistemul monetar; Grant este reales preşedinte.
Howells – *Cunoştinţă întâmplătoare.* Twain şi Warner – *Vârsta de aur.* Lew Wallace – *Zeul cel drept sau ultimul tzin.* Joaquin Miller – *Viaţa în mijlocul indienilor modoci.* Edward Judson – *Cercetaşii din câmpii.*

Pérez Galdós – *Episoadele naţionale.* Corbière – *Amoruri galbene.* Rimbaud – *Un anotimp în infern.* Tolstoi – *Anna Karenina.* Verga – *Nedda.*

1874 Parkman – *Vechiul regim din Canada,*

Eggleston – *Parohul.* Rebecca H. Davis – *John Andros.* Hubert Howe Bancroft – *Neamurile băştinaşe.* Alarcón – *Tricornul.* Barbey d'Aurevilly – *Diabolicele.* Flaubert – *Ispitirea Sfântului Antonie.* Odobescu – *Pseudokinegetikos.*

1875 Whittier – *Flori de corn.* Sydney Lanier – *Simfonia.* Taylor. – *Pastorale, balade şi poeme lirice domestice.* Howells – *Concluzie pripită.* Maurice Thompson – *Mozaicuri din Indiana.* Whitman – *Memorii din timpul războiului.*

1876 Colorado, al 38-lea stat al Uniunii
Melville – *Clarel.* Henry James – *Roderick Hudson.* Hawthorne – *Povestea de dragoste din Dolliver.* Twain – *Tom Sawyer.* Asa Gray – *Darwiniana.*
Mallarmé – *După-amiaza unui faun.* Jacobsen – *Doamna Marie Grubbe.* Conta – *Teoria ondulaţiei universale.*

1877 Parkman – *Contele Frontenac şi Noua Franţă sub Ludovic al XIV-lea.*

Rutherford A. Hayes – al 19-lea preşedinte al S.U.A. Tribul indian Nez Percé declară război Statelor Unite, cerând restituirea pământurilor. Ia fiinţă Partidul Socialist Muncitoresc American.
Lanier – *Poeme.* James – *Americanul.* William Wright – *Povestea marii îmbogăţiri.*
Carducci – *Ode barbare.* Alecsandri – *Ostaşii noştri.*
1878 Whittier – *Viziunea lui Echard.* James – *Europenii; Daisy Miller.* Eggleston – *Roxy.*
Collodi – *Pinocchio.* Meredith – *Egoistul.* Hasdeu – *Cuvente den betrani.*

1879 Răscoala indienilor Ute din Colorado e înăbuşită şi întregul trib strămutat într-o regiune pustie din Utah. Howells – *Doamna de pe „Aroostook"*. J.W. Crawford – *Poetul cercetaş*. James – *Un episod internaţional*. A.E. Rouquette – *Noua Atala*. G.W. Cable – *Vremurile de odinioară ale creolilor*. Henry George – *Progres şi sărăcie*.
Strindberg – *Camera roşie*. Dostoievski – *Fraţii Karamazov*. Ibsen – *Nora*. Caragiale – *O noapte furtunoasă*.

1880 Henry Adams – *Democraţie*. Wallace – *Ben Hur*. Twain – *O haimana în străinătate*. Hale – *Hârtiile doamnei Peterkin*.
Maupassant – *Bulgăre de seu*. Verlaine – *Cumineţenie*. Alecsandri – *Despot Vodă*.

1881 James A. Garfield, al 20-lea preşedinte al S.U.A.; după câteva luni de la instalare, este asasinat; vicepreşedintele Chester A. Arthur îi succede, devenind al 21-lea preşedinte al S.U.A.
James – *Portretul unei doamne*; *Washington Square*. J.C. Harris – *Moş Remus*. H.H. Jackson – *Un secol de ruşine*.
Anatole France – *Crima lui Sylvestre Bonnard*, Verga – *Familia Malavoglia*. Ibsen – *Strigoii*. Spitteler – *Prometeu şi Epimeteu*. Creangă – *Amintiri din copilărie*.

1882 Congresul american votează o lege care limitează drastic emigrarea în Statele Unite a unor categorii de străini, îndeosebi a săracilor.
Whitman – *Zile de încercare şi zile obişnuite*. Howells – *O pildă de viaţă modernă*. Twain – *Prinţ şi cerşetor*. Frank Hamilton Cushing – *Mituri ale creaţiei* (traducerea unui poem epic al tribului Zuñi din Noul Mexic). Daniel Garrison Brinton – *Biblioteca de literatură americană indigenă*.

1883 Twain – *Viaţa pe Mississippi.* Hawthorne – *Secretul doctorului Grimshawe.* Lanier – *Cântecul fluviului Chattahoochee.* Benj F. Johnson – *Vechiul iaz* (poeme în dialectul din Vestul Mijlociu). Eggleston – *Şcolarul din Indiana.* Katharine Sherwood MacDowell – *Povestiri în dialect.* W.F. Cody (cunoscut sub numele Buffalo Bill) pune în scenă spectacolul *Vestul sălbatic.* Villiers de l'Isle-Adam – *Povestiri crude.* Stevenson – *Insula comorii.* Nietzsche – *Aşa grăit-a Zarathustra.* Björnson – *Mai presus de puterile omeneşti.* Eminescu – *Poezii.*

1884 Parkman – *Montcalm şi Wolfe.*

Partidul Drepturilor Egale, înfiinţat în acest an, cerea drepturi egale pentru femei.
Twain – *Huckleberry Finn.* Mary Noailles Murfree – *În munţii din Tennessee.* Harris – *Mingo.* Lowell – *Despre democraţie.*
Huysmans – *În răspăr.* Caragiale – *O scrisoare pierdută.*

1885 Parkman – *Ghid istoric al drumului spre nord.*

Grover Cleveland, al 22-lea preşedinte al S.U.A.
Howells – *Silas Lapham.* Holmes – *Duşmănie de moarte.*
J.E. Cooke – *Doamna Pocahontas.*
Zola – *Germinal.* Fogazzaro – *Daniele Cortis.*

1886 O demonstraţie muncitorească e risipită de poliţia din Chicago: 7 morţi şi 70 de răniţi; organizatorii sunt arestaţi; 7 dintre ei vor fi condamnaţi la moarte.
W.E. Channing – *John Brown.* Henry James – *Prinţesa Casamassima; Bostonienii.* Howells – *Vară târzie.* Frances Hodgson Burnett – *Micul lord Fauntleroy.*
Rimbaud – *Iluminări.* Cehov – *Povestiri.* Tolstoi – *Puterea întunericului.* Hasdeu – *Etymologicum Magnum Romaniae.*

1887 Se întemeiază Confederaţia Americană a Muncii.

Lizette Woodworth Reese – *Creangă de mai.* Joseph Kirkland – *Zury, cel mai abject individ din comitatul Spring* (demitizare a imaginii convenţional romantice a Vestului Mijlociu). Alice French – *Ţesători în soare.* T.N. Page – *În vechea Virginie. Scribner's Magazine* (–1939).

Eça de Quieroz – *Relicva.* Strindberg – *Tatăl.* Dobrogeanu-Gherea – *Tendenţionismul şi tezismul în artă.*

1888 Whitman – *Ramuri în noiembrie.* Melville – *John Marr;* Howells – *Speranţe de april.* James – *Scrisorile lui Aspern.* Lowell – *Eseuri politice. Collier's* (– 1957). Jarry – *Ubu rege.* Verga – *Mastro Don Gesualdo.*

1889 Benjamin Harrison, al 23-lea preşedinte al S.U.A., Teritoriul Oklahoma e deschis celor ce vor să lucreze pământul deţinut până de curând de indieni. Dakota de Nord şi de Sud, Montana şi Washington – admise în Uniunea care numără, astfel, 42 de state.

Eugene Field – *Cărticică de versuri din Vest.* Howells – *Annie Kilburn.* Twain – *Un yankeu din Connecticut la curtea regelui Arthur.* Lafcadio Hearn – *Chita.*

Jerome K. Jerome – *Trei într-o barcă.* Bourget – *Discipolul.* Sudermann – *Onoare.* Tolstoi – *Sonata Kreutzer.* Maiorescu – *Eminescu şi poeziile lui.*

1890 Idaho (al 43-lea) şi Wyoming (al 44-lea stat) – admise în Uniune.

Publicarea *Poemelor* lui Emily Dickinson; Whittier – *În amurg;* James – *Muza tragică;* Howells – *Primejdia noilor averi;* Opie Read – *Un colonel din Kentucky.* J.A. Riis – *Cum trăieşte cealaltă jumătate; Literary Digest* (–1938).

Wilde – *Portretul lui Dorian Gray.* Claudel – *Cap-de-Aur.* Ştefan George – *Imnuri.* Ibsen – *Hedda Gabler.* Hamsun – *Foamea.* Caragiale – *Năpasta.*

1891 Înfiinţarea Partidului Populist, organizaţie a micilor fermieri.

Whitman – *Adio, iubirea mea.* Melville – *Timoleon.* Reese – *Un pumn de levănţică.* W.O. Stoddard – *Little Smoke, poveste despre indienii Sioux.* Sarah Barnwell Elliot – *Jerry.* Hamlin Garland – *Drumuri bătătorite.* Ambrose Bierce – *Povestiri despre soldaţi şi despre civili.* Rebecca Davis – *Gallegher.* Augustus Thomas – *Alabama.* W.H. Venable – *Începuturile culturii literare din valea lui Ohio.* Howells – *Critică şi proză literară.* Conan Doyle – *Sherlock Holmes.* Hardy – *Tess d'Urberville.* Selma Lagerlöf – *Gösta Berling.*

1892 Parkman – *O jumătate de secol de conflict.*

Harriet Monroe – *Odă columbiană.* Hamlin Garland – *Jason Eduards; Compromiterea unei slujbe; Un membru al Camerei a treia.* Twain – *Pretendentul american.* J.L. Allen – *Ţinutul ierbii albastre al lui Kentucky.* Riis – *Copiii săracilor.*
Hauptmann – *Ţesătorii.* D'Annunzio – *Inocentul.* Croce – *Istoria privită în conceptul generat de artă.* Caragiale – *Note şi schiţe; Păcat.*

1893 Grover Cleveland, ales pentru a doua oară: devine al 24-lea preşedinte al S.U.A.
E.F. Fenollosa – *Răsărit şi Apus; Descoperirea Americii şi alte poeme.* Stephen Crane – *Maggie.* Bierce – *Pot exista asemenea lucruri?* James A. Herne – *Pogoanele de pe ţărm.*
Maeterlinck – *Pelléas şi Mélisande.* Kipling – *Cărţile junglei.* Hérédia – *Trofee.*

1893 *8 noiembrie.* Francis Parkman moare la Jamaica Plain, în apropiere de Boston.

Jurnalele sale, regăsite târziu, au fost editate în 1948; *Scrisorile* au fost tipărite, într-o masivă ediţie, în 1960.

D.G.

I. FRONTIERA

Primăvara din urmă, cea a anului 1846, a fost o perioadă de activitate febrilă în oraşul Saint Louis. Nu numai emigranţii veniţi din toate colţurile ţării se pregăteau pentru expediţii către Oregon şi California, dar şi un neobişnuit de mare număr de neguţători îşi puneau la punct căruţele şi organizau grupuri ce aveau să plece spre Santa Fé. Hotelurile erau ticsite, iar şelarii şi armurierii trudeau zi şi noapte la echipamentele şi armele diferitelor cete de călători. Ambarcaţii cu aburi plecau de la debarcadere şi porneau în sus pe Missouri, încărcate cu pasageri porniţi la drum înspre frontieră.

Pe un astfel de vas, cu numele „Radnor" şi care nu mult după aceea s-a lovit de o stâncă ascunsă şi s-a scufundat, am părăsit, împreună cu ruda şi prietenul meu, Quincy Adams Shaw, oraşul Saint Louis la 28 aprilie, şi mânaţi de curiozitate şi de dorinţa de distracţii am pornit într-o excursie către Munţii Stâncoşi. Vasul era atât de încărcat, încât apa începuse să dea din când în când peste borduri. Puntea de sus era plină de căruţe mari şi cu o formă specială, care urmau să fie vândute la Santa Fé, iar în cală stăteau îngrămădite până la refuz tot felul de lucruri cu aceeaşi destinaţie. Se mai aflau pe vas echipamentele şi proviziile unui grup de emigranţi către Oregon, mai mulţi catâri şi cai,

grămezi de şei şi hamuri şi o mulţime mare de articole cu neputinţă de descris, dintre acelea neapărat trebuitoare vieţii în prerie. Aproape cu totul ascunsă în harababura asta se găsea o căruţă mică şi fără coviltir, de modă franţuzească, dintre acelea cărora dincolo de frontieră li se spune foarte pe bună dreptate „moartea catârilor", iar ceva mai încolo, un cort înconjurat de tot soiul de lăzi şi butoiaşe. Toate acestea nu alcătuiau deloc ceva cu înfăţişare capabilă să te ademenească; totuşi, aşa cum se arăta, alcătuirea asta era menită să străbată un drum lung şi anevoios, pe care va fi însoţită de cititorul stăruitor şi statornic.

Pasagerii de pe „Radnor" se arătau a fi pe potriva încărcăturii. La cabine se adunaseră neguţători, cartofori, speculanţi şi aventurieri din Santa Fé, cu fel de fel de înfăţişări, iar sub punte stăteau îngrămădiţi emigranţi către Oregon, „oameni din munţi", negri şi o ceată de indieni Kanzas veniţi să vadă şi ei oraşul Saint Louis.

Astfel încărcat, vasul s-a luptat vreo şapte sau opt zile să înainteze împotriva curentului puternic al lui Missouri, frecându-se de cioturi de stânci ori rădăcini ascunse sub apă şi rămânând uneori câte două sau trei ore împotmolit pe bancuri de nisip. Am pătruns pe gura Missouriului pe-o ploaie măruntă, dar nu după multă vreme cerul s-a luminat lăsându-ne să vedem bine fluviul larg şi năvalnic, să-i cercetăm cu ochii vârtejurile, bancurile de nisip, insulele parcă zdrenţuite şi malurile acoperite de păduri. Missouri îşi schimbă întruna cursul; roade malurile dintr-o parte şi clădeşte altele noi în partea cealaltă. Firul apei sale e veşnic nestatornic. Insule răsar în matca lui, pe urmă sunt surpate şi smulse cu totul, iar în vreme ce pădurile bătrâne de pe un mal sunt săpate pe dedesubt şi mătu-

rate de acolo, mlădițe noi prind să crească pe pământul proaspăt de pe celălalt. Din pricina atâtor schimbări, apele sunt atât de încărcate de mâl și de nisip încât primăvara devin cu desăvârșire opace, și în câteva minute pot depune pe fundul unui pahar mâl gros de două-trei degete. Acum apele fluviului erau umflate; dar toamna, când călătorisem în josul său, scăzuse mult de tot și toate capcanele viclene de pe fundul acum apropiat se arătau vederii. Era înfricoșător să vezi copacii morți și sfărâmați, așezați în straturi groase ca într-o abatiză ridicată de militari, strașnic împlântați în nisip și toți cu vârfurile îndreptate în josul fluviului, gata să tragă în țeapă orice nefericit vas cu aburi dintre acelea care atunci când apele sunt umflate trec peste ei fără grijă.

Peste cinci-șase zile am început să băgăm de seamă semne ale uriașei mișcări către Vest ce se desfășura pe atunci. Grupuri de emigranți, cu căruțe și corturi, poposiseră în tabere ridicate prin luminișurile de pe maluri, toți fiind porniți către locul comun de întâlnire de la Independence. Și într-o zi ploioasă, către asfințitul soarelui, am ajuns la așezarea asta, aflată la câteva mile depărtare de fluviu, la granița dinspre Vest a statului Missouri. Scena era întru totul caracteristică, fiindcă aici ți se înfățișau dintr-odată vederii cele mai de seamă aspecte din acea regiune sălbatică și aflată în plină tensiune. Pe malul noroios stăteau vreo treizeci sau patruzeci de spanioli tuciurii cu înfățișare slugarnică și se uitau cu priviri tâmpe strecurate pe sub borurile largi ale pălăriilor. Erau însoțitorii unei companii de la Santa Fé ale cărei căruțe se aflau îngrămădite laolaltă pe malurile mai înalte. În mijlocul cetei, chirciți în jurul unui foc aproape stins, se aflau vreo câțiva indieni dintr-un îndepărtat trib mexican. Unul sau doi vânători

francezi coborâți din munți, cu plete lungi și haine din piele de căprioară, se uitau la vasul nostru; și nu prea departe, așezați pe un trunchi de copac, se aflau trei bărbați cu puștile pe genunchi. Cel care atrăgea în primul rând atenția, un bărbat înalt, impozant, cu ochi albaștri limpezi și figură deschisă, inteligentă, ar fi putut foarte bine reprezenta acea nepotolită și întreprinzătoare rasă de pionieri ale căror topoare și puști au deschis calea de la Alegani către preriile din Vest. Pornise către Oregon, pentru el probabil un ținut mult mai prielnic decât toate cele ce rămăseseră acum dincoace de Marile Câmpii.

A doua zi dis-de-dimineață am ajuns la Kanzas, cam la cinci sute de mile de gura fluviului Missouri. Aici am debarcat și după ce ne-am lăsat lucrurile în grija colonelului Chick, a cărui cabană de bârne ținea loc de han, am plecat cu o căruță spre Westport, unde trăgeam nădejde să putem face rost de catâri și cai pentru drum.

Era o dimineață de mai deosebit de înviorătoare și frumoasă. Pădurile pe care le străbăteam mergând pe un drumeag ca vai de el erau luminate de razele strălucitoare ale soarelui și însuflețite de marea mulțime a păsărilor. Urmându-ne calea, i-am ajuns din urmă pe foștii noștri tovarăși de drum, indienii Kanzas care, îmbrăcați în hainele și cu podoabele lor cele mai de fală, se îndreptau cu pas voios către casă; și indiferent de cum ni s-ar fi părut că arătau la bordul vasului, în mijlocul pădurii alcătuiau o privelițe deosebit de impresionantă și pitorească.

În Westport mișunau indienii, iar micuții lor cai păroși stăteau priponiți cu zecile de-a lungul clădirilor și gardurilor. Indieni din triburile Sac și Foxes, cu țestele rase și fețele vopsite; cei din triburile Shawanee și

Delaware, îmbrăcaţi în veşmintele lor de stambă şi cu turbane pe cap, indieni din tribul Wyandot, îmbrăcaţi ca şi albii, câţiva pricăjiţi din tribul Kanzas înfăşuraţi în pături vechi – toţi se vânzoleau pe străzi ori pierdeau vremea prin lăuntrul şi prin preajma prăvăliilor şi caselor.

Pe când stăteam în uşa hanului, văzui venind pe stradă o persoană cu totul deosebită. Avea chipul îmbujorat de sănătate şi înconjurat de ţepii roşii ai bărbii şi mustăţilor; pe-o ureche îi atârna o beretă rotundă cu moţ în vârf, aşa cum poartă uneori muncitorii scoţieni; haina lui vădea o alcătuire greu de descris, făcută din pătură scoţiană de culoare cenuşie, cu ciucuri atârnând pretutindeni; pantalonii îi erau croiţi din pănură aspră, iar în picioare încălţase bocanci cu ţinte; în afară de toate acestea, mai ducea şi o pipă mică şi neagră înfiptă într-un colţ al gurii. Sub asemenea înfăţişare ciudată l-am recunoscut pe căpitanul C., din armata britanică, despre care ştiam că împreună cu fratele său şi cu domnul R., un gentleman englez, porniseră într-o expediţie de vânătoare de-a lungul şi de-a latul continentului. Pe căpitan şi pe tovarăşii săi îi întâlnisem la Saint Louis. De câtăva vreme se aflau la Westport, punându-şi la punct pregătirile de plecare şi aşteptând anumite întăriri, deoarece erau prea puţini ca să pornească singuri la asemenea ispravă. Ce-i drept, ar fi putut să se alăture vreunuia dintre grupurile de emigranţi care tocmai se pregăteau să pornească din zi în zi la drum către Oregon sau California; numai că ei îşi mărturiseau marea aversiune faţă de orice legătură cu „ăia din Kentucky".

Acum căpitanul se porni să stăruie pe lângă noi ca să ne unim puterile şi să plecăm împreună în munţi. Cum aici noi nu nutream simţăminte mai favorabile decât ei

față de întovărășirea cu emigranții, am considerat că aranjamentul acesta ar fi potrivit și am spus că ne învoim. Viitorii noștri tovarăși de drum se instalaseră într-o casă mică ridicată din bârne, și acolo i-am găsit înconjurați de șei, harnașamente, puști, pistoale, ocheane, cuțite, pe scurt – tot ce-și pregătiseră ei pentru prerii. R., mare iubitor de științe naturale, stătea la o masă și împăia o ciocănitoare; fratele căpitanului, irlandez de neam, stătea pe dușumea și împletea un odgon. Cu multă bucurie, căpitanul ne arată toate lucrurile ce alcătuiau echipamentul lor și ne spuse.

– După cum vedeți, noi toți suntem călători vechi. Sunt convins că nici un alt grup n-a plecat în prerie mai bine echipat.

Vânătorul angajat de ei, un canadian morocănos și încruntat, pe nume Sorel, și catârgiul, un pungaș american de la Saint Louis, leneveau prin jurul casei. Într-un grajd mic, ridicat tot din bârne și aflat foarte aproape, stăteau caii și catârii lor, aleși cu mare pricepere de către căpitan.

I-am lăsat pe ei să-și încheie pregătirile, iar noi ne-am apucat să le ducem la bun sfârșit pe ale noastre cât mai repede cu putință. Emigranții cei atât de disprețuiți de prietenii noștri, își așezaseră tabăra în prerie, la depărtare de vreo opt-zece mile, erau în număr de vreo mie sau chiar mai mulți și noi grupuri veneau mereu dinspre Independence ca să li se alăture. Se aflau în mare fierbere, țineau adunări, votau rezoluții și stabileau reglementări, dar nu erau în stare să se înțeleagă asupra alegerii conducătorilor ce aveau să-i îndrumeze peste prerii. Într-o zi, când n-aveam treabă, m-am dus călare la Independence. Orașul era înțesat de lume. O mulțime de prăvălii răsăriseră ca din pământ spre a oferi emi-

granţilor şi neguţătorilor din Santa Fé cele trebuitoare pentru drum; zgomote de ciocăneli şi izbituri se revărsau fără contenire dintr-o duzină de şoproane de fierari, unde erau reparate căruţele cele mari şi potcoviţi caii şi boii. Străzile gemeau de mulţimea oamenilor, cailor şi catârilor. În vremea cât m-am aflat eu în oraş, a sosit pe acolo o caravană de căruţe ale unor emigranţi din Illinois şi îndreptându-se către tabăra aşezată în prerie, a făcut popas pe strada principală. Un roi de capete de copii sănătoşi a răsărit de sub coviltirele căruţelor. Ici şi colo se zărea câte o cuconiţă vioaie, bine înţepenită în şa şi ţinând deasupra chipului ars de soare umbrela sau umbreluţe vechi care fuseseră cândva destul de elegante, dar acum ajunseseră jalnic de decolorate. Bărbaţii, nişte ţărani falnici, trebăluiau pe lângă boi; din trecere am băgat de seamă trei bătrâni stând deoparte cu bicele lor lungi în mână şi discutând cu aprindere despre doctrina regenerării. Dar nu toţi emigranţii sunt oameni de soiul ăsta. Printre ei se află şi unii dintre cei mai înrăiţi oameni, fără căpătâi din ţara asta. Deseori am fost de-a dreptul uluit când mi-am dat seama de diversele pricini şi scopuri aflate la originea acestei migraţii; dar oricare ar fi ele, nesăbuita speranţă că-şi va îmbunătăţi traiul, dorinţa de a scăpa de sub opreliştile impuse de lege şi societate, sau pur şi simplu neastâmpărul, este absolut sigur că foarte mulţi dintre ei regretă amarnic călătoria făcută şi, după ce-au ajuns în pământul făgăduinţei, sunt cum nu se poate mai fericiţi să scape de acolo.

În răstimp de şapte sau opt zile, dusesem pregătirile noastre aproape de capăt. În vremea aceasta, prietenii noştri le încheiaseră pe ale lor şi, sătui până gât de Westport, ne spuseră că au s-o ia înainte şi-au să

ne-aştepte la răscrucea de la Kanzas. Aşa că R. şi catârgiul au luat-o înainte cu căruţa şi cortul, iar căpitanul şi fratele său, dimpreună cu Sorel şi un puitor de capcane pe nume Boisverd, care li se alăturase, au pornit în urma lor ducând şi pâlcul de cai. Începutul călătoriei a fost rău-prevestitor, fiindcă abia ajunsese căpitanul la cel mult o milă depărtare de Westport, mergând el călare în frunte, în chip de conducător al grupului, şi ducându-şi de căpăstru calul menit special vânătorii de bizoni, când se porni o furtună cumplită care îi udă pe toţi până la piele. Atunci au grăbit pasul ca să ajungă cât mai repede la locul ştiut, cale de vreo şapte mile, unde R. trebuia să aibă tabăra gata pregătită să-i primească. Numai că, om prevăzător, când văzuse că se apropie furtuna, R. alesese în pădure un loc adăpostit unde ridicase cortul şi îşi sorbea liniştit cafeaua întremătoare în vreme ce căpitanul galopa mile întregi mai departe sub revărsarea ploii, trudindu-se să dea de el. În cele din urmă furtuna a trecut şi ochiul de vultur al puitorului de capcane a izbutit să descopere cortul; în vremea asta R. terminase de băut cafeaua, şedea tolănit pe-o piele de bizon şi trăgea din pipă. Căpitanul era unul dintre cei mai blajini oameni din lume, aşa că-şi îndură ghinionul cu toată stăpânirea de sine, împărţi cu frate-su zaţul cafelei şi se culcă înveşmântat în hainele ude leoarcă.

Am avut şi noi partea noastră de potop. Când s-a dezlănţuit furtuna, noi duceam la Kanzas o pereche de catâri. Nu mai văzusem în viaţa mea asemenea orbitoare şi necontenite săgetări de fulgere, asemenea asurzitoare şi neîntrerupte bubuituri de tunet. Pânzele pieziţe de apă ce se revărsau cu mare zgomot şi săreau cu stropi grei de pe pământ cufundau pădurea în adânc

întuneric, iar pâraiele se umflau cu atâta repeziciune, încât doar cu mare trudă izbuteam să le trecem. În cele din urmă, abia desluşindu-se prin ploaie, ni se arătă casa de bârne a colonelului Chick, care ne întâmpină cu obişnuita-i caldă ospitalitate; cât despre nevastă-sa, deşi se vedea bine că e cam înăcrită şi sătulă de atâta viaţă de tabără, nu ne arătă mai puţină bunăvoinţă decât bărbată-su şi ne dădu cele de trebuinţă pentru a mai scăpa de urmările ploii. După ce trecu furtuna, cam către apusul soarelui, o privelişte minunată ni se deschise înaintea ochilor pe când stăteam în faţa casei colonelului, aşezată pe culmea unei coline înalte. Printre norii destrămaţi, razele soarelui se revărsau peste iutele şi mâniosul Missouri şi peste nesfârşitele întinderi împădurite ce se desfăşurau de la malurile lui şi până la râpele pierdute în zare.

A doua zi, pe, când ne aflam din nou la Westport, am primit o veste de la căpitan; se întorsese călare pentru a ne-o comunica personal, dar aflând că suntem la Kanzas, lăsase vorbă unei cunoştinţe de-ale sale pe nume Vogel, proprietarul unei mici prăvălii cu articole de băcănie şi băuturi spirtoase. Şi fiindcă veni vorba, la Westport whisky-ul circulă mai din belşug decât ar fi sănătos într-un loc unde fiecare om poartă la el pistol încărcat. Pe când treceam noi prin faţa prăvăliei, văzurăm că pe uşă se iţeşte chipul lătăreţ, de neamţ, al lui Vogel. Ne spuse că are să ne dea o veste şi ne pofti să tragem o duşcă. Nici băutura şi nici vestea dată de el n-au fost prea plăcute. Căpitanul se întorsese ca să ne spună că R., conducătorul grupului său, hotărâse să apuce pe altă parte decât pe unde hotărâserăm împreună: în loc de a urma calea folosită de negustători, se hotărâse să o apuce spre nord prin Fort Leavenworth şi să urmeze

calea deschisă de trupele de cavalerie în expediția lor din vara trecută. Am fost de părere că o astfel de hotărâre luată fără a fi și noi măcar întrebați arată o purtare trufașă; totuși, stăpânindu-ne nemulțumirea atât cât ne-a stat în putință, ne-am hotărât să-i ajungem din urmă la Fort Leavenworth, unde urmau să ne aștepte.

Și în felul acesta, după ce am încheiat toate pregătirile, într-o preafrumoasă dimineață am încercat să pornim la drum. Cel dintâi pas a fost un pas nefericit. Abia izbutisem să punem hamurile pe cai, când catârca rotașă începu să zvârle și să sară în două picioare, rupse toate odgoanele și curelele și fu cât pe ce să arunce căruța în Missouri. Văzând că nu e chip s-o domolim cât de cât, am schimbat-o cu alta, pe care ne-a pus-o la dispoziție prietenul nostru, domnul Boone din Westport, un nepot de-al lui Daniel Boone[1], pionierul. Arvuna asta din desfătările vieții de prerie fu repede urmată de o alta. Abia pierdusem Westportul din raza vederii și dădurăm peste un făgaș de apă nămolos, dintr-acelea pe care mai târziu aveam să le cunoaștem mult prea îndeaproape, și-acolo ne-a rămas căruța înțepenită vreun ceas și mai bine.

---

[1] Colonist american (1734–1820). În 1769 a înființat prima așezare statornică din Kentucky, numită Boonesborough. El i-a slujit lui Fenimore Cooper ca model pentru personajele sale mult idealizate din categoria lui Ochi-de-vultur și Ciorap-de-piele.

II. SPARGEREA GHEȚII

După ce am scăpat din gropile nămoloase de la Westport, ne-am urmat o vreme calea de-a lungul șleaului îngust, prin razele de soare strecurate printre ramuri și pe sub umbra pădurii, până când am ieșit la lărgime și am lăsat în urmă poalele cele mai înaintate ale codrilor necuprinși ce se întindeau odinioară de la câmpiile din vest și până la țărmurile Atlanticului. Privind peste un brâu de tufărișuri mărginașe zărirăm verdea întindere ca de ocean a preriei, desfășurată val după val până în adâncurile zării.

Era o zi de primăvară blândă și liniștită; o zi dintr-acelea ce te fac să te simți înclinat mai degrabă spre mediație și visare, decât spre acțiune, iar cea mai duioasă parte din firea ta e gata să te ia în stăpânire deplină. Am mers călare în fruntea grupului câtă vreme am trecut prin tufăriș, iar atunci când un petic de iarbă verde s-a arătat prea ispititor, am descălecat și m-am întins pe ea. Toți copacii, bătrâni și tineri, erau în floare ori abia își arătau frunzulițele tinere; ciorchinii roșii ai florilor de arțar și florile bogate ale merilor pădureți împânziseră împrejurimile; și-atunci parcă simțeam cât de rău îmi pare că las în urma mea tărâmurile grădinilor și le schimb cu privelиștile aspre și neînduplecate ale preriilor și ale munților.

Între timp străbătu şi restul grupului tufărişurile şi se arătă la vedere. În frunte venea Henry Chatillon, călăuza şi vânătorul grupului nostru, un om impozant şi atletic, călare pe un vânjos căluţ Wyandot cu părul sur. Era îmbrăcat cu o haină albă de pătură, pălărie mare de pâslă, mocasini şi pantaloni din piele de căprioară împodobiţi pe cusătură cu şiruri de ciucuri lungi. Cuţitul îi stătea înfipt la cingătoare; într-o parte îi atârna punga de gloanţe şi cornul de pulbere, iar puşca o ţinea în faţă, sprijinită pe oblâncul înalt al şeii care şi ea, ca şi toate celelalte lucruri ale lui, avusese de împlinit slujbe grele şi se vedea că fuseseră îndelung puse la treabă. Aproape în urma lui venea Shaw, călare pe un roib mărunţel şi ducând după el de funie un alt cal mai mare. Îmbrăcămintea şi echipamentul lui, asemănătoare cu ale mele, fuseseră alcătuite mai curând în vederea utilităţii decât a ornamentaţiei. Avea o şa obişnuită spaniolă de culoare neagră, cu coburi pentru pistoale grele, o pătură făcută sul şi legată la spatele ei, iar funia stătea legată cu un capăt de gâtul calului şi atârna colac prinsă la oblânc. El avea o puşcă mare cu două ţevi neghintuite, pe câtă vreme eu îmi luasem o puşcă ghintuită grea de vreo cincisprezece funturi. Pe atunci înfăţişarea noastră, deşi departe de a fi elegantă, mai păstra unele semne ale civilizaţiei şi ar fi constituit un foarte avantajos contrast faţă de neasemuita ponoseală a înfăţişării ce-am avut-o la sfârşitul călătoriei. Câte o cămaşă roşie de flanel, legată la mijloc ca o rochie, ne îmbrăca partea de sus a trupului; mocasinii luaseră locul cizmelor rupte; cealaltă piesă importantă de îmbrăcăminte consta dintr-un lucru cu totul neobişnuit, făcut de o *squaw*[1] din piele de căprioară afumată.

[1] Denumire dată femeilor indiene.

Catârgiul nostru, Deslauriers, încheia convoiul venind cu căruța; se bălăcea în noroi cufundat până la glezne și ba pufăia din lulea, ba striga în jargonul lui de prerie: *Sacré enfant de garce!*[1], dacă vreunul dintre catâri dădea semne de șovăială în fața unei băltoace neobișnuit de adânci. Căruța era de tipul acelora ce pot fi văzute cu zecile prin jurul pieței din Quebec și avea un fel de coviltir alb menit să apere cele aflate sub el. Adică proviziile și un cort, dimpreună cu muniție, pături și daruri pentru indieni.

Eram cu totul patru oameni și opt animale, căci în afară de caii de rezervă al meu și al lui Shaw, duceam cu noi și un catâr de rezervă pentru a face față vreunei eventuale întâmplări neplăcute.

După această trecere în revistă a forțelor noastre, poate că n-ar fi nepotrivit să aruncăm o privire și asupra firii celor doi bărbați care ne însoțeau.

Deslauriers era canadian și avea toate trăsăturile specifice unui Jean Baptiste[2] veritabil. Nici oboseala, nici primejdiile și nici munca pe rupte n-ar fi izbutit vreodată să-i tulbure buna dispoziție și voioșia, sau politețea față de cei cărora el le spunea *bourgeois*[3]; la căderea nopții, se așeza totdeauna lângă foc, trăgea din lulea și cu cea mai mare încântare înșira la povești. Preria îl făcea să se simtă în elementul său. Henry Chatillon era croit din altă stofă. Pe când ne aflam la Saint Louis, mai mulți domni de la *Fur Company*[4] s-au

[1] Afurisit fecior de târfă! (fr.).

[2] Adică om care nu-și pierde calmul și nu-și iese din fire, indiferent de gravitatea loviturilor primite sau a greutăților întâmpinate.

[3] Aici cu sensul de „patron", „stăpân" (fr.).

[4] În traducere: Compania blănurilor (engl.).

oferit cu amabilitate să ne facă rost de un vânător şi călăuză potrivit cu nevoile noastre, şi într-o după-amiază, când am trecut pe la birouri, am găsi acolo un bărbat înalt şi grozav de bine înbrăcat, cu un chip atât de luminos şi deschis, încât imediat ne-a atras atenţia. Ne-am mirat auzind că el este cel care ar dori să ne călăuzească în munţi. Se născuse într-un orăşel franţuzesc de lângă Saint Louis, iar de la vârsta de cincisprezece ani rămăsese fără întrerupere prin vecinătatea Munţilor Stâncoşi, aflându-se cea mai mare parte din timp în serviciul companiei cu misiunea de a asigura aprovizionarea cu carne de bizon a forturilor. Ca vânător, n-avea în toată regiunea decât un singur concurent, un oarecare Simenon, şi spre cinstea amândurora păstrau între ei cea mai strânsă prietenie. Sosise la Saint Louis abia cu o zi înainte, venind din munţi, unde rămăsese vreme de patru ani; acum nu cerea decât răgaz să-şi vadă o zi mama, şi-apoi era gata să pornească într-o nouă expediţie. Avea vreo treizeci de ani; era înalt de şase picioare, cu un corp atletic şi graţios. Preria fusese pentru el singura şcoală; nu ştia nici să scrie şi nici să citească, dar era înzestrat cu o delicateţe şi o puritate de suflet cum rareori poţi găsi chiar la o femeie. Pe chipul lui bărbătesc se oglindeau limpede onestitatea, simplitatea şi blândeţea; mai mult, dispunea de o fină putere de pătrundere a caracterelor şi un tact capabile să-l ferească de greşeli supărătoare în mijlocul oricărei societăţi. Henry n-avea energia nestăvilită a unui anglo-american. Era mulţumit să ia lucrurile aşa cum le afla; cusurul lui de căpetenie provenea dintr-o generozitate exagerată, care în lumea noastră nu favorizează prosperarea. Totuşi, cu privire la el era îndeobşte cunoscut că indiferent de cum înţelegea să se parte cu

bunurile proprii, cele ce aparţineau altora se aflau totdeauna în siguranţă în mâinile sale. În munţi, vitejia îi era la fel de lăudată ca şi priceperea într-ale vânătorii; caracteristic pentru el era însă faptul că pe nişte meleaguri unde puşca este arbitrul suprem între oameni, el se afla foarte rar amestecat în certuri. De câteva ori, ce-i drept, firea lui blândă şi liniştită fusese greşit interpretată şi apreciată, dar greşeala avusese asemenea urmări, că absolut niciodată nu se întâmplase să fie făcută şi a doua oară. Toată lumea ştia că omorâse mai mult de treizeci de urşi grizzly şi nimeni n-ar fi putut cere o mai convingătoare dovadă de curaj şi dibăcie. Era o pildă vie de ceea ce poate realiza uneori Natura neajutorată de nimeni. Nici în oraşe şi nici în pustietăţi n-am întâlnit vreodată un om mai întreg şi mai de ispravă decât sincerul meu prieten Henry Chatillon.

Curând am scăpat şi de pădure şi de tufărişuri şi am ieşit la lărgimea preriei. Din când în când câte un indian Shawanoe trecea pe lângă noi călare pe căluţul său păros care înainta în „sărituri"; cămaşa de stambă, eşarfa elegantă, basmaua în culori vii legată în jurul şuviţelor de păr ca nişte şerpi îi fluturau în vânt. La amiază ne-am oprit să ne odihnim în preajma unui pârâiaş plin de broaşte şi pui de broască ţestoasă. Pe locul acela se aflase o tabără indiană şi scheletele colibelor încă mai stăteau în picioare ajutându-ne să ne adăpostim de soare cu uşurinţă, doar întinzând pe ele o pătură sau două. La un astfel de adăpost ne-am aşezat pe şei şi pentru prima oară Shaw şi-a aprins favorita lui pipă indiană; în vremea asta Deslauriers stătea chircit lângă un morman de cărbuni aprinşi, îşi apăra ochii cu o mână şi în cealaltă ţinea un beţigaş cu care umbla în conţinutul sfârâitor al unei tigăi. Caii îi lăsaserăm să

pască printre tufele mărunte dintr-o pajişte joasă şi cu multă umezeală. O primăvăratică zăpuşeală aromitoare se răspândise în întreg văzduhul, iar glasurile a mii şi mii de broaşte şi gângănii abia trezite la viaţă se înălţau în felurite coruri dinspre pârâu şi dinspre pajişti.

Abia ne aşezasem, când un oaspete se apropie de noi. Era un bătrân indian Kanzas; un om de vază, dacă l-ai fi judecat după îmbrăcăminte. Avea ţeasta rasă şi vopsită în roşu, iar din smocul de păr lăsat pe creştetul capului atârnau mai multe pene de vultur şi două sau trei cozi de şarpe. Obrajii îi erau şi ei boiţi în stacojiu; urechile împodobite cu cercei de sticlă verde; un colier din gheare de urs grizzly îi înconjura gâtul şi şiraguri lungi de scoici îi atârnau pe piept. După ce ne scuturã mâinile mormăind ceva în semn de salut, bătrânul îşi luă de pe umeri pătura de culoare roşie, o lăsă să cadă pe pământ şi se aşeză pe ea încrucişându-şi picioarele. I-am oferit o cană cu apă îndulcită din care bătrânul gustă exclamând „Bun!" şi tocmai începuse să ne spună ce mare om este el şi cât de mulţi războinici din tribul Pawnee răpusese, când pe neaşteptate o gloată pestriţă apăru bălăcindu-se prin pârâu şi venind în direcţia noastră. Trecură înainte repede, unul în urma celuilalt – bărbaţi, femei şi copii; unii călări, alţii pe jos, dar toţi la fel de prăpădiţi şi mizeri. Bătrâne *squaws* călări pe căluţi rebegiţi şi păroşi, cu câte un copil sau doi cu ochi ca de şarpe aşezaţi la spatele lor şi agăţaţi de păturile zdrenţuite; tineri înalţi şi costelivi mergeau pe jos, ducând în mâini arcuri şi săgeţi, şi fete a căror urâţenie din naştere nu putea fi ascunsă de oricâte farmece ale mărgelelor de sticlă şi ale veşmintelor roşii, alcătuiau procesiunea; doar ici şi colo mai putea fi zărit câte un bărbat care, asemenea musafirului nostru, părea să mai

păstreze totuşi un anume rang în această respectabilă comunitate. Erau drojdiile neamului Kanzas pornite, după ce îşi părăsiseră aşezarea, într-o expediţie de cerşetorie la Westport, în vremea când cei mai buni dintre ei plecaseră la vânătoare de bizoni.

Când s-a încheiat jalnica defilare, am prins caii, am pus şeile pe ei, i-am înhămat şi am pornit iar la drum. Am trecut pârâul şi atunci ni s-au arătat, către stânga, câteva acoperişuri joase ale unor clădiri rudimentare risipite printr-un crâng de copaci răzleţi şi printre limbi de pădure; mergând mai departe pe-un făgaş îngust şi prelung, străjuit de mulţimea trandafirilor sălbatici şi a florilor timpurii de primăvară, am dat peste biserica de bârne şi barăcile ce adăposteau şcoala înfiinţată de *Methodist Shawanoe Mission*[1]. Indienii tocmai se pregăteau să înceapă o întrunire religioasă. Câteva zeci de oameni, înalţi la trup şi cu îmbrăcăminte pe jumătate civilizată, stăteau sub copaci, aşezaţi pe bănci de lemn, iar caii lor aşteptau priponiţi de şoproane sau de garduri. Mai marele lor, Parks pe nume, un bărbat voinic şi cu înfăţişare atletică, sosise chiar atunci de la Westport, unde avea o întreprindere de negoţ. În afară de asta, era proprietarul unei ferme întinse şi a unui important număr de sclavi. Indienii Shawanoe făcuseră cu adevărat în agricultură progrese mult mai însemnate decât orice alt trib de la frontiera de pe Missouri; atât în înfăţişare cât şi în modul de trai se aflau într-un vădit contrast cu vechile noastre cunoştinţe, indienii Kanzas.

După câteva ceasuri de mers ajunserăm la malurile râului Kanzas. Străbătând pădurile ce se întindeau pe

[1] Misiunea metodistă de la Shawanoe.

maluri şi târându-ne prin nisipurile adânci, am poposit în cele din urmă nu departe de mal, la răscrucea de la Delaware-ul de jos. Pentru prima oară am înălţat cortul pe o pajişte de lângă marginea pădurii, iar după ce încheiarăm pregătirea taberei, am început să ne gândim şi la cină. O bătrână indiană Delaware care trebuie să fi cântărit cam vreo trei sute de funturi stătea în pragul colibei de bârne aflate chiar pe malul apei, în vreme ce o fată foarte drăguţă, pe jumătate indiană şi pe jumătate albă, se trudea să hrănească, sub îndrumarea bătrânei, un cârd mare de curci care se tot înfoiau şi chiorcăiau prin faţa uşii. Numai că nici cu bani şi nici cu tutun n-am izbutit a o îndupleca pe bătrână să se despartă de vreunul dintre odoarele ei; aşa că n-am avut încotro: mi-am luat puşca şi m-am dus să văd dacă pădurea sau râul au să ne ofere ceva. O mulţime de pitpalaci se jeluiau pe pajişti, dar nimic potrivit pentru puşca mea ghintuită nu-mi ieşi în cale, afară de trei ulii de prerie cocoţaţi pe crăcile fantomatice ale unui bătrân sicomor uscat prăvălit deasupra râului şi cu rădăcinile în masa densă a frunzişului proaspăt şi scăldat de soare. Stăteau cu capetele lor dizgraţioase înfundate între umeri şi păreau a se desfăta în lumina blândă a razelor soarelui coborât către asfinţit. Cum nu-mi ofereau deloc ispita unor alese delicii, m-am ferit să le tulbur tihna; m-am mulţumit să contemplu frumuseţea blajină a apusului de soare – căci râul ce se învârtejea iute pe sub umbrele de un roşu aprins de la marginile pădurii oferea o privelişte sălbatică dar duios liniştitoare.

Când m-am întors la cort, i-am găsit pe Shaw şi pe un bătrân indian stând jos şi cufundaţi într-o solemnă consfătuire, trecându-şi mereu pipa unul altuia. Bătrânul indian îi explica răbdător că el îi iubeşte pe

albi şi are o deosebită slăbiciune pentru tutun. Deslauriers rânduia pe pământ serviciul nostru de căni şi farfurii de tablă; şi cum altfel de bucate n-aveam de unde lua, ne puse dinainte o cină alcătuită din biscuiţi şi şuncă, dimpreună cu o oală mare de cafea. Ne scoaserăm cuţitele din teacă şi ne aruncarăm asupra bucatelor, înfulecând cea mai mare parte din ele şi dând indianului resturile. În vremea asta caii noştri, pentru prima oară împiedicaţi, stăteau printre copaci cu picioarele dinainte legate unul de altul, tare scârbiţi şi tare miraţi. Nu păreau deloc dispuşi să savureze această primă gustare din cele ce aveau să-i aştepte. Mai ales al meu părea cuprins de un dezgust ucigător pentru viaţa de prerie. Unul dintre ei, botezat de noi Hendrick, o vietate ale cărei unice calităţi erau puterea şi curajul şi care nu se supunea decât numai şi numai argumentelor convingătoare ale biciului, se uita la noi cu o expresie de adâncă indignare, ca şi cum ar fi vrut să spună c-are să-şi răzbune el toate necazurile, cu o simplă lovitură de copită. Celălalt, Pontiac, un cal de nădejde, deşi de origine plebee, îşi ţinea capul în pământ şi lăsa coama să i se reverse peste ochi, cu aerul îndurerat şi ursuz al unui puşti neajutorat trimis la şcoală cu sila. Şi presimţirile lui nu erau decât prea întemeiate; fiindcă ultima dată când am avut veşti despre el, se afla sub stăpânirea biciuştii unui războinic Ogillallah, pornit în expediţie împotriva indienilor Crow.

Pe măsură ce întunericul se întetea, ciripelile rândunicilor de noapte luau locul trilurilor de pitpalac; ne-am aşezat şeile în cort aşa ca să le folosim drept perne, am întins păturile pe pământ şi ne-am pregătit să petrecem prima noapte de bivuac din cursul călătoriei noastre. Fiecare dintre noi şi-a ales locul pe care avea să-l ocupe

de-acum încolo în cort până la sfârşitul drumului. Lui Deslauriers i-am rezervat însă căruţa unde pe vreme ploioasă se putea strecura şi putea să afle adăpost mult mai prielnic decât cel rezervat în cort celor cărora el le spunea *bourgeois*.

În locul acela Kanzasul este hotar între ţinuturile triburilor Shawanoe şi Delaware. Am trecut râul în ziua următoare ducând cu multă anevoie pe plute caii şi echipamentul şi descărcând căruţa ca să putem urca pe malul foarte pieptiş de dincolo. Era într-o duminică dimineaţă; caldă, liniştită şi senină; o tăcere desăvârşită domnea peste ogrăzile şi câmpurile în paragină ale indienilor Delaware, şi nu se auzea decât zumzetul şi ţârâitul miriadelor de insecte. Din când în când câte un indian trecea călare pe lângă noi urmându-şi drumul către casa de întruniri, sau puteam zări în pragul vreunei dărăpănate colibe de bârne câte o femeie bătrână bucurându-se de toate desfătările leneviei. În aşezarea aceea nu exista clopot, pentru că indienii Delaware nu au asemenea lucruri; şi cu toate astea asupra acelei aşezări aspre şi pierdute în pustietăţi domnea acelaşi spirit al sărbătorii sabatului şi al liniştei, ca şi într-un sat oarecare din Noua Anglie, pierdut printre munţii din New Hampshire sau prin pădurile din Vermont.

Un drum militar ducea de aici şi până la Fort Leavenworth şi pe-o întindere de multe mile fermele şi colibele indienilor Dalaware stăteau risipite la mici distanţe pe o parte şi pe cealaltă. Măruntele şi sărăcăcioasele construcţii de bârne ridicate de obicei la marginile unei regiuni împădurite dădeau o notă de pitoresc peisajului. Dar priveliştile nu aveau nevoie de ajutor din afară. Natura le înzestrase din belşug; iar alternarea bogatelor prerii înverzite cu crângurile

adunate în ciorchini ori intinse pe malurile numeroaselor pârâiaşe avea întreaga frumuseţe blajină şi cizelată a unor meleaguri ce s-ar fi aflat de veacuri sub lucrarea omului. Şi, mai cu seamă, în acel început de primăvară totul atinsese culmea splendorii. Pădurile erau spuzite de roşeaţa bobocilor de arţar; deseori vedeam tufe înflorite necunoscute în răsărit; iar valurile verzi ale preriei erau din belşug presărate cu flori.

După ce făcurăm popas lingă un pârâu, dimineaţa următoare ne reluarăm călătoria şi pe la vremea prânzului ajunserăm la câteva mile depărtare de Fort Leavenworth. Drumul ducea peste o apă străjuită de copaci deşi şi aflată pe fundul unei văi adânci şi împădurite. Tocmai când ne pregăteam să coborâm în ea, se ivi o ceată învălmăşită şi dezordonată care trecu prin râu şi începu să urce pe priporul pieptiş la capătul căruia ne aflam noi. Ne-am oprit, ca să le facem loc. Se dovediră a fi indieni Delaware abia întorşi dintr-o expediţie de vânătoare. Toţi, atât femeile cât şi bărbaţii, erau călări şi duceau după ei un mare număr de catâri de povară încărcaţi cu blănurile adunate, laolaltă cu piei de bizon, oale şi alte lucruri din echipamentul lor şi toate, ca şi îmbrăcămintea şi armele, aveau o înfăţişare obosită şi neîngrijită, arătând că fuseseră supuse la trudă aspră în vremea din urmă. La coada convoiului venea un bătrân şi când ajunse în dreptul nostru se opri să stea de vorbă cu noi. Călărea pe un căluţ voinic şi păros, cu coada şi coama pline de scaieţi şi în gură cu o zăbală spaniolească ruginită, legată în loc de dârlogi cu o fâşie de piele netăbăcită. Şaua, pradă luată probabil de la un mexican, nu avea acoperământ şi nu era decât un fel de butuc de lemn cu formă de şa spaniolă şi cu o fâşie de piele de urs grizzly aşezată deasupra, cu scări de

lemn legate de el şi, în lipsă de chingă, cu o bucată de piele crudă trecută pe sub burta calului. Trăsăturile călăreţului, pielea întunecată şi ochii ca de şarpe nu lăsau nici o îndoială că aveam de-a face cu un indian. Purta o tunică din piele de căprioară la fel de lustruită şi înnegrită de grăsime ca şi pantalonii cu franjuri, iar o basma veche îi stătea legată în jurul capului. Sprijinită de şa în faţa lui se afla puşca ghintuită, armă în mânuirea căreia indienii Delaware sunt foarte iscuşiţi, cu toate că fiind tare grea, cei din adâncurile preriei se arată prea leneşi ca s-o poarte.

– Cine-i şeful vostru? întrebă el numaidecât.

Henry Chatillon arătă spre noi. Bătrânul Delaware îşi aţinti o clipă asupra noastră ochii scrutători şi pe urmă spuse fără drept de replică:

– Nu-i bun! Prea tânăr! Şi cu acest comentariu măgulitor ne părăsi şi se luă după ai săi.

Oamenii aceştia, indienii din tribul Delaware, cândva paşnicii aliaţi ai lui William Penn[1], plătind tribut cuceritorilor Irochezi, sunt în ziua de azi cei mai înverşunaţi şi temuţi războinici de pe întinsul preriilor. Pornesc războaie împotriva unor triburi depărtate, al căror nume nici măcar nu era cunoscut de părinţii lor pe vremea când trăiau la vechile sălaşuri din Pennsylvania şi duc astfel de campanii cu o încrâncenare într-adevăr indiană, trimiţându-şi pâlcurile de război până în Munţii Stâncoşi şi în Teritoriile Mexicane. Vecinii şi foştii lor confederaţi, indienii Shawanoe, fermieri destul de îndemânateci, au ajuns la o situaţie prosperă; dar cei din tribul

[1] Teolog englez (1644-1718); fondatorul statului Pennsylvania şi al oraşului Philadelphia (1682).

Delaware dau an de an îndărăt, din pricina marelui număr de bărbaţi căzuţi în expediţiile lor războinice.

Curând după ce ne-am despărţit de ceata indienilor, văzurăm întinzându-se către dreapta pădurile ce însoţesc cursul lui Missouri şi valea adâncă şi împădurită prin care trece în locurile acelea. Nu prea departe în faţa noastră se aflau cazărmile albe de la Fort Leavenworth, dar abia le zăream printre copacii de pe o ridicătură de deasupra unui cot al fluviului. Între noi şi Missouri se întindea o pajişte verde, netedă ca suprafaţa unui lac, iar acolo, lângă un pâlc de copaci de pe malul unui pârâu se înalţa cortul căpitanului şi al tovarăşilor săi, înconjurat de caii lăsaţi să pască în voie; dar dintre ei nu se zărea nici unul. Doar Wright, catârgiul lor, şedea pe oiştea căruţii şi dregea nişte hamuri. Boisverd stătea în uşa cortului şi-şi curăţa puşca, iar Sorel lenevea prin preajmă. Dar după ce ne uitarăm mai bine îl văzurăm în cort şi pe fratele căpitanului, Jack, aplecat asupra îndeletnicirii lui favorite: împletirea odgoanelor. Ne ură bun sosit cu lăbărţata lui vorbire irlandeză şi ne spuse că frate-său pescuia în fluviu, iar R. se dusese la fort. Amândoi se întoarseră înainte de apusul soarelui. Între timp noi ne ridicaserăm cortul în apropiere, iar după cină am ţinut sfat şi am hotărât să rămânem o zi la Fort Leavenworth şi în cea următoare să spunem un ultim adio frontierei, sau, cum se zicea prin locurile acelea, să „sărim dincolo". Discuţiile noastre au fost străjuite de lumina roşiatică venită de pe o ridicătură îndepărtată din prerie pe care ardeau ierburile înalte şi uscate ale verii trecute.

III. FORTH LEAVENWORTH

A doua zi dimineaţa ne-am dus călări la Forth Leavenworth[1]. Colonelul, acum generalul Kearney[2], căruia avusesem onoarea de a-i fi prezentat pe când mă aflam la Saint Louis, tocmai sosise în fort şi ne primi la postul de comandament cu obişnuita sa curtenie. De fapt, Fort Leavenworth nu e un fort, fiindcă nu dispune de nici un fel de întărituri de apărare, cu excepţia a două turnuri. Până acum nici un zvon de război nu-i tulburase liniştea. În careul acoperit de iarbă şi împrejmuit de clădirile cazărmilor şi ale locuinţelor corpului ofiţeresc, oamenii se vânzoleau de colo până colo ori îşi pierdeau vremea printre capaci; totuşi, la câteva săptămâni după aceea avea să fie altfel; fiindcă aici s-au adunat pleava şi scursorile

[1] Înfiinţat în 1827 pe locul ales de colonelul Henry Leavenworth în regiunea unde drumul către Santa Fé trece peste râul Arkansas. A jucat un rol important în pregătirea şi desfăşurarea multor campanii militare în Vestul îndepărtat.

[2] *Stephen Watts Kearney* (1792-1848), general american. La începutul războiului mexican (1846-1848) a fost înălţat la rangul de general şi a comandat corpul expediţionar trimis în New Mexico şi California.

frontierei ca să pregătească expediția împotriva orașului Santa Fé[1].

După ce am vizitat garnizoana, am pornit către satul Kickapoo, cale de vreo cinci ori sase mile. Drumul, un drumeag cam nesigur și înșelător, ne ducea pe deasupra malurilor înalte și râpoase de pe marginile fluviului Missouri; uitându-ne când la stânga și când la dreapta ne puteam desfăta cu un straniu contrast de privelişti. Spre stânga se întindea preria cu ridicăturile ei unduioase sporite de mulțimea florilor, sau desfășurându-se cu grație în vaste adâncituri acoperite de iarbă pe distanțe de mile întregi; iar pe înălțimile ce unduiau în zare se zăreau păduri scăldate de lumina soarelui; prospețimea anotimpului și blândețea atmosferei făceau aceste privelişti și mai încântătoare. Mai jos de noi, către dreapta, se întindea o pădure răvășită și tocată. Ne uitam de sus și vedeam doar vârfuri de copaci, unii verzi și alții uscați; unii stând drept în picioare și alții povârniți în toate părțile și în unele locuri îngrămădiți de-a valma de trecerea vreunui uragan. Iar dincolo de marginile ei, se zăreau printre ramuri apele tulburi ale lui Missouri rostogolindu-se năvalnic la poalele înclinate ale celuilalt mal.

Nu după mult timp drumul se despărți de mal și o luă către interior; și, pe când străbăteam o poiană întinsă, văzurăm un ciorchine de clădiri așezate pe o înălțime din fața noastră și în jurul lor mulțime de oameni. Era vorba de magazia, casele și grajdurile de la așezarea de

[1] Fondat de spanioli în 1609, orașul avea să devină capitala viitorului teritoriu New Mexico (1850) și al viitorului stat cu același nume (1922); a fost ocupat de trupele generalului Kearney în august 1846.

negoț Kickapoo. Din întâmplare, tocmai atunci așezarea era năpădită de jumătate dintre indienii din satul învecinat. Își legaseră cu zecile căluții prăpădiți și neîngrijiți de-a lungul gardurilor și pe lângă acareturi, iar ei ori căscau gura primprejur, ori se îngrămădeau în magazin. Erau acolo chipuri de felurite culori: roșii, verzi, albe și negre, amestecate în ciudate feluri și întinse pe fețe după tot soiul de modele. Cămăși de stambă, pături roșii și albastre, cercei de bronz, șiraguri de scoici se vedeau pretutindeni. Negustorul, un bărbat cu ochi albaștri și fața deschisă, nu trăda nici prin purtări și nici prin înfățișare vreo urmă din asprimile frontierei, deși chiar în clipa aceea trebuia să fie cu ochii în patru asupra mușteriilor, femei și bărbați, agățați de-a valma de tejgheaua lui, sau așezați printre lăzi și baloturi.

Satul nu se afla prea departe și ilustra îndeajuns starea nefericiților și uitaților săi locuitori. Închipuiți-vă un pârâu cu ape repezi urmându-și cursul întortocheat pe fundul unei văi împădurite, câteodată ascuns cu totul de butuci și copaci prăbușiți, alteori revărsat într-un fel de iaz larg și limpedee; iar pe malurile lui, prin colțișoare risipite în pădure, pitice colibe de bârne, neîngrijite și dărăpănate. Un labirint de poteci înguste și întunecoase leagă între ele colibele. Uneori întâlneam câte un vițel rătăcit, un porc sau un cal aparținând vreunuia dintre localnicii care îndeobște stăteau tolăniți la soare dinaintea colibelor și când ne apropiam se uitau la noi cu priviri aspre și bănuitoare. Ceva mai departe, în locul colibelor de bârne din Kickapoo am dat peste bordeiele *pukwi* ale vecinilor acestora, Pottawattamie, a căror stare nu părea să fie mai bună.

În cele din urmă, plictisiți și epuizați de căldura dogoritoare și înăbușitoare a zilei, ne-am întors la prietenul nostru negustorul. La vremea aceea, mulțimea din jurul lui se risipise și îl lăsase să mai răsufle. Ne invită acasă la el, într-o căsuță vopsită în alb și verde, după chipul vechilor așezări franțuzești, unde ne primi într-o odaie curată și cu mobilă frumoasă. Obloanele erau închise și stăvileau arșița și strălucirea soarelui; înăuntru domnea o răcoreală ca de peșteră. Covoarele de pe jos arătau și ele frumos, și nu ne-am fi așteptat deloc să găsim la frontieră o mobilă atât de aleasă. Canapelele, scaunele, mesele și un dulap de bibliotecă bine înzestrat n-ar fi făcut de rușine nici un oraș din răsărit; totuși existau unele semne mărunte în stare să reamintească nesiguranța stării de civilizație a ținutului. Pe consolă se vedea un pistol încărcat și cu capsele puse; iar prin geamul bibliotecii, ivindu-se pe deasupra operelor lui John Milton, licărea mânerul unui cuțit teribil de amenințător.

Gazda ieși și se întoarse cu apă la gheață, pahare și o sticlă de vin roziu excelent – tratație cum nu se poate mai binevenită în copleșitoarea dogoare a zilei; și nu mult după aceea apăru o femeie veselă și surâzătoare ce trebuie să fi fost, cu un an sau doi mai înainte, un foarte înzestrat exemplar de frumusețe creolă. Venise să ne spună că prânzul e gata și ne așteaptă în încăperea de alături. Se vedea limpede că amfitrioana noastră trăia doar partea însorită a vieții, nu-și bătea capul și nici nu voia să știe de necazurile ei. Se așeză împreună cu noi și în timpul mesei ne întreținu cu snoave despre pescari, despre ofițerii de la fort și alte ghidușii. Luându-ne în cele din urmă rămas bun de la ospitalierul negustor și prietena lui, ne-am întors la fort.

Shaw s-a dus mai departe către tabără, iar eu am rămas să fac o vizită colonelului Kearney. L-am găsit tot stând la masă. Împreună cu el se afla şi prietenul nostru căpitanul, îmbrăcat în aceleaşi veştminte uimitoare cunoscute de noi încă de la Westport; atâta doar că de data asta lipsea luleaua cea neagră. Îşi sălta în mână bereta micuţă şi vorbea despre cursele cu obstacole, aducând în trecere vorba din când în când şi despre viitoarele lui isprăvi la vânătoarea de bizoni. Tot acolo se mai afla şi R., îmbrăcat oarecum ceva mai elegant. Pentru ultima oară gustarăm din deliciile civilizaţiei, şi am închinat de adio bând un vin îndeajuns de bun pentru a ne face să regretăm despărţirea. Pe urmă am încălecat şi ne-am îndreptat împreună spre tabără, unde totul era gata pentru pornirea de-a doua zi dimineaţa.

IV. „SĂRITURA DINCOLO"

Tovarăşii noştri de dincolo de Atlantic erau bine echipaţi pentru călătorie. Aveau o căruţă trasă de şase catâri şi îndesată cu provizii îndestulătoare pe un răstimp de şase luni, în afară de muniţie suficientă pentru un întreg regiment; puşti de rezervă şi alte arme mai uşoare pentru vânătoarea de păsăret, funii şi hamuri, bagaje personale şi o mulţime de tot felul de alte lucruri cât mai bune să pricinuiască mari încurcături. Îşi împodobiseră de asemenea înfăţişarea cu ocheane şi busole portabile şi pe lângă toate astea aveau şi puşti englezeşti cu două ţevi, de mai multe calibre, pe care le purtau prinse la şa după modelul dragonilor.

Pe la răsăritul soarelui, în ziua de 23 mai, terminasem cu masă de dimineaţă; corturile fuseseră strânse, caii înşeuaţi şi înhămaţi şi toate pregătite. *Avance donc!* la drum! le strigă Deslauriers catârilor. Wright, catârgiul prietenilor noştri, izbuti şi el să-şi pună în mişcare îndărătnicul lui atelaj, dar numai după o seamă de înjurături zdravene şi sprijinindu-se cu nădejde pe bici, aşa că întregul convoi o porni la drum. Şi astfel ne luarăm pentru lungă vreme bun rămas de la masă şi casă şi de la principiile *Comentariilor* lui Blackstone[1].

[1] *Sir William Blackstone* (1723-1780), jurist şi profesor englez. A întreprins prima cercetare sistematică a Dreptului

Ziua începea în chip bine prevestitor; dar cu toate acestea, Shaw şi cu mine parcă încercam unele negre presimţiri şi viitorul avea să arate că erau mai mult decât bine întemeiate. Tocmai aflaserăm că deşi R. îşi luase răspunderea de a stabili această nouă rută fără măcar să ne întrebe, nici unul din convoi nu cunoştea traseul; în curând, absurditatea situaţiei şi a procedeului ieşi pe deplin la iveală. Planul lui R. era să urmăm drumul mai multor detaşamente de cavalerişti care vara trecută întreprinseseră sub comanda colonelului Kearney o expediţie până la Fort Laramie, şi în felul acesta să răzbată la marea cale a emigranţilor înspre Oregon, de-a lungul râului Platte.

Merserăm aşa vreun ceas ori două şi văzurăm un mănunchi de clădiri de felul celor cu care ne obişnuiserăm, aşezate pe o ridicătură. *„Hallo!* – ne strigă peste gard un neguţător de pe la Kickapoo – încotro vă duceţi?" Probabil că din rândurile noastre au izbucnit câteva exclamaţii destul de energice, în clipa când am aflat că ne abătusem cu mile întregi de la drumul cuvenit şi că nu ne apropiasem nici cu o palmă de Munţii Stâncoşi. Aşa că a trebuit să cotim în direcţia indicată de neguţător; şi luând soarele drept călăuză, am pornit în „zbor de pasăre" peste prerie. Ne-am chinuit să trecem prin pădurici şi printre şiruri înguste de copaci; ne-am bălăcit prin păraie şi ochiuri de apă;

---

englez, fiindcă până atunci (1758) studiile academice aveau ca obiect Dreptul roman. Prelegerile ţinute la Oxford şi le-a adunat în lucrarea *Comnentaries on the Law of England (Comentarii asupra Dreptului englez)* (1765-1769). Lucrarea a fost deseori republicată şi continuă şi astăzi să fie folosită în studiile şi practica judiciară curentă.

am trecut peste prerii verzi ca smaraldul ce se întindeau înaintea noastră milă după milă, mai imense şi mai sălbatice decât acelea peste care alerga Mazeppa.

Nici om, nici jivină
Prin câmpul ierbos n-au trecut;
Nici semn de copită sau pas;
De drum sau de plug n-a rămas:
Văzduhul e mut.

Călăream mult înaintea convoiului în vreme ce străbăteam o astfel de câmpie nesfârşită, când uitându-ne înapoi văzurăm şirul de călăreţi răsfirat pe o milă ori chiar mai bine; şi, mult în urma lor, profilate peste marginea zării, căruţele albe târându-se domol înainte. „În sfârşit am ajuns!" strigă căpitanul. Şi, într-adevăr, dădusem peste urmele unui însemnat detaşament de cavalerişti. Ne-am corectat cu bucurie calea şi am apucat într-o direcţie nouă, simţindu-ne ceva mai încrezători în soarta noastră; aşa că înspre apusul soarelui am făcut tabără pe o ridicătură înaltă din mijlocul preriei, la poalele căreia un fir de apă se scurgea alene printre petece de pământ năpădite de buruieni. Se lăsa întunericul. Am dat drumul cailor la păscut.

– Înfigeţi cât mai adânc ţăruşii corturilor, o să avem de furcă, ne spuse Henry Chatillon.

Aşa am făcut, şi am asigurat corturile cât ne-am priceput mai bine, căci culoarea cerului se schimbase cu desăvârşire, şi o mireasmă nouă, încărcată de umezeală, venea pe adierile vântului vestindu-ne că o noapte aducătoare de furtuni părea să urmeze acelei zile fierbinţi şi senine. Preria luase şi ea o nouă înfăţişare şi uriaşele-i valuri deveniseră întunecate şi posomorâte sub umbrele norilor. Tunetele începură să bubuie în

depărtare. După ce am priponit şi împiedicat toţi caii în iarba bogată de la poalele coastei unde făcusem tabără, abia apucarăm să intrăm la adăpost când se porni ploaia; am rămas în uşa cortului şi ne uitam la cele ce făcea căpitanul. Sfidând ploaia, păşea maiestuos printre cai, înfăşurat într-o pătură scoţiană veche. Era chinuit de o mare grijă, căci se temea să nu scape vreunul dintre favoriţii săi, ori să li se întâmple cine ştie ce; din când în când arunca priviri îngrijorate înspre trei lupi care se tot furişau pe întinderea întunecată a câmpiei, ca şi cum s-ar fi temut de vreo acţiune dușmănoasă din partea lor.

În dimineaţa următoare nu străbătuserăm decât o milă sau două când dădurăm de un larg cordon de pădure prin mijlocul căreia curgea o apă largă, adâncă şi cu un aspect deosebit de mâlos şi primejdios. Deslauriers şi căruţa lui se aflau în frunte; îşi smulse luleaua din gură, se puse cu biciul pe catâri şi revărsă un potop de înjurături canadiene. Căruţa pătrunse în râu, dar la mijlocul apei rămase înţepenită. Deslauriers se lăsă în apa ce-i ajungea până la genunchi, şi folosind tot soiul de *sacrés*[1] dar mai cu seamă mânuind cu străşnicie biciul, împinse catârii dincolo de smârc. Pe urmă se apropie lungul atelaj şi căruţa cea grea a prietenilor noştri; dar se opri pe mal.

– Acuma... părerea mea ar fi... începu căpitanul după ce se uitase îndelung la apa mâloasă.

– Daţi-i înainte! strigă R.

Dar Wright, catârgiul, părea că încă nu ajunsese, în sinea lui, la o hotărâre; aşa că stătea neclintit în şa, pe unul din catârii rotaşi, şi fluiera doar pentru sine, domol şi gânditor.

---

[1] Adică înjurând în fel şi chip.

– Sfatul meu ar fi, reluă căpitanul, să descărcăm; pariez cu fiecare pe câte cinci lire că de-om încerca să trecem aşa, o să ne împotmolim.

– Pe legea mea c-o să ne împotmolim! strigă asemenea unui ecou şi Jack, fratele căpitanului, clătinând din capul lui mare, cu o expresie de fermă convingere.

– Daţi-i înainte! Daţi-i înainte! striga R. nerăbdător.

– Bine! exclamă căpitanul întorcându-se către noi, care stăteam deoparte, pe deplin lămuriţi de acest incident petrecut între tovarăşii noştri. Eu nu pot decât să-mi spun părerea şi să dau un sfat; iar dacă oamenii nu vor să înţeleagă, n-au decât, îi priveşte!

Se părea că între timp Wright se hotărâse; fiindcă deodată dezlănţui un potop de înjurături şi blesteme care pe lângă sudălmile franţuzeşti ale lui Deslauriers sunau ca un foc susţinut de artilerie grea după trosnetele unui joc de artificii. În acelaşi timp abătu o ploaie de lovituri asupra catârilor care se repeziră în mlaştină trăgând după ei căruţa greoaie. Deocamdată nu puteai spune ce-o să iasă. Wright se zbuciuma în şa, înjura şi izbea cu biciul ca un ieşit din minţi; dar cine se poate bizui pe un atelaj de catâri pe jumătate sleiţi de puteri? În momentul hotărâtor, când totul ar fi trebuit să se desfăşoare în armonie şi cu puteri unite, perfidele lighioane începură s-o ia fiecare în altă parte şi se îngrămădiră buluc pe malul celălalt. Căruţa rămase cufundată până la butuci în mâl şi vedeai cu ochii cum se cufundă mereu mai adânc. Nu mai rămânea nimic de făcut decât să descărcăm; pe urmă să luăm cu lopata mâlul din faţa roţilor şi să facem acolo un pat de crengi şi tufişuri. Şi treaba asta plăcută fiind încheiată, până la urmă traserăm şi căruţa pe mal; cum însă astfel de poticneli s-au întâmplat cel puţin de patru sau cinci ori

pe zi vreme de două săptămâni, înaintarea noastră către râul Platte n-a fost scutită de piedici.

Am mai mers şase ori şapte mile şi am făcut „popas de amiază" lângă un pârâu. Când eram gata să pornim iar la drum şi duceam caii la adăpat, viteazul meu Pontiac, chinuit de dorul de casă, făcu o săritură în lături şi o luă în trap întins către aşezările omeneşti părăsite de noi. Am încălecat pe calul celălalt şi am pornit în urmărire. Făcând un ocol, am ieşit înaintea fugarului cu gândul de a-l sili să se întoarcă la tabără, dar el numaidecât se lansă în galop şi porni într-o cursă dezlănţuită peste prerie, scăpându-mi astfel din nou. Am încercat acelaşi sistem de mai multe ori, dar cu rezultat identic; se vedea limpede că Pontiac e dezgustat de prerie, aşa că am părăsit planul eşuat şi am adoptat altul, mergând în trap domol pe urmele lui, cu nădejdea că aş putea ajunge încet-încet destul de aproape de el ca să-i apuc funia legată la gât şi care se târâia la douăsprezece picioare în urmă. Urmărirea devenea interesantă. Milă după milă am mers pe urmele hoţomanului având cea mai mare grijă să nu-l sperii, şi treptat-treptat m-am apropiat până ce bătrânul Hendrick a ajuns cu botul lângă coada nebănuitorului Pontiac. Fără să strâng dârlogii, m-am lăsat să alunec uşor la pământ; numai că mă încurca puşca mea grea şi zgomotul slab pe care îl făcea lovindu-se de oblânc îl sperie pe Pontiac şi-l făcu să ciulească urechile şi s-o ia la fugă. „Amice, îmi spuneam încălecând la loc, odată să mai faci aşa, şi te împuşc!"

Fort Leavenworth se afla cam la patruzeci de mile depărtare şi eram hotărât să mă duc după el până acolo. Îmi pusesem în gând să petrec noaptea în singurătate şi fără să pun nimic în gură, iar dimineaţa să pornesc din

nou la drum. Mai rămânea, totuşi, o nădejde. Râul în care se împotmolise căruţa se afla drept în faţa noastră; poate că lui Pontiac i-o fi sete după atâta alergătură şi o să se oprească să se adape. Mă ţineam cât mai aproape de el cu putinţă, luând toate măsurile ca să nu-l mai sperii, şi rezultatele se dovediră a fi pe măsura speranţelor, fiindcă Pontiac o luă repede printre copaci şi se aplecă spre râu să bea apă. Am coborât de pe cal, l-am tras pe bietul Hendrick prin nămol şi cu un simţământ de nesfârşită mulţumire am apucat de capătul lunecos al funiei şi am înfăşurat-o de trei ori pe după mână. „Ei, acuma să te văd eu că mai fugi!" am spus în gând urcându-mă la loc în şa. Numai că Pontiac se codea teribil să se întoarcă; şi Hendrick, la rândul lui, după ce fără îndoială se legănase în visuri deşarte, se arătă şi el nespus de scârbit de perspectiva întoarcerii la tabără şi bombăni în felul său special, când se văzu silit să facă stânga-mprejur. Dar o lovitură zdravănă de bici îi readuse buna dispoziţie; aşa că, târând după mine pe chiulangiul adus pe calea cea bună, am pornit în căutarea taberei. Au trecut un ceas sau două şi în fine, către asfinţit, am zărit corturile aşezate pe o ridicătură a preriei, dincolo de un pâlc de pădure, şi caii păscând pe-o pajişte joasă din apropiere. Jack C., aşezat turceşte la soare, împletea o funie; ceilalţi stăteau întinşi pe iarbă, fumau şi depănau la palavre. În noaptea aceea ne-am delectat cu o serenadă a lupilor, una mai înfocată decât toate cele ascultate până atunci; dimineaţa unul dintre cântăreţi s-a arătat la vedere, nu prea departe de corturi, culcat senin între cai şi uitându-se la noi cu nişte ochi mari cenuşii; văzând însă o puşcă îndreptată spre el, sări în sus şi o luă la sănătoasa cât îl ţineau picioarele.

Trec peste următoarele două sau trei zile ale călătoriei noastre, fiindcă în timpul lor nu s-a petrecut nimic demn de povestit. Dacă s-ar întâmpla cumva ca vreunul dintre cititori să se vadă nevoit să străbată preriile, şi dacă ar alege calea râului Platte (probabil cea mai nimerită dintre câte pot fi alese), îl pot asigura că nu-i nevoie să-şi închipuie că va da dintr-o dată peste paradisul visat. O tristă pregătire, o îndelung prelungită trecere peste prag îl aşteaptă înainte de a se vedea cu adevărat la hotarele „marelui deşert american"[1] – acele nesfârşite întinderi golaşe, tărâmurile bântuite de bizoni şi de indieni, pe unde cele mai slabe umbre de civilizaţie sunt rămase cu sute de leghe în urma lui. Ţinutul acesta despărţitor, întinsul şi roditorul brâu desfăşurat pe mai multe sute de mile dincolo de cele mai îndepărtate margini ale frontierei, va corespunde probabil destul de bine cu imaginea avută dinainte cu privire la prerie; fiindcă lui i se datoresc imaginile despre prerie în ansamblul ei, aşa cum le înfăţişează turiştii amatori de pitoresc, pictorii, poeţii şi romancierii care arareori au mers mai departe. Dacă omul are ochi de pictor, s-ar putea să-şi dea seama că perioada de adaptare nu este cu totul lipsită de interes. Priveliştile, deşi fără nimic deosebit, sunt atrăgătoare şi pline de farmec. Într-un loc dai peste câmpii netede, prea vaste ca să poată fi cuprinse cu privirea; unduiri verzi, ca nişte valuri încremenite pe faţa oceanului; mulţime de

[1] Multă vreme – până aproape de 1850 – s-a crezut că ţinuturile locuibile de pe teritoriul actual al Statelor Unite şi-ar avea limita de vest la marginile statelor de azi Missouri, Arkansas şi Louisiana. Regiunea dintre aceste locuri şi Munţii Stâncoşi era numită „marele deşert american".

cursuri de apă, cu toate şerpuirile străjuite de şiruri de copaci şi crânguri răzleţe. Dar oricât de înflăcărat ar fi el, ar da peste destule lucruri în stare să-l potolească. Nu peste multă vreme, căruţa i se va împotmoli în nămoale; caii îi vor scăpa de sub mână; hamurile au să se rupă; osiile au să se dovedească nu îndeajuns de trainice. Patul lui nu are să fie un pat moale, adesea durat din mâl negru uscat şi tare ca piatra. În ce priveşte hrana, trebuie să se mulţumească doar cu pesmet şi sărătură; fiindcă, oricât de ciudat ar părea, în ţinuturile acelea se află foarte puţin vânat. Ce-i drept, pe măsură ce va înainta are să vadă putrezind în iarba de pe marginile drumului său uriaşe coarne de elan, iar încă şi mai departe albele ţeste ale bizonilor odinioară mişunând cu miile pe aceste locuri acum pustiite. S-ar putea, aşa cum ni s-a întâmplat nouă, să umble două săptămâni la şir şi să nu vadă nici măcar urmele copitelor unui cerb; primăvara, nu poţi face rost nici baremi de o găinuşă de prerie.

Totuşi, pentru a fi despăgubit de această neprevăzută lipsă a vânatului, se va vedea împresurat din toate părţile de nenumărate „lighioane". Noaptea lupii îl vor desfăta cu concerte, iar ziua îi vor da mereu târcoale, pe furiş, atât de aproape cât să rămână dincolo de bătaia puştii; calul are să i se împiedice călcând în gropi de bursuc; din fiecare mlaştină şi din fiece baltă au să-l întâmpine orăcăielile, răgetele şi bolboroselile oştirilor de broaşte de toate culorile, de toate formele şi de toate mărimile câte pot fi închipuite pe lumea asta. Şerpi fără de număr se vor târî iute pe sub picioarele calului său, sau îl vor vizita neauziţi, noaptea, în cort; şi toată vremea bâzâitul îndărătnic al nenumăraţilor ţânţari nu va îngădui somnului să i se apropie de pleoape. Când are să fie chinuit de sete, după un drum greu sub un soare

arzător de-a lungul unei nesfârşite întinderi de prerie şi în cele din urmă o să ajungă la un ochi de apă şi o să descalece să şi-o potolească, are să descopere pe fundul cănii o armie de mormoloci porniţi la întrecere. Adăugaţi la asta amănuntul că în fiece dimineaţă soarele revarsă asupra lui o văpaie sufocantă şi copleşitoare, iar apoi, cu duşmănoasă uniformitate, cam pe la ceasurile patru ale după-amiezii, se porneşte furtuna şi îl udă până la piele.

Într-o zi, după un drum mai prelungit, ne-am oprit să ne odihnim de amiază în mijlocul preriei întinse. Nu se zărea nici un copac; dar aproape de noi un pârâiaş se scurgea alene împleticindu-se dintr-o parte într-alta pe fundul unei adâncituri; când se oprea în loc formând ochiuri de apă stătătoare, când aluneca uşurel peste mâl curgând aproape fără să-ţi poţi da seama, printr-un desiş de tufe firave sau smocuri înalte de ierburi viguroase. Era o vreme deosebit de caldă şi înăbuşitoare. Caii şi catârii se tăvăleau pe iarbă ca să se mai răcorească, sau păşteau printre tufele de pe adâncitură. Mâncasem; pufăind din lulea, Deslauriers îngenunchease pe iarbă şi spăla farfuriile de tablă. Shaw stătea tolănit la umbră, sub căruţă, să se mai odihnească puţin până avea să audă vorba „pornim". Înainte de-a se întinde şi el, Henry Chatillon se uită atent după semne de şerpi, singurele vieţuitoare de care îi era lui teamă, şi începu să scoată fel de fel de exclamaţii ce-i arătau scârba, fiindcă găsise prin preajma căruţii nişte găuri suspecte. M-am aşezat şi eu sprijinindu-mă cu spatele de roată, într-o sărmană dâră de umbră, şi m-am apucat să fac nişte piedici în locul celor rupte în noaptea dinainte de îndărătnicul meu telegar Pontiac. În tabăra prietenilor noştri, aflată la câţiva metri, domnea aceeaşi atmosferă de leneveală tihnită.

– Hallo! strigă Henry înălțând ochii de pe locurile unde căuta găuri de șerpi. Uitați-vă, vine căpitanul.

Căpitanul se apropie și stătu o vreme uitându-se la noi în tăcere. Apoi zise:

– Ia privește, Parkman, îl vezi pe Shaw cum doarme acolo, sub căruță, și păcura de la butucul roții îi curge pe umăr?

Shaw auzi și se ridică în picioare, cu ochii doar pe jumătate deschiși, pipăi locul indicat de colonel și văzu că mâna îi rămâne lipită de cămașa roșie de flanel.

– Are s-arate falnic când o ajunge printre *squaws*, nu-i așa? adăugă căpitanul zâmbind.

Pe urmă se vârî sub căruță și începu să depene la snoave, articol de care dispunea în cantități nesfârșite. Totuși, mai în fiece clipă arunca înspre cai câte o căutătură plină de neliniște. În cele din urmă sări în sus, alarmat la culme și strigă:

– Ia uitați-va la calul ăla! Uite colo – calul ăla care tocmai urcă pe deal, Doamne-dumnezeule! E calul tău cel mare, Shaw; nu, nu-i al tău, e-al lui Jack. Jack! Jack! Alo, Jack!

Auzindu-se strigat, Jack sări de la locul lui și se uită la noi cu ochi rătăciți.

– Du-te și prinde-ți calul, dacă nu vrei să rămâi fără el, detună căpitanul.

Jack o zbughi numaidecât la goană prin iarbă și pantalonii largi îi fluturau în jurul picioarelor. Căpitanul îl urmări cu priviri îngrijorate până ce văzu că a prins calul, pe urmă se așeză și el, dar păstrând aceeași înfățișare grijulie și îngândurată. Într-un târziu, ne spuse:

– Ascultați-mă voi pe mine, povestea asta n-are să meargă cum trebuie niciodată. Mai curând sau mai târziu o să pierdem toți caii, și atunci să vedem pe unde

scoatem cămaşa! Eu sunt adânc încredinţat că singura noastră ieşire e să punem cu rândul pe câte unul dintre noi de pază la cai, de fiecare dată când facem popas. Ia să zicem că o sută de indieni dau de-odată năvală de-acolo, de peste vale, urlând şi fluturându-şi fustele de piele de bizon, după cum au ei obiceiul! Ce să mai vorbim, în două clipe nu mai rămânem nici măcar cu un fir de coadă de cal.

Atunci i-am atras căpitanului atenţia asupra faptului că de-or da năvală o sută de indieni, oricum au să-l facă praf pe cel ce ar sta de pază la cai şi ar încerca să se apere împotriva lor.

– În orice caz, reluă căpitanul fără să ţină seama de ce îi spusesem, întregul nostru sistem de pază este greşit; de asta sunt cu totul convins; nu ţine seama de nici o regulă militară. Nu vă daţi seama? Aşa cum mergem noi, desfăşuraţi prin prerie pe cale de-o milă, orice inamic îi poate ataca pe cei din frunte şi-i poate lichida înainte de-a ajunge ceilalţi să le dăm vreun ajutor.

– Deocamdată nu suntem pe teritoriu vrăjmaş, spuse Shaw. Când om fi, o să mergem în grup.

– Şi-atunci, urmă căpitanul, ar putea să ne atace tabăra. Nu punem nici un fel de santinelă; taberele le ţinem în cea mai mare dezordine; nu luăm nici o măsură pentru a ne pregăti împotriva surprizelor. Sunt convins că ar trebui să aşezăm taberele în careu şi cu focurile la mijloc, să punem santinele şi să stabilim câte o altă parolă pentru fiecare seară. În afară de asta, ar trebui să trimitem iscoade s-o ia înainte, să aleagă din vreme locul de tabără şi să ne dea de veste dacă se arată cumva nişte duşmani. Eu sunt încredinţat că numai aşa ar fi bine, dar de dat ordine nu vreau să dau ordin

nimănui. Dau numai sfaturi, după cât mă ajută şi pe mine mintea, şi-atât; încolo, facă fiecare cum îi place.

Se părea că mai cu seamă ţine la planul lui de a trimite înainte iscoade; şi cum în privinţa asta nimeni nu se arăta dispus să-l asculte, luă hotărârea de a se duce chiar el înaintea celorlalţi în după-amiaza aceea, dar îmi spuse;

– Hai, Parkman, vrei să vii cu mine?

Am plecat împreună şi am luat-o cu o milă sau două înaintea celorlalţi. De-a lungul celor douăzeci de ani petrecuţi în armata britanică, blajinul căpitan avusese prilej să înveţe multe lucruri; şi cum era din fire un om foarte de treabă, se dovedi a fi şi un foarte plăcut tovarăş de drum. Un ceas sau două depănă fără întrerupere tot felul de glume şi snoave; până când, uitându-ne noi îndărăt, văzurăm doar întinderea pustie a preriei, goală până în zare, fără vreo urmă de călăreţ sau căruţă. Şi căpitanul îmi spuse:

– Ei, acuma aş zice eu că iscoadele se cuvine să aştepte până ce vine şi grosul trupei.

Am fost de aceeaşi părere. Chiar în faţa noastră aveam un pâlc des de copaci printre care se scurgea un fir de apă. După ce am trecut apa, am dat pe malul celălalt de-o poiană netedă, pe jumătate înconjurată de pădure. Ne-am priponit caii de nişte tufişuri, ne-am întins pe iarbă, şi luând drept ţintă un trunchi de copac uscat, m-am apucat să dovedesc superioritatea vechilor arme renumite prin codrii Americii faţă de cele aparţinând ultimului model străin, folosite de căpitan. La o vreme au început să se audă glasuri apropiindu-se de dincolo de perdeaua copacilor.

– Uite că vin şi ceilalţi, spuse căpitanul. Haide să mergem şi să-i vedem cum trec prin apă.

Am încălecat şi ne-am dus până la malul apei, la locul unde se vedeau urme de vad. Era acolo o vale destul de adâncă, acoperită de pădure deasă. Dar când am ajuns noi să ne uităm, am văzut trecând prin apă o liotă întreagă de călăreţi; iar printre ponositele vestminte ale tovarăşilor noştri străluceau uniformele a patru dragoni.

Shaw fu cel dintâi care urcă pe mal luând-o înaintea celorlalţi, dar biciuindu-şi calul şi cu o mutră plină de indignare. Primele lui cuvinte fură nişte binecuvântări fierbinţi invocate asupra lui R., care venea trist şi abătut în coada convoiului. Mulţumită găselniţelor iscusite ale acestui *gentleman,* ne abătuserăm cu totul de pe calea căutată, ne rătăciserăm, şi ne găseam aproape nu de râul Platte, ci de aşezarea unor indieni Iowa. Asta am aflat-o de la dragoni, care dezertaseră nu de multă vreme de la Fort Leavenworth. Tot ei ne-au spus că cea mai fericită ieşire pentru noi ar fi s-o ţinem drept către nord, până ce aveam să dăm peste urmele lăsate de mai multe convoaie de emigranţi către Oregon, plecaţi nu cu mult în urmă de la Saint Joseph, din Missouri.

Cum nu se poate mai necăjiţi, am făcut popas în acel loc de rău augur, pe câtă vreme dezertorii, a căror situaţie nu îngăduia zăbava, şi-au văzut de drum cu mare grabă. În ziua următoare, dând de urmele celor plecaţi de la Saint Joseph, ne-am îndreptat caii către Fort Laramie, aflat cam la vreo şapte sute de mile de acolo, către vest.

V. „ALBASTRUL MARE"

La uriaşa amestecătură de emigranţi porniţi înspre Oregon şi California, aflată în taberele de pe lângă Independence, ajunsese vestea că şi alte convoaie sunt gata să plece către Saint Joseph, adică mai departe spre nord. Aproape toată lumea credea că ar fi fost vorba de nişte mormoni, vreo două mii şi trei sute de suflete; şi ca urmare s-a dezlănţuit o mare fierbere. Cei de prin Illinois şi Missouri, prin urmare imensa majoritate a emigranţilor, nu se avuseseră niciodată prea bine cu „sfinţii zilei de apoi"; şi doar ştie fiecare cât de mult sânge s-a vărsat în certurile dintre mormoni şi ceilalţi, chiar şi în cuprinsul aşezărilor omeneşti statornice.[1] Nimeni n-ar fi putut spune dinainte ce-avea să iasă până la urmă, atunci când un număr mare dintre aceştia, înarmaţi şi fanatici cum erau, aveau să dea ochi cu cei mai înverşunaţi şi înrăiţi duşmani ai lor pe întinsul nesfârşit al preriilor, acolo unde nici legea şi nici armata nu aveau vreo putere. Femeile şi copiii de la Independence au început să se vaite în gura mare; chiar

[1] Între 1844 şi 1846 au avut loc o serie de ciocniri sângeroase între mormoni şi nemormoni – mai ales în statul Illinois – cunoscute în istoria S.U.A, chiar sub numele de „războiul mormonilor".

şi bărbaţii erau tare îngrijoraţi; şi, după cum aveam să aflu mai târziu, au trimis vorbă colonelului Kearney, cerând să li se dea o escortă de dragoni până la fluviul Platte. Cererea asta a fost refuzată şi, fapt dovedit după aceea, nici nu era cazul să li se dea escortă. Fiindcă emigranţii de la Saint Joseph erau la fel de buni creştini şi la fel de înverşunaţi duşmani ai mormonilor ca şi ceilalţi; iar cele câteva familii de „sfinţi", care porniseră atunci înspre fluviul Platte, au rămas pe loc până ce s-a scurs marele val de emigranţi, fiind ei la fel de temători de „mireni" ca şi „mirenii" de ei.

Ne aflam acum pe această cale dinspre Saint Joseph. Urmele arătau limpede că foarte mari convoaie trecuseră pe acolo cu câteva zile înaintea noastră; şi cum după câte bănuiam era vorba de mormoni, ne temeam să nu ni se întâmple ceva.

Călătoria devenise plictisitoare. Într-o zi am mers ceasuri întregi fără să zărim vreun copac sau vreun tufiş: în faţă, în spate şi pe amândouă laturile se întindea numai preria nemărginită cu ondulările ei graţioase, toate acoperite de neîntreruptul covor al ierburilor verzi şi fragede. Din loc în loc doar câte o cioară, un corb sau vreun vultur mai spărgea monotonia.

„Oare de unde o să facem diseară rost de apă şi de lemne pentru foc?" ne întrebam mereu unul pe celălalt, fiindcă mai era cam un ceas până la apusul soarelui. În cele din urmă, departe către dreapta, se zări o pată de culoare verde-închisă: era vârful unui copac înălţat pe creasta unei ridicături; atunci părăsirăm şleaul lăsat de cei ce trecuseră pe acolo înaintea noastră şi ne îndreptarăm cu mare grabă către copac. Se dovedi că aveam de-a face cu avangarda unui pâlc de tufişuri şi copaci mărunţi împrăştiaţi împrejurul unor ochiuri de apă de pe

fundul unei văi adânci; aşa că am făcut tabără acolo, pe un loc ceva mai înalt.

Shaw şi cu mine stăteam în cort când Deslauriers îşi vârî prin deschizătură chipul lui negricios şi pălăria străveche şi, căscând ochii cât putea mai tare, ne vesti că e gata cina. Cănile de tinichea şi lingurile de fier erau frumos rânduite pe iarbă, iar în mijlocul lor trona oala de cafea. Masa se termină repede, dar Henry Chatillon rămase mai departe aşezat turceşte şi savurându-şi resturile cafelei, băutură folosită pretutindeni în prerie şi mai cu seamă apreciată de călăuza noastră. O prefera întotdeauna cu aroma ei naturală, nealterată de zahăr sau smântână; de data asta cafeaua era întru totul pe gustul său, fiind foarte tare sau, cum spunea el, „neagră-neagră".

Contemplarăm un splendid apus de soare; strălucirea roşiatică a cerului se reflecta în ochiurile mari de apă întinse pe fundul văii printre umbrele subţiratice ale arboretului.

– În seara asta trebuie să fac o baie, spuse Shaw. Ce zici, Deslauriers? putem găsi un loc unde să înotăm puţin?

– De, ştiu şi eu ce să zic? Cum credeţi dumneavoastră, *Monsieur,* răspunse Deslauriers înălţând din umeri, stingherit de slabele lui cunoştinţe de limbă engleză şi dornic să împlinească în toate privinţele voia stimaţilor săi *bourgeois*.

– Uită-te la mocasinii lui, îi spusei eu lui Shaw.

Se vedea cât de colo că de puţină vreme călcaseră prin noroi gros şi negru.

– Hai să mergem, îmi spuse Shaw. Cel puţin să vedem cu ochii noştri.

Plecarăm împreună; dar de îndată ce ne apropiarăm de tufişurile aflate la oarecare distanţă, văzurăm că terenul devine foarte nesigur. Nu puteam înainta decât călcând pe smocuri bogate de iarbă înaltă înconjurate de ochiuri de apă adâncă, asemeni unor nenumărate insuliţe mişcătoare într-un ocean de nămol, unde un pas greşit ne-ar fi atras cizmele într-o catastrofă asemănătoare celei prin care trecuseră mocasinii lui Deslauriers. Ne cam pierduserăm nădejdea, dar ne-am despărţit ca să căutăm fiecare în altă arte, Shaw luând-o la dreapta, iar eu ţinând-o tot înainte. În cele din urmă am ajuns la marginea tufişurilor – era vorba de sălcii plângătoare foarte tinere, acoperite de mulţimea mâţişorilor ca nişte omizi, dar între ele şi ultimul smoc de iarbă se afla o mlaştină adâncă şi neagră, peste care am izbutit să sar doar sforţându-mă din răsputeri. Pe urmă m-am strecurat printre sălcii, aplecându-le şi călcând pe ele, până ce am ajuns la un curs larg de apă adânc de vreo trei *inches*[1] ce se scurgea alene pe un strat neted de nămol. Sosirea mea a produs multă agitaţie. Un broscoi verde, mare cât toate zilele, orăcăi plin de indignare şi sări de pe mal în râu cu un plescăit zgomotos; picioarele cu membrane late se zbătură pe faţa apei, mişcate cu energie, şi îl văzui cum se scufundă în nămolul moale de pe fund, trimiţând la suprafaţă bulbuci mari de aer ce-abia se mişcau pe sub unde. Câteva broscuţe bălţate urmară pilda patriarhului; pe urmă trei broscuţe ţestoase, nu mai mari decât o monedă de un dolar fiecare, se răsturnară de pe o foaie lată de nufăr, unde stătuseră să se odihnească. Tot atunci un şarpe viu colorat în negru şi galben, se târî de pe mal în râu şi începu să se

[1] 1 inch = 2,54 cm.

unduiască înspre malul dimpotrivă; iar un ochi mic de apă stătătoare în care din greşeală împinsei cu piciorul un bolovan, se însufleţi numaidecât de mulţimea fără număr a unor mormoloci negri.

– E rost de făcut vreo baie pe-acolo pe unde eşti? îmi strigă Shaw de la oarecare distanţă.

Răspunsul nu fu deloc încurajator. Am făcut caleantoarsă printre sălcii şi după ce ne adunarăm cu toţii laolaltă, hotărârăm să continuăm cercetările în grup. Nu prea departe către dreapta, o ridicătură de pământ acoperită cu copaci şi tufişuri părea să se lase dintr-odată în apă, aşa că ne dădu noi speranţe; şi înspre locul acela ne-am îndreptat paşii. Când ajunserăm acolo ne dădurăm seama că nu era defel treabă uşoară să ne strecurăm printre poalele malului abrupt şi marginea apei, fiindcă ne stăteau în cale o mulţime de mesteceni tineri, tari şi nedispuşi să se mlădieze şi în plus întreţesuţi de nenumărate viţe sălbatice. În lumina amurgului şi ca să fim mai siguri pe picioare ne sprijineam din când în când şi de rămurelele plăpânde ale unor soiuri de măceş. Shaw, care afla în frunte, scoase deodată o exclamaţie monosilabică. Mă uitai la el şi îl văzui sprijinindu-se cu o mână de un copac tânăr şi cu un picior cufundat în apă, de unde uita să-l mai scoată afară, cu întreaga atenţie concentrată asupra mişcărilor unui şarpe de apă lung de vreo cinci picioare, cu un desen ciudat de pătrăţele negre şi verzi rânduit pe spate, şi care înota cu nădejde de-a curmezişul bălţii. Neavând la îndemână nici un băţ sau vreo piatră ca să azvârlim în el, îl privirăm o vreme cu scârbă tăcută şi pe urmă ne văzurăm de drum. Stăruinţa ne-a fost în cele din urmă răsplătită, căci la câteva zeci de paşi mai departe dădurăm peste un colţişor de poiană netedă acoperită de

iarbă şi tufişuri mărunte, iar printr-o foarte fericită vrere a sorţii aici rădăcinile şi gătejele nu erau ca în alte părţi împrăştiate pe toată suprafaţa apei, ci parcă se adunaseră deoparte, lăsând chiar în faţa acestui loc binecuvântat o întindere de apă limpede de câţiva yarzi. O măsurarăm cu un băţ: era adâncă de patru picioare; luarăm apă în pumni şi ne uitarăm la ea: părea destul de limpede, aşa încât deciserăm că a sosit vremea să trecem la acţiune. Numai că desfătarea ne-a fost deodată curmată de zeci de mii de înţepături ca nişte ace otrăvite şi de bâzâitul a miliarde de ţânţari uriaşi, înălţaţi de pretutindeni din nămolul lor originar şi porniţi cu multă încrâncenare la ospăţul neaşteptat. Deci ne-am văzut siliţi să batem în retragere cu mare iuţeală.

O luarăm de-a dreptul către corturi, foarte răcoriţi de baia cea atât de insistent cerută de arşiţa vremii şi de prejudecăţile noastre.

– Ce-o fi cu căpitanul? Ia uitaţi-vă la el, zise deodată Shaw.

Căpitanul stătea singur în prerie şi îşi rotea cu violenţă pălăria împrejurul capului, ridicând ba un picior ba pe celălalt, fără să se mişte din loc. Mai întâi privi spre pământ făcând o mutră de nemărginită scârbă; apoi înălţă privirile luând o expresie de adâncă uimire şi indignare, ca şi cum ar fi încercat să urmărească zborul unui vrăjmaş nevăzut. Strigarăm la el ca să aflăm despre ce este vorba, dar nu ne răspunse decât cu blesteme îndreptate către o ţintă necunoscută. Ne-am apropiat şi atunci urechile ne-au fost întâmpinate de un zumzet puternic ce ne-a făcut să ne gândim la douăzeci de roiuri de albine ce s-ar fi dezlănţuit dintr-odată. Deasupra noastră văzduhul mişuna de insecte mari şi

negre, într-o stare de cumplită agitaţie, şi foarte multe zburau chiar pe jos, la firul ierbii.

– Nu vă fie frică, strigă căpitanul văzându-ne că ne ferim. Lighioile astea nu înţeapă.

Auzind aşa, am trântit unul la pământ cu pălăria, şi mi-am dat seama că nu e altceva decât un soi de cărăbuş; iar după ce am cercetat mai amănunţit, am văzut că tot pământul de pe jos era sfredelit de găurile lor.

Ne-am despărţit în grabă de această prosperă colonie şi am început să urcăm la deal înspre corturi, unde am găsit focul lui Deslauriers încă arzând cu vigoare. Ne-am aşezat împrejurul vetrei, iar Shaw a început să vorbească pe larg despre admirabilele condiţii de îmbăiere descoperite de noi, sfătuindu-l cu căldură şi insistenţă pe căpitan să se ducă şi el acolo chiar mâine dimineaţă, înainte de masă. Căpitanul tocmai se pregătea să declare că n-ar fi crezut cu putinţă una ca asta, când se opri brusc din vorbă şi se lovi cu palma peste obraz, exclamând: „Uite că gângăniile astea infecte iar se iau de capul meu!" Într-adevăr, începurăm să auzim nişte şuierături, de parcă mulţime de gloanţe ar fi zburat prin jurul nostru. Peste o clipă, ceva mă izbi puternic în frunte, pe urmă pe gât, şi numaidecât după aceea simţii un mare număr de gheare ascuţite şi tari ca sârma pornite în mişcare iute, ca şi cum posesorul lor ar fi ţinut să-şi dovedească hotărârea de a duce explorările tot mai departe. L-am prins şi l-am aruncat în foc. Grupul nostru se destrămă numaidecât şi cu toţii ne îndreptarăm către corturile respective unde, astupând straşnic deschizăturile, nădăjduiam să scăpăm de invazie. Numai că toate măsurile de prevedere se dovediră inutile. Cărăbuşii au bâzâit prin corturi şi s-au plimbat pe obrajii noştri până la ziuă; iar în zori, când am

desfăcut păturile, am găsit duzine întregi de cărăbuşi atârnaţi pe ele cu cea mai straşnică îndărătnicie. Prima scenă de care am dat cu ochii dimineaţa a fost Deslauriers care s-ar fi zis că-şi ceartă amarnic cratiţa ţinând-o de coadă, la capătul braţului întins. Se părea că seara o lăsase lângă foc, şi acolo rămăsese peste noapte; acum tot fundul îi era acoperit de cărăbuşi înfipţi zdravăn în resturile prăjelii. Sute de alte asemenea vietăţi, arse şi încreţite în fel şi chip, stăteau împrăştiate prin cenuşă.

Caii şi catârii îi lăsasem să pască liberi. Abia ne aşezasem la masa de dimineaţă, sau mai bine zis ne întinsesem, după moda clasică, şi o exclamaţie de-a lui Henry Chatillon însoţită de un strigăt de alarmă al căpitanului, ne dădură de veste că se întâmplă ceva, iar când ridicarăm privirile văzurăm că întreaga herghelie de animale, douăzeci şi trei la număr, porniseră înspre aşezările statornice; în frunte se afla incorigibilul Pontiac, înaintând cu picioarele împiedicate în salturi mai mult zvâcnite decât graţioase. Doi sau trei dintre noi o luarăm la fugă pentru a la ieşi înainte, sărind cum ne pricepeam mai bine prin iarba înaltă spuzită de strălucirea picăturilor de rouă. După o alergătură de o milă, sau chiar mai mult, Shaw izbuti să prindă un cal. Făcând din funia de la gât un fel de căpăstru petrecut pe după botul calului şi sărindu-i în spate, ajunse înaintea celorlalţi fugari, în vreme ce noi, adunându-i pe toţi laolaltă, îi mânarăm îndărăt către corturi, unde fiecare îl prinse pe al său şi puse şaua pe el. Pe urmă se auziră tot felul de jeluiri şi blesteme; jumătate din cai rupseseră piedicile şi mulţi se juliseră serios la picioare în încercările de a alerga împiedicaţi.

În dimineaţa aceea, abia târziu am izbutit să plecăm iar la drum; şi după-amiaza devreme am fost siliţi să

aşezăm tabără din pricina unei furtuni cu tunete şi trăsnete, venită pe neaşteptate să ne înfăşoare în şuvoaie de apă mânate de vânt. Cu mare trudă izbutirăm să înălţăm corturile sub bătaia furtunii, şi cât a fost noaptea de lungă tunetele au huruit şi au bubuit pe deasupra noastră. Dimineaţa, ropote blânde de ploaie luară locul potopului ce ne udase până la piele, trecând prin foile corturilor. Şi către amiază, când se arătară câteva semne înşelătoare de vreme frumoasă, ne puserăm din nou în mişcare.

Nici o adiere de aer nu se simţea peste vasta şi deschisa întindere a preriei; norii arătau ca nişte uşoare grămezi de bumbac; iar acolo unde putea fi zărit, albastrul cerului avea o înfăţişare neguroasă şi abătută. Soarele revărsa peste noi o dogoare sufocantă şi copleşitoare, aproape cu neputinţă de îndurat, şi în vreme ce grupul nostru înainta domol târându-se pe întinderea nesfârşită, caii îşi plecau spre pământ capetele, înotând în noroi până la chişiţe, iar oamenii se aplecau în şei pentru a le uşura cât mai mult povara. În cele din urmă, către seară, masele negre acum atât de bine cunoscute ale norilor grei de fulgere se înălţară iute deasupra zării, şi aceeaşi adâncă învolburare a tunetelor îndepărtate ce devenise tovarăşa nedespărţită a după-amiezelor noastre începu să se rostogolească amarnic peste prerie. Au trecut doar câteva mânute şi cerul întreg s-a ascuns în spatele linţoliului întunecos, iar preria şi cele câteva pâlcuri de copaci din faţa noastră s-au înveşmântat într-o ceaţă roşiatică, sub umbrele de cerneală ale norilor. Dintr-odată, din straturile cele mai dense alc norilor a ţâşnit vâlvătaia prăvălindu-se apoi la nesfârşit către marginile preriei; în aceeaşi clipă s-a dezlănţuit izbucnirea asurzitoare a

tunetului, rostogolindu-se ca într-un cutremur prin tăriile văzduhului. Un vânt rece, încărcat de miresmele ploii, se revărsă asupra noastră culcând la pământ ierburile de pe marginea făgaşului.

– Haide, trebuie să-i dăm bătaie! strigă Shaw trecând pe lângă mine în galop întins şi cu calul de rezervă sforăind cu botul la scara lui.

Întreg grupul am pornit-o în galop mare, îndreptându-ne către copacii aflaţi în faţa noastră. Trecurăm de ei şi dădurăm peste un luminiş doar pe jumătate înconjurat de crâng. Ne repezirăm într-acolo claie peste grămadă; sărirăm jos de pe cai, desfăcurăm chingile; peste o clipă, toţi eram aplecaţi la picioarele cailor. Le fixarăm piedicile şi le dădurăm drumul; pe urmă, în vreme ce căruţele veneau în goană hodorogind înspre locul de popas, ne-am aruncat la ţăruşi, şi în clipa când ploaia se dezlănţui, eram gata s-o întâmpinăm. Se lăsase atunci o întunecime ca în toiul nopţii: copacii, deşi erau foarte aproape, fuseseră cu totul învăluiţi de rafalele vuitoare ale ploii.

Şedeam în cort când Deslauriers, cu pălăria lui mare de pâslă îndesată până pe urechi şi umerii strălucind de udeală, vârî capul înăuntru şi întrebă:

– *Voulez vous du souper, tout de suite?*[1] Pot să fac focul *sous la charette*[2] – eu aşa cred – eu încerc.

– Las-o naibi de cină, măi omule; vino încoace şi fugi de-acolo din ploaie.

Ca urmare, Deslauriers se ghemui la intrarea cortului, fiindcă modestia nu-i îngăduia să pătrundă mai departe.

---

[1] Doriţi să luaţi cina chiar acum? (fr.)

[2] Sub căruţă (fr.).

Cortul nostru era departe de a fi cea mai bună pavăză împotriva unor asemenea torente dezlănţuite. Ploaia nu putea pătrunde dintr-odată, dar se strecura prin pânză într-o cernere fină în stare să ne ude la fel de zdravăn. Stăteam aşezaţi pe şei, cu nişte mutre ca de înmormântare, în vreme ce apa tot picura de pe cozoroacele şepcilor şi ne şiroia pe obraji. De pe haina mea de cauciuc se scurgeau pe pământ douăzeci de pârâiaşe repezi; haina de pătură a lui Shaw se îmbibase ca un burete. Dar ceea ce ne îngrijora cel mai mult erau câteva băltoace pe care le vedeam adunându-se cu repeziciune; mai ales una dintre ele, cea din jurul stâlpului din centru al cortului, părea că ameninţă să se întindă pe toată suprafaţa de sub cort, oferindu-ne astfel foarte zgârcite promisiuni în privinţa odihnei de peste noapte. Se întâmplă totuşi ca înspre asfinţit furtuna să înceteze la fel de brusc precum se pornise. O fâşie strălucitoare de cer senin şi roşu se întinse peste marginea de apus a preriei, razele orizontale ale soarelui ce sta să se scufunde se revărsară pe sub marginea norilor şi scânteiară în mii de licăriri colorate, pe copacii picurând şi pe iarba culcată la pământ. Băltoacele din cort începură să scadă şi pătrunseră în pământul îmbibat de apă.

Numai că toate speranţele noastre s-au dovedit înşelătoare. Abia se lăsase noaptea, şi urgia se dezlănţui din nou. Pe aici tunetul nu e ca tunetele blânde de pe coasta Atlanticului. Explodând într-o detunătură înspăimântătoare drept deasupra capetelor noastre, ele îşi rostogoleau bubuiturile pe întinderile fără margini ale preriei, părând să invadeze tot cuprinsul cerului şi pământului cu reverberaţii specifice şi cutremurătoare. Fulgerele săgetară toată noaptea jucându-şi livide

străluciri orbitoare peste copacii din preajmă, arătând vederii uriaşe întinderi de câmpie şi pe urmă lăsându-ne ca întemniţaţi într-un neîndurător zid de întunecime.

Cu toate acestea, furtuna nu ne necăjea prea tare. Din când în când câte un bubuit ne trezea din toropeală şi ne făcea să ne dăm seama de bătălia electrică aflată în toiul ei şi de torentele de apă ce năboiau peste foile corturilor întinse ocrotitor deasupra capetelor noastre. Stăteam întinşi pe culcuşuri alcătuite din foi de cauciuc puse între pământ şi pături. Pentru o vreme, foile de cauciuc au oprit de minune apa; numai că de la un timp, după ce apa a crescut, s-au dovedit la fel de hamice în a nu o lăsa să se scurgă, aşa încât pe la sfârşitul nopţii ne-am aflat, fără să ne dăm seama, zăcând fiecare într-o mică băltoacă de apă de ploaie.

Dimineaţa, când ne-am deşteptat, ne-am dat seama ca n-avem în faţă perspective prea îmbucurătoare. Ploaia nu mai cădea în rafale, dar continua să ropotească uniform şi stăruitor peste foile întinse şi doldora de udeală. Ne-am tras de sub păturile acoperite peste tot de stropi de apă ca nişte mărgele şi ne-am uitat afară pe cer, cu speranţa iluzorie de a vedea vreun semn de înseninare. Norii, adunaţi în uriaşe fuioare plumburii, atârnau peste mohorâtele margini ale preriei sau zăceau neclintiţi deasupra capetelor noastre, iar pământul avea un aspect întru nimic mai îmbietor decât cerul, arătându-ne doar ochiuri de apă, iarbă bătătorită de ploaie şi noroi bine frământat de copitele cailor şi catârilor noştri. Cortul celălalt, parcă şi el copleşit de uitare şi suferinţă neştiută, ca şi căruţele aflate în aceeaşi stare, murate de ploaie şi cu aspect jalnic, se găseau la o aruncătură de băţ. Căpitanul tocmai se întorcea de la obişnuita inspecţie matinală a cailor. Păşea dârz prin aburi şi

ploaie, cu pătura pusă pe după umeri, în gură cu pipa cea mică, făloasă ca o relicvă antică ivită de sub mustață și urmat îndeaproape de fratele său Jack.

La prânz, cerul se însenină și pornirăm mai departe târându-ne cu greu prin nămol și mâluri adânci de cinci inci. În noaptea aceea am fost scutiți de obișnuitul calvar al îmbăierii în ploaie.

După-amiaza următoare ne-a găsit mișcându-ne domol tot înainte, prin apropierea unui petic de pădure ce se întindea pe dreapta. Jack C. mergea călare puțin mai înaintea celorlalți –

„Cât fu ziua de lungă, o vorbă nu scoase" –

când deodată făcu stânga-mprejur, arătă către pădure și strigă înspre frate-său:

– Hei, Bill, uite-o vacă!

Căpitanul o și zbughi la galop și împreună cu Jack încercară zadarnic să pună mâna pe pradă: numai că vaca, de bună dreptate neîncrezătoare în planurile lor, află scăpare printre copaci. R. li se alătură atunci fără să stea pe gânduri, și curând după aceea ieșiră din pădure gonind-o din urmă. N-aveam altceva de făcut decât să-i urmărim cu privirea cum îi dau târcoale în galop și cum încearcă zadarnic s-o prindă în laț cu funiile lor transformate anume pentru acea împrejurare în *lariettes*[1]. Până la urmă s-au mulțumit cu rezultate mai puțin hotărâtoare, adică au mânat vaca în urma convoiului nostru. N-a mai trecut mult și ne-am pomenit peste noi cu obișnuita furtună și cu un vânt atât de crâncen încât purta șuvoaiele ploii aproape orizontal peste întinsul preriei, cu urlete ca de cascadă. Caii se întoarseră cu cozile împotriva furtunii și își lăsară capetele între

[1] Lasouri (de la spaniolul „la reata" – funie).

picioarele dinainte, ca şi cum ar fi fost copleşiţi de sfială şi neputinţă; noi ne-am vârât capetele între umeri şi ne-am ghemuit aplecaţi înainte, ca să facem din spinări adăposturi pentru restul trupurilor. Profitând de strâmtorarea celorlalţi, vaca o luă la goană spre marele necaz al căpitanului. În ciuda furtunii, îşi îndesă adânc şapca pe ochi, smulse din coburi un pistol cât toate zilele, şi în galop întins porni pe urmele vacii. O vreme n-am mai ştiut nimic despre ei, din pricina vălului de nepătruns al aburului şi al ploii; dar după un timp auzirăm strigătele căpitanului şi îl zărirăm iţindu-se prin furtuna dezlănţuită – emoţionantă imagine de cavaler irlandez cu pistolul înălţat mult deasupra capului pentru o mai mare siguranţă şi cu o înfăţişare ce trăda grijă şi nelinişte. Vaca înainta la trap în faţa lui, însă dând semne grăitoare că ar fi dorit mult să-şi ia din nou tălpăşiţa, iar căpitanul striga la noi cât îl ţinea gura, ca să-i ieşim înainte. Numai că ploaia ne pătrunsese pe sub gulerele hainelor şi ni se scurgea pe spinări în nenumărate râuleţe şi nouă ne era teamă să facem vreo mişcare din cap ca să nu deschidem apei cale şi mai largă, aşa că stăteam încremeniţi şi nu făceam nici cel mai mic gest, mulţumindu-ne să ne uităm chiorâş la el şi la gesturile lui dezlănţuite. Până la urmă vaca făcu un salt neaşteptat şi o luă iar la fugă; căpitanul îşi încleştă degetele pe tocul pistolului, dădu pinteni calului şi porni în galop după ea, lăsând să se vadă limpede că e pus pe rele. Peste câteva clipe auzirăm un pocnet stins, înăbuşit de ploaie, iar după aceea apărură, învingătorul şi învinsa lui, ultima lovită de glonţ şi abia târându-se. N-a mai trecut mult şi ploaia s-a potolit, iar noi ne-am reluat înaintarea. Vaca se târa cu greu după convoi sub îndrumarea lui Jack, în grija căruia o încredinţase

căpitanul trecut din nou pe vechea lui funcţie de iscoadă şi deci aflat mult înaintea noastră. Ajunserăm destul de aproape de un lung şir de copaci presăraţi pe marginea unui curs de apă ivit în calea noastră la destul de mare distanţă şi deodată ne zărirăm iscoada galopând îndărăt, foarte agitat, după câte s-ar fi putut bănui, dar cu un zâmbet larg întins peste toată faţa. Ne strigă de departe:

– Lăsaţi dracului vaca! O să dăm chiar acum peste stăpânii ei!

Şi într-adevăr, pe măsură ce ne apropiam de şirul de copaci, zăream din ce în ce mai desluşit dincolo de ei ceva alb şi mare ce părea a fi un cort. Totuşi, după ce ne apropiarăm îndestul, dădurăm nu peste o tabără de mormoni, aşa cum ne-am fi aşteptat, ci pur şi simplu peste preria pustie şi peste o stâncă mare şi albă aşezată la marginea şleaului. Aşa că vaca îşi reluă locul în alaiul nostru. Se târî şi ea târâş-grăpiş până când făcurăm popas, iar acolo R. îşi luă puşca englezească, aceea cu două ţevi, ţinti inima bietei vietăţi şi descărcă mai întâi un glonţ, apoi şi pe celălalt. Pe urmă biata vacă a fost tăiată în bucăţi, după cele mai lăudate reguli vânătoreşti, şi astfel a izbutit să adauge un foarte bine venit articol la altminteri destul de sărăcăcioasa noastră listă de bucate.

Peste o zi sau două am ajuns la râul cunoscut sub numele de „Albastrul mare". Mai toate cursurile de apă din regiunea aceea au nume la fel de distinse. În toată dimineaţa dinainte ne chinuisem prin şanţuri şi pâraie; dar străbătând pădurile dese de pe malurile Albastrului, am ajuns să ne dăm seama că greutăţi şi mai mari ne stăteau în faţă fiindcă apa, umflată de ploi, se arătă a fi şi lată, şi adâncă, şi repede.

De cum ajunserăm pe mal, R. îşi aruncă hainele de pe el şi se îndreptă înot către malul dimpotrivă, ori se bălăci prin locurile puţin adânci, ţinând între dinţi un capăt de funie. Toţi ne uitam la el plini de admiraţie, întrebându-ne ce-ar putea oare să urmărească prin asemenea preparative pline de energie; dar nu trecu mult şi îl auzirăm strigând:

– Răsuciţi funia după trunchiul acela de copac. Hei, Sorel, n-auzi? Acuma fii atent tu, Boisverd, fii atent. Veniţi încoace unul dintre voi, să-mi daţi o mână de ajutor.

Cei cărora le fuseseră adresate poruncile astea nu le dădură nici cea mai mică atenţie, deşi dispoziţiile se revărsau fără pauză între ele şi fără contenire. Henry Chatillon luă atunci conducerea treburilor, şi toate începură să meargă liniştit şi cu spor. Glasul piţigăiat şi hodorogit al lui R. continua să răsune într-una; şi el însuşi sărea de colo-colo, adâncit într-o activitate febrilă. Directivele lui aveau destul haz şi nici un fel de rost; fiindcă de îndată ce văzu că oamenii nu-i dau ascultare, se acomodă şi el situaţiei şi cu cea mai tare străşnicie le porunci să facă tocmai ce începuseră a duce la bun sfârşit, ceea ce voia să spună că îşi amintise bine de povestea cu Mohamed şi cu muntele încăpăţânat. Shaw zâmbi; R. observă şi, apropiindu-se de el cu o înfăţişare bătăioasă, încercă sa facă pe grozavul, dar fu numaidecât redus la tăcere.

În cele din urmă pluta a fost alcătuită aşa cum se cuvenea. Ne-am îngrămădit lucrurile pe ea, toate în afară de arme, pe care am preferat să le ducem cu noi. Sorel, Boisverd, Wright şi Deslauriers şi-au ocupat fiecare postul la cele patru colţuri ale plutei, ca s-o

conducă cu pricepere şi îndemânare, şi au pornit peste râu; numai cu o clipă mai târziu, toate bunurile noastre pământeşti pluteau pe apele tulburi ale Albastrului Mare. Noi stăteam pe mal şi ne uitam la ele cu încordare, până ce văzurăm pluta oprindu-se cu bine într-un golfuleţ de pe malul celălalt. Căruţele goale au trecut cu uşurinţă; după aceea toţi am încălecat şi am trecut apa, animalele de rezervă urmându-ne singure, de buna lor voie.

VI. RÂUL PLATTE ŞI DEŞERTUL

Ajunsesem acum la capătul rătăcirilor noastre singuratice pe drumul de la Saint Joseph. În seara zilei de douăzeci şi trei mai, făcurăm tabără aproape de răspântia unde drumul nostru se întâlnea cu cel folosit îndeobşte de emigranţii către Oregon. În după-amiaza aceea umblaserăm îndelung, aşteptând zadarnic să dăm peste pădure şi apă, până când în cele din urmă văzurăm soarele în amurg oglindit într-o întindere de apă înconjurată de stânci şi tufărişuri. Apa se afla pe fundul unei adâncituri înconjurate pe toate părţile de unduirile graţioase, ca nişte valuri de ocean, ale preriei nesfârşite. Ne-am aşezat corturile la marginile ei; totuşi, nu înainte ca ochii pătrunzători ai lui Henry Chatillon să fi zărit ceva ciudat pe cea mai îndepărtată culme învăluită în ceaţă. Numai că în aerul umed şi neguros al înserării, era cu neputinţă să distingi ceva precis. După cină, pe când stăteam în jurul focului, ne ajunse la ureche un zgomot surd şi îndepărtat, destul de straniu în pustietatea preriei – hohote de râs şi glasuri de bărbaţi şi femei. Vreme de opt zile nu întâlnisem făptură omenească, şi această neaşteptată vestire a unei vecinătăţi ne emoţionă adânc.

Se făcuse aproape întuneric când un flăcău palid la chip coborî călare pe coastă şi împroşcând prin apă

veni până la corturi. Era îmbrăcat într-o manta largă, şi de pe borurile largi ale pălăriei de pâslă îi lăcrimau pe lângă urechi stropi adunaţi din umezeala serii. În urma lui veni un altul, un bărbat vânjos, îndesat şi cu privire inteligentă, care ne vesti că el este conducătorul unui convoi de emigranţi, aşezat în tabără cam la o milă depărtare de noi, în susul drumului. Ne mai spuse că erau vreo douăzeci de căruţe împreună cu el; restul convoiului se afla dincolo de Albastrul Mare, rămas să aştepte o femeie aflată în durerile facerii şi totodată ocupaţi să se certe între ei.

Aceştia erau primii emigranţi pe care îi ajunseserăm din urmă, deşi de-a lungul călătoriei dăduserăm peste destule semne jalnice ale trecerii lor pe acolo. Câteodată întâlneam mormântul unuia care se îmbolnăvise pe drum şi murise. De obicei, pământul era răscolit şi bătătorit de urme de lupi. Câte unii scăpaseră de această profanare. Într-o dimineaţă ne atrase atenţia o bucată de scândură înfiptă drept pe culmea unei coline bogate în iarbă, şi îndreptându-ne caii într-acolo, văzurăm următoarele cuvinte scrise pe ea foarte grosolan, probabil cu un fier înroşit:

MARY ELLIS.
Răposată la 7 mai 1845.
În vârstă de 2 luni.

Cu asemenea mărturii eram acum obişnuiţi.

În dimineaţa următoare am cam întârziat cu ridicarea taberei şi abia apucasem să străbatem o milă când văzurăm, departe înaintea noastră, întinsă pe marginea zării, o linie de obiecte înşiruite la intervale regulate. Nu trecu mult şi o colină ni le ascunse vederii, până când cam peste vreun sfert de ceas, urcând şi noi acolo, văzurăm în faţa noastră caravana emigranţilor şi căru-

ţele lor albe şi grele târându-se domol înainte, urmate de o cireadă mare de vite. Vreo jumătate de duzină de missourieni gălbejiţi la faţă mergeau călări printre ele, înjurând şi strigând într-una, şi se vedea bine că trupurile deşirate şi ciolănoase poartă pe ele veşminte alcătuite din postav de casă, croite şi cusute de mâinile unor croitorese casnice. De îndată ce ne apropiarăm, începură să ne strige:

– Cum vă merge, băieţi? Înspre Oregon ori înspre California?

În vreme ce noi treceam înainte pe lângă căruţe, chipuri de copii se iveau de sub coviltire; mame chinuite de griji şi cu trupuri împuţinate, sau fete drăguţe la înfăţişare stăteau în faţă şi cele mai multe se îndeletniceau cu împletitul pe care îl lăsau deoparte şi se uitau la noi cu mirare şi curiozitate. Pe lângă fiece căruţă înainta fără grabă proprietarul, îndemnându-şi boii răbdători ce se proţăpeau în juguri şi împingeau cu greu, pas cu pas, poverile, în interminabila lor călătorie. Era uşor de văzut că teama şi neînţelegerile domneau printre ei; unii bărbaţi – dar aceştia, cu o singură excepţie, erau oameni fără legături de familie – se uitau cu alean la noi cum trecem repede şi fără greutate pe lângă ei, apoi îşi îndreptau nerăbdători privirile către propriile căruţe ce abia se hurducau şi către boii cu pas greoi. Alţii nu voiau cu nici un chip să meargă mai departe, până ce n-aveau să sosească şi cei lăsaţi în urmă. Mulţi murmurau împotriva conducătorului ales de ei şi ar fi vrut să-l schimbe; nemulţumirea aceasta era aţâţată de câţiva ambiţioşi, care trăgeau nădejde să-i poată lua locul. Femeile îşi împărţeau simţămintele între regretul după gospodăriile părăsite şi teama de pustietăţile şi sălbaticii ce le stăteau în faţă.

Curând îi lăsarăm mult în urmă, şi nutream speranţa că ne luasem rămas bun pentru totdeauna; numai că tovarăşii noştri rămaseră atât de multă vreme împotmoliţi cu căruţa într-un şanţ adânc şi nămolos, încât nici n-apucaseră bine să iasă la liman, şi caravana apăru din nou, coborând pe o coastă din apropiere. Căruţele lor se chinuiră una câte una prin noroi şi izbutiră; cum era aproape de amiază, iar locul acela făgăduia şi apă şi umbră, cu multă mulţumire am văzut că se hotărâseră să aşeze tabăra. Destul de repede căruţele au fost rânduite în cerc; vitele au fost lăsate să pască pe pajişti, iar bărbaţii, cu chipuri morocănoase şi îndârjite, umblau în căutare de apă şi hrană. Se părea însă că nu obţineau decât succese îndoielnice. Când părăseam locurile acelea, îl văzui pe-un flăcău înalt şi-adus de spate cum se uită în cana lui de tinichea, abia umplută cu apă, şi spune cu un accent nazal „de-acolo, din răsărit":

– Hei, ia vino şi te uită; mişună de vietăţi!

Şi când arătă cana la vedere, se dovedi că făcuse rost de o extraordinar de bogată mostră de viaţă animală şi vegetală, de toate soiurile.

De pe o mică înălţime ne uitarăm îndărăt spre pajişte, şi ne puturăm uşor da seama că în tabăra emigranţilor lucrurile nu mergeau prea bine. Bărbaţii se strânseseră laolaltă şi se părea că sunt încleştaţi într-o discuţie aprinsă. R. lipsea de la locul lui obişnuit din convoi, iar căpitanul ne spuse că a rămas în urmă ca să-şi dea calul la potcovit unui potcovar din tabără. Parcă ne şoptea cineva la ureche că se pregăteşte ceva neplăcut; bineînţeles, ne-am văzut de-ale noastre şi ajungând destul de repede la un curs de apă mai ca lumea, ne-am oprit să mâncăm şi să ne mai odihnim. Totuşi, absentul nu se arăta. Într-un târziu, cam la o milă depărtare se iviră

deodată pe creastă el şi calul lui, limpede desenaţi pe azuriul cerului; şi, numaidecât în urmă, ni se arătă venind încet ceva alb şi mătăhălos:

– Ce-o fi mai aducând cu el nătărăul ăla?

Un minut mai târziu, toată taina fu dezlegată. Încet şi cu fală, unul în urma celuilalt, patru lungi atelaje de boi şi patru căruţe de emigranţi se prelinseră peste creasta colinei şi începură să coboare solemn, avându-l pe R. drept conducător de mare rang. Se părea că în timpul potcovirii calului, neînţelegerile mocnite dintre emigranţi ajunseseră dintr-o dată la ruptură deschisă. Unii insistau să continue drumul, alţii să rămână acolo unde se aflau, iar alţii să se întoarcă de unde veniseră. Kearsley, căpitanul lor, se lepădase de comandă cu toată scârba, zicând:

– Şi-acum, băieţi, dacă cineva dintre voi este de părere să meargă înainte, n-are decât să vină împreună cu mine.

Patru căruţe, cu zece bărbaţi, o femeie şi un copil mic au alcătuit efectivele detaşamentului „înainte", iar R., cu obişnuitul lui talent de a face boacăne, îi invită să se alăture grupului nostru. Teama de indieni – căci alt motiv nu-mi pot închipui – trebuie să-l fi îndemnat să caute o alianţă atât de împovărătoare. În orice caz, atitudinea noastră a fost destul de rece. Noii noştri tovarăşi erau, ce e drept, bărbaţi întocmai aşa cum ne-am fi putut dori, cu apucături într-adevăr grosolane, dar deschişi la fire, energici şi inteligenţi. Să le spunem că nu vrem să călătorim împreună cu ei, nici nu putea fi vorba. M-am mulţumit doar să-i reamintesc lui Kearsley că în cazul când boii lor n-au să izbutească a ţine pasul cu caii şi catârii noştri, ar trebui să înţeleagă singur că s-ar putea să-i lăsăm în urmă, deoarece ne-ar fi cu

neputință să acceptăm alte întârzieri în drumul plănuit; el îmi răspunse însă numaidecât că boii lui „*trebuie* să țină pasul; iar dacă n-au s-o facă, ei, atuncea, o să văd eu cum îi ajut".

Se întâmplă însă că nu mai târziu de a doua zi, însoțitorii noștri englezi rupseră osia căruții și toate marafeturile lor împovărătoare căzură claie peste grămadă în albia unui pârâu. Asta ne-a prilejuit irosirea unei zile întregi de muncă. Între timp, tovarășii noștri emigranți și-au văzut de drum, și cu atâta spor și-au îndemnat la treabă boii lor vânjoși încât, din pricina osiei rupte și a altor necazuri, a trecut o săptămână întreagă până i-am ajuns din urmă; când în sfârșit am dat de ei, într-o după-amiază, i-am găsit târându-se domol pe malurile înalte și nisipoase ale râului Platte. Dar între timp trecuserăm noi înșine prin felurite încercări.

Era de bănuit că în această etapă a călătoriei, indienii Pawnee au să-ncerce să ne prade. Din pricina asta am început să punem cu rândul oameni de strajă, împărțind noaptea în trei schimburi și punând în fiecare schimb câte doi oameni. Deslauriers și cu mine făceam de gardă împreună. Noi nu mergeam de colo-colo, cu precizie militărească, prin fața corturilor: disciplina noastră nu era nici pe departe atât de strictă. Ne-am înfășurat în pături zi ne-am așezat lângă foc; iar Deslauriers, îmbinând îndatoririle culinare cu cele de santinelă, se îndeletnicea cu fierberea unui cap de antilopă pentru masa noastră de dimineață, de-a doua zi. Totuși, în comparație cu alți oameni din grup, noi eram modele de vigilență; fiindcă practica obișnuită a celor de gardă era să-și culce pușca pe pământ, să-și vâre nasul în pătură și să se gândească la iubită sau la orice altceva le-ar fi făcut mai mare plăcere. O astfel de pază

putea fi socotită îndestulătoare atâta vreme cât te aflai printre indieni a căror ostilitate nu mergea de obicei mai departe de a-i prăda pe călători de cai şi catâri, cu toate că, de fapt, nu e bine să te bizui întotdeauna pe îngăduinţa pawnezilor; dar în anumite regiuni mai îndepărtate, din vest, santinela trebuie să ia seama cum se plasează faţă de lumina focului, pentru ca nu cumva vreun ţintaş cu privire ageră să stea la pândă şi să-i trimită din întuneric un glonte ori o săgeată.

Între feluritele povestiri care circulau printre noi în jurul focului, se număra şi una spusă de Boisverd, şi nu nepotrivită cu starea noastră. Se afla odată plecat la aşezare de capcane, împreună cu alţi vânători, pe la marginile regiunii indienilor Blackfoot. Cel pus de pază atunci, ştiind că nu-i poate prinde decât bine să-şi ia cele mai drastice măsuri de prevedere, stătea ferit de lumina focului şi se uita atent în toate părţile. La o vreme observă o siluetă întunecată strecurându-se ghemuită şi făcu cel mai mic zgomot în cercul de lumină. Numaidecât înălţă cocoşul puştii, dar ţăcănitul ascuţit al armei ajunse la urechile indianului Blackfoot, care stătea cu toate simţurile încordate şi înălţându-şi săgeata gata prinsă în coardă, o slobozi în direcţia ţăcănitului. Atât de bun ţintaş era, încât îl lovi chiar în gât pe nefericitul pus de pază şi pe urmă, scoţând un urlet puternic, dispăru din preajma taberei.

Pe când mă uitam la camaradul meu de pază, aplecat asupra focului şi suflând şi pufăind, mi-a trecut prin cap că în caz de nevoie s-ar putea să nu se dovedească ajutorul cel mai de nădejde.

– Deslauriers, l-am întrebat, dacă pawnezii ar începe să tragă în noi, ai lua-o la fugă?

– *Ah! Oui, oui, Monsieur!*[1] îmi răspunse el cu toată convingerea.

Chiar în clipa aceea o uluitoare amestecătură de glasuri felurite – lătrături, urlete, schelălăituri, scâncete – toate laolaltă, se înălţară dinspre prerie, nu departe de noi, ca şi cum un sobor de lupi de toate vârstele şi sexele s-ar fi aflat adunaţi acolo. Deslauriers îşi luă privirile de la foc şi începu să râdă, apoi se porni să imite acest potpuriu de glasuri, cu o fidelitate plină de tot hazul. Atunci sunetele dintâi fură reluate cu de două ori mai multă putere, ca şi cum muzicantul ar fi vrut să arate cât de adânc îl jigneşte succesul imitatorului. Toate aceste sunete porneau de la un lup mic, nu mai trupeş decât un prepelicar, aflat de unul singur la oarecare distanţă. Făcea parte din specia numită „lup de prerie": un animal mărunt, cu înfăţişare fioroasă dar întru nimic periculos, a cărui cea mai supărătoare îndeletnicire e că se strecoară printre cai şi roade funiile de piele neargăsită cu care aceştia sunt priponiţi în jurul corturilor. Alte fiare colindă preriile, mult mai fioroase ca înfăţişare şi năravuri. Aşa sunt lupii cei mari albi şi cenuşii, ale căror urlete guturale aveam prilej să le auzim din când în când, şi de aproape şi de departe.

Până la urmă am început să moţăi, iar când mi-am venit în fire l-am găsit pe Deslauriers dormind buştean. Indignat de atâta lipsă de disciplină, tocmai mă pregăteam să-i întăresc vigilenţa aţâţându-l puţin cu patul puştii; numai că mila s-a dovedit mai tare şi m-am hotărât să-l las să doarmă o vreme, iar pe urmă să-l scol şi să-i administrez o mustrare bine meritată pentru o

[1] A! Da, da, domnule! (fr.)

asemenea nesocotire a datoriei. Din când în când dădeam câte o raită pe la caii cei tăcuți, să văd dacă totul e în ordine. Noaptea era răcoroasă, umedă și întunecată, iar firele înalte de iarbă se aplecau sub povara stropilor de rouă reci ca gheața. De la depărtare de câteva zeci de pași corturile nu se mai vedeau deloc și de fapt nu puteai să distingi nimic în afară de siluetele întunecate ale cailor care răsuflau zgomotos, tresăreau neliniștiți prin somn, sau încă mai ronțăiau iarba. Departe de tot, dincolo de marginile întunecate ale preriei, se zărea o lumină roșiatică ce creștea încet-încet, ca strălucirea unui mare incendiu; până în clipa când discul larg al lunii, de-un roșu ca de sânge și mărit gigantic de aburii preriilor, s-a înălțat domol deasupra întunecimii, pătat de unul sau doi norișori, iar în vreme ce lumina se revărsa peste câmpia posomorâtă, un urlet mânios și sumbru, venit de aproape, păru s-o întâmpine ca pe un musafir nepoftit. Locul și ceasul acela stăteau sub semnul a ceva impresionant și teribil; căci pe întindere de multe leghe de jur-împrejur, doar eu și sălbăticiunile eram făpturi înzestrate cu conștiință.

Următoarele câteva zile ne-au adus până aproape de râul Platte. Într-o dimineață se apropiară de noi doi călăreți și ne-am uitat la ei cu interesul și curiozitatea stârnite totdeauna de o asemenea întâlnire în singurătatea preriilor. Se vedea limpede că sunt albi, după felul cum călăreau, deși contrar obiceiului din acele regiuni, nici unul dintre ei nu avea pușcă.

– Ce netoți! exclamă Henry Chatillon. Să umbli așa prin prerie; pawnezii au să dea peste ei – și-atunci or să se-nvețe minte.

Pawnezii îi *și* găsiseră, iar ei ajunseseră foarte aproape de „a se învăța minte"; căci într-adevăr, nu

scăpaseră decât datorită apariţiei grupului nostru. Pe unul dintre ei îl cunoşteam şi eu şi Shaw: îl chema Turner şi-l întâlnisem la Westport. Şi el şi tovarăşul său făceau parte dintr-un convoi de emigranţi aflaţi în tabără la câteva mile de locul unde ne găseam, şi plecaseră să caute nişte boi răzleţiţi, iar ca dovadă de nechibzuinţă ori neştiinţă, nu-şi luaseră cu ei puştile. Neglijenţa asta era să-i coste scump; fiindcă doar cu un minut înainte de apariţia noastră, vreo cinci-şase indieni se apropiaseră de ei şi, văzând că după câte se părea n-aveau cum să se apere, unul dintre roşii înhăţă de frâu calul lui Turner şi-i porunci acestuia să descalece. Turner era cu totul neînarmat: celălalt scoase însă din buzunar un pistol în faţa căruia indianul dădu îndărăt: şi cum tocmai atunci se iviră în depărtare câţiva dintre ai noştri, toţi cei şase dădură bice căluţilor păroşi, luând-o la goană. Deloc intimidat, Turner stăruia în prostia de a-şi continua drumul.

Mult după ce ne-am despărţit de el, către sfârşitul după-amiezii, pe o câmpie neprimitoare şi stearpă, am dat pe neaşteptate peste drumul cel mare al pawnezilor ducând de la sălaşul lor de pe Platte către câmpiile de război şi vânătoare dinspre sud. În fiece vară se adună acolo o pestriţă îngrămădeală: mii de băştinaşi, bărbaţi, femei, copii şi cai ori catâri încărcaţi cu armele şi calabalâcul stăpânilor, însoţiţi de nenumărate haite de câini cu aspect de lup, veşnic agitaţi, nedeprinşi nici măcar cu acea realizare a civilizaţiei care e lătratul, ci rămaşi la urletul verilor sălbatici de pe întinsul preriei.

Sălaşurile statornice, de iarnă, ale pawnezilor se află pe cursul inferior al râului Platte, dar cât e vara de lungă cea mai mare parte a locuitorilor colindă preriile. Anul trecut, un războinic din tribul Dahcotah a săvârşit

o ispravă de răsunet într-una din aşezările astea. În toiul unei nopţi întunecoase a pătruns singur în sat, s-a căţărat pe partea din afară a unei colibe – toate sunt în formă de semisferă – şi s-a uitat înăuntru pe gaura rotundă făcută deasupra pentru ieşirea fumului. Lumina slabă venită de la jarul din vatră i-a îngăduit să vadă siluetele celor culcaţi înăuntrul colibei; s-a strecurat binişor prin deschizătură, şi-a tras cuţitul din teacă, a aţâţat focul şi cu sânge rece şi-a ales victimele. I-a înjunghiat şi i-a scalpat pe toţi, unul câte unul; deodată un copil s-a trezit din somn şi-a început să ţipe. Atunci a ţâşnit afară din colibă, a scos strigătul de război al siouxilor, cu glas mare, sfidător şi triumfător şi-a strigat numele, apoi a pornit ca vântul peste prerie, lăsând în urma lui întregul sat într-o zăpăceală cumplită, înecat în urletele şi schelălăiturile câinilor, ţipetele femeilor şi strigătele războinicilor turbaţi de furie.

După cum aveam să aflăm când l-am reîntâlnit, prietenul nostru Kearsley se remarcase printr-o ispravă mai puţin sângeroasă. El şi însoţitorii lui erau prin păduri vânători cum nu se poate mai iscusiţi, tare îndemânatici în mânuirea puştii, dar în prerie se treziră deodată cu totul în afara elementului lor. Nici unul dintre ei nu zărise vreodată un bizon şi n-aveau decât idei foarte vagi despre înfăţişarea şi obiceiurile acestora. A doua zi după ce ajunseră pe Platte, uitându-se ei către o colină din depărtare, văzură mişcându-se pe ea în sus o mulţime mare de pete negre.

– Luaţi-vă puştile, băieţi, le spuse el celorlalţi. Diseară avem la cină carne proaspătă. Îndemnul se dovedi mai mult decât îndestulător. Cei zece bărbaţi îşi părăsiră căruţele şi porniră cu mare grabă, unii călări alţii pe jos, în urmărirea presupuşilor bizoni. În răstimp,

o ridicătură înaltă şi ierboasă le acoperi vederea către vânat; şi după ce au urcat-o alergând pe jos sau călare o jumătate de ceas, dădură deodată nas în nas cu vreo treizeci de pawnezi călări. Ambele tabere au rămas uluite şi consternate. Neavând alte arme în afară de arcuri şi săgeţi, indienii îşi închipuiră că le-a sosit sorocul şi că avea să le sune ceasul de pe urmă. Aşa că începură cu toţii într-un glas să scoată cele mai înflăcărate strigăte de bună întâmpinare, alergând în goana cailor, arşi de nerăbdarea de a strânge mâinile missourienilor la rândul lor nu mai puţin bucuroşi decât ceilalţi să scape de temuta încăierare.

O suprafaţă de nisipuri, joasă şi ondulată, închidea zarea înaintea noastră. În ziua aceea am mers zece ore în şir şi amurgul coborî înainte de-a apuca noi să pătrundem pe văile şi trecătorile acelor mohorâte coline scunde. În sfârşit ajunserăm pe culme, şi multaşteptata vale a râului Platte se întindea dinaintea noastră. Cu toţii am strâns dârlogii şi am rămas pe loc, contemplând plini de bucurie privelişte ce ni se arăta. Părea o adevărată urare de bun venit; ciudată şi în acelaşi timp capabilă să înflăcăreze imaginaţia, deşi nu oferea privirii nici un aspect frumos ori pitoresc; şi nici vreuna din trăsăturile măreţiei, în afară de întindere nemărginită, singurătate şi sălbăticie. Mai jos de locul unde ne aflam, leghe după leghe, se întindea o câmpie netedă ca un lac; împărţit ici şi colo în braţe ca nişte sfori, râul o traversa, şi câte un pâlc de pădure ridicat în mijlocul său ca o insulă înşelătoare sublinia monotonia spaţiului necuprins. În tot peisajul acesta vast nu se mişca nici o vietate în afară de şopârlele ce săgetau pe nisip, prin ierburile viguroase, sau printre cactuşii de la picioarele noastre.

Încheiasem partea cea mai anevoioasă a călătoriei; dar între noi şi Fort Laramie tot se mai aflau peste patru sute de mile; şi ca să ajungem acolo a trebuit să plătim preţul a încă trei săptămâni de drum. În tot acest timp am străbătut mijlocul unei câmpii lungi, înguste şi nisipoase, întinsă ca un brâu larg în preajma Munţilor Stâncoşi. Două şiruri de dealuri nisipoase, tăiate deseori în cele mai sălbatice şi stranii forme, mărgineau valea la distanţă de o milă sau două de-a dreapta şi de-a stânga; dincolo de ele se aflau locuri sterpe, pustiuri de nimeni călcate ce se întindeau pe sute de mile către Arkansas într-o parte şi către Missouri în cealaltă. Înaintea şi în urma noastră, cât puteai cuprinde cu ochii, nimic nu spărgea monotonia netedă a câmpiei. Uneori strălucea în soare – spaţiu vast de nisip gol şi fierbinte; alteori îşi punea vălul unor ierbi lungi şi ţepoase. Căpăţâni şi oase de bizon albite zăceau împrăştiate pretutindeni; câmpia era străbătută de largi căi bătătorite de mii şi mii de bizoni şi adesea vedeai amprentele circulare lăsate pe locurile unde se tăvăliseră la vreme de arşiţă. De pe fiecare trecătoare ori vale deschisă dinspre dealuri se abăteau şleauri adânci, tare bătătorite, pe unde bizonii coborau de două ori pe zi în cirezi compacte, ca să bea apă din Platte. Râul, o pânză subţire de apă repede şi tulbure, lată de o jumătate de milă şi adâncă de cel mult două picioare, se scurge prin mijloc. Malurile lui joase, în cea mai mare parte fără urmă de tufiş ori copac, sunt alcătuite numai din nisip şi apa este atât de nisipoasă încât scrâşneşte în dinţi când o bei. În sine, peisajul cu totul lipsit de verdeaţă este posomorât şi monoton; şi totuşi, animalele sălbatice şi oamenii sălbatici ce pot fi ades întâlniţi pe valea lui Platte fac din ea un ţinut în stare să trezească întreg interesul şi adânca emoţie a

călătorului. Dintre toţi cei care au trecut vreodată pe acolo, doar câte unul, poate, nu-şi aduce aminte, cu un regret duios, de calul şi de puşca lui.

În dimineaţa următoare ajungerii noastre la Platte, foarte devreme, un jalnic convoi de băştinaşi se apropie de tabăra noastră. Toţi veneau pe jos, fiecare ducându-şi calul cu o funie de piele de bivol. Îmbrăcămintea indienilor consta doar dintr-o vag îndestulătoare centură şi o veche mantie din piele de bizon atârnată pe umeri, zdrenţuită şi mânjită în toate felurile de o mult prea îndelungată folosire. Fiecare membru al convoiului avea capul ras ca-n palmă, cu excepţia unei coame pornite de la mijlocul frunţii şi mergând peste creştet, foarte asemănătoare cu ţepii cei mari de pe spinarea hienei; în mână ducea arcul şi săgeţile, iar căluţul era încărcat cu carne de bizon uscată, produsul trudei lui de vânător. Aşa arătau cele dintâi exemplare de băştinaşi din prerie întâlnite de noi – şi prezenţa noastră îi lăsa cu totul indiferenţi.

Erau pawnezii întâlniţi de Kearsley cu o zi înainte şi făceau parte dintr-o numeroasă expediţie vânătorească despre care se ştia că bântuie preriile prin împrejurimi. Trecură grăbiţi pe la vreo două sute de paşi de corturile noastre, aşa cum fac indienii când se gândesc la rele ori se simt cu musca pe căciulă. M-am dus în întâmpinarea lor, am avut o convorbire amicală cu căpetenia şi i-am dăruit o jumătate de funt de tutun, generozitate cu nimic meritată, dar faţă de care a arătat multă mulţumire. Oamenii aceştia, sau unii dintre tovarăşii lor, săvârşiseră o ticăloşie împotriva unei cete de emigranţi aflată înaintea noastră. Doi bărbaţi se depărtaseră puţin de ceată şi indienii puseseră mâna pe ei, dar oamenii scăpaseră, dăduseră bice cailor şi o luaseră la goană.

Atunci pawnezii începuseră să urle şi să tragă asupra lor străpungându-l prin spate cu mai multe săgeţi pe cel rămas în urmă, în timp ce tovarăşul lui continuase goana şi dusese vestea în tabără. Cuprinşi de panică, emigranţii rămăseseră pe loc mai multe zile, neîndrăznind nici măcar să trimită pe cineva în căutarea celui mort.

Faţă de cel de la Platte, climatul nostru din Noua Anglie este blând şi cumpănit. Chiar în dimineaţa aceea, de pildă, vremea era închisă şi înăbuşitoare, iar căldura soarelui difuză şi greu de suportat; când deodată întunecimea se adună înspre apus şi o furioasă vijelie de lapoviţă şi grindină se dezlănţui asupra noastră, rece ca gheaţa şi cu asemenea putere drăcească, încât părea o furtună de ace. Ciudat era felul cum reacţionau caii; o înfruntau cu cea mai mare neplăcere, îşi ţineau cozile între picioare cum şi le ţin câinii bătuţi şi dârdâiau sub rafalele neîndurătoare ce urlau mai cu putere decât lupii dezlănţuiţi în concert. Lungul şir de catâri al lui Wright se adună iute sub bătaia vijeliei, ca un stol de păsări de zăpadă gonite de vânturile unei furtuni de iarnă. Pe urmă ne oprirăm cu toţii pe loc vreme de câteva minute, ghemuiţi aproape de gâturile cailor, mult prea necăjiţi ca să mai scoatem vreo vorbă, deşi într-un rând căpitanul îşi înălţă capul din gulerul hainei, cu obrajii roşii ca sângele şi muşchii gurii înţepeniţi de frig într-un foarte comic rânjet agonic. Mormăi ceva ce aducea a înjurătură adresată, crezurăm noi, nefericitului ceas când îi trecuse pentru prima oară prin cap să plece de acasă. Era prea de tot ca să poată ţine mult; în clipa când opintelile vântului se mai potoliră, ridicarăm corturile şi rămaserăm în tabără tot restul acelei zile mohorâte şi triste. Emigranţii făcură şi ei tabără lângă noi. Cum sosiserăm primii acolo, adunaserăm toate lemnele ce

puteau fi găsite prinprejur; aşa că numai focul nostru ardea vesel. Şi repede se strânseră în preajma lui o seamă de mogâldeţe rebegite, tremurând sub burniţă. Printre acestea atrăgeau mai cu seamă atenţia doi sau trei oameni pe jumătate sălbatici, care îşi petrecuseră viaţa nepăsătoare de primejdii punând capcane prin Munţii Stâncoşi sau făcând negoţ prin aşezările indiene pe seama lui *Fur Company*. Toţi erau canadieni de baştină; de sub glugile mantăilor albe feţele lor aspre, tăbăcite de vânturi, şi mustăţile stufoase apăreau cu o înfăţişare răutăcioasă şi brutală, de parcă posesorii ar fi fost unelte gata pregătite pentru orice ticăloşie. Şi, de fapt, aşa şi era firea multora dintre oamenii aceştia.

A doua zi am ajuns din urmă căruţele lui Kearsley şi după aceea, o săptămână sau două, am fost tovarăşi de drum. Întovărăşirea asta a avut cel puţin o urmare bună: a împuţinat simţitor ostenelile statului de strajă, căci fiind acum mai mulţi la număr, rândul fiecăruia venea la intervale mai mari.

VII. BIZONII

De patru zile prin vecinătatea râului Platte, şi încă nici urmă de bizon! Semnele rămase de anul trecut erau enervant de numeroase; şi cum lemne găseam cu foarte mare greutate, le-am aflat un minunat înlocuitor în *bois de vache*[1], ceva mai bun pentru foc decât cărbunele de turbă şi care arde fără vreun miros neplăcut. Într-o bună dimineaţă căruţele părăsiseră tabăra, Shaw şi cu mine eram urcaţi pe cai, dar Henry Chatillon încă mai şedea turceşte lângă jarul focului şi, dus pe gânduri, se juca mereu cu închizătorul puştii, în vreme ce vânjosul lui cal *wyandot* stătea liniştit în spate şi se uita peste capul său. Până la urmă se sculă de jos, îşi bătu calul pe gât (cal pe care exagerându-i mult meritele, îl botezase „Cinci-sutare de-dolari"), iar apoi încălecă păstrând un aer melancolic.

– Ce-i cu tine, Henry?

– Ei, m-au cuprins şi pe mine dorurile; n-am mai călcat niciodată pe-aici, dar dincolo de dealurile astea, hăt departe dincolo, văd preria neagră – neagră toată de bizoni.

După-amiază ne-am despărţit de caravană amândoi, şi eu şi el, şi am plecat să căutăm o antilopă; am mers

[1] Literal: „lemne de vacă" (fr.), adică oase uscate folosite drept combustibil.

până când, la depărtare de vreo milă sau două spre dreapta, căruțele cele mari și albe și micile pete întunecate ale călăreților abia se mai zăreau, înaintând atât de încet încât păreau nemișcate; departe, spre stânga, se înălța linia ferăstruită a colinelor de nisip sterpe și scorojite de arșiță. Pe câmpia întinsă ondula înaltă și bogată iarba ce ajungea până la burțile cailor; se legăna înainte și înapoi tălăzuită de adierile domoale ale vântului ușor, iar prin ea – și aproape și în depărtare – vedeam umblând antilope și lupi, spinările păroase ale acestora din urmă ivindu-se și pierind în jocul salturilor stângace; antilopele însă, împinse de curiozitatea naivă sădită în firea lor, se apropiau câteodată destul de mult de noi și le vedeam cornițele și beregățile albe înălțate deasupra ierbii; ne priveau atente, cu ochii lor rotunzi și negri.

Am descălecat și m-am amuzat o vreme trăgând după lupi. Henry cerceta cu multă luare-aminte peisajul din jur; în cele din urmă scoase un strigăt și apoi îmi spuse să încalec, arătând în direcția colinelor de nisip. La o milă și jumătate depărtare de noi, două pete negre traversau domol suprafața goală și strălucitoare a uneia dintre ele și curând dispărură dincolo de creastă.

– Hai să mergem! îmi strigă Henry frământând coastele lui Cinci-sutare-de-dolari.

Am luat-o pe urmele lui și împreună am gonit iute în galop prin iarba înaltă, către poalele colinelor. Printr-o deschizătură dintre ele cobora o trecătoare joasă, din ce în ce mai largă înspre ieșirea la prerie. Pe acolo am pornit și ne-am îndreptat în galop pe urcuș, trezindu-ne peste o clipă printre pleșuvele coline de nisip. Jumătate din coastele lor pieptișe arătau cu totul golașe; restul era acoperit cu rare smocuri de iarbă și diverse plante

rebegite, printre care atrăgeau luarea-aminte siluetele de reptilă ale cactuşilor. Colinele erau spintecate de nenumărate râpe; şi cum cerul se întunecase fără veste şi se porniseră nişte rafale învârtejite de vânt rece, tufişurile stranii şi colinele mohorâte păreau de două ori mai sălbatice şi mai deznădăjduite. Dar pe chipul lui Henry nu se putea citi decât înfrigurare şi neastâmpăr. Smulse un fir de păr din pielea de bizon aflată sub şaua lui şi-l aruncă în sus ca să vadă dincotro bate vântul. Bătea direct din spatele nostru. Vânatul se afla deci în direcţia vântului şi era nevoie de cea mai mare iuţeală ca să-i putem da ocol.

Ne strecurarăm prin defileul acela şi, galopând mai departe prin văi, ajunserăm repede la un altul, cotit ca un şarpe printre coline şi atât de adânc încât ne ascundea pe de-a-ntregul. Mergeam tot printre pereţii lui şi ne uitam la tufişurile de pe ei, dar la o vreme Henry smunci brusc de dârlogi şi coborî din şa. La un sfert bun de milă, pe întinderea colinei celei mai depărtate, o lungă procesiune de bizoni înainta în şir indian, cu cea mai mare solemnitate şi hotărâre; pe urmă apărură alţii urcând dintr-o adâncitură apropiată şi continuându-şi drumul, unul în urma celuilalt, pe coasta bogată în iarbă a altei coline; apoi, dintr-un defileu apropiat, se iviră capul miţos şi o pereche de coame scurte, iar cu pas domol şi falnic, una după alta, sălbăticiunile acelea uriaşe se arătară la vedere şi-şi văzură de drumul lor peste vale, fără umbră de bănuială despre existenţa vreunui vrăjmaş. Într-o clipită, Henry şi trecu la treabă croindu-şi drum cu burta pe pământ, prin iarbă şi printre cactuşi, către nebănuitoarele lui victime. Avea cu el şi puşca lui şi puşca mea. Curând dispăru complet din raza vederii mele, şi totuşi bizonii continuau să

pătrundă pe vale. Vreme îndelungă domni deplină tăcere. Eu stam şi ţineam şi calul lui, tot întrebându-mă cu ce s-o fi îndeletnicind, când deodată, una după alta, izbucniră detunăturile seci ale celor două puşti, iar întregul şir de bizoni, înteţindu-şi pasul într-un trap neîndemânatic, dispăru treptat dincolo de creasta dealului. Henry se ridică în picioare şi rămase cu privirile aţintite pe urmele lor.

– Nu i-ai nimerit? îl întrebai eu.

– Nu, îmi răspunse Henry. Hai să mergem.

Coborî şi el în defileu, încărcă amândouă puştile şi încălecă pe cal.

Pornirăm călare pe colină în sus, pe urma bizonilor. Turma nu se mai vedea nicăieri când ajunserăm noi pe creastă, dar întinşi pe iarbă, nu prea departe, un bizon îşi dăduse duhul şi celălalt se zbătea în ultimele spasme ale agoniei.

– Vezi bine că nu i-am nimerit! glumi Henry.

Trăsese de la o distanţă de peste o sută şi cincizeci de yarzi şi amândouă gloanţele trecuseră prin plămâni – adevărata ţintă la vânătoarea de bizoni.

Întunericul se înteţise şi o furtună năprasnică îşi vestea apropierea. După ce priponi caii de coarnele vietăţilor răpuse, Henry începu sângeroasa operaţie a tranşării, mânuind cuţitul cu ştiinţa şi îndemânarea unui om de meserie, în vreme ce eu zadarnic mă chinuiam să-i urmez pilda. Bravul Hendrick se feri cu dezgust şi indignare atunci când mă apucai să leg carnea de curelele de piele crudă totdeauna pregătite pentru asemenea rost şi atârnate la spatele şeii. Cu oarecare greutate izbutirăm să înlăturăm scrupulele lui Hendrick; şi încărcaţi din greu cu cele mai alese bucăţi din carnea bizonilor, făcurăm cale întoarsă. Abia izbutiserăm să ne desprindem

din labirintul de văi şi defileuri şi să ieşim la prerie deschisă, când lapoviţa înţepătoare se dezlănţui cu furie, rafală după rafală, drept în feţele noastre. Era ciudat de întuneric, deşi până la apusul soarelui trebuia să mai treacă vreun ceas. Ploaia îngheţată ne pătrunse repede până la piele, dar trapul trudit al cailor noştri atât de greu încărcaţi ne ajuta să ne încălzim suficient, căci trebuia să-i silim într-una să meargă drept împotriva furtunii, folosind mai ales argumentele convingătoare ale bicelor indiene. Pe acolo preria era tare şi netedă. O înfloritoare colonie de câini de prerie îşi săpaseră vizuini pretutindeni şi grămăjoarele de pământ proaspăt din jurul gropilor erau tot atât de dese ca şi muşuroaiele într-un lan de porumb; dar nu se auzea nici cel mai slab lătrat; nu se zărea nici urmă de câine; toţi se trăseseră în adâncurile vizuinelor, iar nouă nu ne rămânea decât să le invidiem tihna locuinţelor uscate şi confortabile. După un ceas de trudnic umblet călare, zărirăm corturile conturându-se vag prin furtună, cu o parte umflată de puterea vântului iar cealaltă turtită în aceeaşi măsură, în vreme ce sărmanii cai dârdâiau pe loc în apropiere şi vântul şuiera jalnic printre crăcile de deasupra ale celor trei copaci bătrâni pe jumătate uscaţi. Ca un patriarh, Shaw şedea aşezat pe şa, la intrarea în cort, cu luleaua în gură şi braţele încrucişate şi admira, cu mulţumire senină, grămezile de carne aruncate pe pământ, la picioarele lui. A urmat o noapte întunecoasă şi tristă; dar veni şi răsăritul soarelui, cu o zăpuşeală atât de sufocantă şi moleşitoare, încât căpitanul găsi cu cale să se scuze pentru faptul că avea de gând să pândească un bizon bătrân care, cu solemnitate nătângă, străbătea preria ducându-se să se adape la râu. Atât despre climatul de pe Platte.

Dar nu numai vremea era pricina bruştei scăderi a zelului vânătoresc proclamat până atunci fără contenire de către căpitan. În după-amiaza trecută plecase în prerie împreună cu alţi câţiva membri ai grupului său; numai că această expediţie vânătorească nu avusese alt rezultat în afară de pierderea unuia dintre cei mai buni cai ai lor, grav vătămat de Sorel în urmărirea zadarnică a unui bizon rănit. Cum toate ideile lui despre călăria în condiţii de teren primejdioase erau de origine transatlantică şi atât, căpitanul se arătă mai mult decât uluit de isprăvile lui Sorel care sărise în galop peste hârtoape, urcase şi coborâse în goana cea mai mare pe coastele prăpăstioase ale dealurilor, biciuindu-şi întruna calul, cu înverşunarea unui adevărat călăreţ din Munţii Stâncoşi. Spre nenorocirea lui, bietul animal era proprietatea lui R., faţă de care Sorel nutrea o neţărmurită antipatie. Se părea că şi căpitanul vrusese el însuşi să „alerge" un bizon, dar deşi era fără îndoială un călăreţ bun şi încercat, se lăsase repede păgubaş, fiind uluit şi profund dezgustat de alcătuirea terenului pe care l-ar fi avut de străbătut.

– Uite-i pe năzdrăvanii de Papin şi Frederic, c-au venit de la Fort Laramie! strigă Henry a doua zi dimineaţa, când ne întorceam dintr-un tur de recunoaştere.

Întâlnirea asta o aşteptam noi de câteva zile. Papin era *bourgeois* sau „boss" la Fort Laramie. Cobora în josul râului cu piei de bizon şi blănuri de castor, rodul negustătoriilor din iarna trecută. Prin bagajele noastre aveam o scrisoare şi aş fi vrut s-o încredinţez în mâinile lor; aşa că după ce l-am rugat pe Henry să reţină bărcile, dacă poate, până la întoarcerea mea, am plecat în căutarea căruţelor. Ca să ajung la ele aveam cale de vreo patru mile. Într-o jumătate de ceas le-am străbătut,

am luat scrisoarea şi am pornit în trap pe urmele lăsate la venire, şi uitându-mă cu grijă în timp ce mergeam, am zărit un pâlc de copaci răpuşi de furtună, iar apropiindu-mă am mai desluşit nişte pete negre ce păreau a fi oameni şi cai. Ducându-mă acolo, am dat peste o îngrămădeală ciudată. Bărcile, unsprezece la număr, încărcate din greu cu piei, trăseseră pe lângă mal ca să nu fie cumva luate de curenţii repezi ai apei. Când ajunsei eu la mal, vâslaşii – nişte mexicani tuciurii şi ca vai de ei – înălţară chipurile lor aspre şi se uitară la mine. Papin şedea în mijlocul unei bărci, aşezat pe prelata ce acoperea şi proteja încărcătura. Era un bărbat înalt şi voinic, cu ochi mici, cenuşii, veşnic agitaţi de clipiri scurte. „Frederic", la rândul lui, îşi întinsese trupul lung şi ciolănos alături de *bourgeois*, şi tot din grup mai făceau parte câţiva „munteni": unii leneveau în bărci, alţii umblau pe mal; unii gătiţi în mantii de piele de bizon viu colorate, ca filfizonii indieni; unii cu părul năclăit de vopsea roşie şi lipit pe la tâmple; unul era boit cu purpuriu pe frunte şi pe fiecare obraz. Făceau parte dintr-o rasă de oameni amestecată; dar se părea că sângele franţuzesc are totuşi supremaţia: ce-i drept, la câţiva puteai să observi ochii negri şi ca de şarpe ai celor cu sângele pe jumătate indian şi, de la mic la mare, toţi păreau să dorească asimilarea cu tovarăşii lor roşii.

Am dat mâna cu *bourgeois* cel din Fort Laramie şi i-am înmânat scrisoarea; după aceea, bărcile au cotit către curent şi au luat-o la vale. Aveau toate motivele să se grăbească, fiindcă de pe acum drumul de la Fort Laramie le luase o lună de zile, iar apele râului deveneau din zi în zi mai puţin adânci. De cincizeci de ori pe zi li se împotmoliseră bărcile; căci într-adevăr, a

coborî cu barca pe Platte înseamnă să pierzi jumătate din timp pe bancurile de nisip. Două dintre cele unsprezece bărci, conduse de chiar proprietarii lor, s-au despărţit mai târziu de restul grupului şi s-au împotmolit fără nădejde de scăpare pe aproape de un sălaş al pawnezilor; iar la scurtă vreme s-au trezit înconjuraţi de un roi de localnici. Au luat cu ei tot ce li s-a părut mai de preţ, printre care şi cea mai mare parte din piei şi blănuri; pe urmă s-au distrat legându-i pe cei rămaşi de pază şi bătându-i zdravăn cu nuielele.

În noaptea aceea aşezarăm tabăra pe malul râului. Printre emigranţi se afla şi un băiat cu trupul crescut fără noimă, în vârstă de vreo optsprezece ani, cu un cap rotund şi mare cât bostanul, iar desele accese de malarie îi coloraseră faţa tot după chipul acelui fruct. Purta pe cap o pălărie veche şi albă, legată cu o batistă pe sub bărbie; trupul îi era scurt şi îndesat, dar picioarele îi crescuseră disproporţionat şi cumplit de lungi. Mă uitam la el către asfinţitul soarelui, cum lua pieptiş dealul făcând paşi de-o leghe şi cum se oprea pe creastă, desenat pe cer ca un soi de ciudat cleşte uriaş. Peste o clipă îl auzirăm urlând înfricoşător dincolo de marginea zării, şi nu mai încăpea îndoială că nimerise pe mâna indienilor ori a vreunui urs grizzly, aşa că vreo câţiva oameni din convoi îşi luară puştile şi dădură fuga să-i sară într-ajutor. Numai că urletele lui nu erau decât urmarea unei stări de nemaiîntâlnită bucurie; gonise doi pui de lup până la vizuină, se lăsase în genunchi şi scormonea precum un câine la gura ei, ca să dea de pui.

Până dimineaţa mai pricinui în tabără şi alte încurcături neplăcute. Îi venise rândul să facă de caraulă în straja a doua; numai că de îndată ce fu chemat, îşi aşternu foarte senin o desagă de oblânc sub o căruţă,

puse capul pe ea, închise ochii, deschise gura şi se cufundă în somn. Caraula din partea noastră de tabără, socotind că nu-i treaba lui să vadă şi de vitele emigranţilor, se mulţumi să ia seama la caii şi catârii noştri; lupii avea să ne spună el, se arătară deosebit de gălăgioşi; totuşi, nimeni nu se gândi la vreun lucru rău până când răsări soarele, şi atunci nu mai era de zărit nici un corn şi nici o copită. În vreme ce Tom îi trăgea liniştit la aghioase, lupii puseseră vitele pe goană.

Astfel am cules noi roadele preţiosului plan al lui R. de a ne uni la drum cu emigranţii. Ca să-i lăsăm în starea aceea jalnică nimănui nu putea să-i treacă prin cap, şi ne-am simţit datori să aşteptăm până ce aveau să-şi caute vitele şi, dacă era cu putinţă, să le aducă înapoi. Dar poate că cititorul e dornic să afle ce pedeapsă îl aştepta pe delăsătorul Tom. După foarte sănătoasa lege a preriei, cine adoarme în post e condamnat să meargă pe jos toată ziua următoare, ducându-şi calul de căpăstru; şi ne-am făcut foarte vinovaţi faţă de tovarăşii noştri, atunci când nu i-am obligat să aplice vinovatului pedeapsa pomenită. Deşi, ca să vorbim drept, chiar dacă ar fi făcut parte din grupul nostru, nu mă îndoiesc nici o clipă că tot la fel ar fi scăpat nepedepsit. Numai că emigranţii nu s-au arătat doar îngăduitori: au hotărât că de vreme ce Tom nu e în stare să stea de strajă fără să adoarmă, n-are să mai stea niciodată de pază şi, deci, de atunci înainte, somnul nu avea să-i mai fie tulburat. Stabilirea unei asemenea răsplăţi pentru un mare tăndălos nu putea să aibă vreo influenţă binefăcătoare asupra vigilenţei caraulelor noastre, fiindcă e departe de a fi plăcut ca după ce mergi călare de la răsăritul şi până la apusul soarelui, să-ţi vezi aţipeala întreruptă de-o ţeavă de puşcă ce-ţi

mângâie coastele şi să auzi cum un glas răpus de somn îţi mormăie la ureche că trebuie să te scoli, să dârdâi şi să îngheţi vreme de trei ceasuri nesfârşite, taman în crucea nopţii.

– Bizoni! Bizoni!

Nu era decât un taur bătrân şi îndârjit, retras în singurătate din silă faţă de semeni şi pornit să colinde de unul singur preria; dar s-ar fi putut ca dincolo de dealuri să fie mulţi alţii. Fiindu-ne lehamite de monotonia şi lâncezeala din tabără, Shaw şi cu mine ne-am înşeuat caii, am prins în catarame tocurile pistoalelor la oblânc şi am pornit împreună cu Henry Chatillon în căutarea vânatului. Cum Henry n-avea de gând să ia parte la vânătoare, şi mergea numai ca să ne îndrume pe noi, îşi luă puşca, pe câtă vreme noi le lăsarăm pe ale noastre în cort, să nu ne stânjenească. Am tot mers călare vreo cinci sau şase mile şi n-am zărit nici o altă vietate în afară de lupi, şerpi şi câini de prerie.

– Asta n-o să iasă deloc aşa cum trebuie, zise Shaw.

– Ce n-o să iasă cum trebuie?

– Nu se vede pe aici nici urmă de pădure, ca să am cu ce face o targă pentru rănit; am eu impresia că înainte de lăsatul serii unul dintre noi o să aibă nevoie de aşa ceva.

O astfel de impresie nu venea din vânt, fiindcă terenul era departe de a fi cum nu se poate mai bun pentru o cursă călare, şi pe măsură ce înaintam devenea mereu mai accidentat; nu trecu mult şi dădurăm doar de coaste abrupte şi văi adânci întretăiate de defileuri greu de străbătut. Până la urmă, cam la o milă depărtare, zărirăm o cireadă de bizoni. Câţiva păşteau împrăştiaţi pe o costă înverzită, ceilalţi fiind adunaţi grămadă pe valea largă de la poale. Făcând un înconjur, ca să ne

ascundem vederii, ne îndreptarăm înspre ei până când ajunserăm să urcăm un deal, pe la vreo două sute de paşi de cireadă, iar de aici nu mai era nimic ce ne-ar fi putut oferi putinţa să ne ascundem. Descălecarăm mai jos de creastă, tocmai atât cât să nu fim văzuţi, strânserăm chingile, cercetarăm pistoalele, şi încălecând din nou, trecurăm creasta, apoi începurăm coborârea către ei, în galop mărunt şi ţinându-ne cât mai lipiţi de gâturile cailor. Numaidecât au prins de veste: cei de pe coastă coborâră, cei din vale se strânseră grămadă şi cu toţii se puseră în mişcare, umăr la umăr, pornind într-un galop chinuit. Ne luarăm după ei, dând pinteni cailor şi împingându-i la galopul cel mare; şi în vreme ce goana bizonilor se dezlănţui plină de groază şi cu mare zgomot printr-o deschizătură dintre coline, noi ne aflam chiar în urma lor, pe jumătate sufocaţi de norii de praf. Dar cu cât ne apropiam, cu atât creştea şi spaima şi viteza bizonilor; caii, nedeprinşi cu asemenea treabă, dădeau semne vădite de teamă cumplită şi cu cât eram mai aproape, cu atât mai des săreau în lături, refuzând să se vâre printre bizoni. La o vreme, cireada s-a despărţit în mai multe grupuri mici ce s-au împrăştiat peste dealuri în toate direcţiile, iar atunci nu l-am mai văzut pe Shaw; nici unul dintre noi nu ştia încotro apucase celălalt. Curajosul Pontiac galopa ca un elefant înnebunit, în sus pe o coastă şi în jos pe cealaltă, iar copitele lui grele izbeau pământul ca nişte baroase. Lăsa să se vadă o ciudată amestecătură de îndrăzneală şi teamă, forţându-se să ajungă din urmă cireada înnebunită de groază, dar de fiecare dată se ferea cu spaimă când ajungeam în preajma ei. Ce-i drept, nici fugarii nu ofereau un spectacol prea atrăgător, cu bogatele lor coame şi resturile jumulite ale părului de

iarnă ce le acopereau spinările cu dâre şi pete neregulate care se desprindeau de pe ei şi erau luate de vânt. În cele din urmă mi-am îndemnat calul cât mai aproape în urma unui bizon, şi, după ce am încercat zadarnic, folosind şi pintenii şi biciul, să trec lângă el, am tras din poziţia aceea nefavorabilă. Detunătura l-a făcut pe Pontiac să se ferească în lături atât de stăruitor, încât din nou am rămas binişor în urma vânatului. Glonţul, pătruns într-o parte mult prea din urmă a trupului, nu izbutise să-l schilodească; pentru că bizonul trebuie lovit în anumite puncte precise, altminteri îţi scapă în mod sigur. Grupul de bizoni o luă în goană pe o coastă în sus, iar eu continuai urmărirea. Pe când Pontiac se repezea la vale pe partea cealaltă, i-am văzut pe Shaw şi pe Henry coborând dinspre dreapta, în galop uşor; înaintea lor bizonii tocmai dispăreau după creasta dealului următor, cu cozile scurte înălţate şi copitele licărind printr-un nor de praf.

În clipa aceea am auzit că Shaw şi cu Henry îmi strigă ceva; numai că nici muşchii unui braţ mult mai vânjos decât al mele n-ar fi putut opri dintr-odată goana dezlănţuită a lui Pontiac, a cărui gură devenise insensibilă ca o piele tăbăcită. În afară de asta, în dimineaţa aceea îi pusesem frâu fără zăbală, fiindcă în ziua dinainte scosesem de la frâul cu zăbală strunga pe care o foloseam de obicei pentru calul celălalt. O vietate mai încăpăţânată şi mai dezlănţuită nu călcase până atunci pe prerie; unde mai pui că prima întâlnire cu bizonii îl umpluse de groază, şi, lansat în goana cea mare, devenise aproape de nestăpânit. Când am ajuns pe creastă, n-am mai văzut nici urmă de bizon; toţi se topiseră prin reţeaua încurcată de văi şi dealuri. Mi-am reîncărcat pistoalele, cât mai bine mi-a fost cu putinţă,

şi am mers mai departe în galop până ce i-am zărit iarăşi gonind pe lângă poalele colinei, parcă ceva mai puţin înspăimântaţi şi din nou s-a repezit Pontiac asupra lor, făcându-i să se împrăştie ba la stânga ba la dreapta; atunci iar am început o goană lungă. În faţa noastră se aflau vreo zece bizoni ce se năpusteau peste dealuri şi se prăvăleau peste văi cu o forţă şi o furie uluitoare, pentru ca o dată mai mult să se repeadă în galop obosit pe altă înălţime. În ciuda pintenilor şi biciului, Pontiac tot nu voia să se apropie de ei. Până la urmă un bizon a rămas puţin în urma celorlalţi, şi cu preţul multor eforturi am izbutit să-mi împing calul la şase ori opt yarzi depărtare de el, pe-o parte. Spinarea îi era înnegrită de sudoare; răsufla greu şi limba îi atârna lungă de un cot. Treptat-treptat am ajuns la aceeaşi linie cu el şi-l tot îndemnam pe Pontiac, din dârlogi şi din pulpe; mereu mai aproape, când deodată l-am văzut că face ce fac toţi bizonii şi totdeauna în asemenea situaţii: şi-a potolit goana şi s-a întors către noi cu o înfăţişare de furie amestecată cu neputinţă, şi-a plecat în pământ capul enorm şi miţos, pregătindu-se de atac. Pontiac a sforăit şi s-a zvârlit cu groază în lături, aproape aruncându-mă la pământ, căci eram cu totul nepregătit pentru această mişcare. Cuprins de furie, am ridicat pistolul cu gândul să-l pocnesc în cap; dar chibzuind mai bine, am tras după bizonul care îşi reluase goana; pe urmă am smuncit dârlogii şi am hotărât să mă întorc la prietenii mei. Era şi timpul. Aerul ţâşnea zgomotos pe nările lui Pontiac şi sudoarea îi curgea în stropi mari de pe coaste; eu însumi mă simţeam ca şi cum aş fi fost scufundat în apă fierbinte. Făgăduindu-mi solemn să-mi iau revanşa cu o ocazie viitoare, am privit în jur căutând vreun semn după care

să înţeleg unde mă aflu şi încotro ar trebui s-o apuc; tot aşa de bine aş fi putut să mă uit după pietre de hotar pe întinsul oceanului. Câte mile galopasem şi în ce direcţie – habar n-aveam; iar în jurul meu preria se întindea în ridicături şi pante abrupte, fără o singură trăsătură deosebită în stare să-mi slujească drept punct de orientare. Aveam o busolă mică agăţată la gât, şi, fără să cunosc faptul că în acel punct Platte avea o orientare foarte deosebită de cursul lui estic, îmi spuneam că ţinând-o mereu către nord am să ajung la râu. Aşa că am cotit şi vreme de vreo două ceasuri am mers în direcţia aceea. Pe măsură ce înaintam preria îşi schimba aspectul şi se domolea în ondulări mai puţin accentuate, dar nu se zărea nimic care să aducă a Platte şi nici vreun semn de făptură omenească: aceeaşi întindere de sălbăticie fără sfârşit zăcea neclintită de jur-împrejurul meu; după toate aparenţele, mă aflam mai departe ca niciodată de locul unde ar fi trebuit să mă aflu. Începui să gândesc că mă pândeşte primejdia de a mă rătăci, şi atunci strunii calul şi îmi adunai toate puţinele cunoştinţe vânătoreşti de care dispuneam, pentru a vedea cum să ies din încurcătură. Mi-a trecut prin cap că bizonii mi-ar putea fi cea mai bună călăuză. Nu peste mult timp am întâlnit un şleau făcut de ei în drum către râu: mergea aproape în unghi drept cu vechea mea direcţie; şi când am întors calul pe şleaul bizonilor, mersul lui zglobiu şi urechile ciulite m-au asigurat că sunt pe calea cea bună.

De-acum încolo drumul meu a fost departe de a fi un drum singuratic. Cât vedeai cu ochii într-o parte şi-n alta, faţa pământului era punctată de nenumărate sute de bizoni. Umblau pretutindeni în şiruri sau coloane, tauri, vaci şi viţei peste coastele înverzite ce-mi stăteau în

față. Se împrăştiaseră pe toate colinele din dreapta şi din stânga; şi până hăt departe, dealurile scăldate în aburi albăstrii apăreau punctate de pete fără număr. Uneori dădeam pe neaşteptate peste câte un taur bătrân şi păros păscând de unul singur sau dormind în dosul crestelor pe unde treceam. La apropierea mea săreau în picioare, se uitau prosteşte la mine prin coamele încâlcite, şi pe urmă se depărtau în galop greoi. Erau şi foarte multe antilope; şi cum sunt pline de curaj atunci când se află în preajma bizonilor, se apropiau ca să se uite la mine, mă priveau încordat cu uriaşii lor ochi rotunzi şi negri, apoi deodată săreau într-o parte, îşi întindeau graţios trupurile pe deasupra preriei şi se depărtau cu iuţeala unui cal de curse. Lupi jigăriţi, cu înfăţişare tâlhărească, se furişau prin văile şi defileurile nisipoase. De mai multe ori am trecut prin sate de câini de prerie, aşezaţi fiecare la gaura vizuinii şi ţinându-şi labele dinainte îndoite într-o atitudine de rugă, urlând din când în când cu toată puterea şi la fiece sunet bătând din cozile scurte. Câinii de prerie nu fac mofturi în privinţa tovărăşiei altor vietăţi; tot soiul de şerpi lungi şi cadrilaţi se prăjeau la soare în mijlocul satului, bufniţe cafenii, micuţe şi sfioase, cu câte un cerc mare şi alb în jurul fiecărui ochi, stăteau alături de legiuiţii locuitori ai satului. Preria forfotea de viaţă. Mă uitam într-una pe coastele dimprejur şi prin mulţimea de pe ele eram uneori convins că am zărit călăreţi, dar dacă mă apropiam, pe jumătate cu nădejde şi pe jumătate cu teamă, fiindcă bântuiau şi indienii pe acolo, vedeam cum se preschimbă într-un cârd de bizoni. În mijlocul acestui furnicar de vietăţi sălbatice, nimic nu îmbrăca formă omenească.

După ce am părăsit şleaul bizonilor, preria mi s-a părut schimbată; doar câte un lup sau doi lunecau din când în când prin faţa mea ca nişte tâlhari spăşiţi, fără să arunce vreo privire la stânga sau la dreapta. Nemaifiind apăsat de nici o grijă, aveam tot răgazul să cercetez cu luare-aminte lucrurile din jurul meu; şi aici, pentru prima oară, am observat insecte întru totul deosebite de feluritele specii întâlnite mai departe în răsărit. Fluturi ciudaţi şi ţipător coloraţi fâlfâiau peste capul lui Pontiac; gândaci cu forme stranii sclipeau în luciri metalice şi se urcau pe plante de un soi cum nu mai întâlnisem eu niciodată; mulţime mare de şopârle, de asemenea, săgetau ca fulgerul pe suprafaţa nisipurilor.

Galopasem până la mare depărtare de râu. A trebuit să străbat cale lungă pe şleaul bizonilor până ce am ajuns să văd, de pe creasta unei coline nisipoase, suprafaţa pală a lui Platte licărind în mijlocul albiei sale pustii şi linia estompată a crestelor de dincolo de el şerpuind pe marginile cerului. Din locul unde mă aflam, nu se zărea nici măcar un copac, nici un tufiş, nici o urmă de viaţă pe toată întinderea aceea de pământ scorojit de soare. Peste o jumătate de ceas am ajuns la calea bătută, nu departe de râu; şi văzând că nu se aflau urme care să trădeze trecerea convoiului nostru am luat-o spre răsărit ca să le ies în întâmpinare, iar trapul întins al bietului Pontiac m-a încredinţat că procedasem aşa cum se cuvenea. Cum încă dimineaţa, la plecarea din tabără, nu mă simţisem prea bine, cele şase sau şapte ceasuri de mers călare în goană îndrăcită mă obosiseră cumplit. Aşa că destul de curând am făcut popas, am aruncat şaua la pământ, apoi cu capul sprijinit de ea şi funia lui Pontiac înfăşurată după încheietura mâinii, am stat întins în aşteptarea tovarăşilor mei,

gândindu-mă între timp la rănile grave ale calului. După o vreme, coviltirele albe ale căruțelor s-au arătat la marginea câmpiei. Printr-o ciudată coincidență, aproape în aceeași clipă apărură dinspre dealuri doi călăreți. Erau Shaw și Henry; mă căutaseră o vreme în cursul dimineții, dar dându-și foarte bine seama de zădărnicia unei asemenea încercări într-o regiune atât de accidentată, se urcaseră pe creasta celei mai înalte coline pe care o putuseră găsi, și priponind caii chiar lângă ei, cu un fel de semn pentru mine, se întinseseră pe pământ și dormiseră. După câte ne spuneau emigranții, vitele rătăcite fuseseră aduse îndărăt cam pe la amiază. Până la apusul soarelui am tot mers înainte și am mai străbătut opt mile.

7 IUNIE 1846. – *Lipsesc patru oameni: R., Sorel și doi emigranți. Astăzi de dimineață au plecat să vâneze bizoni, și până acum încă nu s-au întors; n-avem de unde ști dacă s-au rătăcit ori au fost omorâți.*

Dau peste notița asta în caietul meu de însemnări și îmi aduc bine aminte de sfatul ținut în împrejurarea de atunci. Fundalul întregii scene a fost focul de tabără: cum Henry Chatillon era de departe cel mai experimentat și mai iscusit dintre toți, orice om din caravana noastră lui i se adresa dacă ajungea la ananghie. În seara aceea stătea lângă foc și turna gloanțe, iar căpitanul se apropie de el cu o înfățișare neliniștită și îngrijorată, simțăminte la fel de limpede zugrăvite și pe chipul lui Jack, aflat la un pas în urma căpitanului. După aceea emigranții începură a se desprinde de lângă căruțe, îndreptându-se către centrul comun al taberei. S-au propus fel de fel de explicații pentru lămurirea lipsei celor patru, iar unul sau doi dintre emigranți au spus că, în vreme ce umblau după vitele pierdute, văzu-

seră indieni tot dându-le târcoale şi târându-se ca nişte lupi pe crestele dealurilor. Auzind asta, căpitanul clătină încetişor din cap, cu gravitate de două ori mai mare decât de obicei, şi spuse solemn:

– Să călătoreşti prin blestemata asta de sălbăticie este un lucru foarte serios!

Opinie cu care se întâmplă ca Jack să fie întru totul de acord. Henry nu dorea să se angajeze în nici un fel exprimând o părere precisă.

– Poate că doar au fugărit bizonii până în locuri prea depărtate; poate i-au omorât indienii; poate s-au rătăcit; eu n-am de unde să ştiu.

Auditoriul se văzu silit să se mulţumească şi cu atât; emigranţii, fără a se arăta deloc alarmaţi, deşi curioşi să afle de soarta celor doi tovarăşi ai lor, se întoarseră la căruţe, iar căpitanul plecă înspre cortul său, cufundat în gânduri. Shaw şi cu mine i-am urmat pilda.

VIII. O ŞTERGEM FRANŢUZEŞTE[1]

În ziua de 8 iunie, la ceasurile unsprezece, ajunserăm la South Fork, ramura de sud a râului Platte, acolo unde se făcea de obicei trecerea prin vad. Leghe după leghe, monotonia pustie a întinderilor din jur rămânea aproape cu totul netulburată; colinele erau punctate cu smocuri mărunte de iarbă zgârcită, iar printre ele strălucea în soare albeaţa nisipului; cursul apei, aflat aproape la acelaşi nivel cu câmpia, nu era decât un imens pat de nisip, lat de cam o jumătate de milă. Apa îl acoperea, dar o apă atât de împuţinată că aproape se vedea fundul albiei; căci, oricât este el de larg, în punctul acela Platte are o adâncime ce nu depăşeşte îndeobşte un picior şi jumătate. Am oprit aproape de mal, am adunat *bois de vache* şi am pregătit o masă cu carne de bizon. În depărtare, pe malul celălalt, se întindea o pajişte verde şi pe ea se vedeau corturile şi căruţele albe ale unei tabere de emigranţi; chiar în dreptul nostru puteam deosebi un grup de oameni şi animale veniţi la malul apei. În curând, vreo patru-cinci călăreţi pătrunseră în râu, iar peste zece minute îl trecuseră şi urcau pe malul

[1] Atunci când e vorba de o plecare cam furişă, francezii (şi alţii) pun asemenea apucături pe seama englezilor, iar anglo-saxonii pe seama francezilor.

de nisip afânat. Arătau ca vai de ei, împuţinaţi la trup şi negri la faţă, cu chipurile măcinate de griji şi buzele strânse, parcă înlemnite. Aveau şi de ce se plânge; aşezaseră tabără acolo cu trei zile în urmă, şi chiar în prima noapte după sosire pierduseră o sută şi douăzeci şi trei de capete de vite dintre cele mai bune, puse pe goană de lupi din pricina indolenţei celui rânduit să stea de caraulă. Nenorocirea asta deprimantă şi plină de ameninţări nu era cea dintâi abătută pe capul lor. Încă de când părăsiseră aşezările statornice, nu avuseseră parte decât de năpaste. Câţiva dintre ei muriseră; unul fusese omorât de pawnezi; şi, cu o săptămână în urmă, fuseseră prădaţi de indieni Dahcotah care le luaseră toţi caii mai buni, bietele animale încălecate acum de musafirii noştri fiind singurele rămase. Ne povestiră cum aşezaseră tabăra în apropiere de Platte când mai era puţin până la asfinţitul soarelui, cum boii se răzleţiseră pe pajişte şi caii păşteau liniştiţi ceva mai la o parte. Şi deodată crestele dealurilor din jur prinseseră viaţă din pricina unui furnicar de indieni, cel puţin şase sute la număr, care se revărsară pe coaste gonind şi urlând înspre tabără şi se strânseseră apoi buluc la câteva zeci de paşi depărtare, spre marea spaimă a emigranţilor; pe urmă, brusc, cotiseră într-o parte şi se desfăşuraseră în jurul cârdului de cai, şi peste cinci minute dispăruseră cu prada prin defileurile dintre dealuri.

În vreme ce emigranţii aceştia îşi depănau povestea, văzurăm alţi patru oameni apropiindu-se. Se dovediră a fi R. şi tovarăşii lui, care nu dăduseră peste nici un necaz, ci doar se depărtaseră prea mult în urmărirea vânatului. Spuseră că nu au zărit nici picior de indian, ci numai „milioane de bizoni"; şi atât R. cât şi Sorel aveau legate hălci de carne la spatele şeilor.

Emigranții au trecut râul îndărăt, iar noi ne-am pregătit să-i urmăm. Mai întâi au coborât malul căruțele cele grele trase de boi și s-au târât încet peste bancurile de nisip; uneori copitele boilor abia ajungeau să se ude în pânza subțire de apă; dar în clipa următoare șuvoiul se izbea de coastele lor și se învârtejea în jurul roților. Pas cu pas se depărtau de mal, micșorându-se din ce în ce, până când ni se păru că plutesc departe prin mijlocul râului. Ne aștepta însă o încercare și mai grea, deoarece căruța noastră ușoară, pentru catâri, era nepotrivită la trecerea unui curent de apă așa de iute. Ne uitarăm la ea cu grijă, până ce văzurăm că a rămas doar o pată albă și nemișcată pe întinsul apei; și era cu adevărat nemișcată, fiindcă se împotmolise adânc în nisipul mișcător. Catârii pierdeau pământul de sub picioare, roțile se scufundau mereu mai adânc, iar apa începu să pătrundă prin fundul căruței și să ude lucrurile dinăuntru. Toți cei care rămăseserăm pe malul de pornire ne repezirăm în galop ca să dăm ajutor; bărbații săriră în apă și adăugară puterea lor la aceea a catârilor, până ce cu mult chin scoaserăm căruța din strânsoare și o trecurăm cu bine dincolo.

De îndată ce ajunserăm pe malul celălalt, ne trezirăm înconjurați de un grup de oameni cu înfățișare aspră. Nu erau voinici, nici bine făcuți, dar lăsau să se vadă că dispun de o energie neînfrântă. Dacă la sălașurile lor nu găsiseră cum să-și folosească forțele, își luaseră catrafusele și porniseră în prerie; în aceștia părea să fi reînviat, cu puteri îndoite, acea pornire aprigă ce-i mânase pe străbunii lor, nu mult mai neînfrânați decât ei, să părăsească fără regret codrii germanici pentru a se revărsa asupra Europei și a da peste cap Imperiul Roman. Peste două săptămâni, acest mult încercat convoi avea

să treacă pe la Fort Laramie, când noi ne aflam de nultişor acolo. Nici măcar unul dintre boii pierduţi nu usese regăsit, deşi rămăseseră o săptămână întreagă în celaşi loc, ca să-i caute; mai mult decât atât: se văzuseră nevoiţi să se lepede de o parte din bagaje şi provizii, să înjuge vacile şi viţelele la căruţe, ca să se poată duce mai departe pe drumul acela a cărui cea mai grea şi mai primejdioasă porţiune avea să înceapă abia le acum încolo.

Demn de luat aminte este faptul că pe valea lui Platte poţi vedea uneori şi resturile hârbuite ale vreunor mese eu picioarele în labă de leu, bine frecate şi lustruite, sau birouri masive din stejar sculptat. Acestea, unele dintre ele fără îndoială rămăşiţe ale unei străbune prosperităţi din perioada colonială, trebuie să fi trecut prin ciudate încercări. Probabil au fost aduse mai întâi din Anglia; apoi, o dată cu irosirea bunăstării proprietarilor, s-au văzut cărate peste Munţii Alegani către ţinuturile sălbatice din Ohio ori Kentucky; după aceea în Illinois sau Missouri; şi acum, în sfârşit, stăteau aşezate cu grijă duioasă în căruţa familiei, pentru calea cea fără de capăt către Oregon. Dar cumplitele greutăţi ale drumului sunt doar în mică măsură prevăzute înainte de plecare. Îndrăgita relicvă se vede curând aruncată şi lăsată să crape şi să se scorojească pe întinsul fierbinte al preriei.

Am pornit mai departe; dar abia făcuserăm o milă, când R. strigă din coada convoiului:

– Aici facem tabără.

– De ce vrei să facem tabără? Uită-te la soare. Nu-s încă nici ceasurile trei.

– Aici facem tabără!

De alt răspuns nu furăm în nici unul învredniciți. Deslauriers și căruța lui se aflau înainte. Văzând căruța cu catâri abătându-se din drum, începu și el să dea roată ca să vină în același loc.

– Mână tot înainte, Deslauriers.

Căruța cea mică își văzu de drum. Și când noi continuam să înaintăm, auzirăm căruța confraților noștri scârțâind și hodorogind în urmă și pe vizitiu, Wright, revărsând valuri îndârjite de sudalme asupra catârilor; fără îndoială că-și descărca asupra lor mânia pe care nu îndrăznea s-o îndrepte direct spre un obiectiv mult mai potrivit.

Lucruri de felul acesta se întâmplaseră deseori. Tovarășul nostru englez nu ni se arăta deloc binevoitor și am avut impresia că observăm în purtarea lui dorința de a ne pune bețe în roate și de a ne sâcâi, mai ales făcând tot ce-i stătea în putință pentru a încetini înaintarea convoiului, deși știa că noi ne străduim să mergem cât mai repede. De aceea insista să facem tabără la orele cele mai nepotrivite, susținând că cincisprezece mile sunt prea îndeajuns pentru o zi. Când ne-am dat seama că nu se ține socoteală de dorințele noastre, am luat asupră-ne conducerea treburilor. Păstrându-ne mereu în frunte, spre indescriptibila indignare a lui R., așezam tabăra la timpul și în locul ce ni se păreau cele mai potrivite, fără să ne pese prea mult dacă ceilalți preferă sau nu să ne urmeze pilda. De fapt, întotdeauna se luau după noi, înălțându-și cortul alături de al nostru, dar făcând niște mutre acre și mânioase.

În asemenea condiții, călătoria laolaltă începuse a nu ne mai fi pe plac, și de la o vreme ne cam gândeam la despărțire. Am hotărât deci să plecăm dimineața devreme și să ne îndreptăm către Fort Laramie cât mai

repede cu putinţă, sperând să putem ajunge acolo, cu eforturi susţinute, în patru sau cinci zile. Nu peste multă vreme căpitanul a venit în trap alături de noi şi i-am explicat ce intenţii avem.

– E un mod de a proceda cu totul neobişnuit, pe cuvântul meu! observă căpitanul.

Se vedea limpede că în mintea lui aspectul cel mai important era acela că dezertăm din grupul său tocmai în ceea ce i se părea a fi etapa cea mai primejdioasă a călătoriei. Am încercat să-i spunem că noi nu eram decât patru oameni, în timp ce grupul lui număra şaisprezece; iar cum noi aveam s-o luăm înainte şi ei aveau să ne urmeze, o bună parte din primejdiile întrevăzute de el urmau în chip firesc să rămână pe seama noastră. Totuşi, încruntarea de pe chipul căpitanului nu se risipea.

– E un mod de a proceda cu totul neobişnuit, domnilor!

Şi cu aceste cuvinte îşi struni calul şi porni îndărăt, să ţină sfat cu mai-marele său.

A doua zi dimineaţa, înainte de răsăritul soarelui, cortul nostru era strâns, înhămasem la căruţă caii cei mai buni şi părăsiserăm tabăra. Dar mai înainte de asta strânsesem mâinile prietenilor noştri emigranţi care cu toată sinceritatea ne urară călătorie fără primejdii, deşi o altă parte a grupului lor s-ar fi consolat foarte uşor dacă ar fi dat Dumnezeu să ne întâlnim pe drum cu o expediţie războinică de-a indienilor. Căpitanul şi fratele său stăteau pe creasta unei coline, înfăşuraţi în pături ca nişte duhuri ale ceţurilor cu ochii aţintiţi asupra cârdului de cai de pe coastă. De cum ne urnirăm din loc le făcurăm cu mâna semne de adio. Căpitanul ne

răspunse cu un salut de cea mai aleasă ţinută, iar Jack încercă să-l imite, însă fără succes deplin.

În cinci minute ajunserăm la poalele dealurilor, dar acolo a trebuit să ne oprim. Hendrick era mijlocaş, între hulube, şi fiind el întruchiparea celei mai înrăite şi prosteşti îndărătnicii, refuza cu orice chip să meargă mai departe. Deslauriers începu să înjure şi să lucreze cu biciul până îl lăsară puterile, dar Hendrick rămânea ca de stâncă, mormăind în felul său şi privindu-şi chiondorâş duşmanul, până ce i se păru că s-a ivit un moment prielnic pentru răzbunare, şi atunci zvârli pe sub hulubă cu atâta înverşunare şi vădită rea intenţie, încât Deslauriers izbuti să scape de izbitură doar printr-un fulgerător salt în aer, aşa cum numai un franţuz ar fi fost în stare să facă. Pe urmă el şi cu Shaw şi-au unit forţele şi au început să-l biciuiască deodată, unul pe o parte şi altul pe cealaltă. Bestia rămase neclintită o vreme, până ce nu mai putu să îndure, apoi începu să zvârle şi să se smuncească ameninţând să distrugă cu totul şi căruţa şi hamurile. Atunci ne-am uitat îndărăt către tabăra aflată încă în plină vedere. Nevrând să se lase mai prejos, tovarăşii noştri strângeau corturile şi adunau vitele şi caii.

– Scoateţi-l de-acolo, am spus eu.

Am luat şaua de pe Pontiac şi am pus-o pe Hendrick; cel dintâi a fost într-o clipă înhămat la căruţă, şi Deslauriers strigă:

– *Avance donc!*

Pontiac urcă dealul la trap, trăgând după el căruţa cea mică de parcă ar fi fost ca fulgul de uşoară; şi cu toate că atunci când am ajuns pe creastă am văzut cum căruţele prietenilor noştri rămaşi pe loc tocmai se

puneau în mişcare, nu mai aveam nici o grijă că ar putea să ne prindă din urmă.

Părăsirăm şleaul şi o luarăm de-a dreptul peste câmpie, apucând pe scurtătura cea mai directă către cursul principal al râului Platte. Pe neaşteptate, dădurăm peste o văgăună râpoasă. I-am cercetat marginile până ce-am descoperit unele mai puţin abrupte şi am coborât în ea cum ne-am priceput mai bine. După ce-am trecut dincolo de văgăunile nisipoase numite „Groapa de cenuşă", am făcut un scurt popas de amiază, la marginea unui ochi de apă de ploaie; am pornit repede din nou la drum şi cu câteva ceasuri înainte de apusul soarelui coboram văile şi defileurile ce se deschid la vale înspre Platte, la apus de „Groapa de cenuşă". Caii se scufundau până la chişiţe în nisip; soarele ardea ca focul şi prin aer roiau ţânţarii şi muştele de nisip.

În cele din urmă ajunserăm la Platte. Mergând de-a lungul lui cale de vreo cinci mile, zărirăm, chiar când soarele sta să se scufunde, o pajişte întinsă şi punctată cu sute de vite, iar dincolo de ele o tabără de emigranţi. Câţiva dintre ei ne ieşiră în întâmpinare şi la început se uitară la noi bănuitori şi cu multă răceală. Văzând cum apar deodată dinspre dealuri patru oameni cu altă înfăţişare şi altfel îmbrăcaţi decât ei, ne luaseră drept avangardă a mult-temuţilor mormoni, cu care n-ar fi avut deloc chef să dea ochi. Am spus deschis cine suntem şi ce anume e cu noi, şi atunci ne-am salutat cu toată bunăvoinţa. S-au arătat foarte miraţi că un grup atât de mic are îndrăzneala să treacă prin acea regiune, deşi asemenea încercări sunt deseori întreprinse de puitorii de capcane şi de cei ce fac negoţ cu indienii. Ne-am dus cu toţii la ei în tabără. Ca de obicei, căruţele – vreo cincizeci la număr – şi cele câteva corturi

fuseseră aranjate în cerc; caii cei mai buni îi priponiseră pe întinderea dinăuntru şi pe întreg rotocolul taberei licăreau luminile sărace ale focurilor, scoţând la iveală siluetele femeilor şi copiilor adunaţi în jur. Scena asta patriarhală era destul de ciudată şi surprinzătoare, dar am căutat să scăpăm de acolo cât mai curând ne-a fost cu putinţă, chinuiţi fiind de întrebările care de care mai neaşteptate ale oamenilor ce se strânseseră ciotcă în jurul nostru. Curiozitatea yankeilor e o nimica toată pe lângă a oamenilor acestora. Ne întrebau cum ne cheamă, de unde venim, încotro ne ducem şi cu ce treburi umblăm. Ultima întrebare ne puse cel mai mult în încurcătură; fiindcă a umbla prin părţile acelea, sau a umbla pe oriunde urmărind orice altă ţintă în afară de câştig, li se părea un lucru mai presus de puterea de înţelegere a cuiva. Şi totuşi erau nişte oameni grozav de simpatici, cu suflet deschis, generoşi, ba chiar curtenitori, întrucât proveneau dintr-unul dintre ţinuturile cele mai puţin barbare din regiunile de frontieră.

Am mai străbătut vreo milă dincolo de sălaşul lor şi am aşezat tabăra. Fiind prea puţini la număr ca să stăm de strajă fără să ne obosim peste măsură, am stins focul, de teamă ca nu cumva să atragem atenţia vreunui indian rătăcitor; după ce am priponit caii cât mai aproape de noi, am dormit netulburaţi până dimineaţa. Vreme de trei zile am călătorit fără întrerupere, iar în seara celei de a treia am aşezat tabăra lingă binecunoscutul izvor de la Scott's Bluff[1].

Henry Chatillon şi cu mine am plecat dimineaţa şi după ce ne-am lăsat pe partea vestică a râpei, am pornit pe câmpia ce se întindea de acolo înainte. La o vreme

[1] Râpa lui Scott (engl.).

zărirăm ceva ce mie mi se părea a fi un şir de bizoni coborând pe coastele dealurilor aflate la câteva mile în faţa noastră. Dar Henry strânse dârlogii şi uitându-se peste prerie cu un ochi mai ager şi mai experimentat decât al meu, îşi dădu repede seama ce anume era în realitate.

– Indieni! exclamă el. Colibele lui Old Smoke[1] – aşa cred. Gata. Hai să mergem! Diii! Acuma să te văd Cinci-sutare-de-dolari, băiatule!

Şi folosind fără înverşunare biciul, porni la galop drept înainte, iar eu la coasta lui. Nu mult mai târziu, o pată neagră apăru pe întinsul preriei, la vreo două mile bune depărtare. Creştea din ce în ce; până când luă forma limpede de cal şi călăreţ; şi, foarte curând după aceea, deosebirăm un indian gol venind către noi în galop întins. Când ajunse la câteva zeci de paşi de noi, îşi mână calul într-un cerc larg şi îl făcu să execute pe prerie mai multe feluri de figuri magice; numaidecât Henry îl sili pe Cinci-sutare-de-dolari să repete şi el manevre asemănătoare.

– *E într-adevăr* vorba de sălaşul lui Old Smoke, îmi spuse Henry interpretând acele semnale. Nu ţi-am spus eu?

Indianul se apropie şi noi rămaserăm pe loc să-l aşteptăm, când deodată dispăru, ca şi cum ar fi intrat în pământ. Dăduse peste una dintre acele spărturi adânci ce întretaie pretutindeni preriile de pe acolo. Peste o clipă, capul neţesălat al calului săltă peste marginea adânciturii şi cal şi călăreţ se ridicară deasupra, apoi veniră în salturi până la noi; o smucitură bruscă de frâu făcu animalul ce răsufla din greu să împietrească pe

[1] În traducere: Fum cel bătrân (engl.)

loc. După aceea urmă inevitabila solemnitate a strângerii mâinilor. Nu mai ţin minte ce nume avea noua noastră cunoştinţă. Era un flăcău tânăr şi nu purta semnul distinctiv al vreunui neam anume; dar după înfăţişare şi îmbrăcăminte se vedea că avem de-a face cu un exemplar de elită al războinicilor Dahcotah în costumaţie obişnuită de călătorie. Asemenea celor mai mulţi dintre ai săi era înalt de aproape şase picioare; trupul – mlădios şi plin de graţie, deşi foarte vânjos; iar pielea – deosebit de fină şi deschisă la culoare. Nu se dăduse cu nici un fel de vopsea; umbla cu capul gol; părul lung îl avea adunat la ceafă într-un singur mănunchi deasupra căruia stătea pus transversal, şi ca podoabă şi ca talisman, fluierul magic făcut din osul aripii vulturului de război şi înzestrat cu felurite puteri ascunse. De la ceafă îi atârna un şir de plăcuţe de bronz, mergând de la mărimea unui duplon până la aceea a unui bănuţ, podoabă stânjenitoare aflată la mare cinste printre indienii Dahcotah şi pentru care sunt dispuşi să plătească negustorilor preţuri dintre cele mai absurde; pieptul şi braţele îi erau goale, căci tunica din piele de bizon menită să le acopere, atunci când stătea pe loc, căzuse până la brâu şi rămăsese prinsă acolo cu o centură. Aceasta şi mocasinii viu coloraţi îi completau îmbrăcămintea. Ca arme purta pe spate o tolbă din piele de câine iar în mână ţinea un arc rudimentar însă puternic. Calul nu avea frâu; doar o funie împletită din păr şi prinsă în jurul botului. Şaua era de lemn şi acoperită cu piei crude, atât oblâncul cât şi partea din spate ridicându-se perpendicular la cel puţin optsprezece inci, aşa încât războinicul se afla bine înfipt în şa, de unde nimic nu l-ar fi putut clinti, în afară de ruperea chingii.

Mergând mai departe împreună cu noul nostru tovarăş, dădurăm peste mai mulţi oameni din neamul lui, aşezaţi în cerc pe creasta unei coline; în acelaşi timp, o procesiune jalnică se scurgea de-a lungul văii alăturate; bărbaţi, femei sau copii mânau caii care târâiau după ei stâlpii colibelor. Toată dimineaţa aceea, în vreme ce mergeam înainte, am văzut şiruri de băştinaşi înalţi scurgându-se mândri şi tăcuţi pe lângă noi. La amiază am ajuns la Horse Creek[1]. Cea mai mare parte dintre indieni sosiseră acolo înaintea noastră. Pe malul celălalt stătea un bărbat înalt şi voinic, ţinând un cal alb legat cu o funie lungă, şi cercetându-ne cu privirea pe când ne apropiam. Era căpetenia, căruia Henry îi spunea „Old Smoke". Numaidecât în spatele lui, călare pe un catâr de toată frumuseţea, se afla cea mai tânără *squaw* a sa, favorita; catârul era înveşmântat în valtrapuri de piele albită împodobite cu şiruri de mărgele albastre şi albe şi tivite cu mici ornamentaţii de metal care clincăneau la fiece mişcare a animalului. Femeia avea faţă luminoasă şi de o culoare deschisă, înveselită de câte un rotocol roşu pe fiecare obraz; zâmbi, ca să nu spun rânji, către noi, arătându-ne două şiruri de dinţi de-o albeaţă strălucitoare. În mână ţinea suliţa lungă şi îmbrăcată în pene fluturătoare a necurtenitorului său stăpân; scutul lui alb şi rotund atârna la coasta catârului; pipa căpeteniei stătea agăţată cu o cureluşă pe spatele ei. Îmbrăcămintea femeii era alcătuită dintr-o tunică de piele de căprioară frumos albită cu ajutorul anumitor feluri de lut găsit pe prerie, împodobită cu mărgele rânduite în chip mai degrabă vesel decât cu gust, şi cu franjuri lungi pe la toate cusăturile. Nu departe de

[1] Pârâul Calului (engl.).

căpetenie se afla un grup de figuri impunătoare, cu mantiile albe de piele de bizon aruncate pe umeri, şi care ne priveau cu indiferenţă; iar mai în spate, pe mai mulţi acri, pământul era acoperit de o aşezare vremelnică. Războinici, femei şi copii forfoteau ca albinele; sute de câini, de toate mărimile şi de toate coloriturile, alergau neobosiţi încolo şi încoace; şi, foarte aproape, în apa râului lat şi puţin adânc, băieţi, fete şi tinere *squaws* se bălăceau, ţipau şi râdeau cu mare veselie. În acelaşi timp, trecea râul o caravană de emigranţi cu căruţele lor greoaie ce se târau în şir domol pe lângă aşezarea poporului pe care ei şi urmaşii lor, în răstimp de un veac, îl vor şterge de pe faţa pământului.

Aşezarea nu era de fapt decât o tabără vremelnică, doar pentru partea de mare arşiţă a zilei. Nici un cort nu fusese ridicat; dar grelele lor acoperăminte de piele şi stâlpii lungi meniţi să le susţină zăceau împrăştiate peste tot, printre arme, obiecte casnice şi hamurile grosolane ale cailor şi catârilor. Fiecare *squaw* durase pentru leneşul său războinic un adăpost umbros întinzând pe pari câteva piei de bizon sau un colţ de acoperământ de cort; şi acolo stătea el la umbră, probabil împreună cu favorita, o *squaw* tânără înzorzonată cu cele mai uluitoare găteli. În faţa lui se află însemnul rangului ocupat în rândul războinicilor, scutul alb din piele de taur, traista cu farmece, arcul şi tolba de săgeţi, suliţa şi pipa, toate atârnate pe un trepied de pari. În afară de câini, vieţuitoarele cele mai active şi mai gălăgioase din tabără erau femeile bătrâne, urâte ca vrăjitoarele din *Macbeth,* cu părul despletit în bătaia vântului şi nimic altceva decât zdrenţele unor vechi mantii de piele de bizon puse să le acopere mădularele zbârcite. Vremea situaţiei lor privilegiate a trecut încă

de acum două generaţii; astăzi, cele mai grele munci din tabere cad în sarcina lor; ele trebuie să înhame caii, să înalţe corturile, să coase mantiile de piele de bizon şi să pună carnea dinaintea vânătorilor. Glasurile sparte ale acestor cotoroanţe, gălăgia făcută de câini, strigătele şi râsetele băieţilor şi fetelor, dimpreună cu lenevia netulburată a războinicilor alcătuiau laolaltă o scenă mult prea pitorească şi vie ca să poată fi uşor dată uitării.

Ne-am oprit nu departe de aşezarea indienilor, şi cum poftisem la masă o seamă de căpetenii şi războinici, le-am oferit drept bucate pesmeţi şi cafea. Aşezaţi turceşte în semicerc, oaspeţii au venit repede de hac bucatelor. Când, după-amiază, am pornit iarăşi la drum, o seamă dintre foştii noştri invitaţi ne-au însoţit pe cale. Printre ceilalţi, se afla şi un băştinaş puhav, cântărind cel puţin trei sute de funturi şi botezat *Le cochon*[1] din pricina proporţiilor de pomină ale trupului şi a altor trăsături potrivite cu numele, înrădăcinate în firea sa. „Purcelul" încăleca un căluţ mărunţel şi alb abia în stare să se urnească din loc sub apăsarea acelei poveri uriaşe, dar care totuşi mai putea fi ajutat să se târâie târâş-grăpiş, prin folosirea neîntreruptă a unor imbolduri potrivite, căci bătrânul bâţâia într-una din picioare ovindu-l când în coastele stângi când în cele din dreapta. Bătrânul acesta nu era căpetenie; niciodată nu avusese destulă ambiţie ca să ajungă aşa ceva; nu era nici războinic şi nici vânător, fiind prea greoi şi trândav pentru asemenea îndeletniciri; era însă cel mai avut om din aşezarea lor. Printre indienii Dahcotah averile se socotesc în cai, şi dintre aceştia „Purcelul" agonisise mai mult de treizeci. Avea de pe acum de zece ori mai

[1] Porcul (fr.).

mulţi decât i-ar fi făcut trebuinţă, totuşi lăcomia lui după cai nu-şi mai afla saţiu. Se sili cât se sili, ajunse lângă mine, şi trăgându-mă de mână îmi dădu a înţelege că îmi este cel mai credincios prieten; după care continuă cu felurite semne şi gesturi, chipul unsuros fiindu-i veşnic sub stăpânirea zâmbetelor, şi ochii mici plini de sticliri viclene strecurate printre grămezile de carne care aproape le închideau vederea. Nepricepând nimic la vremea aceea din limbajul gesticulat al indienilor, îi puteam cel mult presupune înţelesurile. Aşa că l-am rugat pe Henry să mă lămurească.

După câte s-ar m părut, „Purcelul" ardea de nerăbdare să încheie cu mine un târg matrimonial şi ar fi vrut să-mi dea pe una dintre fiicele lui în schimbul calului pe care mă vedea călărind. Am găsit cu cale să resping asemenea avansuri; şi-atunci „Purcelul", continuând să râdă cu neturburată voioşie, îşi strânse mantia peste umeri şi luă drumul îndărăt.

În locul unde făcurăm tabără în seara aceea, un braţ al lui Platte curgea printre râpe înalte; era la fel de tulbure şi vijelios ca şi în alte părţi, doar că pe aici creşteau şi copaci pe malurile lui râpoase, iar între apă şi poalele dealului se afla un colţişor acoperit de iarbă. Nici n-am apucat bine să ajungem pe acel colţişor, şi am zărit tabăra emigranţilor aşezată pe dreapta, la vreo două sau trei mile depărtare; în vremea asta toate adunăturile jalnice de indieni se scurgeau pe coastele dealurilor din preajmă, dornice să mai întâlnească şi alţi oameni asemenea nouă şi să fie la fel întâmpinaţi. În împrejurimile sălbatice ale taberei noastre, doar susurul râului tulbura tăcerea. Printre crengile zdrenţuite ale copacilor mohorâţi şi pe jumătate uscaţi, văzurăm soarele scufundându-se în zarea purpurie de peste

Black Hills[1]; adâncurile zbuciumate ale râului se scăldau în roşeaţă; peste corturile noastre albe jucau umbre roşietice, iar râpele golaşe, de la poale şi până la cununa lor de stânci, se desfătau sub aceeaşi alintare a lucirii roşietice revărsate dinspre apus. Dar luminile s-au risipit repede; nu mai rămaseră decât vâlvătăile focului nostru zvâcnind înalt printre tufişuri şi copaci zvelţi chiar şi atunci când noi rămăseserăm înfăşuraţi în pături, fumând şi sporovăind până pe la jumătatea nopţii.

Dimineaţa următoare străbăturăm o câmpie scorojită de arşiţa soarelui; marginea ei cea mai depărtată era însemnată de şirul de plopi de pe malul râului. În depărtare, chiar în dosul şirului de plopi, zărirăm cuibărit ceva ce aducea a clădire. Pe măsură ce ne apropiam căpăta forme şi dimensiuni tot mai limpezi şi se dovedi a fi o construcţie de bârne făcută cam la repezeală. Era un fort de negoţ, proprietatea a doi tovarăşi care lucrau pe cont propriu; la început fusese plănuit, ca toate forturile de prin părţile acelea, să alcătuiască un pătrat alcătuit din încăperi pentru locuinţe şi magazii deschise către interior. Dar nu fuseseră ridicate decât două laturi; acum clădirea era tot atât de puţin potrivită pentru apărare ca şi oricare altă căsuţă de bârne dintre cele deseori apărate cu folos împotriva unor numeroase cete de indieni la frontiera noastră veşnic schimbătoare. Alături de fort se aflau două colibe; soarele bătea peste ele şi scorojea bârnele; nu se zărea nici o altă făptură vie în afară de o bătrână *squaw*, care îşi iţi capul rotund la intrarea celei mai apropiate, şi trei sau patru căţelandri rotofei stând la adăpost şi cercetându-ne cu priviri iscoditoare. Peste câteva clipe se deschise o uşă şi pe ea

[1] Colinele negre. Masiv în Munţii Stâncoşi (engl.).

se arătă un franţuz mărunţel, smead la faţă şi cu ochi negri. Purta îmbrăcăminte destul de ciudată; părul negru şi cârlionţat era despărţit de cărare în mijlocul capului şi pe laturi îi cădea până mai jos de umeri; avea pe trup o bluză strâmtă din piele de căprioară afumată, împodobită ţipător cu ornamente făcute din ţepi de porc-spinos. Mocasinii şi jambierele îi erau la fel de ţipător decorate cu acelaşi material; ultimele mai aveau şi câte un şir de franjuri bogate de-a lungul cusăturilor. Trupul mărunţel al lui Richard, fiindcă aşa ne spuse Henri că îl chema pe franţuz, arăta cum nu se poate mai atletic şi mai viguros. Nu avea nici un dram de carne de prisos, şi rareori se întâmplă să fie altminteri la albii din ţinuturile acelea, iar fiece mădular îi era îndesat şi vânjos; fiecare muşchi îşi păstra neştirbită puterea şi elasticitatea, şi făptura lui întreagă respira un aer de forţă şi vioiciune.

Richard încredinţă caii noştri unui sclav din neamul Navajo, un om cu înfăţişare jalnică, luat prizonier la frontiera mexicană; apoi, după ce cu multă curtenire ne uşură de puşti, ne conduse în încăperea principală a aşezării sale. Era o odaie pătrată, cu latura de zece picioare. Pereţii şi podelele fuseseră bătute cu pământ negru, iar tavanul alcătuit din bârne necioplite; se mai afla acolo o vatră uriaşă, făcută din patru lespezi de piatră culese de pe prerie. Un arc indian şi o tolbă din piele de vidră, câteva articole cam ţipătoare împodobite cu zorzoanele obişnuite prin Munţii Stâncoşi, o desagă de farmece indiene, o pipă şi o pungă de tutun îmbrăcau pereţii, iar puştile fuseseră rânduite într-un colţ. Nu se vedea nici un fel de mobilă, cu excepţia unei bănci rudimentare acoperită cu piei de bizon pe care stătea tolănit un metis înalt cu părul lipit la tâmple în gheme

mari şi năclăite de vopsea roşie. Doi sau trei alţi „munteni" şedeau turceşte pe podea. Îmbrăcămintea acestora nu era mult deosebită de a lui Richard; dar figura cea mai impozantă din tot grupul era un băiat indian de vreo şaisprezece ani, cu pieptul gol, chip frumos, bine legat şi bine proporţionat la trup, aşezat comod în colţul cel mai apropiat de uşă. Nici un muşchi nu i s-a clintit măcar cât un fir de păr; ochii îi stăteau încremeniţi şi pironiţi nu asupra vreunuia dintre cei de faţă ci, după câte se părea, asupra colţului ieşit în afară al vetrei din faţa lui.

Pe prerie, obiceiul de a fuma împreună cu prietenii e rareori trecut cu vederea, fie că e vorba de indieni, fie că e vorba de albi. Aşa că pipa a fost luată de pe perete şi găvanul ei roşu îndesat cu tutun şi *shongsasha*[1], amestecate în proporţii potrivite. Pe urmă fu trecută din om în om în jurul cercului, fiecare trăgând câteva fumuri şi înmânând-o apoi vecinului. După ce am petrecut aici o jumătate de ceas, ne-am luat rămas bun, dar mai întâi i-am poftit pe noii noştri prieteni la o cană de cafea în locul unde aveam să aşezăm tabăra, la o milă în susul râului.

La vremea aceea ajunseserăm cam zdrenţăroşi; hainele ni se rupseseră în zdrenţe şi fâşii; şi, mai rău decât toate, era că nu prea aveam cu ce le drege. Până la Fort Laramie ne mai rămâneau de făcut doar şapte mile. Cum nu ne surâdea deloc să ne arătăm în asemenea hal în orice societate care s-ar fi putut lăuda că e oarecum civilizată, ne-am oprit pe malul râului să ne facem toaleta cât puteam mai bine. Am atârnat oglinjoarele

[1] Coaja unui anumit soi de salcie, uscată şi tocată, pentru fi amestecată cu tutun.

pe copaci şi ne-am bărbierit, îndeletnicire dată uitării vreme de şase săptămâni; de scăldat ne-am scăldat în Platte, deşi folosul unei asemenea osteneli rămânea mai mult decât îndoielnic, apa arătând aidoma unei cești de şocolată, iar malurile fiind alcătuite din cel mai moale şi mai îmbelşugat mâl galben, aşa că pentru pregătire am fost nevoiţi să încropim un fel de dig din ramuri şi crengi. După ce ne-am încălţat cu nişte mocasini arătoşi, cumpăraţi de la o *squaw* din sălaşul lui Richard, şi am făcut şi alte mici îmbunătăţiri, atâtea câte ne îngăduiau împrejurările acelea de strâmtorare, ne-am aşezat pe iarnă însufleţiţi de un simţământ de demnitate mult sporită şi am rămas în aşteptarea oaspeţilor. Au venit; am încheiat banchetul şi am fumat pipa. După care, luându-ne rămas bun, am întors caii cu capetele către fort.

Trecu în ceas. Colinele golaşe se închideau înaintea noastră, şi dincolo de ele nu mai vedeam nimic; până ce, ajungând pe crestele lor, la poalele coastei ni se arătă un curs iute de apă ce dădea năvală în Platte; dincolo de el se întindea o pajişte verde, presărată cu tufişuri, iar în mijlocul lor, la locul unde se întâlneau cele două cursuri de apă, se aflau zidurile scunde ale unui fort clădit din lut. Acesta nu era Fort Laramie, ci un alt post, ceva mai vechi, căzut acum în părăsire şi ruină şi scufundat în uitare din pricina potrivnicului său victorios. Peste puţină vreme colinele părură că se trag la o parte din calea noastră şi ne descoperă vederii însăşi aşezarea Fort Laramie, cu bastioanele sale înalte şi zidurile drepte de lut încoronând o înălţime aflată către stânga, dincolo de râu, având întinse dincolo de ea un şir de coame sterpe şi uscate, iar în spatele lor, încă

mai departe, ridicate la şapte mii de picioare, se înălţau mohorâtele Black Hills.

Încercarăm să trecem prin vad Laramie Creek pe la locul cel mai apropiat de fort, dar şuvoaiele umflate de ploi erau prea repezi. Pornirăm deci pe mal înainte, să căutăm un loc de trecere mai prielnic. Lumea se strânsese pe ziduri şi se uita la noi.

– Uite-l pe Bordeaux! strigă Henry cu chipul strălucind de bucurie, când îşi revăzu un cunoscut. Ăla-i, ăla cu ocheanul. Şi uite-l pe Vaskiss, pe Tucker şi pe May. Aoleu, pe legea mea, ăla-i Simoneau!

Acest Simoneau era prietenul bun al lui Henry şi singurul om din toată regiunea care se putea măsura cu el într-ale vânătorii.

Am găsit repede un vad. Henry mergea înainte şi căluţul lui se apropie de mal păstrând o atitudine de totală indiferenţă, proptindu-se cu picioarele de mal şi alunecând îndărăt în apă fără să se tulbure câtuşi de puţin. Am pornit şi noi după el; apa se învârtejea împrejurul şeilor, dar caii ne-au scos cu uşurinţă dincolo. Sărmanii catâri, mai scunzi, fură cât p-aci să fie luaţi de şuvoiul apei, cu căruţă cu tot; şi ne uitam la ei nu fără recunoştinţă cum se opinteau pe bolovanii rotunzi şi mişcători de pe fund şi cum se luptau din răsputeri cu năvala şuvoiului. Până la urmă toţi şi toate au trecut dincolo cu bine: străbăturăm o câmpie îngustă, apoi coborârăm într-o vale şi, după ce urcarăm un mal pieptiş, ne trezirăm la porţile Fortului Laramie, sub bastionul impresionant, înălţat deasupra ca să apere intrarea.

IX. SCENE DE LA FORT LARAMIE

După trecerea unui an, privind îndărăt la Fort Laramie[1] şi la oamenii de acolo, nu-ţi vine să crezi că e vorba de o realitate, ci mai degrabă de-un tablou plin de fantezie al unor vremuri de demult; într-atât de deosebite erau lucrurile de tot ce-ar putea să înfăţişeze partea mai aşezată a lumii. Indieni înalţi, înfăşuraţi în mantiile lor albe din piele de bizon, păşeau solemn prin incinta fortului, ori stăteau tolăniţi cât erau de lungi pe acoperişurile joase ale clădirilor care o înconjurau. Numeroase *squaws*, ţipător înzorzonate, zăboveau în grupuri pe dinaintea camerelor unde locuiau; plozii lor, amestecătură de toate rasele, neastâmpăraţi şi gălăgioşi, mişunau pretutindeni în fort; apoi vânătorii, neguţătorii

[1] Fortul Laramie a fost înfiinţat în iunie 1834, la confluenţa râurilor Platte de Nord şi Laramie de către negustorii de blănuri. În 1836 este cumpărat de *American Fur Company* şi multă vreme constituie centrul comercial al unor vaste regiuni, slujind totodată ca loc de aprovizionare şi ultime pregătiri pentru emigranţii porniţi pe Calea Oregonului. În 1849 este cumpărat de guvernul american şi transformat în fort militar, devenind apoi sediul Cartierului General al armatelor angajate în campaniile împotriva indienilor.

şi diverşii *engagés*[1] ai fortului erau ocupaţi ori cu munca, ori cu distracţiile.

De aşteptat ne aşteptau la poartă, dar în nici un caz nu s-ar putea spune că ne-au întâmpinat cu bucurie. S-ar fi zis că într-adevăr aveau temeiuri de neîncredere şi bănuială, până când Henry Chatillon i-a lămurit că nu suntem negustori, iar noi, ca dovadă, i-am prezentat lui *bourgeois* o scrisoare de recomandaţie din partea mai marilor săi. A luat scrisoarea, a întors-o pe-o parte şi pe alta, şi a încercat s-o citească; dar cum priceperea lui în ale scrisului nu era pe măsura unei asemenea sarcini, a cerut ajutorul unui funcţionar, un flăcău subţiratic şi zâmbăreţ, cu numele de Monihalon. După ce i se citi scrisoarea, Bordeaux (aşa-l chema pe *bourgeois*) a părut că începe să înţeleagă din ce în ce mai bine ce anume aşteptam din partea lui. Deşi bunele intenţii nu-i lipseau, se dovedi a fi cu totul străin de îndatoririle unui maestru de ceremonii. Lăsând la o parte orice formalităţi, nu ne-a onorat nici cu un singur cuvânt, ci a pornit cu pas iute prin incinta fortului, iar noi l-am urmat, cu oarecare admiraţie, către o balustradă şi către o scară cu mai multe trepte aflate faţă în faţă cu poarta. Ne-a făcut semn c-am face bine să legăm caii la balustradă; pe urmă a urcat treptele scării, a tropotit de-a lungul unei galerii rudimentare Şi, deschizând cu piciorul o uşă, ne-a arătat o cameră mare, ceva mai bine mobilată decât un grajd. Drept mobilă se aflau acolo un schelet de pat, fără curmezişuri şi saltea; două scaune, un scrin, o găleată de tablă pentru păstrat apa şi un fund de lemn pentru tocat tutunul. Un crucifix de bronz atârna pe perete şi foarte la vedere un scalp proaspăt, cu părul

[1] Slujbaşi (fr.).

lung de un yard întreg pus într-un cui. Voi avea prilejul să mai pomenesc de acest sumbru trofeu, povestea lui fiind legată de cele ce-au să urmeze.

Apartamentul acesta, cel mai acătării din Fort Laramie, era de regulă rezervat pentru Papin, adevăratul *bourgeois*, în lipsa căruia comanda îi revenea lui Bordeaux. Acesta din urmă, un omuleț vânjos și fără ascunzișuri, foarte plin de noua sa autoritate, începu să zbiere după piei de bizon. Și pieile de bizon, când fură aduse și întinse pe podele, alcătuiră paturile noastre; mult mai bune decât cele cu care ne obișnuisem de multă vreme încoace. Isprăvind cu asemenea aranjamente, am ieșit pe galerie ca să cercetăm mai în tihnă raiul cel atât de îndelungă vreme râvnit și pe care în sfârșit îl dobândisem. Mai jos de noi se afla incinta pătrată înconjurată de cămăruțe, sau mai degrabă celule, care toate dădeau spre ea. Încăperile acestea aveau destinații diferite, dar serveau în primul rând ca locuințe pentru bărbații angajați la fort, sau pentru tot atât de numeroasele *squaws* pe care bărbații aveau îngăduința să le țină alături de ei. Chiar în fața noastră se înălța clădirea ce stătea de strajă porților. Era împodobită cu imaginea unui cal pornit în goana mare, zugrăvit pe bârne cu vopsea roșie și dovedind o iscusință ce-ar putea să rivalizeze cu aceea arătată de indieni la ornarea veșmintelor și corturilor. În incintă se desfășura o scenă de intensă activitate. Căruțele lui Vaskiss, un neguțător bătrân, se pregăteau de plecare înspre un post îndepărtat din munți, și canadienii își îndeplineau treburile făcând cea mai mare zarvă cu putință, în vreme ce ici și colo câte un indian stătea și privea cu netulburată solemnitate.

Fort Laramie e unul dintre posturile înființate de *American Fur Company*, care aproape că monopoli-

zează întregul negoţ cu indienii în regiunea respectivă. Reprezentanţii ei stăpânesc regiunile cu puteri absolute, braţul Statelor Unite fiind aici mult prea slab, deoarece la vremea când ne aflam nai acolo, cele mai înaintate puncte de sprijin ale trupelor se găseau la şapte sute de mile depărtare spre est. Fortul acesta micuţ e clădit din cărămizi uscate la soare şi, privit din exterior, are o formă dreptunghiulară, cu bastioane de lut, de formă obişnuită pentru întărituri, la două dintre colţuri. Zidurile au cam cincisprezece picioare înălţime şi se termină cu o palisadă destul de fragilă. Acoperişurile locuinţelor dinăuntru, construite chiar lângă zid, slujesc de banchete. Incinta fortului e împărţită în mai multe sectoare: de-o parte se află curtea pătrată, înconjurată de magazii, birouri şi locuinţe ale angajaţilor; de cealaltă parte este *corral*-ul, o porţiune îngustă, înconjurată cu ziduri înalte de pământ, şi unde noaptea, sau atunci când sunt prin apropiere indieni primejdioşi, apărătorii îngrămădesc caii şi catârii fortului, ca să-i pună la adăpost. Intrarea principală are două porţi, şi între ele se află un pasaj boltit. Într-o încăpere alăturată pasajului, mult deasupra podelei, se deschide o fereastră pe latura din afară, în aşa fel ca atunci când poarta interioară e închisă şi zăbrelită, cineva din exterior să poată totuşi vorbi cu cei dinăuntru, prin deschiderea aceea îngustă. Astfel poate fi înlăturată primejdia de a da cale liberă în fort, pentru interese de negoţ, indienilor primejdioşi; căci în cazul când există temeri de primejdie, poarta interioară este închisă şi ferecată şi toate legăturile se stabilesc cu ajutorul ferestruicii. Deşi necesară la unele posturi ale Companiei, această măsură de prevedere este arareori folosită la Fort Laramie; fiindcă pe-aici, cu

toate că destui oameni sunt uciși, nu se întrevede nici un semn de ostilitate organizată din partea indienilor.

Nu ne-a fost dat să ne bucurăm multă vreme nestingheriți de noul nostru sălaș. Ușa s-a deschis încet și fără zgomot, și doi ochi imenși și o față neagră ca noaptea pătrunseră înăuntru să ne cerceteze; pe urmă s-au strecurat în odaie un braț și un umăr roșu și un indian înalt apăru, ne strânse mâinile, mormăi cuvintele sale de salut, apoi se așeză pe podea. Urmară alții, cu chipuri neboite, și, după ce lăsară să le cadă de pe umeri mantiile grele, își ocupară locurile, fără nici un fel de jenă, și alcătuiră un semicerc în fața noastră. Acum pipa se cerea aprinsă și trecută de la unul la altul; deocamdată atâta semn de ospitalitate se aștepta din partea noastră. Musafirii aceștia erau tații, frații sau alte rude ale acelor *squaws* care se aflau în fort, unde li se îngăduia și lor să stea în totală inactivitate. Toți cei ce fumau împreună cu noi erau oameni cu poziție și faimă. Dar mai picară și vreo doi-trei alții: flăcăi tineri pe care nici vârsta și nici isprăvile înfăptuite nu-i îndrituiau să stea în rând cu cei bătrâni și cu războinicii de frunte și care, intimidați de prezența mai-marilor lor stăteau retrași și nici o clipă nu-și luau ochii de la noi. Aveau obrajii sulemeniți cu roșu, urechile împodobite cu pandantive de scoici și la gât purtau mărgele. Cum încă nu izbutiseră să se remarce prin nici o deosebită ispravă de vânătoare și nici să îndeplinească fapta de cinste a uciderii unui om, nu prea erau luați în seamă, așa că rămâneau la locul lor, retrași și rușinoși. Năvala musafirilor aducea cu sine unele neajunsuri foarte supărătoare. Erau înclinați să cerceteze fiecare lucru din încăpere; echipamentul ca și îmbrăcămintea noastră au trecut deopotrivă prin controlul lor minuțios, fiindcă

deşi s-a afirmat contrariul, puţine fiinţe pe lume sunt mai curioase decât indienii atunci când e vorba de lucruri aflate în cuprinderea sferei lor de gândire. În rest, ce-i drept, par a rămâne cu totul indiferenţi. Niciodată n-au să-şi dea osteneala să se intereseze de ceva ce nu pot înţelege, ci vor fi foarte mulţumiţi să-şi pună mâna pe gură în semn de adâncă mirare, şi să exclame: „mare vrăjitorie!" Şi cu soluţia asta larg cuprinzătoare, un indian nu rămâne niciodată în pagubă. Niciodată nu se lansează în speculaţii şi presupuneri; gândirea sa merge numai pe cărări bătătorite. Sufletul său e în stare de adormire; şi nici un fel de strădanii ale misionarilor, fie ei iezuiţi sau puritani, din lumea veche ori din lumea nouă, n-au izbutit să-l trezească.

La apusul soarelui, stând noi pe zid şi uitându-ne la câmpiile pustii din jurul fortului, observarăm un fel de ciorchine de obiecte ciudate, ca nişte estrade, înălţându-se în depărtare, proiectate pe cerul roşiatic dinspre apus. Estradele astea parcă susţineau nişte poveri cu înfăţişare neobişnuită, iar la picioarele lor lucea ceva albicios, ca un fel de oseminte. Era locul de veşnică odihnă al unor căpetenii din tribul Dahcotah, ai căror supuşi fuseseră foarte fericiţi să-i aşeze în preajma fortului, nădăjduind că astfel vor feri rămăşiţele pământeşti de profanarea duşmanilor. Totuşi, se întâmplase ca cete de războinici ai indienilor Crow, cutreierând ţinutul, să dea peste ele, să azvârle leşurile de pe estrade şi să le sfărâme în bucăţi, fără să ia seama la urletele de furie ale celor din tribul Dahcotah, care rămăseseră închişi în fort, prea puţini la număr ca să apere de pângărire veneratele rămăşiţe. Lucrurile albicioase de pe pământ erau căpăţâni de bizon, rânduite în cerc magic, aşa cum se poate vedea de obicei pe prerie, la locurile de veşnică odihnă ale indienilor.

Curând observarăm, în lumina amurgului, un cârd de cincizeci sau şaizeci de cai apropiindu-se de fort. Erau caii aşezării; fuseseră duşi la păscut pe pajiştile din apropiere, sub supravegherea a doi paznici înarmaţi, şi acum erau aduşi acasă, să petreacă noaptea în *corral.* Fu deschisă o poartă a acestei împrejmuiri şi lângă ea se arătă un paznic, un canadian bătrân, cu sprâncene cărunte şi stufoase şi cu un pistol militar înfipt la cingătoare. În vremea asta tovarăşul său călare, cu puşca sprijinită de-a curmezişul pe oblâncul şeii şi păru-i lung fluturând pe dinaintea feţei oacheşe, venea în urma trupei dezordonate şi-o îndemna să urce mai iute. Într-o clipă îngrădirea strâmtă s-a umplut de caii pe jumătate sălbatici şi care, îngrămădiţi la strâmtoare, zvârleau, se muşcau şi se-nghesuiau unul într-altul.

Dangătul discordant al unui clopot, tras din curte de un canadian, ne chemă la cină. Bucatele au fost servite pe o masă de lemn negeluit, într-o încăpere de jos a fortului, fiind ele alcătuite din turte de pâine şi carne de bizon uscată – lucruri cum nu se poate mai prielnice întăririi dinţilor. În afară de noi, la masa asta au luat parte mai mulţi *bourgeois* şi alte figuri de seamă aflate în fort, printre care s-a numărat pe deplin merit şi Henry Chatillon. Abia am isprăvit noi, că masa a fost din nou întinsă (de data asta, însă, dezmăţul cu pâinea fiind înlăturat) intru folosul unor vânători şi puitori de capcane de rang mai neînsemnat; canadienii cu stare de *engagés* s-au ospătat cu carne uscată în una dintre încăperile rezervate lor ca locuinţă. Întru ilustrarea economiei casnice de la Fort Laramie, poate că n-ar fi nepotrivit să fac aici loc şi unei snoave foarte la modă în fort, în vremea cât ne-am aflat noi acolo.

Era odată un moşneag cu numele de Pierre, care avea îndatorirea s-aducă de la magazie carnea pentru masă. Şi bătrânul Pierre, fiind el om cu inimă caldă, avea obiceiul s-aleagă pentru tovarăşii săi bucăţile cele mai grase şi mai gustoase. Numai că treaba n-a putut multă vreme scăpa ochiului de vultur al lui *bourgeois*, care mult s-a mai necăjit de asemenea risipă, şi s-a dat de ceasul morţii să găsească o cale ca să-i pună capăt. Şi până la urmă a iscodit un plan de minune potrivit cu ce-şi pusese el în gând să îndeplinească. Alături de magazia de carne, şi despărţită doar de-un perete de lut, se afla o altă încăpere, care slujea la păstrarea blănurilor. Încăperea asta n-avea ieşire către fort, alta decât o mică spărtură pătrată făcută în peretele despărţitor şi se înţelege de la sine că era cu totul întunecată. Şi-aşa într-o seară, *bourgeois* pândind o clipă când nimeni nu lua seama la el, intră tiptil în magazia de carne, se strecură prin gaura pătrată, şi se ascunse printre blănurile şi pieile de bizon de-acolo. Nu trecu mult şi sosi şi bătrânul Pierre, cu felinarul aprins şi mormăind în legea lui, cum avea obiceiul. Fără să zăbovească, începu a căuta printre hălcile de carne, trudindu-se să dea de cele mai grase. Dar de-odată, dinspre încăperea de dincolo se auzi un glas spart şi ca venit de pe alt tărâm: „Pierre, Pierre! Lasă-n pace carnea cea grasă. Ia numai din cea slabă." Pierre scăpă felinarul din mână şi ţâşni pe uşă afară văicărindu-se, cu moartea-n suflet de spaimă, că necuratul îşi făcuse sălaş în magazie; dar se împiedică de prag, se prăvăli pe pietriş şi rămase fără simţire, aiurit fiind de căzătură. Canadienii dădură fuga să vadă ce s-a întâmplat şi să-i dea o mână de ajutor. Câţiva îl ridicară de jos pe sărmanul Pierre; iar alţii, făcând la iuţeală un crucifix din două beţe, se pregăteau

de luptă împotriva necuratului, în însuşi bârlogul lui, când, cu o mutră spăşită, *bourgeois* se arătă în uşă. Şi, pentru ca umilirea să-i fie şi mai deplină, se văzu nevoit să-i destăinuie lui Pierre întreaga scornire, fiindcă altminteri nu fu chip să-l readucă în simţiri.

În dimineaţa zilei următoare, şedeam în locul de trecere dintre porţi şi sporovăiam cu neguţătorii Vlaskiss şi May. Aceştia doi, dimpreună cu prietenul nostru subţiratic, funcţionarul Monthalon, erau, cred, singurele persoane din fort în stare să scrie şi să citească. May istorisise o ciudată povestire despre un anume Catlin, când un indian urât şi pirpiriu, călare pe un cal ca vai de el, veni în galop şi pătrunse în fort în goana mare. Întrebat, spuse că oamenii lui Smoke se află foarte aproape. Şi într-adevăr, nu trecură decât vreo câteva minute şi colinele de dincolo de râu fură acoperite de un furnicar de băştinaşi; unii călări şi alţii pe jos. May abia apucase să-şi sfârşească istorisirea; în vremea asta întreaga mulţime coborâse până la Laramie Creek şi pornise să treacă buluc apa. M-am dus şi eu aproape de mal. Apa e lată, avea atunci cam trei-patru picioare adâncime şi curentul era deosebit de vijelios. Pe-o lăţime destul de mare, apa mişuna de mulţimea indienilor, cu câinii şi caii lor. Parii cei lungi folosiţi la ridicarea corturilor sunt purtaţi de cai, legaţi câte doi sau trei de capetele mai groase şi prinşi în amândouă părţile de un soi rudimentar de şa de povară, capetele mai subţiri fiind lăsate să se târâie pe pământ. Cam la un picior în urma calului, stă legat zdravăn de pari câte un coş sau paner uriaş, atârnat ca între nişte hulube. Pe spinarea calului sunt îngrămădite tot soiul de bagaje; coşul este şi el plin ochi cu ustensile gospodăreşti sau, la fel de adesea, cu cătei abia născuţi, cu copii mici sau

cu câte un moşneag greu încărcat de numărul anilor. Multe asemenea ciudate vehicule, *traineaux*[1] ori, cum le zic canadienii, *travaux*[2]. se bălăceau acum laolaltă în apa râului. Printre ele înotau nenumăraţi câini, deseori înhămaţi la nişte *traineaux* pitice; şi înaintând făloşi prin mulţime, cu câte o siluetă de băieţandru cu ochi de linx în spatele lor, pe cai, veneau războinicii. Femeile stăteau cocoţate în şeile de povară, adăugând nu puţină greutate la poverile şi aşa prea mari ale bieţilor cai. Era o harababură cumplită. Câinii schelălăiau şi urlau în cor; căţeii din *traineaux* scheunau nemulţumiţi că apa le inundă culcuşul atât de tihnit; copii micuţi şi cu ochi negri, de un an sau ceva mai măricei, se ţineau voinicеşte cu mânuţele încleştate de marginile coşurilor şi se uitau speriaţi la apa care curgea atât de aproape de nasurile lor, scuipau şi se strâmbau când stropii săreau şi-i udau pe faţă. Unii câini, stânjeniţi de poveri, erau luaţi la vale de curent şi schelălăiau cu disperare; se întâmpla ca vreuna dintre bătrâne să-şi vadă favoritul în primejdie, şi-atunci se arunca în apă, îl prindea de gât şi-l scotea la mal. De îndată ce ieşea din apă, fiece cal se căţăra pe mal aşa cum putea. Cai rătăciţi şi noateni se amestecau printre ceilalţi, deseori speriindu-se şi luând-o la goană prin mulţime, urmăriţi de bătrâne cotoroanţe care urlau după obiceiul lor mai toată vremea. Tinere *squaws* durdulii, strălucind în toate nuanţele de roşu, se zăreau ici şi colo pe mal, ţinând în aer sulița stăpânului, ca semnal pentru adunarea laolaltă a tuturor părticelelor gospodăriei. În câteva minute, mulţimea a dispărut din văzul nostru; fiecare familie, cu

[1] Sănii (fr.).

[2] Lucrări (fr.).

caii şi vehiculele ei, s-a scurs înspre câmpia din spatele fortului; şi aici, în răstimp de o jumătate de ceas, s-au înălţat şaizeci sau şaptezeci de corturi de formă conică. Peste puţin, caii păşteau cu sutele pe preria dimprejur şi câinii mişunau pretutindeni. Fortul gemea de războinici, iar copiii strigau şi urlau fără încetare pe la poalele zidului.

Noii veniţi abia sosiseră, când Bordeaux străbătu în goană incinta fortului strigând către *squaw* a lui să-i aducă numaidecât ocheanul. Supusa Marie, adevărat model de *squaw,* îi aduse de îndată unealta, iar Bordeaux o luă şi dădu fuga înspre zid. Îndreptând ocheanul către răsărit, strigă, înjurând de mama focului că sosesc familiile. Trecură doar câteva minute până ce greoaia caravană alcătuită din căruţele emigranţilor se arătă vederii, apropiindu-se domol dinspre coline. Ajunseră la râu şi, fără să ocolească ori să facă popas, intrară în apă, o trecură, urcară domol pe mal şi pe urmă îşi văzură mai departe de drum, pe lângă fort şi pe lângă sălaşul indian, până ce, aflând un loc prielnic la vreun sfert de milă depărtare, dădură roată şi închiseră cercul de tabără. Câtva timp, nimic nu ne-a tulburat liniştea. Emigranţii îşi aşezau tabăra; dar numaidecât după ce isprăviră, Fort Laramie se văzu luat cu asalt. O mulţime de oameni cu pălării cu borurile late, chipuri prelungi şi ochi iscoditori, apăru dintr-o dată la porţi. Bărbaţi înalţi, neîndemânatici, în haine cafenii ţesute în casă; femei cu feţe livide şi trupuri împuţinate veneau şi se îngrămădeau laolaltă şi, stăpânite parcă de însuşi demonul iscodirii, scotoceau fiecare cotlon şi fiecare colţişor al fortului. Consternaţi de asemenea invazie, ne-am retras cu toată graba în odaia noastră, nădăjduind zadarnic că s-ar putea dovedi un refugiu sigur. Emigranţii îşi

continuară cercetările cu neobosită străşnicie. Intrară prin camerele, sau mai degrabă vizuinele unde se adăposteau uluitele *squaws*. Hotărâţi să cerceteze până în adânc fiecare taină, intrară chiar în locuinţele bărbaţilor, până şi într-al Mariei şi a lui *bourgeois*. În cele din urmă, o delegaţie numeroasă se înfăţişă şi la odaia noastră, dar nu fu în nici un fel încurajată să stăruie.

Satisfăcându-şi în cele din urmă curiozitatea, trecură numaidecât la afaceri. Bărbaţii căutară să-şi procure cele necesare pentru continuarea drumului; fie cumpărând, fie dând în schimb felurite lucruri ce le prisoseau.

Emigranţii nu puteau deloc să-i înghită pe indienii franţuji, cum le spuneau ei puitorilor de capcane şi neguţătorilor. Credeau, şi nu fără oarecare temei, că aceştia nu le sunt nici pe departe binevoitori. Mulţi dintre ei erau adânc încredinţaţi că francezii îi aţâţă pe indieni să-i atace şi să-i nimicească. Vizitându-le tabăra, ne-am dat numaidecât seama cu mirare de extraordinara încurcătură şi nehotărâre care domnea în rândurile lor. Păreau nişte oameni cu totul dezrădăcinaţi: uluiţi şi zăpăciţi, ca un grup de şcolari rătăciţi prin pădure. Era cu neputinţă să stai mai multă vreme printre ei şi să nu-ţi dai seama de bărbăţia şi cutezanţa cu care erau înzestraţi cei mai mulţi dintre ei. Dar *pădurea* este universul familiar al coloniştilor care şi-au creat aşezările prin defrişări. Pe preria singuratică sunt cu totul dezorientaţi. Diferenţa dintre ei şi adevăratul „muntean" e tot atât mare ca şi aceea dintre voiajorul canadian care-şi conduce canoele prin cataractele de la Otawa şi marinarul american încleştat în luptă cu furtunile de la capul Horn. Prietenul meu şi cu mine încă nu izbuteam să înţelegem destul de bine această tulburare a stării lor sufleteşti. Despre laşitate nu putea fi vorba: oamenii

aceştia erau croiţi din aceeaşi stofă ca şi voluntarii de la Monterrey şi Buena Vista[1]. Cu toate astea, majoritatea se dovedeau a fi cei mai neciopliţi şi mai ignoranţi dintre localnicii de la frontieră; nu ştiau absolut nimic despre regiunile acelea şi despre locuitorii lor; trecuseră prin încercări cumplite şi prevedeau că vor avea de întâmpinat altele, nu ştiau nimic despre omenire şi niciodată nu-şi puseseră puterile la încercare.

Am fost întâmpinaţi cu multă neîncredere şi bănuială. Fiind străini, eram socotiţi duşmani. Având nevoie, de pildă, de plumb şi alte câteva lucruri mai mărunte, ne duceam la emigranţi ca să facem rost de ele. După o anumită şedere în cumpănă, după câteva priviri neîncrezătoare şi scotoceli cu mâinile prin buzunare, ajungeam să ne înţelegem asupra condiţiilor, să convenim asupra preţului şi emigrantul pleca să aducă marfa respectivă. Aşteptam până ce ajungeam la capătul răbdării, şi atunci ne duceam să-l căutăm şi-l găseam aşezat pe inima căruţii.

– Ştii, străinule, ne zicea când ne apropiam de el, cred că n-o să facem târgul.

Nişte prieteni de-ai lui se luaseră după el când văzuseră că sfârşisem tocmeala şi-i şoptiseră la ureche că fără îndoială umblăm să-l păcălim, şi c-ar fi mai bine să n-aibă cu noi nici în clin nici în mânecă.

---

[1] La Buena Vista a avut loc în cursul războiului mexican o bătălie în care trupe ale Statelor Unite, pornite de la Monterrey şi comandate de generalul Zachary Taylor, au înfrânt un detaşament mexican mult superior numericeşte. În jurul acestei victorii s-a făcut multă vâlvă, generalul Taylor izbutind ulterior să devină cel de al doisprezecelea preşedinte al S.U.A.

Starea asta de veşnică teamă şi neîncredere a emigranţilor era cât se poate de nefericită, cu atât mai mult cu cât îi expunea la primejdii adevărate. Poartă-te faţă de indieni în chip curajos, rezervat şi totuşi atent şi prevăzător, şi-ai să afli în ei nişte vecini destul de cumsecade. Numai că siguranţa ta atârnă de respectul şi teama pe care eşti în stare să le-o insufli. Dacă te dai de gol că eşti temător sau nehotărât, îi transformi imediat în vrăjmaşi vicleni şi primejdioşi. Indienii Dahcotah au văzut destul de limpede starea de tulburare a emigranţilor, şi numaidecât s-au grăbit să tragă foloase. Au devenit teribil de pretenţioşi. Au căpătat obiceiul statornic de a se duce la fiecare tabără făcută de vreun convoi – şi treceau pe lângă fort unul după altul – şi de a cere să li se ofere o serbare. Cei din aşezarea lui Smoke veniseră cu scopul acesta bine stabilit, şi făcuseră o călătorie de câteva zile fără altă ţintă decât aceea de a se ospăta cu o ceaşcă de cafea şi doi sau trei pesmeţi. Aşa că au cerut să li se ofere o „serbare", iar emigranţii n-au îndrăznit să refuze.

Într-o seară, către amurg, aşezarea lui Smoke a rămas pustie. Ne-am trezit cu bătrâni, cu războinici, *squaws* şi copii în veşminte de sărbătoare mişunând prin tot fortul, cu înfăţişări care parcă trezeau bănuiala că aşteaptă ceva. Şi de îndată ce-au sosit la fort, s-au aşezat în semicerc. Smoke stătea în mijloc, iar războinicii se aşezară de-a dreapta şi de-a stânga lui; pe urmă veneau tinerii şi băieţandrii, iar tăcutele *squaws* şi copiii alcătuiau colţurile semilunii. Cafeaua şi pesmeţii au fost numaidecât împărţiţi, emigranţii privind cu gurile căscate la neobişnuiţii lor musafiri. Şi la fiecare nou convoi de emigranţi sosit le Fort Laramie, scena se repeta, iar indienii deveneau din zi în zi mai lacomi

şi mai impertinenţi. Într-una din seri au făcut fărâme, din pură destrăbălare, toate cănile din care se ospătaseră; iar treaba asta i-a scos până într-atât din fire pe emigranţi, încât mulţi dintre ei au pus mâna pe puşti şi cu mare greutate au putut fi opriţi să nu tragă în indieni. Înainte de plecarea noastră din regiune, această primejdioasă stare de spirit a neamurilor Dahcotah întrecuse toate limitele. Începuseră să-i ameninţe în chip deschis pe emigranţi cu nimicirea, şi chiar au tras asupra câtorva convoaie. În regiunea asta periculoasă este neapărată nevoie de forţă militară şi lege militară, şi dacă la Fort Laramie sau în alt punct apropiat nu vor fi grabnic staţionate trupe, atât emigranţii cât şi alţi călători vor avea de înfruntat riscuri dintre cele mai grave.

Grupurile Ogillallah, Brulé şi alte cete din triburile Dahcotah şi Sioux sunt cu totul sălbatici şi nici un fel de legături cu civilizaţia n-au avut vreo influenţă, fie ea cât de slabă, asupra lor. Nici unul dintre ei nu e în stare să vorbească vreo limbă europeană, şi n-a vizitat niciodată vreo aşezare americană. Până acum un an sau doi, când emigranţii au început să treacă prin ţinuturile lor în drum spre Oregon, nici nu văzuseră albi, în afara celor câţiva angajaţi de la posturile stabilite de *Fur Company*. Atunci îi socoteau pe albi oameni înţelepţi, aproape tot atât de înţelepţi şi iscusiţi ca şi ei, fiindcă trăiau în adăposturi de piei, aidoma cu ale lor, şi toată viaţa lor se întemeia pe ce le puteau oferi bizonii. Dar când s-au văzut invadaţi de roiul de *Meneaska*, de mulţimea aceea de oameni cu boi şi căruţe, uimirea lor n-a mai cunoscut margini. Nu le venea să creadă că pământul cuprinde atâta potop de oameni albi. Uimirea este acum pe cale de a se transforma în indignare; iar rezultatul, dacă nu

se iau de urgență măsuri dintre cele mai ferme, ar putea fi un adevărat dezastru.

Dar să aruncăm o privire în interiorul unui adăpost indian. Shaw și cu mine obișnuiam să le vizităm destul de des, și ne petreceam prin ele aproape toate serile. Faptul că Shaw se dăduse drept meșter în leacuri ne oferea un pretext destul de potrivit. Cu titlu de exemplu, am să descriu o asemenea vizită. Soarele abia apusese și caii fuseseră aduși în *corral*. Cocoș-de-prerie, un berbant cu mare trecere, venise pe poartă însoțit de un cârd de fete tinere și împreună cu ele începuse un dans în curtea fortului; le învârtea mereu în cerc, în timp ce el își zguduia pieptul și emitea un șir de strigăte monotone cărora fetele le țineau isonul cu o cântare ca de jale. În afara porților, tineri și băiețandri se zbenguiau în preajma lor și supraveghindu-i cu priviri încruntate, ședea un războinic cu mantia pe umeri și cu chipul boit în negru de cărbune, drept semn că nu demult luase scalpul unui indian pawnee. Mai încolo, între noi și cerul înflăcărat al amurgului, se înălțau siluetele înalte și întunecate ale corturilor. Ne-am îndreptat numaidecât înspre cortul lui Old Smoke însuși. Nu era cu nimic mai acătării decât celelalte, ba la drept vorbind arăta cam dărăpănat, fiindcă în comunitatea lor democratică, o căpetenie nu-și arogă niciodată o situație privilegiată. Smoke stătea turcește pe-o piele de bizon, iar mormăielile lui de salut din clipa când intrarăm erau neobișnuit de însuflețite, fără îndoială ca semn de considerație pentru reputația de vraci a lui Shaw. În jurul cortului ședeau așezate mai multe *squaws* și mulțime mare de copii. De cele mai multe ori plângerile pacienților lui Shaw se refereau la o gravă inflamație a ochilor, pricinuită de prea îndelungata

expunere la soare, soi de boală tratată de el nu fără oarecare succes. Avea asupra lui o trusă de medicamente homeopatice şi a fost, bănuiesc, cel dintâi care a introdus acest neprimejdios sistem de tratament printre indienii Ogillallah. De îndată ce o mantie a fost întinsă în partea din faţă a cortului pentru folosul nostru şi ne-am aşezat pe ea, a şi sosit o pacientă: o fiică a căpeteniei însăşi, iar ca să fim drepţi trebuie să recunoaştem că era cea mai arătoasă fată din aşezare. Aflându-se în relaţii dintre cele mai bune cu doctorul, s-a pus numaidecât la dispoziţia lui şi a primit îngrijirile cu toată liniştea, râzându-i într-una în faţă, fiindcă o indiancă nu prea se pricepe să zâmbească. Odată cazul acesta rezolvat, s-a prezentat un altul, de altă natură. În cel mai întunecat ungher al cortului stătea o bătrână hidoasă, cu trupul împuţinat, şi se bălăbănea mereu înainte şi înapoi din pricina durerii, iar ca să-şi ferească ochii de lumină îşi apăsa pe faţă palmele ambelor mâini. La porunca lui Smoke ieşi în faţă, codindu-se nevoie mare, şi lăsă la vedere nişte ochi aproape cu totul îngropaţi în imensitatea umflăturii. Dar doctorul nu apucă bine să pună mâna pe ea, că şi începu să scoată gemete de nemulţumire şi se zbătu aşa de vajnic, încât bietul Shaw îşi pierdu toată răbdarea; fiind însă hotărât să-şi impună punctul de vedere, până la urmă izbuti să-i aplice leacurile lui preferate.

– E ciudat cum de nu mi-am luat cu mine trusa cu cantaride, spuse Shaw după ce termină tratamentul. Ne-ar trebui neapărat pe-aici ceva pe care să-l putem folosi ca antiiritant.

Ca urmare, în lipsă de altceva mai bun, luă din foc un vreasc făcut jar şi-l aplică lângă tâmpla bătrânei

squaw, care scoase un urlet nepământesc ce-avu darul să stârnească hohotele restului familiei.

În timpul acestor îndeletniciri doftoriceşti, cea mai vârstnică *squaw* a lui Smoke intră în cort purtând în mână un ciocan de piatră aidoma cu cele scoase cândva din pământ pe ogoarele din Noua Anglie şi legat de coadă cu o împletitură de piele crudă. Ceva mai înainte observasem câţiva căţei negri mărişori cuibăriţi cu mare grijă într-un culcuş de piei de bizon, pe-o latură a cortului; noua venită le strică dintr-o dată tihna; apucându-l pe unul dintre ei de labele dindărăt, îl trase din culcuş, îl duse până la intrarea în cort şi-i dădu cu ciocanul în cap până îl omorî. Dându-mi seama încotro ţinteau asemenea pregătiri, m-am uitat pe-o gaură către spatele cortului, ca să văd ce operaţii urmează. Atunci văzui cum femeia ţinea mai departe căţelul de labele dinapoi şi îl bălăbănea prin flăcările focului, continuând să facă aşa până când îl pârli bine. După ce termină, trase cuţitul din teacă şi tăie căţelul în bucăţele mărunte, iar bucăţelele le azvârli în oală, ca să fiarbă. Nu trecu mult şi ni se puse dinainte o farfurie mare de lemn, plină cu deliciosul preparat. Un ospăţ cu carne de căţel este cel mai înalt semn de consideraţie pe care o căpetenie Dahcotah o poate oferi oaspeţilor săi; ştiind deci că a refuza să te ospătezi din asemenea bucate ar fi o grea jignire, am atacat sărmanul căţel şi l-am devorat sub ochii nepăsătorilor săi părinţi. Între timp, Smoke pregătea pipa lui cea de cinste. A aprins-o de-abia după ce-am terminat noi de mâncat, şi ne-am trecut-o unul altuia până ce căuşul a rămas gol. Toate astea odată sfârşite, ne-am luat rămas bun fără alt protocol, am bătut la poarta fortului şi, după ce am fost recunoscuţi, am pătruns înăuntru.

X. CETELE DE RĂZBOI

Vara anului 1846 a fost o perioadă de fierbere războinică printre toate ramurile apusene ale tribului Dahcotah. În 1845 suferiseră grele înfrângeri. Multe cete de război porniseră în expediție; unele dintre ele fuseseră nimicite, iar altele se întorseseră zdrobite și demoralizate; așa că neamul întreg era în doliu. Dintre ceilalți, zece războinici plecaseră către ținutul indienilor Snake, având în frunte pe fiul unei căpetenii de seamă din ramura Ogillallah, cu numele de Vifor. Pe când treceau pe câmpiile de lângă Laramie, au întâlnit o ceată de vrăjmași mult mai numeroasă, au fost înconjurați și uciși până la unul. După ce au săvârșit asemenea ispravă, pe indienii Snake au început să-i ia grijile, fiindu-le teamă de mânia Dahcotahilor, așa că s-au grăbit să-și arate dorința de pace trimițând rudelor și celorlalți din același trib scalpul tânărului conducător ucis, dimpreună cu un pachețel de tutun. Folosiseră ca mesager pe bătrânul negustător Vaskiss, și scalpul era chiar cel care atârna într-un cui în odaia noastră de la fort. Numai că Vifor se arătă neînduplecat. Deși firea lui nu prea se potrivește de fel cu numele, Vifor e totuși indian, și îi urăște pe cei din neamul Snake cu toată ardoarea sufletului său. Cu mult înainte de sosirea scalpului, el și începuse pregătirile pentru răzbunare.

Trimisese soli cu daruri şi tutun la toate seminţiile Dahcotah aflate pe o rază de trei sute de mile, cu propunerea de a alcătui o mare coaliţie menită să-i pedepsească aspru pe cei din tribul Snake, stabilind şi o dată şi un loc de adunare.

Planul a fost deîndată acceptat de toţi, şi atunci când ne aflam noi la Fort Laramie multe aşezări, cuprinzând probabil cu totul cinci sau şase mii de suflete, se târau încet peste prerii îndreptându-se spre ţinta comună – tabăra „La Bonté", pe râul Platte. Aici urmau să se desfăşoare, cu solemnitate deosebită, ritualurile lor de război, şi, după câte se spunea, o mie de războinici aveau să plece către ţara vrăjmaşului. Rezultatul tipic al unui asemenea soi de pregătiri are să se vadă în cele ce urmează.

Când am aflat veştile astea m-am bucurat foarte mult. Venisem pe aceste meleaguri mai ales ca să cercetez firea băştinaşilor. Pentru a-mi atinge ţinta era nevoie să trăiesc în mijlocul indienilor şi să devin, cum s-ar spune, unul de-al lor. Mi-am pus în gând să mă alătur unei aşezări, unui sat, şi să fiu pur şi simplu un locatar ca oricare altul al vreunui cort; şi de acum încolo, povestirea de faţă are să fie înainte de toate, în ceea ce mă priveşte pe mine, o relatare a progreselor realizate către această ţintă, şi a neaşteptatelor piedici ce mi s-au ivit în cale.

Amândoi ne-am pus în gând să nu pierdem cu nici un chip întâlnirea de la tabăra „La Bonté". Plănuisem să lăsăm pe Deslauriers la fort, ca să poarte de grijă vehiculului şi celor mai mulţi cai, în vreme ce cu noi n-aveam să luăm decât armele şi animalele cele mai prăpădite. Existau toate şansele ca în sânul unei asemenea mulţimi de oameni duri şi nestăpâniţi să se işte

certuri şi invidii mai ales atunci când, strânşi cu toţi laolaltă, nu aveau nici un fel de căpetenie comună şi mulţi dintre ei erau în fapt străini, veniţi de prin munţi şi câmpii îndepărtate. Prudenţa cea mai elementară ne obliga să luăm seama ca nu cumva să trezim nici cea mai vagă lăcomie. Aşa ne era planul; dar din nefericire n-am avut niciodată parte să vedem tabăra „La Bonté", după cum am fi dorit, fiindcă într-o bună dimineaţă sosi la fort un tânăr indian cu veşti dintre cele mai proaste. Noul sosit era un fel de secătură înfumurată. Chipul urât îi era boit tot cu roşu; pe cap îi flutura o coadă de cocoş de prerie (o specie de fazan mare cum nu se găseşte, după câte am auzit, la răsărit de Munţii Stâncoşi); în urechi îi atârnau pandantive de scoici şi-n jurul trupului avea înfăşurată o pătură de un roşu aprins. Avea şi o sabie de cavalerist pe care-o purta doar de fudulie, de vreme ce cuţitul, săgeata şi puşca sunt suveranele oricărei lupte în prerie; şi cum pe meleagurile acelea nimeni nu umblă neînarmat, secătura avea şi el arc şi săgeţi, păstrate pe spinare, într-o tolbă din piele de vidră. Cu asemenea înfăţişare şi încălărat cu nespusă gravitate pe bidiviul lui şarg, Calul, fiindcă aşa îl chema, pătrunse călare în fort fără să se întoarcă nici la stânga şi nici la dreapta, dar aruncând priviri piezişe spre grupurile de *squaws* aşezate la soare în faţa locuinţelor şi înconjurate de nenumăraţi plozi de toate rasele. Veştile proaste aduse de Calul erau cam următoarele: *Squaw* a lui Henry Chatillon, o femeie cu care el avusese de ani de zile legăturile cele mai strânse ce pot exista între sexe în regiunea aceea, era foarte rău bolnavă. Ea şi copiii ei se aflau în satul lui Vifor, cale de câteva zile de la fort. Henry dorea nespus s-o vadă pe femeia aceea încă înainte ca ea să-şi dea sufletul, după

cum nu mai puţin era dornic să ia toate măsurile pentru îngrijirea şi traiul copiilor lui, la care ţinea tare mult. A nu-i respecta asemenea dorinţă ar fi fost o dovadă de neomenie. Aşa că am lăsat baltă planul de a ne alătura la satul lui Smoke şi de a ne duce împreună cu el la adunare, iar în schimb am hotărât să ne alăturăm lui Vifor şi să ne facem sălaş în satul său.

De câteva săptămâni nu mă simţisem prea bine, dar în a treia noapte după ce ajunsesem la Fort Laramie, am fost trezit din somn de nişte dureri atroce, şi mi-am dat seamă că eram lovit de aceeaşi boală[1] care pricinuise atât de grele pierderi armatei pe Rio Grande. Într-o zi şi jumătate fusesem adus într-un hal de nemaipomenită slăbiciune, şi nu eram în stare să merg fără eforturi deosebite şi fără să înfrunt durerile. Neavând de unde primi nici un sfat medical şi nici cum să ţin regim, am hotărât să las toată grija însănătoşirii pe seama Providenţei şi să folosesc, fără a lua seama la tulburări, orice strop de vlagă ar mai rămâne în mine. Aşa că în ziua de douăzeci iunie am plecat de la Fort Laramie ca să ajungem la satul lui Vifor. Deşi ajutat de oblâncul şi spatele înalte ale „şcii de munte", de-abia mă puteam ţine pe cal. Înainte de a pleca de la fort am angajat un alt om, un canadian cu plete lungi, pe nume Raymond, cu un chip ca de cucuvea şi în contrast destul de ciudat cu înfăţişarea isteaţă a lui Deslauriers. Şi n-a fost singura întărire a grupului nostru. Un negustător ambulant indian, cu numele de Reynal ni s-a alăturat şi el, dimpreună cu *squaw* a lui, Margot, doi nepoţi de-ai ei, prietenul nostru spilcuit, Calul, şi fratele lui mai tânăr, Grindină. În această formaţie am

[1] O varietate de holeră.

pornit cu toţii peste prerie, dar nu pe calea bătătorită, ei luând-o peste colinele golaşe şi triste de pe malul celălalt al văii lui Laramie Creek. Cu totul, indieni şi albi, eram opt bărbaţi şi o femeie.

Reynal, negustorul, întruchipare a mulţumirii de sine găunoase şi vane, ducea în mână sabia de cavalerist a Calului, foarte încântat fiind de inutila dar arătoasa lui podoabă; petrecându-şi jumătate din viaţă printre indieni, adoptase nu numai obiceiurile, ci şi modul de a gândi al acestora Margot, o matahală de femeie de peste două sute de funturi greutate, stătea în coşul unui *traineau* de felul celor pe care le-am descris mai înainte; alături de trupul ei uluitor de masiv se aflau felurite alte articole casnice, iar după ea venea tras de funie un cal de povară, încărcat cu acoperământul cortului lui Reynal. Deslauriers păşea sprinten pe lângă căruţă şi Raymond venea în urmă înjurând de mama focului caii de rezervă a căror grijă cădea în sarcina lui. Tinerii indieni neastâmpăraţi ca argintul viu, cu tolbele de săgeţi pe spate şi arcurile în mână, alergau galopând peste coline şi speriau din când în când câte un lup sau o antilopă ascunse prin tufărişurile dese de pe costişe. Shaw şi cu mine eram întru totul pe potriva acestei cete pestriţe şi în lipsă de altceva mai de soi ne făcusem rost de îmbrăcăminte din piele de căprioară, la fel cu puitorii de capcane. În fruntea tuturor mergea Henry Chatillon. Şi aşa am trecut deal după deal şi vale după vale printr-un ţinut sterp, prăpăstios şi atât de rău pârjolit de soare că nici una dintre plantele obişnuite pe pământurile noastre blagoslovite nu se arăta pe acolo, cu toate că existau foarte multe ierburi medicinale ciudate, mai cu seamă pelin, ce acopereau fiecare coastă în tovărăşia cactuşilor întinşi

ca niște reptile pe marginile tuturor vâlcelelor. În cele din urmă am urcat pe o colină înaltă și caii călcau pe sfărâmături de cremene, de agat sau de jasp până ce, ajungând pe culme, am privit în jos la malurile sălbatice ale lui Laramie Creek care șerpuiește pe valea adâncă, parcă la mari depărtări, și trece dintr-un mal într-altul al dealurilor apropiate, printre pâlcurile de arțari și frasini. Râpe înalte, albe ca varul și înșiruite una după alta, mărginesc șuvița de crânguri și verdeață, către care am coborât ca să așezăm tabără pentru noapte. A doua zi dimineața am străbătut o întindere largă de iarbă bogată ce se desfășura pe malul râului, iar la capătul ei am dat de un pâlc de copaci la umbra cărora se aflau ruinele unui vechi punct de negoț, cu clădirile durate din bârne. Crângul era înspuzit de trandafiri sălbatici, și aromele lor suave ne făceau să ne-aducem aminte de casă. Când am ieșit dintre copaci, un șarpe cu clopoței gros cât brațul unui bărbat și lung de mai bine de patru picioare care stătea încolăcit pe-o stâncă, înălță capul și șuieră amenințător înspre noi; un iepure cenușiu, de două ori mai mare decât cei din Noua Anglie a zbughit-o în sărituri prelungi de sub ferigile bogate; ploieri zburau țipând pe deasupra capetelor noastre și o haită de câini de prerie începură să urle strașnic la noi din gurile vizuinelor răspândite pe câmpia aridă de la marginea pajiștilor. Deodată, o antilopă sări dintre tufișuri și căscă ochii mari înspre noi, apoi își înălță codița albă și-o zbughi în goană, ca un ogar. Cei doi tineri indieni dădură într-o vâlcea peste un lup alb mare cât un viței și, scoțând strigăte ascuțite, se luară după el în galop, dar lupul sări în apă și trecu înot către malul celălalt. Pe urmă se auzi trosnetul unei împușcături și glonțul șuieră fără să-l atingă peste capul

lupului care se cățăra iute pe malul abrupt aruncând în urmă pământ și pietre ce se rostogoleau în apă. Am mai înaintat puțin și am avut prilej să vedem, pe malul de dincolo, un spectacol puțin obișnuit chiar și pentru locurile acelea; căci, ieșind din mijlocul copacilor, o turmă de vreo două sute de elani se revărsă în poiană pocănind din coarne pe când se buluceau grămadă către lărgime. De cum dădură cu ochii de noi o luară la goană umplând poiana și pierzându-se în crângul și tufărișurile din marginea cealaltă. Către stânga, cât vedeai cu ochii, se arăta o întindere golașă; înspre dreapta se căsca o râpă prăpăstioasă și la poalele ei curgea Laramie Creek. Nu peste multă vreme ne-am trezit în capul unui pripor abrupt deschis asupra unei văi înguste și lungi de cel puțin o milă pe marginea râului, acoperită cu iarbă grasă și înaltă și copaci răzleți. Când am ajuns la capătul ei, ne-am oprit și am așezat tabăra. Un plop bătrân și uriaș își întindea orizontal ramurile pe deasupra cortului nostru. În locul acela, Laramie Creek făcea un cot larg și aproape că ne înconjura tabăra; curgea pe la poalele unui șir de râpe înalte și albe care se uitau maiestuoase la noi de pe malul dimpotrivă. Pâlcuri dese de copaci se răsfirau la dreapta noastră: râpele erau și ele pe jumătate acoperite de tufărișuri, iar în spate câțiva plopi punctau preria ici și colo, așa că oricine ar fi venit din partea aceea, prieten sau vrăjmaș, putea fi văzut de la o milă depărtare. Aici am hotărât să rămânem și să așteptăm sosirea lui Vifor, fiindcă fără îndoială ăsta trebuia să-i fie drumul către tabăra de la La Bonté. N-ar fi avut nici un rost să plecăm în căutarea lui, atât din pricina terenului foarte accidentat și greu de străbătut, cât și din pricină că nu știam unde anume se află și dincotro are să vină; pe deasupra, caii erau

aproape istoviţi de puteri, iar starea mea numai pentru drum nu era potrivită. Aveam la îndemână iarbă bună, apă din belşug, peşte din râu şi destul vânat mărunt, adică antilope şi căprioare, deşi de bizoni nu se arăta nici urmă. Un singur lucru ne stânjenea deplina mulţumire: destul de aproape de noi se afla o întindere de pământ acoperit cu tufişuri şi iarbă uscată pe unde n-ar fi fost deloc înţelept să umblăm, căci mişuna de şerpi cu clopoţei. Henry Chatillon l-a trimis din nou pe Calul către aşezarea ştiută de el, cu vorbă pentru *squaw* a lui ca ea şi rudele ei să părăsească numaidecât aşezarea şi să vină cu toată graba înspre locul unde ne aflam noi.

Viaţa noastră de toate zilele a devenit curând la fel de rânduită ca a unei gospodării statornic aşezate. În mijloc se afla copacul cel bătrân şi ostenit de vremuri; puştile şedeau de obicei sprijinite de trunchiul lui masiv şi şeile pe pământ, în jur; rădăcinile îi erau încâlcite şi aşa fel întreţesute încât alcătuiau câteva fotolii pe care puteai foarte bine sta să citeşti ori să fumezi; dar, în general, ceasurile cele mai interesante ale zilei erau cele ale meselor, pentru că adunasem provizii îmbelşugate. Din tufişuri ieşea mereu câte o antilopă ori o căprioară, iar trunchiul plopului se vedea numaidecât împodobit cu hălci de carne. Tabăra aceea o am limpede zugrăvită în minte: copacul bătrân, cortul alb cu Shaw adormit la umbra lui, şi prăpăditul de cort al lui Reynal ridicat chiar pe malul apei. Cortul acesta era o biată alcătuire cu formă de cuptor făcută din piei de bizon murdare şi hârtănite aşezate pe nişte pari îmbinaţi; una din părţi era liberă şi într-o parte a deschizăturii atârnau cornul cu praf de puşcă şi punga cu gloanţe a proprietarului, dimpreună cu pipa lui lungă şi roşie, o tolbă masivă din piele de vidră, arcul şi săgeţile; fiindcă

Reynal, indian în aproape toate în afară de culoarea pielei, prefera să vâneze bizoni cu asemenea arme rudimentare. În întunecimea acestei locuinţe cu aspect de peşteră putea fi observată doamna Margot cu silueta sa supramasivă rătăcită printre instrumentele sale casnice, printre blănuri, piei, pături şi traistele de piele vopsită, unde se păstrează carnea uscată. Aici îşi făcea veacul de la răsăritul şi până la apusul soarelui, icoană vie a lăcomiei şi puturoşeniei, în vreme ce drăgăstosul ei proprietar fuma, cerşea de la noi fel de fel de fleacuri, sau mintea de-ngheţa apele povestind isprăvi de-ale lui, ori se întâmpla să fie ocupat cu mult mai folositoarea îndeletnicire a pregătirii unor delicatese de prerie. La treaba asta din urmă era el mare meşter; îşi unea forţele cu ale lui Deslauriers şi numai ce-i vedeai trebăluind în jurul focului în vreme ce Raymond orânduia în chip de faţă de masă, pe iarba de dinaintea cortului, o piele de bizon frumos vopsită cu lut alb. Pe ea aranja grijuliu ceştile şi farfuriile; pe urmă venea în patru labe, ca un câine, şi vâra capul prin deschizătura cortului. Numaidecât îi vedeam chipul şi ochii rotunzi, ca de bufniţă, rostogolindu-se în orbite ca şi cum ce avea să ne spună abia atunci îi trecuse prin minte; făcând parcă un imens efort să-şi adune gândurile, ne vestea că cina e gata şi în aceeaşi clipită se şi retrăgea.

La apusul soarelui, vreme când întreg ţinutul sălbatic şi pustiu căpăta altă înfăţişare, erau aduşi caii la tabără. Toată ziua păscuseră pe pajiştile din jur, dar la căderea serii îi priponeam aproape de cort. În vreme ce întunericul se înstăpânea peste prerie, stăteam la taifas în jurul focului până când ne cuprindea moleşeala somnului, iar atunci ne aşterneam şeile căpătâi, ne înfăşuram în pături şi ne culcam. La vremea aceea devenisem prea

lenevoşi ca să mai punem strajă: Henry Chatillon însă îşi lua în fiecare seară cu el în pătură arma încărcată, obicei de la care nu s-a abătut niciodată, câtă vreme am făcut tabără acolo. Şi Henry era un om mult prea îndrăzneţ ca să-şi ia asemenea măsuri de prevedere fără motiv temeinic. Din când în când, câte un semn ne arăta că situaţia noastră nu era dintre cele mai sigure; ştiam că mai multe cete războinice ale indienilor Crow se aflau prin împrejurimi şi una dintre ele, trecând pe acolo cu câtva timp înaintea noastră, jupuise coaja de pe un copac din apropiere şi pe lemnul alb desenaseră un fel de ieroglife ca să dea astfel de veste că şi cotropiseră pământurile vrăjmaşului, sfidându-i în acest chip pe cei din neamul Dahcotah. Într-o dimineaţă, o negură deasă se lăsase asupra ţinutului. Shaw şi cu Henry plecaseră să dea o raită călare, dar se întoarseră numaidecât cu o veste neaşteptată: nu prea departe de tabără, la o bătaie de puşcă, dăduseră peste urmele proaspete ale unei cete de vreo treizeci de călăreţi. Nu puteau fi albi şi nu puteau fi indieni Dahcotah, deoarece ştiam că nici o ceată a acestora nu se afla prin împrejurimi; prin urmare, nu puteau fi decât indieni Crow. Mulţumită ceţei groase şi binevenite scăpasem de bătălie grea; dacă ne-ar fi zărit tabăra nu încape îndoială că ne-ar fi atacat, pe noi şi pe tovarăşii noştri indieni. Chiar dacă am mai fi avut vreo îndoială în privinţa asta, ea ne-a fost risipită peste o zi sau două de către doi sau trei indieni Dahcotah care au venit la noi şi ne-au povestit că în dimineaţa aceea stătuseră ascunşi într-o văiugă de unde îi văzuseră şi îi număraseră pe indienii Crow; ne-au mai spus că îi urmăriseră, având grijă să nu fie observaţi, până ce au trecut dincolo de Chugwater; că acei indieni Crow descoperiseră cinci cadavre Dahcotah

ridicate, după datină, în copaci, le-aruncaseră jos, lipiseră ţevile puştilor de ele şi trăseseră până le făcuseră fărâme.

Chiar dacă nu era prea sigură, tabăra noastră era în schimb destul de confortabilă; cel puţin pentru Shaw, fiindcă pe mine mă chinuia boala şi mă supăra amânarea îndeplinirii planurilor ce ni le făcuserăm. Când mă mai lăsa boala şi puteam aduna ceva puteri, plecam călare bine înarmat şi dădeam câte o raită prin prerie, mă scăldam în râu împreună cu Shaw, sau porneam la război împotriva locuitorilor unui sat de câini de prerie aflat în apropiere. Seara, adunaţi în jurul focului, ne întreceam în vorbe de ocară la adresa nestatorniciei şi neseriozităţii indienilor şi-l trimiteam la toţi dracii pe Vifor şi pe ai lui. Până la urmă aşteptarea a ajuns de neîndurat.

– Mâine dimineaţă, am dat eu de veste, mă duc până la fort să văd dacă pot afla ceva noutăţi.

Târziu în aceeaşi noapte, când focul abia mai pâlpâia şi toţi cei din tabără adormiseră, se auzi din întuneric un strigăt puternic. Henry sări numaidecât în picioare, recunoscu glasul, dădu răspuns, şi prietenul nostru spilcuit, Calul, veni călare în mijlocul taberei; chiar atunci se întorcea din misiunea avută la aşezarea indienilor. Îşi priponi foarte liniştit iapa şi fără să scoată o vorbă se aşeză lângă foc şi începu să mănânce, dar atitudinea lor filozofică, de-un calm cu neputinţă de tulburat, se dovedi a fi prea de tot pentru răbdarea noastră. Unde se afla acea aşezare a indienilor? – la vreo cincizeci de mile spre sud de locul unde era tabăra noastră; se mişcau foarte încet, şi n-aveau să sosească mai devreme de-o săptămână. Şi unde se găsea *squaw* a lui Henry? – venea înspre noi cât de repede putea

împreună cu Malito-Tatonka şi ceilalţi fraţi ai ei, însă noi n-aveam s-o vedem niciodată fiindcă era pe moarte şi toată vremea întreba de Henry. Chipul bărbătesc al lui Henry se înnegură şi se posomorî; ne spuse că dacă eram şi noi de aceeaşi părere, el ar fi plecat dimineaţa să-i iasă în întâmpinare, şi-atunci Shaw spuse că e gata să-l însoţească.

La răsăritul soarelui am pus şeile pe cai. Reynal se împotrivi din toate puterile spunând că nu-l putem lăsa singur, fără alt sprijin decât cei doi canadieni şi tinerii indieni, când duşmanii mişunau prin împrejurimi. Fără să luăm în seamă plângerile lui, am plecat şi l-am lăsat, iar când am ajuns la locul de vărsare a râului Chugwater ne-am despărţit, Shaw şi cu Henry luând-o la dreapta pe malul râului, şi eu îndreptându-mă spre fort.

Luându-mi pentru o vreme rămas bun de la prietenul meu şi de la nefericita femeie, am să înscriu aici un episod despre ce am văzut şi ce am făcut la Fort Laramie. Până acolo nu erau mai mult de optsprezece mile, şi le-am străbătut în trei ceasuri. În poartă am dat peste o siluetă pipernicită înveşmântată din cap până-n picioare într-o manta canadiană – de culoare albă dar tare murdară şi ţinând de-o curea de piele crudă o mârţoagă de cal sălbatic prins de el nu de mult. Avea trăsăturile ascuţite şi proeminente, ochii sfredelitori şi ca de şarpe licăreau în întunecimea de sub gluga mantăii, trasă peste faţă ca un capişon de călugăr capucin. Faţa parcă-i era o bucată de piele veche, iar gura i se lăbărţa de la o ureche la cealaltă. Întinzând spre mine mâna lui ciolănoasă şi lungă, mă întâmpină cu ceva mai mult decât obişnuitul salut de gheaţă indian, fiindcă eram prieteni cât se poate de buni. Spre folosul amândurora făcusem schimb de cai şi Paul,

considerându-se tratat cu omenie, răspândise vorba în stânga şi-n dreapta că omul alb are o inimă de aur. Era un indian Dahcotah din Missouri, fiul vestit al tălmaciului pe jumătate alb pe jumătate indian Pierre Dorion, atât de deseori pomenit în *Astoria* lui Washington Irving[1]. Îmi spuse că se ducea la aşezarea de negoţ a lui Richard ca să-şi vândă calul unor emigranţi ce făcuseră tabără acolo şi mă rugă să mă duc cu el. Am trecut amândoi prin vad, Paul trăgându-şi după sine sălbăticiunea. De îndată ce-am ajuns pe câmpiile nisipoase de peste râu, i s-a dezlegat limba. În felul său, Paul era un soi de cosmopolit; fusese prin aşezările albilor şi vizitase şi-n vreme de pace şi-n vreme de război cele mai multe triburi aflate pe o rază de o mie de mile. Vorbea un fel de jargon franţuzesc şi un altul englezesc, dar cu toate astea rămăsese indian din creştet şi până-n tălpi; şi când pomenea de isprăvile sângeroase ale conaţionalilor săi împotriva duşmanilor, ochii lui mici păreau că i se aprind în cap. Îmi povesti cum cei din tribul Dahcotah măcelăriseră un sat întreg din neamul Hohay de pe cursul superior al fluviului Missouri, ucigând până la unul bărbaţi, femei şi copii; şi cum, fiind cu mult mai numeroşi, înconjuraseră şaisprezece viteji războinici Delaware care se luptaseră ca nişte lupi, pierind până la ultimul, în mijlocul puhoiului de vrăjmaşi. Mi-a mai spus încă o istorie, căreia nu i-am dat crezare până ce am auzit-o întărită din atâtea izvoare diferite, încât neîncrederea mea aproape că s-a spulberat.

---

[1] În *Astoria* (1836, revăzută în 1849), Washington Irving povesteşte istoria aşezării de negoţ cu acelaşi nume, înfiinţată în nord-vestul Oregonului de negustorul şi omul de afaceri *John Jacob Astor* (1763-1848), la 1811.

Cu şase ani în urmă, un individ cu numele de Jim Beckworth, o corcitură cu sânge francez, american şi negru, umbla cu treburi de negustorie pe seama lui *Fur Company* printr-un sat mare al indienilor Crow. Vara trecută, Jim Beckworth fusese la Saint Louis. E un ticălos de soiul cel mai josnic; crud şi perfid, nu ştie ce e cinstea sau onoarea – asta e cel puţin faima de care se bucură în prerie. El nu poate fi însă judecat cu măsurile obişnuite în ce priveşte firea oamenilor, fiindcă deşi ar fi în stare să înjunghie un om în somn, este capabil şi de acte de curaj dintre cele mai uluitoare, cum ar fi, de pildă, următorul: pe când se afla el în aşezarea aceea mare a indienilor Crow, o ceată de război din neamul Blackfoot, între treizeci şi patruzeci la număr, au pornit să prade prin ţinuturile celorlalţi, ucigând pe cei pe care-i întâlneau răzleţi şi furând caii pe unde-i găseau. Războinicii din neamul Crow au dat de urmele lor şi i-au înghesuit aşa de tare, încât n-au mai avut pe unde scăpa; văzând asta, cei din neamul Blackfoot au ridicat la poalele unei prăpăstii o întăritură de buşteni semicirculară, şi cu sânge rece au stat să-şi aştepte acolo vrăjmaşii. Buştenii şi crengile, rânduite într-un fel de zid de patru sau cinci picioare, îi proteguiau în faţă. Cei din neamul Crow ar fi putut să treacă peste parapet şi să-i nimicească pe duşmani; totuşi, deşi erau de zece ori mai numeroşi, nici prin cap nu le-a trecut să ia cu asalt mica redută. Asemenea faptă ar fi fost cu totul nedemnă, după obiceiurile lor de a duce războiul. Ţipând şi urlând, sărind de colo-colo ca nişte diavoli dezlănţuiţi, au descărcat o ploaie de gloanţe şi săgeţi asupra buştenilor; nici unul din neamul Blackfoot n-a fost atins, dar mai mulţi din neamul Crow au fost doborâţi, în ciuda săriturilor şi a mişcărilor bruşte

dintr-un loc în altul. În felul acesta copilăresc s-a purtat bătălia vreme de un ceas sau două. Din când în când câte un războinic din neamul Crow, într-o exaltare de vitejie trufaşă, dădea glas strigătului său de război, se lăuda că el este cel mai brav şi cel mai de seamă om de pe lume, înhăţa securea, se repezea şi izbea cu toată puterea în redută şi-apoi se întorcea spre ai lui ca să cadă răpus de-o ploaie de săgeţi; nici nu se gândeau să organizeze un atac combinat. Indienii Blackfoot stăteau în siguranţă în dosul redutei lor. În cele din urmă, Jim Beckworth îşi pierdu răbdarea şi le strigă celor din neamul Crow:

– Sunteţi cu toţii nişte proşti şi nişte babe. Veniţi cu mine, dacă vreunul dintre voi este îndeajuns de viteaz, şi-am să v-arăt eu cum se luptă.

Îşi scoase de pe el bluza de puitor de capcane făcută din piele de căprioară, şi se lăsă gol aşa cum erau şi indienii. Îşi lăsă puşca pe pământ, luă în mână o secure uşoară şi o zbughi la fugă peste prerie către dreapta, ferit de ochii vrăjmaşului de-o ridicătură de pământ. Pe urmă se căţără pe stânci până pe buza prăpăstiei din spatele lor. Patruzeci sau cincizeci de tineri din neamul Crow se luară după el. După strigătele şi gălăgia ce se înălţau de jos şi-a dat seama că indienii Blackfoot sunt chiar dedesubtul lui; şi-a făcut vânt şi a sărit de pe stâncă drept în mijlocul lor. În cădere l-a prins pe unul de plete, l-a trântit la pământ şi l-a răpus cu *tomahawk*-ul; pe urmă l-a prins pe altul de cureaua de la brâu, l-a tăiat şi pe acesta şi, sărind în picioare, a scos strigătul de război al indienilor Crow. Rotea cu atâta furie securea în jurul său, încât vrăjmaşii uluiţi s-au retras şi i-au făcut loc. Dacă ar fi vrut, ar fi putut numaidecât să sară peste parapet, s-o ia la sănătoasa şi să scape teafăr; dar

nu mai era nevoie, căci scoţând strigăte diavoleşti, războinicii Crow începură să cadă unul după altul de pe stâncă în vizuina duşmanului. Restul războinicilor Crow răspunseră şi ei strigătului de război auzit de dincolo de întăritură şi dădură năvală cu toţii deodată. Lupta corp la corp din interiorul redutei a fost înfricoşătoare; câteva minute indienii Blackfoot au luptat şi au strigat ca leii; dar măcelul a luat repede sfârşit şi trupurile sfârtecate au fost stivuite unul peste altul la poalele prăpastiei. N-a scăpat nici un singur războinic Blackfoot.

Când Paul îşi termină istorisirea, ne apăru în faţa ochilor şi fortul lui Richard, având în jurul lui o mulţime dezordonată de bărbaţi şi ceva mai încolo, în faţă, o tabără de emigranţi.,

– Ei Paul, îl întrebai eu, unde-s oamenii tăi?

– N-au sosit încă, răspunse el. Poate-or sosi mâine.

Două mari aşezări dintr-o ramură a neamului Dahcotah veniseră tocmai din Missouri, cale de trei sute de mile, ca să se alăture expediţiei războinice şi erau aşteptaţi să sosească la fortul lui Richard în dimineaţa aceea. Deocamdată nu se vedea nici un semn că s-ar afla pe aproape, aşa că, strecurându-mă prin mulţimea gălăgioasă şi cam afumată de băutură, am pătruns într-o încăpere de bârne şi lut, cea mai mare din fort. Era înţesată de bărbaţi de felurite rase şi cu felurite înfăţişări, toţi ciupiţi de băutură, mai cu milă sau mai cu nădejde. Se părea că o ceată, de emigranţi către California descoperiseră abia acum, în zilele din urmă, că se împovăraseră cu prea multe provizii pentru călătorie. De aceea, o parte din ele o aruncaseră sau o vânduseră în mare pagubă diferiţilor negustători; dar de bogata lor provizie de whisky din Missouri hotărâseră

să se scape numaidecât, bându-l acolo, pe loc. Aşa că puteai vedea în jur destule *squaws* cherchelite întinse pe maldăre de piei de bizon; mexicani jegoşi, înarmaţi cu arcuri şi săgeţi; indieni în stare de beţie potolită; canadieni pletoşi şi puitori de capcane, colonişti din pădurile americane în hainele lor cafenii de stofă ţesută în casă şi purtând la cingătoare, la vedere, mult-îndrăgitele pistoale şi cuţite de vânătoare. În mijlocul încăperii, un bărbat înalt şi subţire, îmbrăcat cu o haină largă şi ponosită, vorbea celorlalţi în stilul înflăcărat al oratorilor de bâlci. Cu o mână spinteca aerul, iar în cealaltă ţinea cu nădejde un clondir cafeniu de whisky şi-l ducea în fiecare clipă la gură, uitând că dăduse conţinutul de duşcă mai de mult. Richard mă prezentă foarte ceremonios acelui personaj, care nu era nimeni altcineva decât colonelul R., odinioară conducător al convoiului. Cum nasturi nu aveam, colonelul mă apucă numaidecât de franjurile de piele ai bluzei, şi începu să-mi explice în ce situaţie se află. Îmi spuse că oamenii lui se răzvrătiseră şi îi luaseră comanda; dar el încă mai avea asupra lor autoritatea conferită de o minte superioară; în toate privinţele, în afară de titlu, tot el rămăsese şef al grupului. În timp ce colonelul vorbea, eu mă uitam în jur la adunătura aceea pestriţă şi nu mă puteam împiedica să mă gândesc că bietul colonel era tot ce putea fi mai nepotrivit pentru a conduce astfel de oameni peste deşerturi, tocmai până în California. Cu totul deosebiţi de ceilalţi, trei tineri înalţi şi voinici, strănepoţi ai lui Daniel Boone[1], atrăgeau atenţia. Se vedea bine că moşteniseră firea aventuroasă a acelui prinţ al pionierilor; dar n-am putut observa nici ur

[1] Vezi nota de la pag. 10.

semn al spiritului calm şi cumpănit care îl caracterizase în cea mai mare măsură pe străbun.

La cumplite încercări i-a mai supus soarta, peste câteva luni, pe unii dintre membrii acestui convoi. La ultima sa întoarcere din California, generalul Kearney ne-a povestit cele întâmplate. Ajungând în munţi, calea le-a fost stăvilită de nămeţii de zăpadă şi, înnebuniţi de ger şi de foame, s-au mâncat unii pe alţii!

Harababura aceea m-a plictisit repede şi i-am spus lui Paul:

– Hai, Paul, să plecăm de-aici.

Tovarăşul meu stătea la soare, lângă zidul fortului. Se ridică numaidecât, încălecă, şi plecarăm împreună către Fort Laramie. Când am ajuns acolo, pe poartă tocmai ieşea un bărbat cu o raniţă în spate şi cu puşca pe umăr; alţii se strânseseră roată în jurul său şi dădeau mâna cu el, ca de bun rămas. Mi s-a părut lucru ciudat ca un om să plece în prerie de unul singur şi încă pe jos. Explicaţia am aflat-o repede. Perrault – dacă îmi aduc bine aminte, aşa îl chema pe canadian – se certase cu *bourgeois*, şi fortul devenise un loc prea fierbinte pentru el. Autoritatea lui atât de provizorie îl făcuse pe Bordeaux să-şi piardă capul şi să-l insulte pe Perrault, iar acesta îl pocnise. Cei doi săriseră apoi unul la altul şi se încăieraseră în mijlocul fortului. Într-o clipă, Bordeaux a ajuns la pământ, cu totul în puterea canadianului furios; dacă n-ar fi fost acolo un indian bătrân, frate cu *squaw* a lui, care să-l ia în braţe şi să-l potolească pe adversar, nu i-ar fi fost deloc moale lui Bordeaux. Perrault se smulsese din braţele indianului şi amândoi albii dădură fuga la odăile lor să-şi ia de acolo puştile; văzându-l însă, din uşa odăii, pe canadian cu puşca în mână stând în curte şi strigând la el să iasă

afară şi să primească lupta, lui Bordeaux îi pieri tot curajul, aşa că hotărî să rămână unde se afla. Degeaba îi strigase bătrânul indian, cumnatu-său adică, dezgustat de atâta laşitate, să iasă în prerie şi să lupte după obiceiul oamenilor albi; degeaba i se alăturase şi *squaw* a lui Bordeaux, la fel de revoltată, strigând la domnul şi stăpânul ei că e un câine şi o babă neputincioasă. Totul s-a dovedit zadarnic. Bordeaux se arătă a fi mai mult cuminte decât viteaz şi nu se clinti de la locul său. Perrault stătuse o vreme şi revărsase tot soiul de sudalme şi epitete batjocoritoare la adresa mişelului de *bourgeois*, până când ajunse şi el la capătul puterilor, se lăsă păgubaş, umplu o traistă cu carne uscată, o aruncă de-a spinare şi porni de unul singur către Fort Pierre, tocmai pe Missouri, cale de trei sute de mile numai prin ţinuturi pustii şi mişunând de indieni duşmănoşi.

În noaptea aceea am rămas la fort. A doua zi dimineaţa, după ce luasem gustarea, stăteam de vorbă prin curte cu un neguţător cu numele de McCluskey şi am băgat de seamă un indian ciudat stând rezemat de stâlpul porţii. Era un bărbat înalt, voinic, cu trăsături viguroase.

– Cine-o fi indianul de la poartă? am întrebat.

– Ăsta-i Vifor, mi-a răspuns McCluskey. El e cel care a stârnit tot tărăboiul ăsta despre război. Aşa fac totdeauna cei din tribul Sioux; nu se mai satură să-şi taie unii altora beregăţile; doar la atâta lucru se pricep; în loc să stea la aşezările lor şi să facă rost de piei ca să ni le vândă nouă iarna. Dacă mai ţine mult războiul ăsta, cred că sezonul viitor n-o să facem nici o brânză cu neguţătoria noastră.

Asta era părerea tuturor neguţătorilor, toţi până la unul porniţi împotriva războiului din pricina daunelor

de neînlăturat ce-avea să le aducă îndeletnicirii lor. Vifor îşi părăsise aşezarea doar cu o zi înainte, ca să facă o vizită la fort. Setea lui de război ajunsese acum mult mai potolită decât atunci când pusese prima dată la cale planurile pentru răzbunarea feciorului. Pregătirile lungi şi întortocheate în vederea expediţiei depăşeau cu mult posibilităţile firii sale nestatornice. Iar în dimineaţa aceea Bordeaux a tăbărât pe el, i-a făcut fel de fel de daruri şi i-a explicat răbdător că de s-o ţine numai de războaie are să-şi nenorocească toţi caii şi n-o să mai aibă când vâna bizoni ca să facă negoţ cu oamenii albi; pe scurt, îi spunea că e un prost dacă se gândeşte la asemenea isprăvi şi că mult mai bine ar face dacă s-ar hotărî să rămână cuminte în aşezarea şi în cortul lui şi să-şi fumeze liniştit pipa, ca un om înţelept ce se afla. Se vedea limpede că hotărârea lui Vifor începe să se clatine; începuse să se plictisească, asemenea unui copil, de planurile ce-i stătuseră cel mai aproape de suflet. Nespus de bucuros, Bordeaux începu a proroci că Vifor n-are să mai plece la război. Cum dragostea mea de oameni rămânea mult în urma curiozităţii, eram destul de supărat că până la urmă se putea să pierd rarul prilej de a vedea desfăşurându-se ceremoniile de război. La urma urmei, Vifor nu făcuse altceva decât să scapere amnarul, dar vâlvătaia se întinsese pretutindeni. Toate ramurile apusene ale indienilor Dahcotah porniseră la război; şi, după câte îmi spunea McCluskey, şase mari aşezări se şi adunaseră pe malurile unui râuleţ, la vreo patruzeci de mile depărtare de la fort, şi zilnic, înălţau rugi către Marele Spirit să le dea sprijin în greaua lucrare la care porniseră. McCluskey abia se despărţise de ei şi presupunea că se aflau în drum spre tabăra de la La Bonté, unde aveau să ajungă în răstimp de-o săptă-

mână, *dacă nu cumva aveau să afle că pe-acolo nu* se *găseau bizoni.* Condiţia asta nu-mi plăcea mie deloc, fiindcă la timpul acela prin împrejurimi se găseau foarte puţini bizoni. Mai era vorba şi de cele două sate Minnicongew pomenite de mine mai înainte; numai că înspre prânz veni un indian de la fortul lui Richard şi aduse vestea că s-au certat, că se despart şi pornesc fiecare într-altă parte. Ca să vezi ce urmări putea să aibă whiskyul emigranţilor! Dându-şi seama că nu sunt cu nici un chip în stare să-l bea ei pe tot, vânduseră indienilor ce le rămăsese, şi nu era de fel nevoie să fii proroc ca să prezici urmările; o scânteie aruncată într-o magazie cu praf de puşcă n-ar fi putut avea urmări mai grabnice. Numaidecât invidiile vechi de cine ştie când, duşmăniile şi urile ascunse existente în orice aşezare indiană au răbufnit în certuri aprinse. Au dat cu totul uitării expediţia de război la care porniseră şi care îi făcuse să străbată până acum trei sute de mile de cale. Păreau nişte copii scăpaţi din frâu şi mistuiţi de cele mai pârjolitoare pasiuni ale oamenilor în toată firea. Mulţi au fost înjunghiaţi în hărmălaia şi îmbulzeala aceea; iar dimineaţa s-au împărţit în cete mărunte şi au pornit fiecare de capul lui înapoi spre Missouri. Mi-era teamă că, până la urma urmei, îndelung pregătita întâlnire şi ceremoniile ce trebuia s-o însoţească n-aveau să mai aibă niciodată loc iar eu urma să scap acest minunat prilej de a-i vedea pe indieni sub aspectul lor cel mai impresionant şi caracteristic; totuşi, dacă avea să se întâmple aşa, însemna că evit primejdia foarte reală de a fi jefuit şi dezbrăcat, sau poate chiar înjunghiat ori împuşcat în tot iarmarocul ăsta. Mângâindu-mă deci cu asemenea gânduri, am hotărât să mă întorc în tabără cu ce veşti putusem aduna.

Mi-am prins calul şi, spre marele meu necaz, am văzut că pierduse o potcoavă şi-şi zdrelise copita pe pietre. La Fort Laramie, pentru potcovitul unui cal se plăteşte modesta sumă de trei dolari potcoava; aşa că l-am legat pe Hendrick de un par din *corral* şi m-am dus să-l caut pe Roubidou, fierarul. Şi pe când stătea Roubidou cu copita între genunchi şi se îndeletnicea cu ciocanul şi raşpelul, iar eu mă uitam la el cum lucrează, auzii un glas străin adresându-mi-se:

– Aşaa... va să zică s-au mai dus încă doi! Ei, tot am mai rămas câţiva. Uite că Gingras şi cu mine plecăm, mâine-n munţi. Cred că azi-mâine ne vine şi nouă rândul. Îi grea viaţa, n-am ce zice!

Ridicai privirile şi dădui cu ochii de un bărbat nu mult mai înalt de cinci picioare, dar foarte lat în spete şi ciolănos. Arăta ca vai de el; bluza veche, din piele de căprioară era neagră şi lustruită de purtare şi grăsime, iar brâul, cuţitul, punga de gloanţe şi cornul de pulbere arătau limpede că fuseseră puse la trudă grea şi îndelungată. Primele articulaţii de la degetele picioarelor fuseseră de mult luate de degerăturile din ierni trecute, şi asta se vedea după forma mocasinilor. Întreaga înfăţişare şi tot echipamentul arătau că aveam de-a face cu un „puitor de capcane liber". Chipul îi era rotund şi bucălat şi exprima o nepăsare şi o veselie deloc potrivite cu vorbele abia rostite. Îl întrebai:

– S-au mai dus încă doi? Adică ce vrei să spui?

– Ei, indienii Arapahoe au mai ucis de curând în munţi pe încă doi de-ai noştri. Coadă-de-bivol a venit şi ne-a spus. Pe unul l-au înjunghiat pe la spate, şi pe celălalt l-au împuşcat chiar cu puşca lui. Asta-i viaţa pe-aici! Anul ăsta şi gata, mă las de pus capcane. *Squaw* a mea zice c-ar vrea un cal buiestraş şi nişte

panglicuţe roşii; am să strâng destule blăni de castor ca să-i pot face pe placul inimii, şi pe urmă – gata! Mă dau la fund şi trăiesc la o fermă.

– Ba oasele tale pe prerie-au să putrezească, Rouleau! zise un alt puitor de capcane aflat prin preajmă; era un bărbat vânjos, aspru la înfăţişare şi cu chip încruntat ca de câine buldog.

Rouleau se mulţumi să râdă, începu să fredoneze încetişor o melodie şi să schiţeze nişte paşi de dans cu picioarele lui boante.

– O să trecem pe la tabără pe la dumneavoastră destul de curând, mă anunţă celălalt.

– Bine, spusei eu, opriţi-vă la noi să beţi o cană de cafea; şi cum era vremea înaintată, m-am grăbit să părăsesc fortul.

Când să trec râul, m-am întâlnit cu un convoi de emigranţi.

– Încotro te duci, străinule? mă întâmpinară două-trei glasuri deodată.

– Cale de vreo optsprezece mile pe râu în sus.

– E târziu al naibii pentru o treabă ca asta! Ai face bine să te grăbeşti cât poţi, şi fii cu ochii în patru dacă dai de indieni!

Sfatul era prea înţelept ca să nu-l iau în seamă. Aşa că am trecut prin vad şi am pornit în trap întins pe preria de dincolo. Dar cum zice vorba: „porneşti cu graba şi te-ntâlneşti cu zăbava". Şi am dovedit adevărul zicalei când am ajuns la colinele aflate la trei mile depărtare de fort. Drumul avea semne destul de slabe, şi cum mersesem mai mult cu grăbire decât cu atenţie, l-am pierdut din ochi. Atunci am luat-o de-a dreptul, conducându-mă după Laramie Creek pe care-l zăream din când în când lucind sub soarele scăpătat pe fundul

cotului împădurit ce-mi venea către dreapta. Cu o jumătate de ceas înainte de asfinţit am ieşit chiar pe mal. Singurătatea sălbatică a acelor locuri te făcea să te înfiori. O antilopă ţâşni deodată dintre tufişurile din faţa mea. Pe când sărea graţios la nici treizeci de yarzi înaintea lui Hendrick, am tras şi am văzut-o cum se răsuceşte în loc şi cade. Deplin încredinţat că de-acum a mea era, m-am apropiat lăsând calul la pas şi încărcându-mi puşca în tihnă, când deodată am văzut-o sărind în sus, luând-o la fugă pe trei picioare şi pierzându-se în hăţişul de pe coline, unde nu mai aveam vreme să mă iau după ea. Peste vreo zece minute treceam de-a lungul unei văi adânci şi, uitându-mă întâmplător în urmă, văzui în lumina aceea nesigură că mă urmăreşte ceva. Presupunând c-o fi vreun lup, am coborât din şa, m-am tras în spatele calului, ascunzându-mă ca să-l por doborî; care nu mi-a fost mirarea când mi-am dat seama, după mers, că e vorba de altă antilopă. Se apropie cam până la o sută de yarzi, îşi încordă gâtul şi mă privi cu toată luarea-aminte. Am ochit cu grijă pata albă de pe piept şi eram cât pe-aci să trag, când antilopa tresări deodată, o luă la goană mai întâi într-o parte şi pe urmă în cealaltă, ca un vaporaş ce se împotriveşte furtunii, iar până la urmă o rupse la fugă cât o ţineau picioarele. Dar nu trecu mult şi se opri, întoarse capul şi se uită lung îndărăt, apoi iar se apropie de mine la trap, aşa cum făcuse şi mai înainte; însă nu chiar atât de vitejeşte, fiindcă după un timp se opri şi se uită la mine. Am tras; antilopa a făcut un salt şi a căzut pe spate. Am pornit spre ea, am măsurat distanţa şi am numărat două sute şi patru paşi. De îndată ce m-a simţit alături, antilopa a întors către mine ochii umbriţi de vălurile morţii. Parcă erau ochi de

femeie frumoasă – negri şi strălucitori. „Ce noroc că sunt aşa de grăbit, mi-am spus eu; dac-aş avea timp, te pomeneşti că m-ar chinui remuşcările."

M-am apucat s-o despic, nu chiar cu cea mai mare pricepere, am atârnat carnea la spatele şeii, am încălecat şi-am pornit mai departe. Colinele (şi nu-mi puteam aduce aminte nici măcar de una dintre ele), mă înconjurau din toate părţile. „S-a făcut prea târziu – mi-am zis atunci – ca să merg mai departe. Noaptea asta rămân aici, iar mâine dimineaţă am să-ncerc să găsesc drumul." Totuşi, făcând un ultim efort, am urcat o colină mai înaltă şi de-acolo, spre marea mea bucurie, am zărit panglica împletită a lui Laramie Creek plimbându-se ba într-o parte, ba în cealaltă, printre pâlcurile răzleţe de copaci; şi, hăt în depărtare, aproape cu totul ascuns în umbra copacilor, am zărit ruinele vechiului fort de negoţ. Am ajuns acolo la căderea serii. La lumina aceea înşelătoare nu era prea plăcut să te strecori printre copacii deşi şi tufişurile încâlcite de dedesubt. Stătui şi ascultai cu auzul încordat să prind foşnet de pas de om ori de sălbăticiune. Nu se clintea nimic în afara unei biete păsărele cafenii, pornită să ciripească zglobie printre ramuri. Tare m-am bucurat când am ieşit din nou la lărgimea preriei, unde-mi puteam da seama încă de la distanţă ce anume se apropie de mine. Când am ajuns la vărsarea pârâului Chugwater, se făcuse întuneric de-a binelea. Am lăsat dârlogii liberi şi calul să meargă după buna lui voie. Bietul cal o luă în trap mărunt condus de instinctul lui sigur, şi, pe la ceasurile nouă, începu să coboare priporul care ducea spre pajiştea unde ne aşezaserăm tabără. Pe când eu mă uitam zadarnic în toate părţile să văd lumina focului, Hendrick al meu, înzestrat cu simţuri

mai agere, necheză o dată cât îl ţineau puterile şi fără întârziere primi răspuns printr-un alt nechezat venit din depărtare. Doar câteva clipe mai trecură şi mă auzii strigat din întuneric de glasul lui Reynal, fiindcă el ieşise, cu puşca în mână, ca să vadă cine se apropie.

Reynal, *squaw* a lui, cei doi canadieni şi flăcăiaşii indieni erau acum singurii locuitori ai taberii, de vreme ce Shaw şi cu Henry Chatillon încă nu se întorseseră. S-au întors a doua zi, pe la prânz, cu caii ajunşi la capătul puterilor. Henry era tare amărât. Femeia murise, iar de acum încolo copiii lui trebuia să îndure fără nici o ocrotire asprimile şi amarnicele încercări ale vieţii duse de indieni. Dar nici chiar atât de grele necazuri nu-l făcuseră să dea uitării afecţiunea faţă de *bourgeois* ai săi, căci cu ajutorul rudelor lui indiene făcuse rost de două macaturi din piele de bizon, foarte frumos împodobit, pe care ni le puse dinainte ca daruri din partea lui.

Shaw îşi aprinse pipa şi îmi istorisi pe scurt cum se desfăşurase călătoria lor. După cum am mai spus, când eu mă dusesem la fort ne despărţiserăm la vărsarea Chugwaterului. Ei merseseră toată ziua pe lângă acest mărunt curs de apă, prin nişte locuri sterpe şi pustii. În mai multe rânduri dăduseră peste urmele proaspete ale unei mari cete de război, fiind fără îndoială vorba despre ceata de a cărei înfruntare noi scăpasem doar datorită ceţii. Cu un ceas înainte de asfinţitul soarelui şi fără să fi întâlnit pe cineva pe drum, au dat de corturile femeii lui Henry şi ale fraţilor ei care, ascultând de vorba trimisă de el, părăsiseră aşezarea indienilor şi se îndreptau înspre tabăra noastră. Corturile, cinci la număr cu toatele, erau gata ridicate, pe malul râuleţului. Femeia zăcea într-unul din ele, şi nu mai rămăseseră

din ea decât pielea şi oasele. De câtăva vreme nu mai era în stare nici să se mişte şi nici să vorbească. N-o mai ţinuse în viaţă decât nădejdea de a-l mai vedea o dată pe Henry, la care ţinea foarte mult şi cu adevărată credinţă. De cum intră el în cort, femeia îşi reveni în fire şi stătură amândoi de vorbă aproape toată noaptea. A doua zi dis-de-dimineaţă o aşezaseră într-un *traineau* şi porniseră cu toţii înspre tabăra noastră. Nu erau decât cinci războinici; în rest, doar femei şi copii. Se temeau cumplit de ceata de război a indienilor Crow aflată prin locurile acelea, căci dacă ar fi dat peste ei fără îndoială că i-ar fi ucis până la unul. Nu străbătuseră decât o milă sau două când zăriseră departe de tot, la marginea zării, un călăreţ. Se opriseră şi se adunaseră laolaltă cuprinşi de mare spaimă, şi nu le veni inima la loc decât multă vreme după ce călăreţul se pierduse în zare; pe urmă îşi văzuseră mai departe de drum. Henry mergea împreună cu Shaw puţin înaintea grupului de indieni, când Mahto-Tatonka, un frate mai mic al femeii, îi chemă cu mare grabă. Întorcându-se îndărăt, îi văzură pe toţi indienii înghesuiţi în jurul *traineau*-ului unde zăcea femeia. Abia apucară să-i mai audă gemetele de pe urmă; căci peste câteva clipe bolnava îşi dădu duhul în coşul vehiculului. Urmă un moment de linişte deplină; apoi indienii întonară în cor cântările lor de jelire a moartei, iar printre ele Shaw distinsese limpede acele sunete stranii asemănătoare cuvântului „aleluia" şi care, împreună cu alte câteva coincidenţe întâmplătoare, au dat naştere ideii absurde că indienii ar fi urmaşi ai celor zece triburi pierdute ale lui Israel.

Datina indiană cerea ca Henry, la fel cu celelalte rude ale răposatei, să facă acesteia daruri de preţ ce urmau să fie aşezate dimpreună cu trupul la locul de

veşnică odihnă. Împreună cu Shaw se despărţiseră de indieni şi porniseră către tabăra noastră unde, grăbindu-se cât puteau de mult, au ajuns, după cum am văzut, cam pe la prânz. După ce au luat cele trebuitoare, au făcut numaidecât cale întoarsă. Când au ajuns îndărăt la corturi se făcuse tare târziu şi era întuneric beznă. Au găsit corturile aşezate într-o vale, printre coline golaşe. Patru dintre ele abia puteau fi văzute în întunecime, dar al cincilea, cel mai mare, se afla luminat de flăcările unui foc făcut în interior şi care se vedea bine prin pieile crude aproape transparente. La sosirea lui acolo era linişte deplină. Corturile păreau cu totul pustii. Nu se simţea nici o mişcare şi întreaga scenă avea în sine ceva măreţ. Merseseră călare până aproape de intrarea în cort şi nu auzeau nimic altceva în afara tropotului cailor. O *squaw* ieşi din cort şi, fără să scoată o vorbă, luă în primire caii. Intraseră înăuntru şi găsiseră cortul plin de indieni; în mijloc ardea un foc şi părtaşii la priveghi stăteau pe trei rânduri în jurul lui. S-a făcut loc pentru noii veniţi, o mantie a fost întinsă în capul cortului ca să aibă pe ce se aşeza, s-a aprins o pipă şi le-a fost înmânată în cea mai deplină tăcere. Aşa petrecură cea mai mare parte a nopţii. Din vreme în vreme, focul ajungea doar o grămadă de tăciuni şi siluetele întunecate rânduite în jur abia mai puteau fi distinse; atunci o *squaw* se scula şi arunca peste jar o bucată de seu de bizon şi numaidecât se înălţa o flacără vie ce lumina chipurile băştinaşilor, neclintite, ca sculptate în bronz. Şi tăcerea continua, netulburată. Pentru Shaw, venirea zorilor a fost o adevărată uşurare, căci atunci a putut să iasă de la acea adunare îndoliată. Şi el şi Henry s-au pregătit pentru întoarcerea acasă;

dar nu înainte de a aşeza darurile aduse alături de trupul răposatei care, frumos înveşmântat, stătea aşezat în capul oaselor într-unul din corturi. Aproape de acel cort se afla priponit un cal frumos ce avea să fie ucis atunci dimineaţa, ca să poată sluji sufletului răposatei; fiindcă femeia fusese prea fără puteri ca să se poată duce peste întinderea preriilor pustii până la sălaşurile morţilor. Fusese pregătită şi hrană şi câteva lucruri casnice menite să slujească răposatei pe-această din urmă cale.

Henry lăsase toate acestea în grija rudelor şi se întorsese cu Shaw la tabără. Şi a mai durat câtva timp până când i s-a risipit tristeţea.

XI. SCENE DIN TABĂRĂ

Într-o bună zi, Reynal auzi focuri de puşcă la depărtare de o milă sau două de tabăra noastră. Asta îl nelinişti din cale-afară. Începură să i se arate tot felul de năluci de-ale indienilor Crow porniţi în cete de război; iar când ne-am întors (fiindcă toţi fuseserăm plecaţi), a început din nou să se vaite că-l lăsăm singur cu canadienii şi femeia. A doua zi, pricina spaimei lui Reynal s-a arătat în carne şi oase. Patru puitori de capcane – pe nume Morin, Saraphin, Rouleau şi Gingras – veniră la noi la tabără. Ei trăseseră cu puştile şi tulburaseră visele prietenului nostru Reynal. Aşezară tabără tot acolo. Puştile lor rablagite şi trudite de slujbă îndelungă, se odihneau acum alături de ale noastre, sprijinite de copacul cel bătrân; şeile rezistente şi grosolane, mantiile din piele de bizon, capcanele şi alte câteva articole simple şi rudimentare din echipamentul lor de călătorie stăteau făcute grămadă lângă cortul nostru. Caii lor munteni păşteau acum pe pajişti împreună cu ai noştri; cei patru bărbaţi, nici ei mai puţin aspri şi grosolani, stăteau câte o jumătate de zi tolăniţi la umbra copacului, pe iarbă, fumau alene sau povesteau felurite isprăvi de-ale lor: şi desfid toate cronicile cavalereşti să cuprindă povestea unei vieţi mai dure şi mai ameninţată

de primejdii decât aceea a unui puitor de capcane din Munţii Stâncoşi.

Datorită acestor întăriri cum nu se putea mai de nădejde, neliniştea lui Reynal s-a potolit. Începusem să simţim un soi de dragoste pentru primitorul nostru loc de tabără; totuşi, trebuia să ne schimbăm aşezarea, fiindcă rămânerea prea îndelungată în acelaşi loc poate duce şi la urmări neplăcute, pe care n-ar avea nici un rost să le înfrunţi, dacă nu e neapărată nevoie. Iarba nu mai avea suprafaţă netedă şi moale; era peste tot amestecată cu noroi şi gloduri. Aşa că ne-am mutat sub un alt copac bătrân, încă şi mai mare, chiar pe malul apei, la mai puţin de un sfert de milă depărtare. Trunchiul acestuia avea şase picioare bune în diametru; pe o parte fusese însemnat de o ceată de indieni cu tot felul de ieroglife misterioase care vorbeau probabil de cine ştie ce ispravă războinică, iar sus între ramuri se vedeau resturile unei platforme unde, după obiceiul indienilor, fuseseră aşezate leşurile morţilor.

– Uite că vine Ursoiul, zise Henry într-o seară, când şedeam pe iarbă şi ne pregăteam de cină.

Ne uitarăm încotro arăta el şi văzurăm mai mulţi călăreţi coborând pe o colină alăturată şi peste câteva clipe patru tineri voinici ajunseră lângă noi şi descălecară. Unul dintre ei era Ursoiul, sau Mahto-Tatonka, nume moştenit de la taică-său, cea mai de seamă căpetenie din ramura Ogillallah. Era întovărăşit de un frate de-al lui şi de alţi doi tineri. Am strâns mâinile musafirilor, iar când am terminat masa – acesta fiind modul unanim acceptat de a-i ospăta pe indieni, chiar şi pe cei mai de vază – am oferit fiecăruia câte o cană de tablă plină cu cafea şi câte un pesmet, gest la care au răspuns scoţând din adâncul gâtlejului sunetele *Ai! Ai,* monosi-

labele acestea slujind indienilor la exprimarea a jumătate din toate emoţiile trăite. Pe urmă am aprins pipa şi le-am înmânat-o în clipa când s-au aşezat turceşte pe pământ.

– Unde e satul?

– Acolo, răspunse Mahto-Tatonka arătând spre sud. Vine peste două zile.

– Şi pornesc la război?

– Da.

Pe prerie nimeni nu e filantrop. Am primit cu bucurie veştile astea şi ne-am felicitat singuri pentru faptul că strădaniile interesate ale lui Bordeaux de a-l abate pe Vifor de la înclinarea lui înnăscută către vărsarea de sânge rămăseseră fără succes şi că nici o altă piedică nu va mai sta în calea planurilor noastre de a ne duce la locul de întâlnire de la La Bonté.

În ziua aceea şi în alte câteva zile următoare, Mahto-Tatonka şi prietenii lui au fost oaspeţii noştri. Zvântau rămăşiţele meselor noastre; ne umpleau pipa şi de-asemenea ne ajutau s-o fumăm. Câteodată se întindeau unul lângă altul la umbră şi-şi omorau vremea cu zeflemele, glume în doi peri nu chiar potrivite cu demnitatea unor războinici viteji şi cu pretenţii, aşa cum şi erau de fapt doi dintre ei.

Două zile trecură astfel târâş-grăpiş, iar în dimineaţa celei de a treia aşteptam cu toată încrederea sosirea satului de indieni. Nu sosi însă nimeni; aşa că am încălecat şi am plecat în căutarea lor. În locul celor opt sute de indieni aşteptaţi de noi, întâlnirăm un singur băştinaş ce venea călărind singuratic peste prerie şi care ne spuse că îşi schimbaseră planurile şi n-aveau să sosească nici în următoarele trei zile. Îl luarăm cu noi pe acest aducător de veşti proaste şi pornirăm pe calea

întoarsă înspre tabără, făcând haz de necaz şi amuzându-ne pe seama nestatorniciei indienilor. Când dădurăm cu ochii de micul nostru cort alb aşezat la poalele copacului, văzurăm că nu mai şedea acolo de unul singur. Alături de el se ridica un uriaş cort vechi, obosit de ploi şi de furtuni, putrezit de trecerea vremii şi cu imaginile stângace de cai, oameni şi mâini întinse, aproape cu totul spălăcite. Prăjinile înalte pe care fusese ridicată locuinţa asta prăpădită se înălţau ca nişte ţepi deasupra vârfului ascuţit, iar la intrarea lui spânzurau o „pipă de farmece" şi felurite alte ustensile necesare la arta vrăjitoriei. Încă din depărtare am băgat de seamă că paşnica noastră aşezare îşi sporise mult populaţia de diverse culori şi mărimi care mişuna prin preajmă. Morin, puitorul de capcane, lipsise vreo două zile şi, după câte se părea, se întorsese aducându-şi cu el întreaga familie. Îşi luase o nevastă şi dăduse pe ea preţul ştiut – un cal. La prima vedere pare ieftin, însă adevărul este că agonisirea unei *squaw* e o treabă la care nici un bărbat n-ar trebui să se înhame fără îndelungă chibzuinţă, de vreme ce aduce după sine nu numai achitarea preţului, ci şi povara hrănirii şi întreţineri unei întregi liote nesăţioase de rubedenii ale miresei, căci cu toţii se socotesc îndreptăţiţi să trăiască pe spinarea necugetatului om alb. Se agaţă de el ca lipitorile şi-l secătuiesc de tot ce are.

Morin nu-şi luase nevastă de neam mare. În neamul Ogillallah rubedeniile miresei lui aveau o stare neluată în seamă; căci în rândurile acestor democraţi ai preriei, ca şi în alte comunităţi mai avansate, există reale deosebiri de rang şi poziţie. Soaţa lui Morin nu era cea mai frumoasă dintre femei, şi mai avusese el şi prostul gust de a o găti într-o rochie lungă de stambă, cumpărată

de la o emigrantă, în loc s-o lase să poarte, ca toate indiencele, obişnuitul veşmânt de piele de căprioară albită. Sufletul întregii liote era o babornită de optzeci de ani. Închipuirea omenească n-a creat niciodată vreun demon sau vreo gorgonă mai urâtă decât făptura asta. Îi numărai coastele pe sub zbârciturile pieii parcă tăbăcite. Chipul ei uscat semăna mai mult a hârcă străveche decât a cap de fiinţă omenească, şi în străfundul orbitelor întunecoase abia se mai zăreau sticlirile ochilor mici şi negri. Din braţe nu-i mai rămăseseră decât un fel de coarde sau sârme. Părul, jumătate negru şi jumătate cenuşiu, în cumplită neorânduială, îi cădea până aproape de pământ, şi singura ei îmbrăcăminte era o zdreanţă dintr-o fostă mantie din piele de bizon, legată la brâu cu o curea de piele netăbăcită. Trupul acesta atât de împuţinat avea totuşi o forţă uluitoare. Ea ridica totdeauna cortul, ea punea poverile pe cai şi îndeplinea cele mai grele munci din tabără. Din zori şi până-n noapte trebăluia pe lângă cort, ţipând ca o găiţă când ceva nu-i era pe plac. Fratele ei, „vraci" de meserie, sau vrăjitor, era la fel de prăpădit şi ciolănos ca şi ea. Gura i se întindea de la o ureche la cealaltă, iar pofta lui de mâncare, după cum avurăm prilejul să vedem, se dovedea a fi cu adevărat de nepotolit. Ceilalţi ocupanţi ai cortului erau un mire şi o mireasă, luaţi de curând, el arătându-se a fi unul din acei lasă-mă să te las, bun la nimic, care viermuiesc prin satele indiene ca şi prin alte aşezări omeneşti. Nu era bun nici de trimis la vânătoare şi nici la război, şi asta se vedea limpede pe faţa lui lipsită de orice expresie. Fericita pereche abia începuse luna de miere. Întindeau pe pari o piele de bizon ca să se apere de razele soarelui, făceau dedesubt un culcuş de blănuri şi stăteau drăgăstoşi unul lângă altul câte o jumătate de

zi, deşi n-am putut băga de seamă c-ar fi schimbat între ei multe cuvinte. Probabil că n-aveau nimic să-şi spună; pentru că provizia de subiecte de conversaţie a unui indian e departe de a fi abundentă. Mai era şi vreo jumătate de duzină de copii care se alergau şi ţopăiau prin tabără, vânau păsări cu arcuri şi săgeţi micuţe sau făceau corturi mărunte din crengi şi beţe, cum fac alţi copii case din pământ.

Peste o zi începură să sosească indieni unii după alţii. Cete de câte doi, trei sau mai mulţi soseau călări şi se aşezau pe iarbă în tăcere. Veni şi ziua a patra când, pe la vremea prânzului, călăreţi se arătară în zare, pe creasta colinei din apropiere. În urma acestora venea un alai întreg, coborând cu grabă şi în mare neorânduială pe coasta dealului şi pe câmpia de la poale; cai, catâri şi câini; *traineau*-uri greu împovărate, războinici călări, *squaws* mergând pe jos prin îngrămădeală şi o liotă de copii. Vreme de o întreagă jumătate de ceas s-au tot scurs la vale; apoi, luând-o de-a dreptul către un cot al râului, la mai puţin de o jumătate de milă depărtare de noi, s-au adunat laolaltă mulţime împestriţată şi dezordonată, până când, ca prin minune, o sută şi cincizeci de corturi înalte au răsărit pe malul apei. Pe dată câmpia singuratică se transformă într-un loc de tabără unde mişuna un furnicar uman. Nu trecu mult şi pe pajiştile din jurul nostru ieşiră la păscut cai fără de număr, preria se însufleţi de siluete neastâmpărate cocoţate pe cai, ori maiestuos neclintite în lungile lor mantii albe. Până la urmă veni şi Vifor. Totuşi, mai rămânea de aflat răspunsul la o întrebare: „Oare avea să pornească la război, dându-ne astfel prilejul să plecăm înspre nu puţin primejdioasa întâlnire de la tabăra La Bonté însoţiţi de-un atât de măreţ alai?“

La întrebarea asta încă nu puteam da răspuns. O nehotărâre caracteristică reducea la neputinţă sfaturile indienilor. Ei nu pot acţiona în grupuri mari. Chiar dacă scopul urmărit e de cea mai mare însemnătate, nu izbutesc să se unească pentru a-l atinge printr-un şir de eforturi conjugate. Şi regele Filip[1] şi Pontiac[2] şi Tecunseh[3], toţi au simţit pe propria piele acest neajuns. Odinioară, indienii din ramura Ogillallah avuseseră o căpetenie de război care ştiuse să-i ţină în mână; dar

---

[1] *Regele Filip*: denumire dată de colonişti unei căpetenii a indienilor Wampanoag cu numele de Metacomet (mort în 1676). S-a străduit să unească şi să conducă triburile indiene în cursul celui mai important război dus în Noua Anglie împotriva indienilor, cunoscut sub numele de „războiul lui King Philip" (1675-1676). După ce a repurtat mai multe succese însemnate, a murit împuşcat pe la spate de un războinic indian.

[2] Căpetenie indiană născută pe teritoriul actualului stat Ohio. Aliat al Franţei în războiul început în 1763 cu Anglia, a încercat să-i unească pe indieni şi a condus un celebru asediu al Detroitului. Înfrânt în cele din urmă, s-a supus în 1766 regelui Angliei, în schimbul promisiunii că nu va avea de suferit nici un fel de urmări, dar în 1769 a fost asasinat de un ucigaş plătit de englezi. Războiul acesta este cunoscut în istoriografia americană sub denumirea de „războiul lui Pontiac".

[3] Căpetenie a indienilor Shawnee (1768-1813). A susţinut că pământul, asemenea aerului, nu poate deveni obiect de proprietate privată. Războinic viteaz şi bun strateg, s-a străduit să-i unească pe indieni în lupta pentru apărarea pământurilor şi drepturilor lor, înfiinţând o confederaţie de triburi. În războiul din 1812 a fost aliat al englezilor, care i-au acordat gradul de general. A murit în bătălia de pe râul Thames (Ontario) la 5 octombrie 1813. Este considerat una dintre cele mai luminoase figuri din istoria indienilor americani.

acesta murise, iar ei se aflau pradă jocului propriilor porniri nestatornice.

Cum acest sat de indieni şi locuitorii lui au să aibă un rol de seamă în urmarea povestirii noastre, poate că n-ar fi de prisos să aruncăm o scurtă privire asupra neamului de băştinaşi din care fac parte. Neamul Dahcotah sau Sioux stăpânea un teritoriu foarte întins, aflat între râul Saint Peter şi Munţii Stâncoşi. Ei sunt împărţiţi în mai multe ramuri de sine stătătoare, fără să aibă vreo conducere unitară şi fără să recunoască o căpetenie comună. Singura lor legătură o constituie limba, obiceiurile şi superstiţiile. Nici măcar în caz de război nu se unesc. Ramurile din răsărit luptă împotriva ramurei Objibwa din regiunea Lacurilor Superioare; cei din apus duc război necurmat împotriva indienilor Snake din Munţii Stâncoşi. După cum fiecare neam e împărţit în mai multe ramuri, tot aşa fiece ramură e împărţită în mai multe sate sau aşezări. În fiecare sat ori aşezare există câte o căpetenie, căreia i se dă ascultare doar după măsura fricii şi respectului impuse de însuşirile lui personale. Uneori se întâmplă să nu fie căpetenie decât cu numele; alteori doar puţin lipseşte puterii sale ca să nu devină chiar absolută, faima şi prestigiul lui se întind şi în afara aşezării conduse şi atunci întreaga ramură a neamului său se arată gata să-l recunoască drept căpetenie. Aşa se întâmplase, cu puţini ani mai înainte, în ramura Ogillallahilor. Curajul, iscusinţa şi energia pot ridica pe orice războinic până la rangurile cele mai înalte, mai cu seamă dacă se întâmplă să fie feciorul unei foste căpetenii, ori să facă parte dintr-o familie numeroasă, capabilă să-l sprijine în rezolvarea certurilor şi împlinirea ambiţiilor sale; dar să nu se creadă că atunci când a ajuns la rangul de căpetenie şi

printr-o solemnitate specială sfatul bătrânilor şi al războinicilor a procedat la înscăunarea lui, acesta ar căpăta vreun însemn deosebit al rangului şi cinstei de care se bucură. De altminteri, el însuşi ştie prea bine cât de fragilă e situaţia asta. Necontenit trebuie să aibă grijă de starea de spirit a schimbătorilor lui supuşi. Mulţi locuitori ai aşezării trăiesc mai bine decât el, au mai multe *squaws* şi mai mulţi cai, se îmbracă mai cu fală. Ca şi căpeteniile teutone din vremuri de demult, el se pune bine cu bărbaţii mai tineri făcându-le fel de fel de daruri, sărăcindu-se astfel de multe ori pe sine însuşi. Dacă nu izbuteşte să intre în graţiile acestora, tinerii se vor ridica împotriva autorităţii lui, şi s-ar putea să-l părăsească în orice moment de cumpănă; fiindcă obiceiurile supuşilor nu-i oferă nici o cale de a-şi spori prestigiul. Foarte rar se întâmplă, cel puţin printre ramurile acestea mai apusene, ca o căpetenie să ajungă a dispune de prea mare putere, în afară de cazul când este şi şef al unei familii deosebit de numeroase. De multe ori se întâmplă ca o aşezare să fie alcătuită în primul rând din urmaşi şi rude de ale sale, şi în cazul acesta o asemenea comunitate nomadă capătă un caracter accentuat patriarhal.

Ramurile Dahcotah din apus nu au aşezări statornice. Vânând şi purtând război, umblă fără încetare din loc în loc, atât vara cât şi iarna. Unii dintre ei urmăresc pe întinderile preriei cirezile de bizoni; alţii străbat înălţimile numite Black Hills, în cete mari, călări sau pe jos, prin prăpăstii întunecoase şi trecători abrupte, ajungând în cele din urmă la „Parcuri", acele tărâmuri de vânătoare cum nu se poate mai frumoase, dar şi pline de cumplite primejdii. Bizonii le oferă tot ce le e trebuitor pentru trai; din ce să-şi clădească locuinţele, cu

ce să-şi hrănească familiile, cu ce să se îmbrace, pe ce să doarmă şi cu ce să facă focul; de la bizoni iau corzi pentru arcuri, clei, aţă de cusut, curelărie, funii pentru cai, îmbrăcăminte pentru şei, vase în care să păstreze apa, bărci cu care să treacă peste cursurile de apă şi mijloacele de plată în schimbul cărora să poată cumpăra de la neguţători tot ce le face trebuinţă. Când bizonii n-au să mai fie, au să se împuţineze şi ei.

Pentru indieni, tot ce e mai de seamă pe lume e războiul. Nutresc o ură cumplită împotriva celor mai multe dintre triburile învecinate, ură trecută din tată în fiu şi veşnic aţâţată de necontenite acte de duşmănie şi răzbunare. În fiecare sat, de mai multe ori pe an, Marele Spirit este invocat, se ţin posturi, se organizează procesiuni şi războinicii pornesc împotriva vrăjmaşilor în cete nu prea numeroase. Această stare de spirit neînduplecată şi sângeroasă se află la originea celor mai de seamă năzuinţe ale lor şi dezlănţuie cele mai nestăvilite energii. Asta, înainte de orice, îi salvează de la primejdia totalei delăsări şi umilinţe. Lipsiţi de acest puternic stimulator de energie, ar ajunge asemenea triburilor nerăzboinice de dincolo de munţi, împrăştiaţi pe stânci şi prin peşteri, ca sălbăticiunile, şi hrănindu-se doar cu rădăcini şi târâtoare. Aceştia din urmă au în firea lor puţine lucruri omeneşti, în afară de înfăţişare; dar mândrul şi ambiţiosul războinic din neamul Dahcotah se înalţă uneori la adevărate culmi de virtuţi eroice. Printre ei, doar rareori prestigiul şi stima celorlalţi pot fi dobândite pe alte căi decât aceea a armelor. Totuşi, datorită superstiţiilor, unii dintre cei care îşi arogă titlul de „vrăjitor" ajung să aibă mare putere; şi oratorii, aşa cum sunt ei, îşi au partea lor de cinstire.

Dar să ne întoarcem la ale noastre. Aruncați o privire în cortul nostru, sau chiar pătrundeți înăuntru dacă puteți suporta fumul înecăcios și aerul închis de acolo. Și în cort, înțepeniți unul lângă altul, veți vedea un cerc de războinici vânjoși trecându-și din mână în mână pipa, glumind, istorisind și veselindu-se așa cum se pricep și ei. Ne năpădiseră și o mulțime de băieșandri cu trupul gol și arămiu și fete cu ochi ca de șarpe. Veneau la noi și mormăiau anumite cuvinte care corect interpretate duceau la invitația lapidară: „Veniți și mâncați". Atunci ne sculam blestemând de mama focului îndărătnicia ospitalității Dahcotahilor, fiindcă nu ne îngăduia nici un ceas de tihnă de la răsăritul și până la apusul soarelui și trebuia neapărat s-o onorăm cum se cuvine, dacă voiam să nu-i jignim pe amfitrionii noștri. Treaba asta era deosebit de plictisitoare mai ales pentru mine, de vreme ce abia mă țineam pe picioare din pricina bolii, dar să mai fiu stare să fac față la douăzeci de mese pe zi. O ospitalitate atât de generoasă pare un fel de dezlănțuire de bunăvoință; nu încape însă nici o îndoială că cel puțin jumătate dintre blândele noastre gazde, dacă ne-ar fi întâlnit în prerie singuri și neînarmați, ne-ar fi furat caii și poate că pe deasupra ne-ar fi îndatorat și c-o săgeată, două.

Într-o dimineață am fost chemați la cortul unui bătrân, Nestorul tribului său. L-am găsit pe jumătate șezând și pe jumătate întins pe un vraf de cuverturi din piele de bizon: deși era om trecut prin vreo optzeci de ierni, părul lung, negru ca antracitul, îi curgea pe amândouă laturile chipului uscățiv. Trupul împuținat dar încă armonios vădea rămășițele forței de odinioară la fel de limpede cum trăsăturile emaciate ale chipului negricios, încă ferme și poruncitoare, vădeau însemnele

energiei şi ascuţimii de minte. În faţa patriarhului stătea nepotul său, ambiţiosul tânăr Mahto-Tatonka; în afară de aceştia doi, se mai aflau în cort o femeie sau două.

Povestea bătrânului este interesantă şi ilustrativă pentru o anume superstiţie care încă dăinuie cu toată forţa printre multe triburi indiene. Aparţinea unei familii foarte puternice, vestită pentru isprăvile de război ale membrilor ei. Când era tânăr de tot se supusese unui ritual bizar, însă respectat de aproape toţi membrii tribului înainte de păşirea în viaţa matură. Îşi vopsise faţa în negru, apoi căutase o peşteră într-o regiune singuratică din Black Hills şi stătuse acolo mai multe zile, păstrând post negru şi rugându-se duhurilor. În visele şi vedeniile produse de starea lui de slăbiciune şi exaltare îşi închipuia, la fel cu toţi indienii, că este în stare să intre în legătură cu cele mai presus de fire. Mereu şi mereu îi apărea dinainte silueta unei antilope. Pentru Ogillallahi, antilopa este gingaşul duh al păcii; numai că arareori graţiosul oaspete se înfăţişează tinerilor în perioada asta de post şi reculegere ce pregăteşte primii paşi în viaţa de războinic. De obicei li se arată spăimântătorul urs grizzly, zeitatea războiului, venit să le aprindă în suflet avântul în luptă şi setea de glorie. Dar până la urmă, s-a întâmplat ca în cazul nostru antilopa să capete grai. Şi i-a spus tânărului cufundat în vise că el nu era menit să păşească pe calea războaielor, că lui îi fusese sortită o viaţă de pace şi de tihnă; şi prin urmare el trebuia să îndrume norodul cu sfaturile sale, să-l diriguiască şi să-l apere împotriva nenorocirilor aduse de propriile lor duşmănii şi neînţelegeri. Fala de a-şi câştiga renumele în lupta împotriva duşmanului trebuia lăsată pe seama altora; lui îi era menită altfel de strălucire.

De obicei, vedeniile avute în perioada de post şi rugăciune stabilesc cursul întregii vieţi a visătorului. Şi de atunci, Le Borgne[1], singurul nume ştiut de noi al bătrânului, se lepădase de orice gânduri de război şi se dăruise cu totul strădaniilor către pace. Spusese norodului ce anume vedenii i se arătaseră. Iar norodul dăduse cinstire menirii lui şi arătase preţuire noii sale însărcinări.

Cu totul altfel de om fusese frate-său, Mahto-Tatonka, acel care lăsase moştenire fiului numele, trăsăturile chipului şi multe dintre însuşirile sale. El fusese tatăl femeii lui Henry Chatillon, împrejurare ce se dovedi în oarecare măsură prielnică nouă, de vreme ce ne asigura prietenia celei mai vestite şi influente familii din ramura Ogillallah. În felul său, Mahto-Tatonka era un erou. Nici o altă căpetenie nu-i putea sta alături în ce priveşte faima de războinic ori autoritatea ce o avea asupra norodului său. Firea lui nu ştia ce e teama, iar hotărârile sale erau totdeauna îndrăzneţe şi neîndouplecate. Voinţa lui era lege. Proceda cu chibzuinţă şi înţelepciune şi, cu o dibăcie autentic indiană, se arăta fără greş prietenos faţă de albi, ştiind bine că în felul acesta putea să tragă mari foloase pentru sine şi ai săi. Când se hotăra pe ce anume cale să îndrume treburile, le făcea războinicilor cinstea de a-i chema pe toţi laolaltă în sfat ca să discute, iar după ce vorbeau toţi, îşi spunea foarte liniştit părerea, şi nu s-a întâmplat niciodată ca vreunul să se ridice împotrivă. Cine îl supăra plătea din greu. Era lovit, sau chiar înjunghiat, acolo pe loc; şi o astfel de faptă, pe care orice altă căpetenie ar fi plătit-o cu viaţa, el şi-o putea îngădui

[1] Chiorul (fr.).

nepedepsit de câte ori îl obligau împrejurările datorită veneraţiei impuse de numele său. Într-o comunitate în care, din vremuri imemoriale, nimeni nu recunoştea altă lege în afară de propria sa voinţă, Mahto-Tatonka ajunsese să dispună de o putere aproape despotică. Dar până la urmă şi stăpânirea lui a avut un sfârşit. Îşi făcuse o mulţime de duşmani, şi aceştia toţi stăteau şi pândeau momentul prielnic; îl urau din adâncul sufletului mai ales vechiul nostru prieten Fum şi rudele sale. Într-o bună zi, Fum stătea în cort la el şi în mijlocul aşezării neamurilor sale, când Mahto-Tatonka veni de unul singur, se apropie de sălaşul acestuia, şi cu glas mare îl chemă să iasă afară şi să primească lupta. Fum nici nu se clinti. Atunci Mahto-Tatonka îi strigă în auzul tuturor că e un laş şi o babă nevolnică, apoi, înaintând până la gura cortului, înjunghie cel mai falnic cal al căpeteniei, priponit acolo. Fum era pierit de frică şi nici chiar o asemenea jignire nu izbuti să-l scoată din cort. Atunci Mahto-Tatonka se îndepărtă cu toată semeţia; toţi se trăgeau la o parte din calea lui; dar clipa răfuielilor nu mai era departe.

Într-o zi de arşiţă, acum vreo cinci sau şase ani, multe corturi ale neamurilor lui Fum erau adunate într-un loc unde se aflau câţiva oameni de la *Fur Company* şi făceau negoţ cu diferite articole, printre care şi whisky. Mahto-Tatonka se găsea şi el acolo, dimpreună cu câţiva oameni de-ai lui. Pe când el stătea culcat în cort, se iscă o încăierare între oamenii săi şi cei ai lui Fum. Se auziră strigătele de război, gloanţe şi săgeţi începură să zboare prin văzduh, neorânduiala se întinse în toată tabăra. Mahto-Tatonka sări în picioare şi ieşind mânios din cortul său, răcni la amândouă cetele să se astâmpere. În aceeaşi clipă – fiindcă totul fusese pregătit cu grijă –

se auziră două sau trei pocnete de puşcă şi zbârnâitul a vreo duzină de arcuri, iar falnicul războinic, rănit de moarte, se prăbuşi la pământ. Rouleau era de faţă, şi de la el ştiu amănuntele. Haosul deveni general şi nu se potoli decât după ce mai multe victime căzură şi de o parte şi de cealaltă. La vremea când ne aflam noi pe-acolo, duşmănia dintre cele două familii era încă în toi.

Aşa a murit Mahto-Tatonka; dar lăsase în urma lui o impunătoare armată de urmaşi ca să-l răzbune şi să-i perpetueze faima. În afară de fiice, avea treizeci de feciori, număr ce nu poate părea de necrezut celor familiarizaţi cu obiceiurile şi modul de viaţă al indienilor. I-am văzut şi noi pe mulţi dintre ei şi toţi se distingeau prin aceeaşi culoare negricioasă a obrazului şi prin aceleaşi trăsături deosebite ale chipului. Dintre aceştia, oaspetele nostru, tânărul Mahto-Tatonka, era cel mai vârstnic şi unii spuneau despre el că va fi probabil moştenitorul rangului şi faimei tatălui. Deşi nu părea să aibă mai mult de douăzeci şi unu de ani, dăduse mai multe lovituri duşmanilor şi furase mai mulţi cai şi mai multe *squaws* decât oricare alt tânăr din aşezarea aceea. În prerie, furtul cailor este bine cunoscut ca mijloc de dobândire a faimei şi de aceeaşi consideraţie se bucură şi furatul femeilor. Nu fiindcă actul în sine ar aduce faimă prin meritele lui deosebite. Oricine poate să fure o *squaw*, iar în cazul când găseşte cu cale să facă pe urmă un cadou potrivit fostului proprietar, de cele mai multe ori soţul îngăduitor se declară mulţumit, dorinţa de răzbunare se stinge şi orice primejdie în privinţa asta este înlăturată. Totuşi, un asemenea fapt e socotit mărunt şi demn de dispreţ. Primejdia e înlăturată, dar şi fala isprăvii se risipeşte. Mahto-Tatonka proceda într-un chip mult mai spectaculos. Putea să se laude că

pentru nici una dintre cele câteva duzini de *squaws* furate de el nu plătise niciodată nimic şi că le râsese în nas bărbaţilor astfel păgubiţi, sfidându-i în văzul lumii, şi totuşi până atunci nici unul dintre ei nu îndrăznise să ridice barem un deget împotriva sa. În privinţa asta păşea foarte îndeaproape pe urmele tatălui. Toţi tinerii războinici şi toate tinerele *squaws*, fiecare în felul său, îl admirau. Primii îl urmau fără şovăire în treburi de război, iar în ce priveşte femeile îi mergea vorba că se bucură în rândurile lor de o trecere cu totul deosebită. Cineva ar putea să se mire că asemenea fapte rămâneau nepedepsite. O săgeată trimisă dintr-o râpă sau o lovitură de cuţit pe întuneric nu cer cine ştie ce vitejie şi ar fi cum nu se poate mai potrivite cu modul de a proceda al indienilor; numai că Mahto-Tatonka era apărat de un scut foarte tare. Nu numai curajul şi voinţa lui îndrăzneaţă îi dădeau putinţa să se poarte atât de sfidător cu semenii. Vrăjmaşii săi nu uitau nici o clipă că el era numai unul dintre cei treizeci de fraţi, toţi războinici şi toţi aflaţi în pragul bărbăţiei. Dacă cineva şi-ar fi revărsat mânia asupra lui, mulţi ochi pătrunzători ar fi stat veşnic aţintiţi asupra sa şi multe inimi neînfricate l-ar fi urmărit însetate de sânge. Răzbunarea ar fi umblat pas cu pas pe urmele lui. A-l omorî pe Mahto-Tatonka ar fi însemnat un act de sinucidere.

Deşi se bucura de atâta preţuire în ochii frumoaselor, nu era un filfizon. Gătelile şi podoabele ţipătoare ale tovarăşilor săi n-aveau nici o trecere în ochii lui şi se mulţumea să-şi sprijine toţi sorţii de succes pe însuşirile şi isprăvile sale de războinic. Niciodată nu se gătea cu pături strident colorate sau coliere strălucitoare, ci lăsa pe seama trupului său statuar, alcătuit asemeni unui Apolo de bronz, toată grija izbânzilor.

Avea un glas deosebit de profund şi puternic, care-i izvora din piept ca notele viguroase ale unei orgi. Totuşi, la urma urmelor tot indian era. Îl vedeai uneori stând tolănit la soare dinaintea cortului rostru, bătând aerul cu picioarele şi făcând glume cu frate-său. Mai arăta atunci a erou? Dar îl vedeai şi în culmea falei sale, când la apusul soarelui întreaga aşezare rămânea pustie fiindcă toţi se duceau să-l admire, căci a doua zi tânăra lor căpetenie slăvită avea să purceadă la luptă împotriva duşmanului. Pe cap purta podoaba de pene de vultur ce se întindea în valuri mişcătoare de deasupra frunţii şi până departe în urma lui. Pe piept îi atârna scutul alb şi rotund, împodobit cu pene rânduite din centru ca razele unei stele. Pe spate avea tolba; în mână purta lance pe al cărei vârf de fier se răsfrângeau razele soarelui coborât în asfinţit şi de care fluturau atârnate scalpurile duşmanilor răpuşi. Şi astfel, măreţ ca un cavaler în armură, umbla călare dând mereu roata prin vastul cerc format de corturi, clătinându-se voios după mişcările calului său de război şi, cu o figură plină de solemnitate, înălţa cântări către Marele Spirit. Tineri războinici roşi de pizmă îl priveau chiorâş; fete cu obraji acoperiţi de vopsea roşie îl contemplau mute de admiraţie; băieţandrii ţopăiau şi urlau într-un cor al bucuriei, babele îi strigau din răsputeri numele şi purtau de la un cort la altul laudele închinate lui.

Mahto-Tatonka era cel mai bun prieten al nostru indian. Ceas după ceas şi zile la rândul, atunci când roiuri de băştinaşi de toate vârstele, de toate sexele şi de toate felurile năpădeau peste noi, el şedea în cortul nostru, cu ochii lui de vultur veşnic treji, ca să ne apere avutul de prădăciune.

Într-o zi, Vifor ne-a poftit la cortul său. Ospățul a luat sfârșit și pipa a început să circule. Era o pipă deosebit de mare și foarte frumoasă, și mi-am exprimat admirația față de ea.

– Dacă lui *Meneaska* îi place atât de mult pipa, întrebă atunci Vifor, de ce n-o ia cu el?

Printre indienii din neamul Ogillallah o pipă cum era aceea are valoarea unui cal. Darul ar părea demn de o mare căpetenie și un războinic cu faimă; însă dărnicia lui Vifor nu se înălța chiar la asemenea culmi. Dacă îmi dăruia pipa, însemna că așteaptă cu încredere din partea mea un alt dar tot atât de valoros sau încă mai de preț. Printre indieni, asta este condiția de la sine înțeleasă a oricărui dar, iar dacă se întâmplă cumva să nu fie îndeplinită, darul este de obicei cerut îndărăt. Așa că am ales o foarte arătoasă basma de stambă, dimpreună cu niște vopsea roșie, niște tutun, câteva cuțite și niște praf de pușcă, am invitat-o pe căpetenie în tabăra noastră, l-am asigurat de toată prietenia și l-am rugat frumos să le primească drept modest semn de amiciție. Exclamând de câteva ori *Ai! Ai!*, Vifor le-a strâns numaidecât și a plecat spre cortul lui.

Într-o după amiază, spre seară, de după șirul de tufișuri întinse pe malul apei apăru pe neașteptate o ceată de indieni călări care duceau cu ei un catâr și, călare pe catâr, un biet negru ținut doar de oblâncul și spatele înalt al șeii indiene. Avea obrajii cufundați între fălci, ochii dilatați din cale-afară și buzele arse și trase de pe dinți cum au numai cadavrele. Când l-au adus în fața cortului nostru și l-au dat jos din șa, n-a fost în stare nici să stea în picioare și nici să meargă, ci doar s-a târât pe o mică distanță și s-a așezat pe iarbă, aruncând în jur priviri complet pierdute. De prin corturi

au început imediat să se scurgă femeile şi copiii şi făcând cerc în jurul lui se porniră să strige şi să ţipe în tot felul în vreme ce bietul negru stătea sprijinit în mâini şi întorcea ba la stânga ba la dreapta ochii parcă lipsiţi de vedere. Era mort de foame. Treizeci şi trei de zile rătăcise de unul singur prin prerie, fără să aibă la el vreo armă; fără bocanci, mocasini sau orice alt fel de îmbrăcăminte în afara unei bluze şi a unei perechi de pantaloni; fără să cunoască locurile şi să ştie încotro merge şi cum se poate trăi în prerie. În toată vremea asta trăise hrănindu-se doar cu greieri şi şopârle, ceapa-ciorii, şi trei ouă găsite într-un cuib de porumbel de prerie. Nu zărise picior de om. Rătăcit pe întinderile nemărginite şi în pustietăţile dezolante ce se desfăşurau în jurul său cât vedea cu ochii, mersese în disperare cât îl ţinuseră puterile şi pe urmă se târâse în genunchi până i se dusese toată carnea de pe oase. Preferase să umble numai noaptea şi ziua să zacă întins pe pământ şi să doarmă sub soarele dogoritor, visând mereu – după cum el însuşi spunea – fiertura şi turtele de mălai pe care le mânca de obicei sub acoperământul fostului său stăpân din Missouri. Toată lumea din tabără, albi şi indieni deopotrivă, se minuna de felul cum scăpase nu numai de moarte prin foamete ci şi de urşii grizzly, foarte numeroşi pe acolo, şi de lupii care noapte după noapte urlaseră în jurul lui.

Reynal îl recunoscuse din clipa când indienii îl aduseseră în tabără. Cu aproape un an înainte fugise de la stăpân şi se alăturase cetei lui Richard, care pe atunci se pregătea să părăsească frontiera şi să plece în munţi. Rămăsese cu ei până către sfârşitul lui mai, când împreună cu Reynal şi cu alţi câţiva plecaseră să caute nişte cai rătăciţi; se pierduse de ceilalţi din pricina unei

furtuni, şi de atunci nu se mai aflase nimic de soarta lui. Ştiind cât era de nepriceput şi lipsit de experienţă, nimeni nu-şi închipuia că ar putea să mai fie încă în viaţă. Indienii îl găsiseră zăcând pe jos, cu totul sleit de puteri.

Aşa cum şedea acolo, cu indienii strânşi roată în jurul lui şi privindu-l mut, era groaznic la vedere. Deslauriers îi pregăti un castron de supă, dar el rămase cu el dinainte, fără s-o atingă. Abia după o vreme luă lingura şi o duse la buze, parcă în silă; pe urmă o duse din nou, şi încă o dată; după aceea îl cuprinse un fel de nebunie a foamei, fiindcă luă castronul în amândouă mâinile şi în câteva secunde înghiţi tot conţinutul, apoi ceru cu înfrigurare să i se dea carne. Asta n-am vrut s-o facem, şi i-am spus să aştepte până dimineaţa; dar s-a milogit cu atâta disperare, încât i-am dat o bucăţică pe care a înfulecat-o numaidecât, sfâşiind-o ca un câine. A spus că mai vrea. I-am explicat că-şi riscă viaţa, dacă mănâncă de prima dată cu atâta nesocotinţă. A fost de aceeaşi părere, a recunoscut că e nebun dacă face aşa, dar neapărat mai vrea nişte carne. Lucrul acesta l-am refuzat cu străşnicie, spre nespusa indignare a nesocotitelor *squaws* care, de îndată ce ne luam ochii de la el, aduceau pe furiş carne uscată şi *pommes blanches*[1] şi i le puneau dinainte, pe pământ. Dar pentru el nici atâta nu era de ajuns. De cum s-a lăsat întunericul, a făcut ce-a făcut, s-a furişat printre picioarele cailor şi s-a târât până în tabăra indienilor. Aici s-a ospătat el după pofta inimii şi a fost adus îndărăt abia dimineaţa, când Gingras, puitorul de capcane, l-a suit pe cal şi l-a dus până la fort. A făcut ce-a făcut şi a izbutit să supravieţuiască urmărilor lăcomiei. Când am părăsit noi locurile

[1] O varietate de napi (fr.).

acelea, deşi nu se restabilise chiar pe deplin, o ducea destul de bine cu sănătatea şi spunea în stânga şi-n dreapta cât de adânc încredinţat era el că nimic n-are să-i mai poată pune vreodată capăt zilelor.

Cam cu un ceas înainte de apusul soarelui, aşezarea căpăta o înfăţişare foarte pitorească. Războinicii se plimbau alene printre corturi sau pe malul râului, ori se duceau să vadă cum o mai duc cârdurile de cai lăsaţi să pască pe prerie. Jumătate din populaţia aşezării părăsea corturile strâmte şi zăpuşitoare şi se ducea la scăldat; acolo puteai să vezi băieţi şi fete şi tinere *squaws* bălăcindu-se, înotând şi scufundându-se, cu strigăte de desfătare şi râsete voioase, sub soarele după-amiezii târzii. Dar când soarele ajungea la scăpătat şi se odihnea pe crestele dinţate, iar munţii de purpură îşi azvârleau umbrele cale de mile întregi peste prerie; când bătrânul nostru copac se încălzea cuminte în razele orizontale iar întinderile ondulate şi crângurile risipite pretutindeni primeau acoperământ de încântătoare măreţie – atunci scena din jurul cortului nostru devenea demnă de penelul unui Salvator[1]. Siluete impresionante, cu tolbe în spinare, cu puşti, lăncii sau tomahawkuri în mâini, stăteau pe cai, neclintiţi ca statuile, cu braţele încrucişate pe piept şi ochii imobili, aruncând asupra noastră priviri ce nu cunoşteau şovăirea. Unii stăteau în picioare, drepţi, înveşmântaţi de la cap până la călcâie în lungile lor mantii albe din piele de bizon. Alţii şedeau în grupuri, aşezaţi pe iarbă, ţineau în mâini funiile de care erau legaţi caii lor miţoşi, lăsându-şi la vedere busturile negricioase,

[1] *Salvatore Rosa* (1615-1673), pictor şi poet italian; a pictat multe scene de război, printre care şi „Lupta de cavalerie".

atunci când îngăduiau mantiilor să le cadă de pe umeri. În fine, alţii stăteau nepăsători în mijlocul mulţimii, neavând pe ei nimic să le ascundă neasemuita armonie a formelor. Mai cu seamă unul dintre ei, un tânăr crunt la înfăţişare, pe nume Lup Turbat, când şedea cu arcul în mână şi tolba pe spate, putea fi luat, dacă nu ţineai seama de chip, drept statuia însufleţită a lui Apolo. O astfel de imagine a apărut în faţa închipuirii lui West[1] atunci când, intrând pentru prima dată în Belvedere[2] la Vatican, a exclamat: „Dumnezeule, un Mohawk!"

Când întunericul se lăsa peste prerie, caii erau aduşi la tabără şi puşi în siguranţă, iar mulţimea începea să dispară. Focurile străluceau peste tot scoţând vag la iveală siluetele mătăhăloase ale puitorilor de capcane şi pe cele graţioase ale indienilor. Una dintre familiile din preajma noastră stătea toată vremea adunată în jurul unui foc mare care lumina interiorul cortului. Bătrâne uscate şi cu aspect de vrăjitoare trebăluiau în lumina flăcărilor; acolo, ceasuri şi ceasuri la rând, stătea un cârd de copii şi de fete tinere, râzând şi sporovăind, cu chipurile lor rotunde şi vesele strălucind în lumina roşiatică. Auzeam din tabăra indienilor notele monotone ale tobei însoţind melopeea cântecului de război stins de depărtare, şi corul tărăgănat şi tremurător al chiuiturilor

---

[1] *Benjamin West* (1738-1820), pictor născut în America, ales în 1792 preşedinte al Academiei Regale din Londra. A pictat mai ales în Anglia, după ce America şi-a cucerit independenţa.

[2] Construcţie ridicată de papa Inocenţiu al VIII-lea (finele secolului al XV-lea) pentru a-i servi drept palat de vară şi ulterior legată de Vatican prin clădiri proiectate de Bramante. În interiorul său se află numeroase capodopere ale sculpturii antice.

venit dinspre cortul cel mai încăpător, unde se juca dansul de război. Tot astfel, mai multe seri la rând am auzit bocete prelungi şi triste înălţându-se şi stingându-se în depărtare ca glasul melancolic al unui lup. Ele veneau de la surorile şi rudele din tagma femeiască ale lui Mahto-Tatonka, toate adunate să-şi sfârtece cu cuţitele mâinile şi picioarele şi să jeluiască îndelung moartea femeii lui Henry Chatillon. Liniştea nu cobora peste tabără decât la ore târzii. Şi atunci, în vreme ce tăciunii sticleau stins, oamenii stăteau întinşi pe pământ şi înfăşuraţi în pături şi nu se mai auzea nimic altceva decât foiala necontenită a cailor adunaţi laolaltă.

De scenele acestea îmi aduc aminte cu un simţământ amestecat, de bucurie şi suferinţă. În zilele acelea, din pricina bolii, eram atât de slăbit că doar rareori puteam să merg fără să mă împleticesc ca un om beat, iar când mă ridicam din culcuşul meu de pe pământ, priveliştea numaidecât mi se înnegura în faţa ochilor, copacii şi corturile parcă se clătinau ba la stânga ba la dreapta, şi preria se înălţa şi cobora ca valurile unui ocean. O asemenea stare nu e de invidiat oriunde te-ai afla. Dar într-o regiune în care clipă de clipă viaţa omului poate atârna de forţa braţului său sau de iuţeala picioarelor, ea devine cu mult mai supărătoare. Nici dormitul pe pământul ud, când se întâmplă să mai fii şi murat de ploaie, nu se arată prea binefăcător în asemenea cazuri. Uneori m-am simţit cu adevărat la capătul puterilor, şi-mi închipuiam că am toate şansele să ispăşesc dragostea mea pentru prerie rămânând pe întinsurile ei până la capătul veacurilor.

Am încercat cu odihna şi cu un regim foarte sever. Cu răbdare de fier trândăveam toată vremea prin tabără, ori cel mult mă târam cum puteam până la aşezarea

indiană şi mă plimbam printre corturi, ameţit şi fără putere. Dar aşa n-a mers; şi-atunci m-am gândit la post negru. Vreme de cinci zile mi-am întreţinut viaţa doar cu un singur pesmet mic pe zi. La sfârşitul acestui interval eram mai slab decât înainte, dar şi puterea bolii părea că începe să se şubrezească, şi încetul cu încetul am revenit la un regim mai puţin drastic.

Obişnuiam să stau în faţa cortului, sleit de puteri şi dus pe gânduri; cugetam la trecut şi la viitor, iar când simţeam că nu mai pot, de fiecare dată privirile mi se îndreptau către îndepărtaţii Black Hills. Munţii au în făptura lor un fel de duh al energiei pe care îl împărtăşesc tuturor celor ce le vin în preajmă. La vremea aceea nu ştiam câte superstiţii întunecate şi câte poveşti de groază sunt legate în minţile indienilor de aceşti munţi, dar eram stăpânit de-o arzătoare dorinţă de a pătrunde în străfundurile lor tainice, de a le cerceta hăurile şi prăpăstiile, torentele nestăvilite şi pădurile tăcute care îmi închipuiam eu că s-ar ascunde pe acolo.

XII. GHINION

De la Fort Laramie a venit un canadian cu o veste cam ciudată. Un puitor de capcane proaspăt întors din munţi se îndrăgostise de-o fetişcană dintr-o familie venită din Missouri şi care, împreună cu alţi emigranţi, făcuse tabără vreme de câteva zile în preajma fortului. Dacă pentru a câştiga inima unei frumoase nici un alt farmec nu poate trece înaintea curajului şi bărbăţiei, atunci nici un alt peţitor nu are mai mulţi sorţi de izbândă deplină decât un puitor de capcane din Munţii Stâncoşi. În cazul nostru, stăruinţele canadianului n-au fost zadarnice. Îndrăgostiţii au pus la cale un plan şi s-au grăbit să-l ducă la îndeplinire cât mai curând cu putinţă. Convoiul de emigranţi părăsise fortul şi în a doua noapte după plecare făcuseră tabără ca de obicei şi puseseră strajă. Puţin după miezul nopţii, puitorul de capcane cel amorezat se apropie de ei călare pe un cal voinic şi ducând de frâu un altul. După ce îi legă pe amândoi de un copac, se furişă tiptil către căruţe, la fel cum s-ar fi apropiat de o cireadă de bizoni. Ferindu-se ca nu cumva să stârnească atenţia celui pus de strajă, care probabil că dormea buştean, se întâlni cu aleasa inimii lui acolo unde se înţeleseseră, la marginea taberei, o urcă pe calul de rezervă şi porni cu ea prin întuneric. Urmările aventurii acesteia nu ne-au mai

ajuns la urechi, şi niciodată n-am aflat cum i-or fi plăcut nesocotitei frumoase un cort indian ca locuinţă şi un cutezător puitor de capcane ca mire.

În cele din urmă, Vifor şi războinicii săi luară hotărârea să plece. De-o vreme încoace, pregătirile lor nu mai aveau în vedere întâlnirea de la La Bonté, ci îşi puseseră în gând să treacă peste munţii Black Hills şi să se ocupe câteva săptămâni cu vânarea bizonilor dincolo de munţi, până când aveau să vâneze destui ca să-şi facă provizii de carne şi piei pentru corturile din iarna viitoare. După aceea aveau să trimită împotriva duşmanului o mică ceată de război de sine stătătoare. Hotărârea asta de ultimă oră ne-a pus în oarecare încurcătură. Am fi putut să ne ducem la tabăra din La Bonté, dar nu era deloc cu neputinţă ca şi celelalte sate indiene să se arate la fel de şovăitoare ca satul lui Vifor, şi astfel nici un fel de adunare să nu mai aibă vreodată loc. Tovarăşul nostru Reynal prinsese drag de noi, sau mai degrabă de pesmeţii, cafeaua şi măruntele daruri pe care i le făceam din când în când. El dorea foarte mult să mergem şi noi cu indienii, aşa cum avea el de gând să facă. Era convins că nici un grup de băştinaşi n-avea să se ducă la întâlnire, şi, în afară de asta, ne asigura că bagajele şi căruţa noastră au să poată fi trecute fără greutate dincolo de Black Hills. În realitate, habar n-avea cum stau lucrurile. Nici el şi nici vreun alt alb din ceata noastră nu văzuse vreodată prăpăstioasele şi întunecatele defileuri pe unde indienii aveau de gând să-şi croiască drum. Mai târziu am trecut prin ele şi am avut mare bătaie de cap până să-l silesc pe nefericitul meu cal să se strecoare prin cheile înguste şi prăpăstiile întunecate pe unde lumina zilei abia dacă izbutea să pătrundă. Cât despre căruţă, tot aşa de uşor am fi

putut-o trece peste vârful lui Pike's Peak[1]. Despre toate astea nu ştiam nimic; şi gândindu-ne la greutăţile şi totala lipsă de siguranţă a unei încercări de a vedea o tabără comună a indienilor, ne-am adus aminte de vechiul proverb, cel cu „vrabia din mână", şi am hotărât să ne ducem cu indienii noştri.

Amândouă taberele, şi a indienilor şi a noastră, au fost ridicate în dimineaţa zilei de întâi iulie. Eu eram atât de slăbit, încât numai ajutorul unei linguri de whisky, sorbită cu încetul la intervale scurte, m-a învrednicit să mă ţin pe cal în cursul scurtului drum străbătut în ziua aceea. Pe o jumătate de milă înaintea noastră şi tot pe atâta în urmă preria era acoperită cât vedeai cu ochii de mulţimea viermuitoare a băştinaşilor. Câmpia golaşă şi accidentată se întindea până în zare de-a dreapta şi de-a stânga, iar departe în faţă se înălţa lanţul prăpăstios al munţilor Black Hills. Am pornit înainte spre capul coloanei dezlânate, trecând pe lângă *traineau*-uri greu încărcate, cai de povară copleşiţi de încărcături, babe sfrijite mergând pe jos, tinere *squaws* voioase cocoţate pe cai, bătrâni păşind cu nădejde, înveşmântaţi în mantii albe din piele de bizon, şi grupuri de tineri războinici călări pe caii lor cei mai buni. Aruncându-şi odată privirea în urmă pe întinsul preriei, Henry Chatillon ne vesti pe neaşteptate că se apropie un călăreţ, şi într-adevăr, uitându-ne şi noi, abia puturăm distinge o mică pată neagră mişcându-se încet pe coasta unei ridicături din depărtare, aşa cum ar fi umblat o muscă pe un perete. Creştea repede, pe măsură ce se apropia.

---

[1] Vârful suliţei. Pisc de peste 4 000 m înălţime.

– E un alb, cred, zise Henry. Uitaţi-vă la el cum călăreşte. Indienii niciodată nu stau aşa pe cal. Da, are puşca în faţa lui, pe oblânc.

Călăreţul dispăru într-o adâncitură a preriei, dar curând îl zărirăm din nou venind în galop către noi prin mulţimea indienilor, cu părul lung fluturând în urma lui, apoi recunoscurăm chipul roşcovan şi vechea bluză din piele de căprioară a prietenului Gingras, puitorul de capcane. Venea de la Fort Laramie şi ne spuse că are un mesaj pentru noi. Un neguţător cu numele de Bisonette, prieten de-al lui Henry, sosise de curând de la aşezările statornice şi avea de gând să se ducă, împreună cu un grup de oameni, la tabăra Bonté unde, după cum ne asigura Gingras, fără îndoială aveau să se adune zece sau douăsprezece sate de indieni. Bisonette ar fi vrut ca şi noi s-o luăm peste prerie şi să ne întâlnim cu el acolo, făgăduindu-ne că are să lase oamenii lui să ne păzească bagajele şi caii, câtă vreme noi ne vom afla printre indieni. Shaw şi cu mine am oprit caii, ne-am sfătuit, şi, într-un ceas rău, am hotărât să ne ducem.

Pentru restul zilei aceleia drumul nostru era acelaşi cu al indienilor. În mai puţin de un ceas ajunserăm la locul unde preria înaltă şi golaşă se termina cu o coastă înclinată; ne-am oprit pe marginea coastei şi am văzut în vale o pajişte întinsă. Laramie Creek o mărginea pe stânga, trecând prin umbra înălţimilor şi ducându-şi mai departe apele repezi şi puţin adânci, chiar pe la poalele coastei în vârful căreia ne aflam noi. Am rămas pe loc călări, aşteptând şi privind, în vreme ce întregul alai al băştinaşilor se scurgea coborând pe coasta grozav de înclinată şi apoi se împrăştia pe pajiştea de jos. În foarte scurt timp aproape toată pajiştea se acoperi cu o viermuială de oameni dintre care unii abia

se vedeau ca nişte pete în depărtare, în vreme ce alţii încă se mai grăbeau să coboare şi să treacă dincolo de râu, îngrămădindu-se şi înghesuindu-se. La marginea înălţimii, în vârful coastei, şedea o ceată de războinici mai în vârstă, fumând solemn şi uitându-se cu chipurile neclintite la acel spectacol uimitor şi sălbatic.

Corturile s-au înălţat repede în cerc, pe malul apei. Ca să avem linişte, l-am ridicat pe-al nostru printre nişte copaci la vreo jumătate de milă depărtare. După-masă ne-am dus în sat. Era o zi minunată, şi toată tabăra părea să freamăte de viaţă, însufleţită de multă voioşie. În faţa corturilor stăteau grupuri de copii şi fete tinere care râdeau din toată inima, plini de voie bună. Scuturile, suliţele şi arcurile lipseau de pe înaltele trepiede unde stau de obicei atârnate, în faţa fiecărui cort. Războinicii încălecau pe cai şi unul câte unul plecau în prerie, către colinele din apropiere.

Shaw şi cu mine stăteam pe iarbă lângă cortul lui Reynal. Cu adevărată ospitalitate indiană, o bătrână veni şi ne aduse un castron cu fiertură de carne de vânat pe care ni-l puse dinainte. Noi ne distram uitându-ne la câteva *squaws* tinere care se jucau alergându-se una pe alta, ba înăuntru, ba în afara cortului. Deodată, crâncenul răsunet al strigătului de război se revărsă dinspre coline. Numaidecât apăru o ceată de călăreţi, aplecându-se pe câte o parte a calului şi venind înspre sat în goană dezlănţuită, şi în urma fiecărui războinic flutura în vânt păru-i lung, cum flutură flamura pe catargul unui vas. Pe măsură ce se apropiau, în mulţimea dezordonată se făcea rânduială, şi trecând în şir doi câte doi pătrunseră în tabără şi îi dădură roată în galop dezlănţuit, fiece războinic intonându-şi cântecul de război. Unii dintre ei purtau îmbrăcăminte extraordinar de frumoasă. Aveau

panaşe din pene de vultur, bluze din piele de antilopă strânse pe corp cu franjuri de care atârnau scalpurile duşmanilor; multe dintre scuturile lor erau şi ele împodobite cu pene de vultur. Toţi aveau pe spate arcuri şi săgeţi; câţiva purtau şi suliţe lungi şi doar puţini erau înarmaţi cu puşti. Scut Alb, căpetenia cetei, călărea în frunte, în veşminte de mare falâ, pe un cal negru ţintat cu alb. Mahto-Tatonka şi fraţii lui nu luau parte la paradă fiindcă erau în doliu după sora lor şi rămăseseră toţi la ei în corturi, cu trupurile unse din cap până-n picioare cu lut alb, şi fiecare îşi tăiase o şuviţă de păr de pe frunte.

Războinicii dădură de trei ori roată satului; şi când unul mai de frunte trecea prin faţa cortului său, bătrânele îi strigau numele, ca să-i proslăvească vitejia şi să aţâţe râvna războinicilor mai tineri. Ţânci micuţi, de nici doi ani, priveau cu ochi aprinşi falnica procesiune războinică şi îi admirau cu veneraţie pe vitejii tribului lor.

Alaiul ieşi din sat aşa precum pătrunsese, iar peste o jumătate de ceas toţi războinicii se întorseseră îndărât, venind tăcuţi, câte unul singur ori în grupuri de doi sau trei.

După încheierea paradei, ni s-a oferit spectacolul unei scene de viaţă casnică indiană. O *squaw* cu chip cumplit de răutăcios, şi pe deasupra şi înfuriată la culme, îşi ocăra de mama focului bărbatul care, ca şi când nici nu s-ar fi aflat de faţă şi habar n-ar fi avut ce se întâmplă în jur, stătea aşezat turceşte în mijlocul cortului şi pufăia liniştit din lulea. Într-un târziu, scoasă din minţi de nepăsarea bărbatului, femeia se năpusti asupra cortului apucând de parii lui de sprijin şi zgâlţâindu-i din toate puterile, pe unul după altul, până când izbuti să dărâme toată alcătuirea, cu pari şi cu piei laolaltă şi s-o prăvălească peste indian, îngropându-l

sub dărâmăturile propriului său adăpost. Bărbatul împinse cu mâna pieile, le dădu la o parte, îşi săltă capul deasupra aşa cum şi-l saltă din carapace broasca ţestoasă şi continuă să tragă liniştit din lulea, la fel ca mai înainte. Doar sticlirile mânioase ce-i jucau în ochi lăsau să se bănuiască furtuna dezlănţuită înlăuntru-i. Fără să tacă o clipă din gură, femeia se apucă să pună şaua pe cal, după care încălecă şi plecă din tabără cu gândul, după câte s-ar fi putut crede, să se întoarcă la aşezarea părinţilor săi, aflată numai Dumnezeu ştie unde. După ce nu-şi învrednicise soaţa nici măcar cu o privire, războinicul se ridică foarte liniştit de la locul său, se descotorosi de pieile de pe el, legă în chip de frâu o funie de păr pe botul calului, rupse dintr-un par de cort un ciomag zdravăn, de vreo doi metri lungime, încălecă şi porni cu măreţie în galop peste prerie ca să-şi înveţe minte soaţa răzvrătită.

A doua zi dimineaţa, la răsăritul soarelui, ne-am uitat peste pajişte şi am putut vedea cum indienii îşi strângeau corturile şi se adunau laolaltă pregătindu-se să părăsească tabăra. Calea lor ducea către apus. Noi însă, dimpreună cu cei trei tovarăşi ai noştri, cu cei patru puitori de capcane care ne însoţeau şi cu familia de indieni a lui Morin, aveam s-o apucăm înspre nord. Am tot mers până s-a lăsat noaptea şi am făcut tabără lângă un pâlc de copaci, la marginea unui pârâiaş, unde am lâncezit toată ziua următoare aşteptându-l pe Bisonette; dar nu s-a arătat nici urmă de Bisonette. În locul acesta doi dintre prietenii noştri puitori de capcane ne-au părăsit şi au pornit-o către Munţii Stâncoşi. A doua zi dimineaţa, pierzând nădejdea de a-l mai întâlni pe Bisonette, ne-am văzut mai departe de drum şi am străbătut o întindere de câmpii pârjolite de soare,

jalnice şi neospitaliere, pe unde nu se arăta nici un fel de vietate în afară de câte o antilopă care din când în când trecea ca vântul pe dinaintea noastră. Pe la prânz, ni s-a arătat o priveliştе neaşteptată şi îmbucurătoare: un pâlc de copaci falnici ce se întindea pe malurile unui pârâiaş cu numele de Horseshoe Creek[1]. Copacii nu erau prea deşi, dar pe o suprafaţă destul de mare întindeau un frumos acoperământ de frunze deasupra pajiştii cu iarbă înaltă şi grasă. Pârâul curgea sprinţar şi limpede ca lacrima printre copacii din jur, ba licărind voios pe albia de nisip alb, ba întunecându-se atunci când trecea pe sub bolta deasă a ramurilor. Eu ajunsesem la capătul puterilor şi m-am întins pe pământ, abia mai fiind în stare să-mi mişc mădularele.

A doua zi dimineaţa s-a arătat pe cer cel mai strălucitor soare ce-a luminat vreodată necuprinsul acelei sălbăticii. Am pornit mai departe la drum, şi foarte curând ne-am trezit înconjuraţi de coline înalte şi golaşe împânzite de la creste până la poale cu tot soiul de cactuşi ce păreau şerpi nemaivăzuţi atârnaţi în văzduh. Înaintea noastră se arăta o câmpie întinsă, netedă şi scorţoasă, pe care abia ici şi colo se zărea câte un fir de iarbă, mărginită în zare de copaci înalţi şi schimonosiţi. Nici vederii şi nici auzului nu se arăta semn de fiinţă omenească, de sălbăticiune sau de orice altfel de făptură însufleţită, cu toate că dincolo de acei copaci schilodiţi trebuia să se afle atât de îndelung năzuitul loc de întâlnire unde noi nădăjduiam să dăm peste miile de indieni adunaţi laolaltă. Neliniştiţi, am cercetat cu privirea şi am tras cu urechea. Ne-am urmat

[1] Râul potcoavei de cal.

drumul cât am putut mai cu grabă, îndemnându-ne caii să treacă dincolo de copacii aflaţi în faţa noastră pe marginea zării. De acolo se zăreau pâlcuri de copaci destul de întinse şi se părea că un plăpând curs de apă se scurge printre ele; de la o vreme, pe când ne strecuram printre copaci, căprioare începură să ţâşnească pe dinaintea noastră. În cele din urmă zărirăm şi preria ce ni se desfăşura dinainte, dar când am ajuns, în locul acela n-am văzut o întindere acoperită de aşezări omeneşti şi clocotind de viaţă, ci un pustiu fără margini desfăşurat pe nenumărate mile, fără urmă de tufiş ori copac, fără vreo urmă de viaţă. Am tras de dârlogi şi ne-am revărsat tot veninul asupra obiceiurilor şi firii băştinaşilor din America. Toate strădaniile noastre fuseseră mai mult decât zadarnice. Eu, cel puţin, eram cum nu se poate mai furios; îmi dădeam prea bine seama că o cât de mică înrăutăţire a sănătăţii mele avea să transforme această greşeală într-un eveniment cu urmări fatale şi că obiectivul urmărit de mine cu atâta strădanie cale de trei sau patru mii de mile nu va putea fi până la urmă atins.

Dar unde se aflau de fapt indienii? Se aflau adunaţi cu nemiluita la vreo douăzeci de mile depărtare, şi în chiar clipa aceea erau foarte ocupaţi să-şi desfăşoare dansurile lor de război. Lipsa bizonilor din împrejurimile taberei La Bonté putând pune în primejdie aprovizionarea lor cu piei şi carne îi determinase probabil să schimbe locul de întâlnire; dar despre treaba asta n-am aflat decât abia cu vreo câteva săptămâni mai târziu.

Shaw se înverşună cu biciul împotriva calului şi o zbughi înainte. Eu însă, deşi mult mai furios decât el, nu eram în stare să folosesc acelaşi potrivit mijloc de

revărsare a necazului; aşa că am luat-o domol pe urmele lui. Ne-am îndreptat către un copac bătrân şi stingher, care ni s-a părut singurul loc potrivit pentru a aşeza tabără. Era pe jumătate uscat, şi ce mai rămăsese viu din el abia de-şi mai păstra frunzele, aşa că nu ne oferea decât o biată umbră săracă şi zgârcită. Ne-am aruncat şeile în dunga de umbră oferită de bătrânul şi chinuitul trunchi al copacului şi ne-am odihnit pe ele capetele. Un ceas de vreme, sau mai mult, am stat şi-am fumat în tăcere, mutându-ne şeile după cum se muta şi dunga de umbră, fiindcă năprasnic mai ardea soarele.

CUPRINS

Prefață V
Tabel cronologic XXXI

I. Frontiera 1
II. Spargerea gheții 11
III. Forth Leavenworth 24
IV. „Săritura dincolo" 29
V. „Albastrul mare" 43
VI. Râul Platte și deșertul 60
VII. Bizonii 76
VIII. O ștergem franțuzește 94
IX. Scene de la Fort Laramie 114
X. Cetele de război 132
XI. Scene din tabără 161
XII. Ghinion 185

ÎN ATENȚIA LIBRARILOR ȘI VÂNZĂTORILOR CU AMĂNUNTUL

Contravaloarea timbrului literar de 2 % se depune în contul Uniunii Scriitorilor din România nr. 2511.1-171-1-ROL deschis la Banca Comercială Română, Filiala Sector 1 – București.

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen 2026